

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย : ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทย

ช่วง พ.ศ. 2508 - 2557

FAMILY PROBLEMS IN THAI SOCIETY : REFLECTION FROM
THAI NOVELS DURING 1965 - 2014

MO LINGFEN

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

พ.ศ. 2560

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย : ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508 – 2557

FAMILY PROBLEMS IN THAI SOCIETY : REFLECTION FROM

THAI NOVELS DURING 1965 - 2014

MO LINGFEN

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ตรวจสอบและอนุมัติให้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

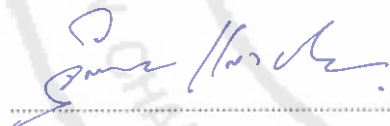
เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2560

รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร สุขเกษม
ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรลดา แสงปัญญา
อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรลดา แสงปัญญา
กรรมการ

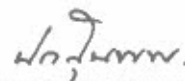
อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
กรรมการ

อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

รองศาสตราจารย์อัสยา จันทรวินยานุชิต
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิก สุนทรชัย
คณบดีคณะศิลปศาสตร์

ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย : ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508 – 2557

MO LINGFEN 586087

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: จิตรลดา แสงปัญญา, Ph.D.

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย : ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508 - 2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่สะท้อนผ่านนวนิยายแนวชีวิตครอบครัวไทยช่วง พ.ศ. 2508 - 2557

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายสี่เรื่อง ได้พบปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยาย ดังนี้ 1) ปัญหาเกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว พฤติกรรมที่ทำให้เกิดปัญหา ได้แก่ สามีคบหาสนิทสนมกับผู้หญิงอื่นและมีพฤติกรรมนอกใจภรรยา การไม่พูดจาเพื่อทำความเข้าใจระหว่างกัน และพฤติกรรมที่ขาดสติเนื่องจากเมาสุรา 2) ปัญหาเกิดจากการรับค่านิยมจากตะวันตกที่เห็นว่าการหย่าร้างเป็นเรื่องปกติ การสมรสครั้งที่สองของผู้หญิงไม่ใช่เรื่องน่าอับอาย และการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงหรือชายที่ไม่ใช่คู่สมรสเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมปัจจุบัน 3) ปัญหาเกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ทำให้เกิดความเครียดหรือต้องทำงานเพิ่มเติมจนไม่มีเวลาให้ครอบครัว ชีวิตสมรสห่างเหิน และมีปัญหาการแย่งชิงทรัพย์สินสมบัติและปัญหาความเห็นแก่ตัว และ 4) ปัญหาเกิดจากพื้นฐานวิถีชีวิตแตกต่างกันทำให้มีปัญหาในการปรับตัว

ส่วนสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวเกิดจากปัจจัย 2 ประการ ประการที่หนึ่งคือสาเหตุจากปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ลักษณะนิสัยส่วนตัว บุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวที่ส่งผลให้เกิดปัญหา ประการที่สองคือสาเหตุจากปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ 1) ความเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ผู้หญิงได้รับการยอมรับและมีบทบาทสำคัญในสังคมมากขึ้นเมื่อประสบปัญหาครอบครัวจึงสามารถถอนตัวออกจากปัญหาด้วยวิธีต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้ชาย 2) ความเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยมและทัศนคติคนรุ่นใหม่คิดว่า การหย่าร้าง การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน หรือการเคยผ่านการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องธรรมดาและไม่เป็นเรื่องที่น่าอับอาย ในด้านการเลือกคู่ครองหญิงชายรุ่นใหม่เป็นผู้ตัดสินใจเลือกคู่ครองโดยคำนึงถึงความรักความชอบของตนเองเป็นสำคัญ 3) ความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรมของประชาชนในสังคมยุคใหม่ ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ผิดศีลธรรมมากขึ้นในครอบครัวรวมทั้งทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว และ 4) การให้ความสำคัญด้านวัตถุนิยมและทุนนิยมทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้คนในสังคมต้องแบกรับภาระงานมากขึ้นเพื่อสนองตอบค่านิยมในด้านนี้ จนเป็นสาเหตุที่ทำให้ครอบครัวเกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจและทำให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวห่างเหินกันไปเรื่อย ๆ

คำสำคัญ: ปัญหาครอบครัว สาเหตุปัญหาครอบครัว นวนิยายแนวชีวิตครอบครัว

**FAMILY PROBLEMS IN THAI SOCIETY: REFLECTION FROM THAI NOVELS
DURING 1965 - 2014**

MO LINGFEN 586087

MASTER OF ARTS (COMMUNICATIVE THAI AS A SECOND LANGUAGE)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: CHITRALADA SANGPUNYA, Ph.D.

ABSTRACT

The research entitled as “Family Problems in Thai Society: Reflection from Thai Novels during 1965 - 2014” aimed at analyzing problems and causes of family problems reflexed in Thai novels which talking about family lives during 1965 - 2014.

It was found from four sample novels that there are main family problems: 1) family members’ improper behaviors, for example, too-closed relationships between husbands and other women which led to an adulterous affairs, sullen silences between a spouse or senselessly drunken actions 2) perception derive from western society that neither divorcement nor women’s second marriage are disgraceful or sexual intercourse between others who are not one’s couple which have become so simple among today’s social lives 3) economic problems which brought about severetension, hardworking that make family members neglect their responsibilities, cold married lives or estate war of selfishness 4) mal-adjustment between couple because of different social bases.

Nevertheless, family problems is caused by both inner problems like family members’ characters, personalities or habits affected by environmental factors and outer problems which are: 1) changing of family roles that makes women can live by themselves so that they dare to separate from their own family whenever serious problems occur 2) changing of social values that it is possible to divorce, have intimate intercourse out of wedlock or whoever can choose “his/her beloved” by himself/herself 3) moral degeneration leading to adultery or any family problems 4) capitalism and materialism in today’s world influencing people’s ways of lives so that they have to work harder, suffer from economic problems and stormy relationships.

Keywords: Family problems, Cause of family problems, family saga novels

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จเรียบร้อยได้โดยความกรุณาและความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรลดา แสงปัญญา อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้ให้คำแนะนำและให้แนวทางในการ วิเคราะห์นวนิยาย รวมทั้งข้อคิดที่เป็นประโยชน์ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำ วิทยานิพนธ์เรื่องนี้จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ในความ เอาใจใส่และกำลังใจที่อาจารย์มอบให้ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. พชรินทร์ บุรณะกร ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ยิ่งและให้ข้อมูล เกี่ยวกับการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้แก่ผู้วิจัย ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. อัมพร สุขเกษม รองศาสตราจารย์ ดร. จิตรลดา แสงปัญญา และรองศาสตราจารย์ธิดา โมสิกรัตน์ และคณะกรรมการ สอบป้องกันวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. อัมพร สุขเกษม รองศาสตราจารย์ ดร. จิตรลดา แสงปัญญา และอาจารย์ ดร. พชรินทร์ บุรณะกร ที่ได้แนะนำและแก้ไขวิทยานิพนธ์จนถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณพระพรหมมังคลาจารย์ (เจ้าคุณธงชัย) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไตรมิตร วิทยารามวรวิหาร ที่สนับสนุนทุนการศึกษาจนผู้วิจัยได้สำเร็จการศึกษา พร้อมทั้งเอาใจใส่เรื่อง การศึกษาและการทำงานของผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย

ขอขอบพระคุณครอบครัวที่สนับสนุนและให้กำลังใจคอยดูแลและเอาใจใส่ตลอดระยะเวลา การศึกษาและทำวิจัย และขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ ร่วมห้องทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและกำลังใจ อย่างดีตลอดมา

MO LINGFEN

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมกับสังคม	7
2.1.1 ความหมายของวรรณกรรม	7
2.1.2 ความหมายของสังคม	8
2.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม	9
2.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนวนิยาย	11
2.2.1 ความหมายของนวนิยาย	11
2.2.2 ประเภทของนวนิยาย	11
2.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับสังคม	13
2.3 ความเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทย	14
2.3.1 ลักษณะของครอบครัวไทย	14
2.3.2 ความเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทย	15
2.4 ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย	18
2.4.1 ลักษณะของปัญหาครอบครัว	19
2.4.2 ประเภทปัญหาครอบครัวในสังคมไทย	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4.3 สาเหตุการเกิดปัญหาครอบครัวในสังคมไทย	24
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว	27
บทที่ 3 ปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่สะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508 - 2557	
3.1 นวนิยาย เรื่อง เมียหลวง ของ กฤษณา อโศกสิน	32
3.1.1 โครงเรื่อง	32
3.1.2 พฤติกรรมของตัวละคร	32
3.1.3 ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากจากนวนิยาย เรื่อง เมียหลวง	45
3.2 นวนิยาย เรื่อง สิ้นสวาท ของ โรสลาเรน	50
3.2.1 โครงเรื่อง	50
3.2.2 พฤติกรรมของตัวละคร	51
3.2.3 ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยาย เรื่อง สิ้นสวาท	60
3.3 นวนิยาย เรื่อง เพรงกรรม ของ โบตัน	63
3.3.1 โครงเรื่อง	63
3.3.2 พฤติกรรมของตัวละคร	64
3.3.3 ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยาย เรื่อง เพรงกรรม	79
3.4 นวนิยาย เรื่อง ตามลมปลิว ของ ว. วนิจชัยกุล	90
3.4.1 โครงเรื่อง	90
3.4.2 พฤติกรรมของตัวละคร	91
3.4.3 ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายเรื่อง ตามลมปลิว	99
บทที่ 4 การวิเคราะห์สาเหตุปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่สะท้อนจากนวนิยายไทย	
4.1 สาเหตุปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508 - 2557	104
4.2 การเปรียบเทียบสาเหตุปัญหาครอบครัวในนวนิยายกับในสังคมจริง	129
4.2.1 การมีความเท่าเทียมของสิทธิสตรี	131
4.2.2 ความไม่เท่าเทียมของชายและหญิง	132
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	136
5.2 อภิปรายผล	138
5.3 ข้อเสนอแนะ	144

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	145
ภาคผนวก	
เอกสารรับรองคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย	151
ประวัติผู้เขียน	152

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันครอบครัวแม้จะเป็นสถาบันที่เล็กที่สุดในสังคม แต่เป็นสถาบันรากฐานแห่งชีวิตและเป็นพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งของสถาบันอื่น ๆ ในสังคมเพราะครอบครัวคือหน่วยสังคมแรกที่ทำให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน เพื่อผลิตคนเข้าสู่สังคม สังคมจะดีมาน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพในการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกของแต่ละครอบครัว แต่การสร้างครอบครัวให้มั่นคงเข้มแข็งได้นั้นสมาชิกทุกคนในครอบครัวต้องมีความรักความเสียสละให้แก่กัน ไม่สร้างปัญหาที่อาจทำให้ครอบครัวแตกร้าง การรักษาความมั่นคงของสถาบันครอบครัวจึงเป็นหน้าที่ร่วมกันของสมาชิกทุกคนในครอบครัว

เนื่องจากสังคมไทยปัจจุบันเป็นสังคมที่พัฒนาและเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเปลี่ยนแปลงนี้จึงส่งผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวไปพร้อมกันด้วย ดังที่ สร้อย คำวน (2544 : 1) กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไว้ว่าครอบครัวในฐานะระบบที่มีชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงตามขั้นพัฒนาการของครอบครัว เป็นภารกิจที่ครอบครัวต้องทำให้สำเร็จเพื่อให้สมาชิกพัฒนาไปได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงตามขั้นพัฒนาการก่อให้เกิดความเครียดขึ้นในครอบครัว ครอบครัวต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เมื่อครอบครัวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงกฎและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวตามขั้นพัฒนาการในครอบครัวให้เหมาะสมได้ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงจะนำครอบครัวไปสู่ความขัดแย้งในที่สุด โดยเฉพาะปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา เช่น ปัญหาการขาดความซื่อสัตย์ระหว่างสามีภรรยา ปัญหาการใช้ความรุนแรงระหว่างสามีภรรยา ปัญหาการทอดทิ้ง เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้หากไม่ได้รับการแก้ไขด้วยวิธีที่ถูกต้อง อาจรุนแรงถึงขั้นหย่าร้าง หรือขั้นเกิดอาชญากรรมได้ เป็นการสร้างความเจ็บปวดให้กับสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะลูกซึ่งอาจเติบโตขึ้นเป็นเด็กมีปัญหา และอาจเป็นผู้สร้างปัญหาสังคมได้ต่อไป ดังข่าวที่ปรากฏผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ โซเชียลมีเดีย หนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

ย้อนเวลากลับไป 50 กว่าปีที่แล้วคือทศวรรษ 2500-2510 ศิริญา จรเทศ (2549) ได้กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยว่า สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการเมืองและด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือช่วงต้นหลังจากที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง รัฐบาลไม่ได้ให้เสรีกับประชาชนตามที่ให้สัญญาไว้ จึงทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองมากมาย ในด้านเศรษฐกิจระบบทุนนิยมกำลังเติบโตในสังคมไทยเพราะ “นโยบายพัฒนาประเทศ” ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่เน้นการพัฒนาทางอุตสาหกรรมอย่างมาก คนในสังคมไทยเริ่มใช้ชีวิตแบบระบบทุนนิยมหรือที่เรียกว่า “ชนานุภาพ” มากขึ้น ประชาชนให้ความสำคัญกับเงินเหนือกว่าสิ่งอื่นใด ทำให้สังคมไทย

ละเลยศีลธรรมและละทิ้งภาคเกษตรกรรม เพราะเห็นว่าไม่ใช้หนทางหาเงินให้ได้มาก ๆ ต่อมาหลัง ทศวรรษ 2520 เป็นต้นไป สถานการณ์บ้านเมืองไทยในยุคนี้เป็นยุคของการพัฒนาไปตามแนวทางของ ระบบประชาธิปไตย ในสังคมไทยมีความเคลื่อนไหวและเกิดกระแสความคิดใหม่ ๆ ที่ต้องปรับตัวให้ ทันตามกระแสโลก ความเปลี่ยนแปลงนี้ ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช (2545 : 23) ได้ให้ความเห็นว่ การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางสังคม ทำให้สังคมไทยหันมาให้ความสำคัญกับวิถีความเป็นอยู่ เชิงคุณภาพชีวิต เรื่องราวที่นำมาพูดคุยในสังคมไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับการเมือง แต่เปลี่ยนเป็น ปรากฏการณ์ในสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น ปัญหาสิทธิมนุษยชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สังคมเมืองและสังคมชนบท ปัญหาการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่เอาเปรียบ ปัญหายาเสพติด ปัญหาครอบครัว เป็นต้น

นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้นแล้ว การเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญของ สังคมไทยที่เกิดขึ้นอีกครั้งคือ ความเปลี่ยนแปลงในยุคเทคโนโลยีข่าวสารข้อมูลและยุค โลกาภิวัตน์ การพัฒนาของเทคโนโลยีทำให้การติดต่อสื่อสารและการแลกเปลี่ยนเรื่องราวต่าง ๆ ทั่วโลก ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา และวัฒนธรรมรวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้น การรับรู้ แลกเปลี่ยนเรื่องราวต่าง ๆ ส่งผลให้คนในสังคมเกิดค่านิยมใหม่ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และ ในด้านการสร้างครอบครัว โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ผลจากการเปลี่ยนแปลงความคิดหรือค่านิยม ทำให้ เกิดปัญหาใหม่ขึ้นในสังคม เช่น การละเลยศีลธรรมการไม่กลัวบาปเช่นคนรุ่นก่อนอย่างเห็นได้ชัด คนรุ่นใหม่มองเห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์หรือการอยู่กินกันก่อนแต่งงาน การทำแท้ง หรือการหย่าร้าง กลายเป็นเรื่องปกติธรรมดา นอกจากค่านิยมดังกล่าวข้างต้นแล้ว ปัญหาการทอดทิ้งครอบครัว และปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ก็มีแนวโน้มสูงขึ้น กล่าวได้ว่า ในระยะเวลาประมาณ 50 ปีที่ผ่านมา นั้น สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ความเปลี่ยนแปลงนี้มีอิทธิพลอย่างยิ่ง ต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบครอบครัวไทย ซึ่งที่เห็นได้ชัดมีสองประการ ได้แก่ ความเปลี่ยนแปลง ของโครงสร้างครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ในด้านความเปลี่ยนแปลงของ โครงสร้างครอบครัวนั้น จำนงค์ อติวิฒนสิทธิ์ และคณะ (2547 : 84-85) กล่าวว่า นักสังคมวิทยาต่าง เห็นพ้องต้องกันว่า การนำเอาวิธีการทางอุตสาหกรรมและความเจริญด้านเทคโนโลยีเข้ามาใช้ รวมทั้ง การที่ชุมชนต่าง ๆ กลายมาเป็นเมือง หลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม เป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงในระบบครอบครัว การเปลี่ยนแปลงเริ่มที่ลักษณะครอบครัวก่อน คือ เปลี่ยนจาก ครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ประกอบกับสมาชิกภายในครอบครัวได้รับบรรณณะใหม่ ๆ จึงมีการต่อต้านประเพณีและความเชื่อดั้งเดิม สมาชิกมีความเป็นอิสระทั้งในด้านความคิดและ พฤติกรรมจากการควบคุมของญาติพี่น้อง คือ มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น สภาพดังกล่าวนี้ทำให้ ครอบครัวไม่มีความมั่นคงเหมือนดังเช่นในสังคมสมัยเก่า นอกเหนือจากค่านิยมที่กล่าวแล้ว ความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนอีกอย่างหนึ่งคือฐานะและบทบาทชายหญิงในครอบครัว ผู้หญิงเริ่มมี

บทบาทและสิทธิต่าง ๆ เท่าเทียมกับผู้ชาย อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่สามารถนำไปสู่ปัญหาครอบครัวได้ ดังที่ บุญประคอง ภาณุรัตน์ (2531 : 1-2) กล่าวไว้ว่า การที่สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม มีการรับเอาเทคโนโลยีจากต่างประเทศเข้ามา ตลอดจนการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในสังคมเมืองมากขึ้น ทั้งในระดับสังคมและระดับครอบครัว การเปลี่ยนแปลงนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อระดับความสัมพันธ์ในครอบครัว คือ การเปลี่ยนแปลงอำนาจของสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ การลดอำนาจของบิดามารดาที่มีต่อบุตร และอำนาจของสามีที่มีต่อภรรยา การเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคมของสมาชิกภายในครอบครัวทั้งภายนอกและภายใน หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัวจากระบบเชื่อมโยงในลักษณะครอบครัวขยายที่มีขนาดใหญ่มาเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีขนาดเล็ก เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะสังคมเมือง ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้ผู้หญิงกับผู้ชายมีฐานะเท่าเทียมกันในการทำมาหากิน แต่ด้วยอิทธิพลดั้งเดิมของวัฒนธรรมไทย ผู้หญิงที่มีบทบาทเป็นภรรยาในสมัยปัจจุบัน ก็ยังต้องมีหน้าที่ดูแลสามีและลูก ต้องทำงานบ้านและรับภาระทั้งหมดของครอบครัวเช่นเดียวกับสมัยก่อน ทำให้ภรรยาค่อย ๆ เหนห่างจากสามี และส่งผลทางลบกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาครอบครัว ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เป็นสาเหตุที่ทำให้ระบบครอบครัวไทยมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสูงขึ้น ฉัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2545 : 78) ได้ยกตัวอย่างปัญหาครอบครัวทั้งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมและที่ไม่ได้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคม เช่น การแตกแยกหย่าร้าง การใช้ความรุนแรงในครอบครัว จนถึงการฆาตกรรมบุคคลภายในครอบครัว การทอดทิ้งครอบครัว การทุจริตคดโกง การก่ออาชญากรรมเพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัว การฆ่าตัวตายหนีปัญหาครอบครัว การทอดทิ้งเด็ก การขายลูก ปัญหาที่เกิดกับเด็กทุกรูปแบบ เช่น เด็กเร่ร่อน เด็กมั่วสุม เด็กค้าประเวณี ฯลฯ

ปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย นอกจากจะมีบันทึกไว้ในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของแต่ละสังคมแล้ว นวนิยายและเรื่องสั้นก็เป็นแหล่งบันทึกสภาพการณ์ทางสังคมที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง ทั้งนี้เพราะนวนิยายเป็นวรรณกรรมที่นอกจากจะสะท้อนจินตนาการของผู้เขียน ยังเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนสภาพสังคมอีกด้วย ดังที่ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2541 : 197) กล่าวว่า วรรณกรรมประเภทนวนิยาย สะท้อนภาพของสังคม คือเรื่องราวของกลุ่มชนที่อยู่รวมกันภายใต้ระบบวัฒนธรรมเดียวกัน สิ่งที่นักประพันธ์เขียนนวนิยายขึ้น ก็ย่อมเป็นสิ่งที่มิมีในสังคมหรือได้รับอิทธิพลจากสังคม สิ่งแวดล้อม และระบบวัฒนธรรมรอบตัว ไม่ว่านักประพันธ์จะมีเจตนาสะท้อนภาพสังคมไว้ในเนื้อหานวนิยายหรือไม่ก็ตาม จากความเห็นดังกล่าวจึงเกิดมีนวนิยายของไทยจำนวนมากที่สะท้อนสภาพสังคมไทยในหลายด้าน รวมถึงปัญหาครอบครัวที่เริ่มซับซ้อนและหลากหลายไปตามสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังที่ ลินดา วงษ์ทน (2553 : 1-3) ได้กล่าวว่า นวนิยายแนวครอบครัวและแนวชีวิตในสังคมไทยได้รับความนิยมาอย่างต่อเนื่อง และมีหลักหนีบรรยากาศ

ภายในครอบครัวเรื่องสามีภรรยาไปไม่พ้น โดยเฉพาะในสมัยที่สังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาก ทำให้นักเขียนนวนิยายต้องปรับปรุงงานให้ทันกับเหตุการณ์ นักเขียนยุคหลัง ๆ จึงหันมาเขียนนวนิยายที่สะท้อนปัญหาครอบครัวที่แทรกซ้อนเข้ามาในสังคมโดยการนำเสนอปัญหาครอบครัวในรูปแบบและแง่มุมต่าง ๆ อันเป็นผลสะท้อนมาจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีอิทธิพลต่อระบบโครงสร้างของสถาบันครอบครัวไทยดังกล่าว สำหรับนักเขียนที่เขียนนวนิยายแนวชีวิตครอบครัวที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมในระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมาอยู่มาก เช่น ก. สุรางคนางค์ กฤษณา อโศกสิน โต้ตัน ทมยันตี สีฟ้า ว. วินิจฉัยกุล ปิยะพร ศักดิ์เกษม เป็นต้น

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่าความเปลี่ยนแปลงและปัญหาด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมย่อมเป็นแรงบันดาลใจสำคัญของการสร้างสรรค์วรรณกรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งวรรณกรรมคือบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงต่าง ๆ ของสังคม ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นชาวต่างชาติที่เข้ามาศึกษาและใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลา 4 ปี ได้สังเกตเห็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวของคนไทย โดยเฉพาะปัญหาสามีมียเมียเมียน้อย ปัญหาเหล่านี้นอกจากจะสะท้อนผ่านนวนิยาย ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์แล้ว ยังปรากฏเป็นข่าวบนหน้าหนังสือพิมพ์รายวันอยู่ตลอดเวลา และเมื่อปีพ.ศ. 2558 เว็บไซต์ therichest.com ร่วมกับผลิตภัณฑ์ดูเร็กซ์ได้จัดทำลำดับประเทศที่มีปัญหาการนอกใจคู่ครองทั่วโลก ผลสำรวจปรากฏว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปัญหาการนอกใจและปัญหาการมีคู่สมรสคู่สมรสที่สุดในโลกถึงกว่าร้อยละ 56 (Bruce Yaccato. 2015 : ออนไลน์) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าในช่วง 50 ปี (พ.ศ. 2508 - 2557) ที่เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ทางสังคม นวนิยายแนวชีวิตครอบครัวของไทยซึ่งตีพิมพ์ในช่วงเวลาดังกล่าวได้สะท้อนปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัวผ่านนวนิยายไว้อย่างไรบ้าง และเชื่อว่าผลจากการศึกษานี้จะเป็นหนทางหนึ่งที่ช่วยให้ผู้วิจัยและชาวต่างชาติที่สนใจศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ของไทยได้เข้าใจความคิดและค่านิยมเกี่ยวกับระบบครอบครัวไทยและสังคมไทยมากขึ้น อันเป็นการลดช่องว่างระหว่างความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้อย่างหนึ่ง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่สะท้อนผ่านนวนิยายแนวชีวิตครอบครัวไทยช่วง พ.ศ. 2508 - 2557
- 2) เพื่อวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่สะท้อนผ่านนวนิยายแนวชีวิตครอบครัวไทยช่วง พ.ศ. 2508 - 2557

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประการ ดังนี้

1. นวนิยายกับสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อกัน เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมีผลต่อการสร้างสรรค์นวนิยาย ในขณะเดียวกันพฤติกรรมตัวละคร เนื้อหาหรือปรัชญาของเรื่องย่อมมีผลต่อผู้อ่านหรือต่อสังคม

2. ปัญหาครอบครัวจัดเป็นปัญหาสังคมอย่างหนึ่ง เพราะเมื่อเกิดปัญหาในครอบครัว ปัญหา นั้นจะส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมได้ด้วย สาเหตุของปัญหาครอบครัวแบ่งได้เป็นสองสาเหตุใหญ่ คือ สาเหตุอันเกิดจากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ สาเหตุที่ไม่ได้เกิดจากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. 2545 : 73-78)

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย : ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508 - 2557” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาจากนวนิยายจำนวน 4 เรื่อง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกนวนิยาย ดังนี้

1. เป็นนวนิยายที่เกิดขึ้นในระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา โดยตีพิมพ์ครั้งแรกในช่วง พ.ศ. 2508 - 2557

2. เป็นนวนิยายแนวชีวิตครอบครัวที่สะท้อนปัญหาครอบครัว แต่งขึ้นโดยนักเขียนที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักเขียนที่มีคุณภาพและมีผลงานจำนวนมากได้รับรางวัล

3. เป็นนวนิยายที่ได้รับความนิยมในสังคมไทย โดยได้รับการนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ หรือมีการตีพิมพ์ซ้ำ

4. นวนิยาย 4 เรื่อง ที่คัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่

1) เมียหลวง ของ กฤษณา อโศกสิน (2512)

2) สิ้นสวาท ของ โรสลาเรน (2518)

3) เพลงกรรม ของ โบตัน (2539)

4) ตามลมปลิว ของ ว.วินิจฉัยกุล (2548)

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหาครอบครัว หมายถึง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ สามีกับภรรยา พ่อแม่กับลูก สามีภรรยาพ่อแม่ลูกกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว และปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัวที่ส่งผลให้ชีวิตครอบครัวไม่มั่นคงและไม่สงบสุข

2. นวนิยาย หมายถึง เรื่องราวที่ผู้เขียนแต่งขึ้นซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวที่ผู้วิจัยคัดเลือกเพื่อศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 4 เล่ม ได้แก่ เมียหลวง ลีนสวาท เพรงกรรม และตามลมปลิว

3. นวนิยายแนวชีวิตครอบครัว หมายถึง นวนิยายที่มีโครงเรื่องเกี่ยวกับชีวิตที่เลียนแบบสภาพสังคมจริง มีสาระของการแสดงแง่มุมในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบทบาทสมาชิกครอบครัว อารมณ์ความรู้สึก หรือปัญหาความขัดแย้งของคนในครอบครัวหรือคนใกล้ตัว

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมกับสังคม และนวนิยายกับสังคม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทยและปัญหาครอบครัวในสังคมไทยเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ค้นคว้าและศึกษานวนิยายแนวชีวิตครอบครัว เพื่อคัดเลือกนวนิยายที่ต้องใช้ในการวิจัยครั้งนี้
4. กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกนวนิยายเพื่อการศึกษา และคัดเลือกนวนิยายตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 4 เล่ม
5. วิเคราะห์ปัญหาครอบครัวที่เป็นภาพสะท้อนจากนวนิยาย
6. วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้คัดเลือกมา
7. รวบรวมและเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่สะท้อนผ่านนวนิยายในช่วงเวลา 50 ปีที่ผ่านมา
2. ทำให้ทราบสาเหตุของปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่สะท้อนผ่านนวนิยายในช่วงเวลา 50 ปีที่ผ่านมา
3. ทำให้คนในสังคมได้เข้าใจปัญหาและสาเหตุของปัญหาครอบครัว ซึ่งสามารถป้องกันไม่ให้เกิดปัญหานั้น ๆ หรือสามารถแก้ไขปัญหาครอบครัวในการดำเนินชีวิตจริงได้ดีขึ้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าความรู้ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย : ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508 – 2557 ดังต่อไปนี้

- 2.1 ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมกับสังคม
 - 2.1.1 ความหมายของวรรณกรรม
 - 2.1.2 ความหมายของสังคม
 - 2.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม
- 2.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนวนิยาย
 - 2.2.1 ความหมายของนวนิยาย
 - 2.2.2 ประเภทของนวนิยาย
 - 2.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับสังคม
- 2.3 ความเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทย
 - 2.3.1 ลักษณะของครอบครัวไทย
 - 2.3.2 ความเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทย
- 2.4 ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย
 - 2.4.1 ลักษณะของปัญหาครอบครัว
 - 2.4.2 ประเภทปัญหาครอบครัวในสังคมไทย
 - 2.4.3 สาเหตุการเกิดปัญหาครอบครัวในสังคมไทย
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาครอบครัว

2.1 ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมกับสังคม

2.1.1 ความหมายของวรรณกรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556 : 1100) ได้ให้คำนิยามของวรรณกรรมว่า วรรณกรรมเป็นงานหนังสือ งานประพันธ์ บทประพันธ์ทุกชนิดทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง เช่น วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ วรรณกรรมของเสฐียรโกเศศ วรรณกรรมฝรั่งเศส วรรณกรรมประเภทสื่อสารมวลชน

เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ (2540 : 30-31) ได้รวบรวมความหมายของวรรณกรรมจากความคิดเห็นของนักวิชาการหลายคน ไว้ดังนี้

1. วรรณกรรม หมายถึง รูปแบบของภาษาที่มีศิลปะอันประกอบไปด้วยงานเขียนร้อยแก้วและร้อยกรอง และงานที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ประกอบไปด้วยงานเขียนต่าง ๆ

2. วรรณกรรม หมายถึง งานพิมพ์ที่ได้รับการตัดสินว่ามีคุณสมบัติที่ดีอันอยู่บนรากฐานของสังคม มีคุณค่าทางปัญญาหรือได้รับการสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งประกอบไปด้วย หนังสือ บทกวี บทความหรือเอกสารอื่น ๆ

3. วรรณกรรมเป็นรูปแบบการจินตนาการของชีวิตและความคิดที่มีแบบแผนในรูปของภาษา ในระยะแรกมักเป็นเรื่องเล่าปากเปล่า มีการเล่าและการฟังมากกว่าการเขียน

จากความหมายของวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า วรรณกรรมเป็นงานประพันธ์ทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดความคิด จินตนาการ รวมทั้งการบันทึกเหตุการณ์หรือสะท้อนความเป็นไปต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม วรรณกรรมจึงเป็นงานสร้างสรรค์ที่ให้คุณค่าทางปัญญาและอารมณ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของวรรณกรรม

2.1.2 ความหมายของสังคม

สุขุม ศรีบุรินทร์ (2525 : 35-36) ได้กล่าวถึงความหมายของสังคมว่า สังคม หมายถึงกลุ่มมนุษย์ที่มีความผูกพันกันอย่างมั่นคง มีอาณาเขตดินแดนอยู่อาศัยร่วมกันโดยเฉพาะ มีวัฒนธรรมร่วมกัน และมีกิจกรรมในกลุ่มของตนเอง เพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกัน สังคมจึงเป็นกลุ่มของมนุษย์ที่ใหญ่ที่สุด มนุษย์แต่ละคนเป็นสมาชิกสังคมประกอบด้วยประชากร องค์การทางสังคม เวลา สถานที่ และผลประโยชน์ทั้งหลายที่สมาชิกของสังคมพึงได้รับ ประชากรรวมหญิงและชาย ชีวิตทางสังคมดำเนินไปตามระเบียบของปทัสถานทางสังคม (Social Norms) มีการแบ่งงานกันทำ ภายใต้อาณาเขตดินแดนเดียวกันและกาลเวลาเดียวกัน ผลประโยชน์ทั้งหลายและความสนใจโดยทั่วไปและเฉพาะด้านก็รวมอยู่ในสังคม

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. (2547 : 29) ได้กล่าวถึงความหมายของสังคมไว้ว่า คำว่า “สังคม” ในความหมายของคนทั่วไปมีความหมายต่าง ๆ กัน บางครั้งหมายถึงกลุ่มคนบางกลุ่ม เช่น สังคมผู้ดีหรือสังคมชั้นสูง บางครั้งหมายถึงการคบหาสมาคมกับคนอื่น เช่น “นายคนนั้นไม่ชอบสังคมกับใคร” สังคมอาจหมายถึงชุมชนไปจนถึงรัฐหรือประเทศ เช่น สังคมกรุงเทพฯ สังคมไทย เป็นต้น นักสังคมวิทยาใช้คำว่าสังคมในความหมายที่ไม่ค่อยสอดคล้องกันนักแต่แยกได้เป็น 2 แนวคือ 1. สังคมที่ตรงกับคำว่า “social” หรือ “social fact” 2. สังคมที่ตรงกับคำว่า “society”

ดำรงค์ ฐานดี (ม.ป.ป. : ออนไลน์) ได้อธิบายความหมายของสังคมว่า สังคมคือกลุ่มคนอย่างน้อยสองคนขึ้นไป มาอาศัยอยู่ร่วมกันในบริเวณหนึ่ง คนเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์หรือการกระทำตอบโต้กันและกัน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ความสัมพันธ์ตรง เช่น การพูดจาทักทาย การทำงานร่วมกัน การซื้อของขายของ และให้ความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นต้น ส่วนความสัมพันธ์ทางอ้อม ได้แก่ การเดินผ่านผู้คนที่เราไม่รู้จัก แต่เขาก็เป็นคนจังหวัดเดียวกันหรือชาติเดียวกัน

หรือการใช้สิ่งของที่ผลิตโดยคนที่เราไม่เคยพบปะเห็นหน้ากันมาก่อน คนเหล่านี้จะเป็นกลุ่มที่เราสัมพันธ์กับพวกเขาโดยผ่านบุคคลอื่น ผ่านเอกสาร หรือหนังสือที่เขาเขียน หรือผ่านทางวิทยุและโทรทัศน์ที่พวกเขาจัดและออกรายการ

จากความหมายของสังคمدังกล่าวสรุปได้ว่า สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ในอาณาเขตดินแดนเดียวกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีความสัมพันธ์ต่อกันทั้งทางตรงและทางอ้อม มีวัฒนธรรมร่วมกัน และดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบภายใต้ปทัสถานเดียวกันในสังคม

2.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

จากความหมายของวรรณกรรมและความหมายของสังคมที่กล่าวถึงข้างต้นจึงกล่าวได้ว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และในฐานะที่นักเขียนเป็นสมาชิกของสังคม ใช้ชีวิตอยู่ในสังคม การนำประสบการณ์และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมมาเป็นภาพสะท้อนส่วนหนึ่งของผลงานจึงเป็นเรื่องปกติธรรมดาของการสร้างสรรค์ผลงาน ด้วยเหตุนี้สังคมจึงเป็นแหล่งที่มาของวรรณกรรม และเป็นพื้นฐานในการสร้างผลงานวรรณกรรม ดังที่วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2531 : 96) กล่าวว่า นักประพันธ์แม้จะเป็นคนเพียงคนเดียว แต่ก็เปรียบเหมือนคน 3 คน คือ นอกจากเป็นนักประพันธ์ช่างแต่งหนังสือแล้ว ยังเป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้นสมัยนั้น และเป็นพลเมืองอีกด้วย เนื่องจากเหตุนี้นอกจากจะต้องสังวรในอาชีพประพันธ์ของตนในฐานะที่เป็นนักประพันธ์แล้ว ในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของคนสมัยนั้น ก็ย่อมจะทำเอาหูไปนาเอาตาไปไร่เสียกับเหตุการณ์ที่ตนเห็นตาตาประจักษ์อยู่แก่ใจหาได้ไม่ และในฐานะที่เป็นพลเมืองอีกเล่า ก็จำต้องใส่ใจในเหตุการณ์บ้านเมือง ความเคลื่อนไหวของประเทศชาติตลอดจนของชั้นและอาชีพที่ตนเป็นหน่วยหนึ่งอีกด้วย

สิทธา พินิจภูวดล และ นิตยา กาญจนวรรณ (2520 : 48-49) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นผลงานของมนุษย์ ดังนั้นจึงเป็นที่เก็บรวบรวมความคิด ความเป็นอยู่ และลักษณะสภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไว้ด้วยกัน วรรณกรรมจึงกลายเป็นหนังสือที่สามารถสะท้อนสภาพสังคมได้ สังคมของผู้แต่งหนังสือมีธรรมชาติเช่นไร วรรณกรรมก็มีธรรมชาติเช่นนั้น สังคมนั้นเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการไปตามเหตุการณ์อย่างไร วรรณกรรมก็กล่าวถึงเหตุการณ์อย่างนั้น เช่น เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ มีผลทำให้มนุษย์ในแต่ละสังคมประพฤติปฏิบัติตนต่าง ๆ กัน หรือบางครั้งก็ออกมาในรูปเดียวกัน บางครั้งก็ขัดแย้งกัน บางครั้งก็กลมกลืนกัน ผู้แต่งหนังสือที่ช่างสังเกตก็จะเลือกหาเหตุการณ์เรื่องราวจากความเป็นไปในสังคมาผูกเป็นเรื่องขึ้น โดยตั้งจุดประสงค์ไว้ต่าง ๆ กัน บางคนผูกเรื่องขึ้นเพื่อรายงานเหตุการณ์แต่เพียงอย่างเดียว บางคนก็ชี้ให้เห็นลักษณะที่ขัดแย้งต่าง ๆ เพื่อเตือนสติคนในสังคม

สุชาติ สวัสดิ์ศรี (2518 : คำนำ) เป็นอีกผู้หนึ่งที่เห็นว่าวรรณกรรมมาจากสังคมและเป็นภาพสะท้อนของสังคม ดังข้อความที่ว่า วรรณกรรมเป็นกระจกเงาที่สะท้อนภาพทางสังคมและ

เป็นดัชนีชี้แนวของกระบวนการทางวัฒนธรรม ตลอดจนเสนอให้เห็นการยึดถือคุณค่าต่าง ๆ ของคนในสังคมแต่ละยุคสมัย ความเป็นไปทางการเมือง ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่สะท้อนออกมาให้เราได้จากคนอ่านและคนเขียน และถ้าหากจะมีความจริงที่นอกเหนือไปจากนี้ อีกประการหนึ่งก็คือ วรรณกรรมเป็นสัญลักษณ์ที่บอกให้เราเห็นความจริงจังของคนในชาติ หรือความพึงพอใจของกลุ่มคนในสังคม ซึ่งทั้งนี้ย่อมแล้วแต่ว่ากลุ่มสังคมใดจะใช้กระจกเงาบานไหนออกมาฉาย

ตรีศิลป์ บุญขจร (2542 : 4-9) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมเป็นเรื่องที่ไม่อาจปฏิเสธได้ วรรณกรรมย่อมสัมพันธ์กับสังคม วรรณกรรมสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัยไม่ว่านักเขียนจะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม นักวิจารณ์บางคนจึงกล่าวว่า วรรณกรรมเป็นคั่นฉ่องแห่งยุคสมัย เนื่องจากเป็นภาพถ่ายชีวิตของยุคสมัยนั่นเอง ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมสามารถสรุปเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียน และเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งรวมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรม หมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรม หมายถึง ค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน

2. สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน ซึ่งนักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญาและการเมือง สภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้ย่อมเป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ของเขา การพิจารณาอิทธิพลของสังคมต่อนักเขียน ควรให้ความสนใจว่านักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมมาอย่างไร และเขามีท่าทีสนองตอบต่ออิทธิพลเหล่านั้นอย่างไร นอกจากนี้ สภาพเศรษฐกิจและการเมืองกำหนดแนวโน้มของวรรณกรรมด้วย

3. วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนที่ยิ่งใหญ่นอกจากมีความสามารถในการสร้างสรรค์วรรณกรรมให้มีชีวิต โน้มน้ำวจิตใจผู้อ่านแล้ว ยังเป็นผู้มีทัศนะกว้างไกลกว่าคนธรรมดา สามารถเข้าใจโลกและมองสภาพความเป็นจริงได้ลึกกว่าคนทั่วไปมองเห็น ด้วยทัศนะที่กว้างไกลและลุ่มลึก ภาพที่เขาให้จึงเป็นจริงยิ่งกว่าความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้ วรรณกรรมที่ยิ่งใหญ่จึงเป็นอมตะ เพราะไม่เพียงแต่จะเสนอภาพปัจจุบันอย่างถึงแก่นของความเป็นจริงเท่านั้น แต่ยังคงคาดคะเนความเป็นไปในอนาคตได้อีกด้วย

จากความเห็นดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด โดยแยกจากกันไม่ได้ วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคมมีอิทธิพลและผลกระทบต่อสังคม ช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความคิด และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม วรรณกรรมจึงผูกพันกับสังคมอย่างแนบแน่น และมีบทบาทที่สำคัญในการชี้นำแนวทางให้กับคนในสังคมตลอดมา ในขณะเดียวกัน สังคมก็มีอิทธิพลต่อวรรณกรรม กล่าวคือวัฒนธรรม ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ปรัชญาและ

การเมืองที่ปรากฏในสังคม ย่อมมีอิทธิพลต่อโลกทัศน์และชีวทัศน์ของนักเขียนด้วย วรรณกรรมจึงเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดและสะท้อนสภาพสังคมจริงจากนักเขียนมาสู่ผู้อ่าน

2.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนวนิยาย

นวนิยายเป็นเรื่องสมมุติที่แต่งเป็นร้อยแก้วขนาดยาว เป็นรูปแบบวรรณกรรมที่รับมาจากตะวันตก ถึงแม้ว่าเนื้อหาของนวนิยายเป็นเรื่องราวที่สมมุติขึ้น แต่ก็เป็นการสมมุติที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง และมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับสังคมโดยเฉพาะนวนิยายแนวสะท้อนสังคมและแนวชีวิต

2.2.1 ความหมายของนวนิยาย

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556 : 608) ได้ให้คำจำกัดความนวนิยายว่า เป็นบันเทิงคดีร้อยแก้วขนาดยาวรูปแบบหนึ่ง มีตัวละคร โครงเรื่อง เหตุการณ์ในเรื่อง และสถานที่ที่ทำให้เนื้อเรื่องมีความสมจริง เช่น เรื่องหญิงคนชั่ว ของ ก.สุรางคนางค์ ถ้ามีขนาดสั้นเรียกว่านวนิยายขนาดสั้น เช่น เรื่องดรชนินาง ของ อิงอร

สิทธา พิณีภูวดล และคณะ (2515 : 17-18) กล่าวว่า นวนิยาย แปลตามตัวอักษรหมายความว่า นิยายแบบใหม่ เป็นวรรณกรรมที่ใช้ภาษาร้อยแก้วในการเขียนเพื่อบรรยายถึงความเป็นอยู่ของมนุษย์ การกระทำ ผลของความคิด และการกระทำที่มีต่อความเป็นไปของชีวิต

สุพรรณี วราทร (2519 : 1) กล่าวว่า คำว่านวนิยายในภาษาไทย เป็นคำศัพท์ใหม่ที่ใช้เรียกรวมประเภทประเภทร้อยแก้วหรือบันเทิงคดี (Fiction) ที่เป็นร้อยแก้วแบบพรรณนาโวหารซึ่งในภาษาไทยแต่เดิมเรียกว่า เรื่องอ่านเล่นหรือเรื่องประโลมโลก

ชไมพร พรเพ็ญพิพัฒน์ (2549 : 28) ให้คำนิยามนวนิยายว่า นวนิยายคือวรรณกรรมร้อยแก้วที่มีความยาวพอประมาณ แต่เขียนขึ้นโดยจำลองชีวิตจริงทั้งโครงเรื่องและตัวละคร

จากความหมายและความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า นวนิยายเป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีที่เกิดขึ้นใหม่ เขียนเป็นรูปแบบร้อยแก้วที่มีได้ทั้งขนาดสั้นและขนาดยาว แต่งขึ้นโดยสมมุติเรื่องราวในชีวิตจริง โดยมีส่วนประกอบจำลองชีวิตจริง เช่น ตัวละคร โครงเรื่อง เหตุการณ์ สถานที่ และความคิดต่าง ๆ เป็นต้น

2.2.2 ประเภทของนวนิยาย

นวนิยายสามารถแบ่งเป็นหลายประเภทตามเกณฑ์การแบ่งที่แตกต่างกัน ดังนี้

ชไมพร พรเพ็ญพิพัฒน์ (2549 : 30-33) กล่าวถึง การแบ่งประเภทของนวนิยายว่า สามารถแบ่งเป็น 2 แบบ คือตามแนวคิดในการเขียนและแบ่งตามลักษณะของเรื่อง ดังนี้

แบบที่หนึ่ง แบ่งตามแนวคิดในการเขียน มีประเภทคลาสสิก ประเภทโรแมนติก ประเภทสังคมนิยม ประเภทธรรมชาตินิยม ประเภทเหนือความจริง ประเภทสัญลักษณ์นิยม

แบบที่สอง แบ่งตามลักษณะของเรื่อง มีประเภทอิงประวัติศาสตร์ ประเภทเชิงชีวประวัติ ประเภทแสดงข้อคิด ประเภทผจญภัย ประเภทมหัศจรรย์ ประเภทเชิงจิตวิทยา ประเภทหัตถ์นิยาย ประเภทเชิงปัญหา ประเภทการเมือง ประเภทสังคม ประเภทลูกทุ่ง ประเภทต่างแดน ประเภทอิงศาสนา ประเภทอาชญากรรมและสืบสวนสอบสวน

บุญยงค์ เกศเทศ (2536 : 107-109) กล่าวว่า นวนิยายสามารถแบ่งตามเนื้อเรื่องและกลวิธีแต่งเป็นหลัก ดังนี้

1. ประเภทตัวเอกเป็นผู้ร้ายที่ทำความดี คือ แม่ตัวเอกเป็นโจรหรือเป็นผู้ร้าย แต่กลับทำประโยชน์แก่ประเทศหรือสังคม
2. ประเภทจดหมาย คือ เป็นการดำเนินเรื่องด้วยจดหมาย
3. ประเภทพัฒนาการอันเกิดจากการศึกษาชีวิตตัวละครซึ่งค่อย ๆ มีประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตผ่านพบเรื่องราวต่าง ๆ จนมีวุฒิภาวะเกิดความเข้าใจ รู้จักความต้องการของตนเอง รู้จักลักษณะสังคมแวดล้อม
4. ประเภทจิตวิทยา คือ มีสาระของจิตวิทยาอยู่ในเนื้อเรื่อง เรื่องเหล่านี้มักเป็นเรื่องของบุคคลที่ขาดความรัก หรือได้รับความรักเกินไป จนทำให้พฤติกรรมของตัวละครผิดหรือไขว้เขวไปจากความนิยมของสังคม
5. ประเภทแนวสังคม คือ ตัวเอกของเรื่องต่อสู้เพื่อความยุติธรรม ความเจริญก้าวหน้าของสังคม
6. ประเภทแสดงข้อคิด คือ พฤติกรรมของตัวละครเอกแสดงให้เห็นความคิดที่น่าสนใจต่าง ๆ
7. ประเภทมีบุคคลจริงเป็นหุ่น คือ ผู้แต่งพยายามเอาเรื่องราวของตัวบุคคลที่มีจริงมาดัดแปลงบ้างในการแต่ง แต่ผู้อ่านจะเข้าใจได้ทันทีว่าใครในเรื่องนั้นและในความจริง
8. ประเภทการเมือง คือ มีลัทธิการเมือง หรือเรื่องการเมืองภายในภายนอกประเทศเป็นจุดเน้นนวนิยาย
9. ประเภทประวัติศาสตร์ คือ มีเค้าจากประวัติศาสตร์
10. ประเภทนักสืบ คือ นวนิยายที่ต้องแสดงกลวิธีพิเศษในการวางโครงเรื่อง การผูกปมและแก้ปม

จากการแบ่งประเภตนวนิยายข้างต้นสรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของนวนิยาย สามารถแบ่งเป็นหลายประเภทตามเกณฑ์ต่าง ๆ คือ แบ่งตามแนวคิดในการเขียน แบ่งตามลักษณะของเรื่อง และแบ่งตามเนื้อเรื่องและกลวิธีการแต่ง ในนวนิยายประเภทต่าง ๆ นั้น นวนิยายแนวสังคม หรือแนวชีวิตครอบครัวเป็นหนึ่งในประเภทของนวนิยายที่น่าสนใจ เพราะนวนิยายประเภทนี้มีการเล่าเรื่องที่

เกี่ยวกับตัวละครที่มีความสัมพันธ์กัน ได้กล่าวถึงปัญหาและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครที่ผูกพันกัน เรื่องเล่าต่าง ๆ มีความใกล้ชิดกับชีวิตจริงของคนในสังคม

2.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับสังคม

นวนิยายเป็นบันเทิงคดีที่มีตัวละคร โครงเรื่อง เหตุการณ์ในเรื่อง และสถานที่ที่ทำให้เนื้อเรื่องมีความสมจริง เป็นการจำลองชีวิตจริงของคนในสังคม ดังที่ตรีศิลป์ บุญขจร (2542 : 4) กล่าวว่า นวนิยายเป็นรูปแบบวรรณกรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งมีเนื้อหาใกล้เคียงกับความเป็นจริง ความผูกพันของนวนิยายกับสังคมจึงเห็นได้ไม่ยาก ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2537 : 51-52) ที่กล่าวว่า นวนิยายเป็นผลผลิตทางวรรณกรรมของสังคม ย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสังคมอย่างใกล้ชิด แม้ว่านวนิยายจะเกิดขึ้นมาจากจินตนาการของผู้เขียน โครงเรื่องและพฤติกรรมของตัวละครจะเป็นเรื่องที่คุณเขียนสมมุติคิดแต่งขึ้นก็ตาม แต่ผู้เขียนก็ได้ถ่ายทอดมาจากบุคคลและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในสังคมตามช่วงเวลาที่คุณเขียน ฉะนั้น นวนิยายจึงมีความผูกพันกับสังคมด้วย โลกทัศน์ของผู้เขียนที่มีต่อสังคมนั้นเอง

ตรีศิลป์ บุญขจร (2542 : 213) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับนวนิยายว่า สภาพการณ์ของสังคมและการเมืองมีอิทธิพลในการกำหนดทิศทาง และพัฒนาการของนวนิยายไทยอย่างเด่นชัด การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองส่งผลกระทบทำให้เกิดพัฒนาการของนวนิยายภาวะปั่นป่วนยุ่งเหยิงไร้ระเบียบของสังคม ทำให้นักเขียนหันไปมองสภาพสังคม และตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากยิ่งขึ้น นักเขียนบางส่วนจึงมีจุดมุ่งหมายแน่วแน่ในการเขียนนวนิยายเพื่อสร้างอิทธิพลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปสู่สภาพที่ดีกว่า

นวนิยายนอกจากเป็นภาพสะท้อนสังคมในอดีตและปัจจุบันแล้ว ยังเป็นการวาดภาพสังคมในอนาคต และทำให้ผู้อ่านเกิดความคิดใหม่ด้วย ดังที่ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2548 : 28) กล่าวว่า นวนิยายไม่ใช่แค่ทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนภาพสังคมเท่านั้น นวนิยายบางเรื่องยังวาดภาพสังคมในอนาคต ชี้แนะทางออก และเสนอแนวความคิดุมคติ ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในสังคมอาจมองได้หลายแง่มุม นักเขียนนวนิยายก็เป็นสมาชิกหนึ่งในสังคมที่เสนอทัศนะความคิดเห็นของตนเองลงไปในวรรณกรรม ซึ่งอาจพ้องหรือขัดแย้งกับความคิดเห็นของคนอื่นในสังคม นวนิยายเหล่านี้จึง “ทวิวจน์” กันหลายประเด็น อันเป็นการเปิดโลกทัศน์ของผู้อ่านให้กว้างขึ้น ดังนั้น นวนิยายจึงไม่เพียงเป็นงานบันเทิงคดีที่พาผู้อ่านไปเสพสุขอารมณ์ในโลกจินตนาการเท่านั้น แต่นวนิยายยังปลูกสำนึกให้ผู้อ่านมองเห็นโลกและชีวิตในแง่มุมใหม่ ๆ และหลากหลายอีกด้วย

จากความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า นวนิยายมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสังคม เพราะสังคมเป็นแหล่งที่มาทางด้านแนวคิด เหตุการณ์ รวมทั้งตัวละครในการแต่งนวนิยาย นวนิยายจึงเป็นภาพสะท้อนสังคมได้อย่างหนึ่ง การอ่านนวนิยายจะช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย นอกจากนั้น นวนิยายยังเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่สร้างอิทธิพลต่อผู้อ่าน โดยการถ่ายทอดแนวคิด

และโลกทัศน์ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนต้องการสื่อถึงผู้อ่านผ่านนวนิยาย ดังนั้น เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัยจึงมีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานและมีอิทธิพลต่อการนำเสนอปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งมุมมองในการแก้ปัญหาไปพร้อมกันด้วย

2.3 ความเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทย

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม สมัยที่สังคมไทยยังเป็นสังคมเกษตรกรรม รูปแบบและโครงสร้างของครอบครัวไทยมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย อยู่ด้วยกันหลายรุ่น สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่น มีการแบ่งบทบาทอย่างชัดเจน แต่เมื่อประเทศไทยพัฒนาเป็นสังคมอุตสาหกรรมและเพื่อต้องพัฒนาตามกระแสโลกาภิวัตน์ ครอบครัวไทยก็เกิดการเปลี่ยนแปลงในทั้งโครงสร้างและความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางบทบาทของสมาชิกในครอบครัว

2.3.1 ลักษณะของครอบครัวไทย

โสภา ซปีลมันน์ และคณะ (2534 : 2-10-11) ได้กล่าวถึงลักษณะของครอบครัวไทยว่า ลักษณะของครอบครัวไทยตั้งแต่โบราณมาถือได้ว่าเป็นครอบครัวที่มีความอบอุ่นในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของไทยที่ได้อบรมสั่งสอนสืบทอดต่อ ๆ กันมา ลักษณะสำคัญของครอบครัวไทย มีดังนี้

1. เป็นครอบครัวขยายหรือครอบครัวใหญ่ มากกว่าครอบครัวแบบอื่น ๆ โดยเฉพาะในชนบท ซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า (หรือ ตา ยาย) รวมทั้งพี่น้องของฝ่ายสามีหรือภรรยา
2. ในอำนาจ ผู้ชายหรือสามีเป็นผู้นำครอบครัว โดยภรรยาต้องใช้นามสกุลของสามี สามีมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดู ให้ความช่วยเหลือในทางเศรษฐกิจ
3. ลูก คือ โช้ทองคล้องใจพ่อแม่ รวมไปถึงปู่ ย่า ตา ยาย หรือ พี่ ป้า น้า อาด้วย
4. ความผูกพันทางสายโลหิตของทุกคนในครอบครัวมีมาก พ่อแม่เมื่อเลี้ยงลูกโตจนกระทั่งมีครอบครัวไปแล้ว ก็ยังมีความเป็นห่วงเป็นใยคอยเป็นธุระในเรื่องต่าง ๆ ให้ลูกหลานของตน
5. มีความเคารพเชื่อฟังกันตามลำดับอาวุโสของสมาชิกในครอบครัว
6. ลูกผู้ชายได้รับการยกย่องให้เป็นผู้สืบสกุล ต้องคอยระมัดระวังความประพฤติให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม ถ้ามีความประพฤติเสียหาย ก็เท่ากับเป็นการทำลายสกุลวงศ์
7. ลูก ๆ จะต้องแสดงความกตัญญูทวดที่ต่อบิดามารดา ต้องคอยอุปการะเลี้ยงดูท่านเมื่อท่านอยู่ในวัยชรา
8. ภรรยา ถึงแม้จะไม่ใช่นำครอบครัว แต่ก็มียบทบาทอย่างมาก โดยมีอิทธิพลเหนือฝ่ายชายในการอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดา การใช้จ่ายในครอบครัวตลอดจนการดูแลบ้านเรือน

ด้านบทบาทชายหญิงในครอบครัว สังคมไทยเป็นสังคมที่ผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัวมาช้านานแล้ว ฉะนั้นในครอบครัว ผู้ชายจึงเป็นหัวหน้าครอบครัว และมีภาระหน้าที่ในด้านเศรษฐกิจหรือเป็นผู้นำในการหาเลี้ยงครอบครัว ส่วนสตรีนับแต่อดีตเป็นต้นมา ได้รับการปลูกฝังอบรมให้ยอมรับว่าตนเองมีภาระรับผิดชอบต่อความอยู่ดีมีสุขของคนในครอบครัว หน้าที่ของสตรีจึงได้แก่การทำงานบ้าน เลี้ยงลูก ทำอาหาร ดูแลปกครองคนในบ้าน และต้องเคารพบนอบสามี (ผ่องพันธ์ มณีรัตน์. สิงหาคม 2526 : 55)

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวไทย สุพัตรา สุภาพ (2537 : 63-65) ได้กล่าวเพิ่มเติม 2 ประเด็น ดังนี้

1. การเคารพเชื่อฟังตามลำดับอาวุโส ครอบครัวไทยจะย้ำเรื่องอาวุโสตั้งแต่เด็ก โดยน้องต้องเคารพพี่ ป้า น้า อา โดยเฉพาะ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นการย้ำเรื่องวิญญูติ โดยเฉพาะในชนบท จึงทำให้ชาวชนบทไม่กล้าเสนอความคิดริเริ่มที่มีเหตุผลที่เป็นการขัดความประสงค์ของผู้ใหญ่ ส่วนในเมือง ลำดับอาวุโสก็ยังคงเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ให้เกียรติผู้อาวุโส หรือไมผู้อาวุโส มักจะดำรงตำแหน่งสูงตามลำดับ

2. ความผูกพันทางสายโลหิต บิดามารดามักจะรักและห่วงใยลูกของตนเอง ไม่ว่าจะ เป็นโสดหรือสมรสแล้ว หรือเกื้อกูลให้ญาติพี่น้องอยู่อาศัยบ้างเมื่อจำเป็น และญาติทั้งสองฝ่ายมักจะมี ความเท่าเทียมกัน คือ ให้ความสำคัญของญาติทั้งฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่ จึงต้องยอมรับว่า ในครอบครัวไทย พ่อแม่ มักจะมีความรักและผูกพันห่วงใยลูกอย่างลึกซึ้ง ด้วยความห่วงใยลูก พ่อแม่จึงมักจะติดตามไปดูแล ทั้งที่เป็นโสดอยู่หรือแม่จะสมรสแล้วก็ตาม บางครั้งเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งหรือ ความไม่พอใจระหว่างเขยและสะใภ้ ซึ่งอาจจะรวมถึงญาติพี่น้องด้วย ในชนบทชายหญิงที่สมรสแล้วมักจะ เลือกลงอยู่กับพ่อแม่ของฝ่ายหญิง ช่วยพ่อแม่ทำมาหากินสักระยะหนึ่งก่อนแยกเรือนไปอยู่ตามลำพังอิสระ

จากความเห็นดังกล่าว สามารถสรุปลักษณะของครอบครัวไทยเป็นสองประเด็นใหญ่ คือ ประเด็นแรก โครงสร้างครอบครัวเป็นครอบครัวขยายหรือครอบครัวขนาดใหญ่ อยู่ด้วยกันหลายรุ่น คนที่มีความผูกพันทางสายโลหิตและย้ำเรื่องอาวุโสและรักเด็กในครอบครัว ประเด็นที่สอง ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวมีลักษณะคือผู้ชายเป็นใหญ่ มีอำนาจเป็นหัวหน้าครอบครัว และมีหน้าที่ทางเศรษฐกิจเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว ส่วนผู้หญิงผู้เป็นภรรยาถูกอบรมสั่งสอนให้ทำหน้าที่เป็น แม่เรือน ดูแลสามี ลูก และเรื่องต่าง ๆ ในครอบครัว ให้ครอบครัวอยู่อย่างมีความสุขโดยอยู่ในกรอบของศีลธรรม

2.3.2 ความเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทย

สังคมไทยเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม รวมทั้งได้รับอิทธิพล จากวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้ครอบครัวไทยเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะด้านรูปแบบและ โครงสร้างของครอบครัว และความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว

1) ความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างครอบครัวไทย

ความเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทยประการแรกที่ได้เห็นได้ชัดเจนคือ ความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบและโครงสร้างของครอบครัว

นางลักษณ์ เอ็มประดิษฐ์ (2539 : 64) ได้กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของครอบครัวไทยว่า สังคมไทยระยะเริ่มต้น ครอบครัวไทยเป็นครอบครัวขยายหรือครอบครัวขนาดใหญ่ ซึ่งพอวิเคราะห์ได้ว่า สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมมาแต่ไหนแต่ไร จำเป็นต้องอาศัยแรงงานมาช่วยในการสร้างผลผลิต ซึ่งรวมทั้งลูกหลานและวงศาคณาญาติ แต่เมื่อสังคมไทยก้าวเข้าสู่การพัฒนาความก้าวหน้าไกลทางด้านธุรกิจ-อุตสาหกรรมหรือการเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้ต้องอาศัยความชำนาญเฉพาะตัว พื้นที่ทางการเกษตรลดจำนวนลง นาข้าวเปลี่ยนเป็นโรงงานอุตสาหกรรม แรงงานในครอบครัวที่เคยมีความจำเป็นก็ลดลง แต่ยังคงมีอยู่ในสังคมชนบทที่ยังประกอบอาชีพทางด้านเกษตร

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2547 : 84-85) กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีอิทธิพลต่อระบบครอบครัวว่า นักสังคมวิทยาต่างเห็นพ้องต้องกันว่า การนำเอาวิธีการทางอุตสาหกรรมเข้ามาใช้ ความเจริญด้านเทคโนโลยี รวมทั้งการกลายมาเป็นเมืองของชุมชนต่าง ๆ หลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม เป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระบบครอบครัว การเปลี่ยนแปลงเริ่มที่ลักษณะครอบครัวก่อน คือ เปลี่ยนจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ประกอบกับสมาชิกภายในครอบครัวได้รับบรรณณะใหม่ ๆ มากขึ้น มีการต่อต้านประเพณีและความเชื่อดั้งเดิม สมาชิกมีความเป็นอิสระ (ทั้งในด้านความคิดและพฤติกรรม) จากการควบคุมของญาติ พี่น้อง คือ มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น จากสภาพดังกล่าวทำให้ครอบครัวไม่มีความมั่นคงเหมือนดังเช่นในสังคมสมัยเก่า

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2548 : 1-4) ได้กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทยว่า เป็นที่ทราบกันว่า ครอบครัวไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก จากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว จากรูปแบบครอบครัวที่อยู่ร่วมกันพร้อมพ่อ แม่ ลูก เหลือเพียงพ่อหรือแม่กับลูก หรือเพียงคู่สมรส ทั้งนี้อันมีสาเหตุมาจากผลการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร และกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตจากสังคมเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม และจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ประกอบกับอิทธิพลของสื่อมวลชนและการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาโดยไม่มีการเลือกสรร ส่งผลให้ครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และทำให้รูปแบบและโครงสร้างของครอบครัวไทยในสมัยปัจจุบันมีหลากหลายขึ้นนอกจากมีครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย ซึ่งเป็นรูปแบบหลักแล้ว ยังมีครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวเพศเดียวกัน ครอบครัวบุตรบุญธรรม ครอบครัวผู้สูงอายุ ครอบครัวที่มีแต่ผู้สูงอายุและเด็ก และครอบครัวที่เด็กกำพร้าอาศัยอยู่กันตามลำพัง

ชาย โปธิสิตา (2554 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทยที่ทำให้เห็นได้ชัดคือการเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณ หมายถึงเรื่องการจัดงาน การหย่าร้าง ขนาดครอบครัวและโครงสร้างครัวเรือน ในด้านโครงสร้างครัวเรือน ในสมัยก่อนลักษณะครัวเรือนของไทยคือครัวเรือนขยาย คนหลายรุ่นที่เป็นเครือญาติอยู่ด้วยกัน แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในทั้งทางประชากร สังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี สังคมไทยในสมัยหลังครัวเรือนขยายค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นครัวเรือนเดี่ยวซึ่งอยู่ด้วยกันแค่พ่อแม่ลูก เพราะว่าเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมเน้นความคล่องตัวของบุคคล เรียกร้องให้ คนมีอิสระและเป็นตัวของตัวเอง แต่ครัวเรือนขยายเป็นรูปแบบที่ไม่มีประสิทธิภาพจึงต้องเปลี่ยนแปลง

สรุปได้ว่า สังคมไทยเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม สังคมชนบทเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง ทำให้ความต้องการทางด้านแรงงานเปลี่ยนจากความต้องการจำนวนมากมาเป็นการความชำนาญเฉพาะตัวและความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพ พร้อมทั้งค่านิยมและวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลต่อความคิดของคนในสังคมไทย จึงทำให้โครงสร้างของครอบครัวไทยเปลี่ยนไป ครอบครัวขยายมีจำนวนลดลง ส่วนครอบครัวเดี่ยวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และเกิดมีรูปแบบครอบครัวพิเศษ เป็นการปรับตัวทันขั้นการพัฒนาของสังคม

2) ความเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวไทย

ความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างของครอบครัว ทำให้บทบาทของสมาชิกในครอบครัวเกิดการเปลี่ยนตาม โดยเฉพาะบทบาทของผู้หญิงในครอบครัว

นางลักษณ์ เอมประดิษฐ์ (2539 : 31-32) ได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้หญิงในครอบครัวว่า วิกฤตการณ์พลังงานผนวกกับปัญหาเรื่องทางเศรษฐกิจ ทำให้อัตราค่าครองชีพปรับตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะ ครอบครัวไทยย่อมได้รับผลกระทบด้านมาตรฐานความเป็นอยู่โดยตรง และต่อบทบาทของสตรีเป็นอย่างยิ่ง สตรีที่สมรสแล้วจำเป็นต้องทำงานอาชีพนอกบ้านในจำนวนเพิ่มมากขึ้น พร้อมกันนี้สิ่งที่กีดกันในอดีตที่ขัดขวางสตรีไม่ให้มีบทบาทและตำแหน่งหน้าที่การงานภายนอกครอบครัวได้ค่อย ๆ ลดอิทธิพลลงไปด้วย ทั้งนี้เพราะประการแรก การเพิ่มจำนวนของประชากรทำให้ตลาดแรงงานขยายตัวกว้างขวางขึ้น รวมทั้งการปรับปรุงพัฒนาการจัดองค์การให้สะดวกต่อการบริหารและปฏิบัติงาน ประการที่สอง สตรีต้องการมีอิสระทางการเงิน ตลอดจนช่วยเพิ่มพูนมาตรฐานความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ นางลักษณ์ เอมประดิษฐ์ (2539 : 179) ยังสรุปความเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวไทยไว้ว่า ในอดีตบรรยากาศของครอบครัวไทย จะเป็นลักษณะแบบกึ่งอัตตาธิปไตยและประชาธิปไตย คือแม้ว่าอำนาจในการปกครองรับผิดชอบครอบครัวจะเน้นที่ฝ่ายชาย หัวหน้าครอบครัวเป็นชาย ลูกต้องอยู่ในโอวาทของบิดามารดาและญาติผู้ใหญ่ แต่ก็ไม่ถึงกับเข้มงวดจริงจังเกินไปนัก ยังให้ออกาสแสดงความคิดเห็นบ้าง ปัจจุบันบรรยากาศในครอบครัวมีเรื่องการเศรษฐกิจ การอาชีพเข้ามาเป็นตัวกีดกัน

ทำให้สัมพันธภาพภายในครอบครัวเห็นห่างกันมากขึ้น บิดามารดาหรือผู้ใหญ่ในครอบครัวไม่มีเวลาให้ลูกหลาน ทำให้ลูกมีเสรีภาพอย่างสูงขึ้นไปหลาย ๆ ครอบครัว โดยเฉพาะสังคมเมือง

สายฝน น้อยหืด (2540 : 1) กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของบทบาทของสมาชิกในครอบครัวว่า เงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น นโยบายของรัฐบาลต่าง ๆ ได้แก่ ความปลอดภัยในสังคม การเสียภาษีรายได้ การประกันสังคม การศึกษา ฯลฯ ซึ่งมีส่วนผลักดันให้สมาชิกในครอบครัวกระทำหรือตัดสินใจในการเลือกทางเลือกที่ดีกว่า หรือเพื่อเลื่อนสถานภาพทางสังคม เช่น ภรรยาหัวหน้าครอบครัวเริ่มมีบทบาททางเศรษฐกิจของครอบครัว ด้วยการแสวงหาทรัพยากรในการดำรงชีพในสังคมเข้ามาสู่ครอบครัว นอกเหนือไปจากบทบาทในการจัดการและจัดสรรทรัพยากร ซึ่งอาจเป็นผลทำให้การใช้อำนาจและสิทธิต่าง ๆ ระหว่างหัวหน้าครอบครัวกับภรรยาหัวหน้าครอบครัวไม่แตกต่างกันมากนัก รวมทั้งความเหลื่อมล้ำทางบทบาทต่าง ๆ ในครอบครัวได้ลดน้อยลง ล้วนเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกในครอบครัว

บุญประคอง ภาณุรัตน์ (2531 : 1-2) กล่าวว่า การที่สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม มีการรับเอาเทคโนโลยีจากต่างประเทศเข้ามาตลอดจน การรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในสังคมเมืองมากขึ้น ทั้งในระดับสังคมและระดับครอบครัว ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญของสังคม และการเปลี่ยนแปลงนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับความสัมพันธ์ในครอบครัว คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอำนาจของครอบครัว โดยลดอำนาจของบิดามารดาที่มีต่อบุตร และอำนาจของสามีต่อภรรยา การเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคมของสมาชิกภายในครอบครัว ทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัวจากระบบเชื่อมโยงในลักษณะครอบครัวขยายที่มีขนาดใหญ่มาเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีขนาดเล็ก เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของสังคมเมือง

สรุปได้ว่า การพัฒนาด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก ส่งผลให้บทบาทสมาชิกในครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลงไป ผู้ชายไม่ใช่ผู้มีอำนาจทั้งหมดในครอบครัวอีก ผู้หญิงถึงแม้ยังมีบทบาทหน้าที่ดูแลครอบครัวเหมือนเดิม แต่ก็เกิดมีอำนาจเพิ่มขึ้น มีสิทธิเท่าเทียมกันในการประกอบอาชีพ และมีความเป็นอิสระทางการเงิน การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ จะทำให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวปรับเปลี่ยนไปด้วยกัน

2.4 ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย

สถาบันครอบครัวถึงแม้เป็นหน่วยเล็กหน่วยหนึ่งในสังคม แต่ก็ยังเป็นหน่วยพื้นฐานและหน่วยที่สำคัญมากในสังคม ซึ่งอาจถึงขั้นมีอิทธิพลต่อความมั่นคงของสังคมด้วย เพราะฉะนั้น ความมั่นคงของสถาบันครอบครัว จะทำให้ผู้คนอยู่ร่วมกันได้เป็นครอบครัวใหญ่ในสังคมอย่างสันติ แต่ความเปลี่ยนแปลงของสังคมตามยุคสมัยของความเจริญด้านเทคโนโลยีและกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้สมาชิก

ในครอบครัวต้องปรับตัวตามเพื่ออยู่รอดในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว รวมทั้งปัญหาระหว่างคู่สมรส ปัญหาระหว่างพ่อแม่กับลูก ปัญหาผู้สูงอายุในครอบครัว เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้มีแนวโน้มเกิดมากขึ้นในสังคมไทย

2.4.1 ลักษณะของปัญหาครอบครัว

ปัญหาครอบครัว หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลต่าง ๆ ภายในครอบครัว รวมถึงปัญหา ที่เกิดขึ้นระหว่างสามีภรรยา ความขัดแย้งระหว่างสามีกับภรรยา พ่อกับแม่ พี่กับน้อง พ่อแม่กับลูก ปัญหาการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว ปัญหาเด็กและผู้สูงอายุในครอบครัว ปัญหาความสัมพันธ์และความไม่เข้าใจกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว

จะเห็นได้ว่า ครอบครัวเป็นระบบที่ประกอบด้วยระบบย่อยหลายระบบ เช่น ระบบย่อยของสามีและภรรยา พ่อกับแม่ พี่กับน้อง พ่อแม่กับลูก เป็นต้น การมองปัญหาในลักษณะระบบ ปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ของบุคคลเป็นสิ่งที่สลับซับซ้อน การจะเข้าใจปัญหาครอบครัวได้อย่างถ่องแท้ จึงต้องมีการวิเคราะห์ปัญหาในหลายระดับ (Frey. 1987 อ้างถึงใน อูมาพร ตรังคสมบัติ. 2543 : 98-99) ดังนี้

1. ระดับบุคคล (Individual level) การมองระดับนี้เป็นการมองเฉพาะตัวบุคคลแต่ละคน เพื่อวิเคราะห์ว่าบุคคลนั้นมีบุคลิก พยาธิสภาพ และอาการป่วยทางจิตอย่างไรบ้าง
2. ระดับสองคน (dyadic level) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคนสองคน เช่น ระหว่างสามีกับภรรยา แม่กับลูก หรือพ่อกับลูก พี่กับน้อง ในแง่ต่าง ๆ เช่น ความผูกพันทางอารมณ์ ความเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถในการพึ่งพาอาศัยกัน การสื่อสาร และแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกัน
3. ระดับสามคนขึ้นไป (triadic level) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคนตั้งแต่สามคนขึ้นไป เช่น ระหว่าง พ่อแม่กับลูก กล่าวง่าย ๆ ก็คือ เป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปภายในระบบ สิ่งที่ต้องวิเคราะห์ในระดับนี้ก็คือ กฎแห่งความสัมพันธ์ ขอบเขต ลำดับอำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ของระบบ
4. ระดับระบบ (trans-generation systemic level) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระบบต่าง ๆ เช่น ระหว่างครอบครัวปัจจุบันกับครอบครัวเดิม หรือกับองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เช่น โรงเรียน และที่ทำงาน เป็นต้น

ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ (2540 : 12-16) ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาโดยรวมของครอบครัวไทยระดับจุลภาคว่า ปัญหาครอบครัวไทยสามารถจำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและตามปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

1. ตามกลุ่มเป้าหมาย ปัญหาครอบครัวมีความเสี่ยงสูงเกิดในครอบครัวยากจนในเมือง ครอบครัวคนจนในชนบท ครอบครัวชนกลุ่มน้อย ครอบครัวกลุ่มที่ต้องอพยพเคลื่อนย้ายเนื่องจาก

โครงการพัฒนาต่าง ๆ ครอบครัวกลุ่มประสพภัยพิบัติต่าง ๆ และกลุ่มครอบครัวทั่วไปอื่น ๆ ที่เป็นส่วนใหญ่ในสังคมที่ต้องเผชิญการแข่งขัน ธุรกิจ และผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินในยุคโลกาภิวัตน์

2. ตามปัญหาที่สำคัญ ปัญหาครอบครัวที่เกิดในครอบครัวไทยเช่น ปัญหาการทำแท้ง ซึ่งมีเหตุจากการไม่รักนวลสงวนตัวของผู้หญิง ความไม่พร้อมของครอบครัวที่จะมีลูก นายจ้างห้ามห้องครอบครัวยากจนรายได้น้อย หรือความผิดพลาดของเด็กอายุน้อย ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้งและละเมิดสิทธิในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นผู้ติดเชื้อและเป็นผู้ป่วยเอดส์ และปัญหาสุขภาพจิตและความเครียด

จางันค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2547 : 84) กล่าวว่า ปัญหาครอบครัวเป็นเหตุการณ์ที่ครอบครัวไม่ได้คาดหวังหรือปรารถนาที่จะให้เกิดขึ้น เมื่อเกิดขึ้นแล้วสมาชิกครอบครัวจะได้รับความกดดันและคับข้องใจเป็นอย่างมาก บางปัญหาก่อให้เกิดความอับอายขายหน้าและไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ปัญหาครอบครัวได้แก่

1. การแยกกันอยู่ชั่วคราวไม่ว่าจะเป็นเพราะต้องไปศึกษาต่อหรืองานอาชีพ รวมทั้งภาวะสงคราม ทำให้ต้องแยกจากกัน เป็นผลให้สุขภาพจิตของสมาชิกในครอบครัวเสื่อมลง การแยกกันอยู่นี้อาจนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ตามมาภายหลังอีก เช่น ปัญหาการนอกใจ ปัญหาการหย่าร้าง เป็นต้น

2. การไม่มีบุตรไว้สืบสกุล โดยเฉพาะญาติพี่น้องที่เห็นว่าการมีทายาทให้สืบสกุลเป็นเรื่องสำคัญ ทำให้หญิงที่ไม่สามารถมีบุตรเกิดปมด้อย

3. การมีบุตรผิดปกติ เช่น ร่างกายพิการ หรือปัญญาอ่อน ฯลฯ ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์เศร้าเสียใจ แก่พ่อแม่ญาติพี่น้องมาก บางรายอับอายที่มีลูกผิดปกติ

4. การเจ็บป่วย หากสมาชิกคนใดในครอบครัวสุขภาพไม่สมบูรณ์ เจ็บป่วยเป็นประจำ ก่อให้เกิดความวิตกกังวลทุกชั่วขณะตลอดเวลา และบางรายอาจนำไปสู่ปัญหาเศรษฐกิจอีกด้วย

5. การนอกใจคู่สมรส ส่วนใหญ่มักจะเป็นฝ่ายชายนอกใจฝ่ายหญิง ซึ่งเป็นเรื่องที่ฝ่ายหญิงยอมไม่ได้ ถือว่าเสียศักดิ์ศรีและเป็นการดูถูกอย่างร้ายแรง

6. การว่างงานหรือตกงาน ทำให้รายได้ที่เคยได้รับอยู่เป็นประจำเปลี่ยนแปลงไป สมาชิกครอบครัววิตกกังวล บางรายถึงกับทะเลาะตบตีกันแทนที่จะหาทางแก้ปัญหาาร่วมกัน

7. ความชราภาพ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามวัฏจักรของครอบครัว คือเมื่อลูกโตมีงานทำ แต่งงานแยกไปตั้งครอบครัวของตนเอง และแยกบ้านไปอยู่ต่างหาก พ่อแม่มักจะถูกทอดทิ้งเกิดความเหงาแล้วรู้สึกที่ตนเองไม่มีค่า หมดความสำคัญลงไป โดยเฉพาะคนชราที่อยู่ในเขตเมือง

8. ความตาย ไม่ว่าจะเกิดขึ้นกับฝ่ายสามีหรือภรรยา ก็นำมาซึ่งความเศร้าโศกเสียใจอย่างมากแก่ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการตายนั้นเกิดแบบปัจจุบันทันด่วน

9. การหย่าร้าง เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นโดยมีสาเหตุจากหลาย ๆ ปัจจัยรวมกัน

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2548 : 40-41) ได้เสนอว่าการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมอันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์มีผลต่อครอบครัวไทยอย่างมาก ทำให้ครอบครัวต้องเผชิญกับปัญหานานัปการ ดังนี้

1. การปรับตัวของพ่อแม่และผู้สูงอายุที่อยู่ในช่วงของการพัฒนาจากยุคเก่ามาสู่ยุคปัจจุบันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก
2. ความสามารถของครอบครัวในการปกป้องสมาชิกครอบครัวให้พ้นจากภัยต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความรู้ไม่เท่าทันสื่อและกระแสโลก
3. การเรียนรู้และการปรับตัวในการเลี้ยงดูบุตรหลานเพื่อให้เหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของสังคม
4. การมีเวลาอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำกิจกรรมของตนเอง ขาดการปฏิสัมพันธ์กันภายในครอบครัว และโดยส่วนมากใช้เวลาอยู่กับสื่อมากกว่า
5. สัมพันธภาพภายในครอบครัวที่นับวันจะเหินห่าง ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสที่เกิดปัญหาการนอกใจหรือปัญหาชู้สาว ส่งผลให้เกิดการหย่าร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างวัยและทัศนคติ ความสัมพันธ์ระหว่างพี่กับน้องซึ่งไม่ลงรอยและผูกพันกัน ความรุนแรงในครอบครัวที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ
6. สภาพสังคมที่ดึงสมาชิกครอบครัวออกจากครอบครัว เช่น สภาพการทำงาน การศึกษา ซึ่งทำให้ครอบครัวต่างคนต่างอยู่
7. กระแสโลกาภิวัตน์และระบบการตลาด ที่กระตุ้นให้เกิดการบริโภค การใช้จ่ายเงิน และหนี้สินจากบัตรเครดิต
8. พฤติกรรมไม่เหมาะสมของวัยรุ่น เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การใช้สารเสพติดและแอลกอฮอล์
9. ครอบครัวขาดหลักยึดทางศาสนาในการดำเนินชีวิต
10. สภาพความยากจนของครอบครัวที่ต้องดิ้นรนให้พ้นสภาพความยากจนแร้นแค้น ขาดทั้งปัจจัยสี่ ด้อยทั้งการศึกษาและทักษะในการประกอบอาชีพ ทำให้มีรายได้น้อย ไม่แน่นอน รวมทั้งไม่มีสวัสดิการช่วยเหลือใด ๆ

ปัญหาครอบครัวซึ่งแสดงออกโดยพฤติกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกในครอบครัว เป็นปัญหาที่อาจเสี่ยงให้เกิดปัญหาสุขภาพจิต อุมพร ตรีงคสมบัติ (2543 : 71-75) ได้กล่าวว่า ครอบครัวที่เสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตมีดังนี้

1. ครอบครัวที่หย่าร้าง เด็กในครอบครัวหย่าร้าง มีการเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า มีพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ

2. ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว มีเหตุเกิดจากคู่สมรสเสียชีวิตหรือจากการหย่าร้าง หรือแยกทางกัน เด็กในครอบครัวจะมีปัญหาทั้งอารมณ์และสังคม

3. ครอบครัวที่สามีภรรยาทำงานทั้งคู่ ผู้หญิงต้องรับภาระงานอาชีพและงานบ้าน ทำให้มีความเครียดสูงและมีความสัมพันธ์ในครอบครัวมีปัญหาได้ เด็กไม่มีคนดูแล ต้องหาคนอื่นมาช่วยดูแล และอีกอย่าง ทำให้สามีภรรยามีการใช้เวลาร่วมกันน้อยลง มีผลให้ปฏิสัมพันธ์เป็นไปในเชิงลบ และมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของเด็ก

4. ครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง พฤติกรรมรุนแรงมีตั้งแต่การใช้วาจาหยาบคาย ก้าวร้าว ไปจนถึงการใช้กำลังและอาวุธเพื่อประทุษร้ายทางกายหรือทางเพศ จะมีผลกระทบต่อพัฒนาการทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมต่อเด็ก

5. ครอบครัวที่มีผู้ป่วยโรคเอดส์ ทำให้ครอบครัวประสบปัญหาเศรษฐกิจ เด็กกลายเป็นเด็กกำพร้า

จากความเห็นดังกล่าว สามารถสรุปลักษณะของปัญหาครอบครัว ดังนี้

1. ปัญหาครอบครัวมีหลายระดับ คือ ระดับบุคคล มีระดับสองคนและระดับสองคนขึ้นไป และระดับระบบ

2. ปัญหาครอบครัวมีความเสี่ยงสูงเกิดในครอบครัวเฉพาะกลุ่มเช่นครอบครัวยากจนทั้งในเมืองและชนบท ครอบครัวกลุ่มประสบภัยพิบัติต่าง ๆ และกลุ่มครอบครัวทั่วไปอื่น ๆ

3. ปัญหาครอบครัวมีหลากหลายชนิด เช่น การแยกกันอยู่ การหย่าร้าง การทอดทิ้ง เป็นต้น

4. ปัญหาครอบครัวเริ่มเกิดตั้งแต่ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวเปลี่ยนแปลงตามกระแสสังคมและกระแสโลก

5. ปัญหาครอบครัวทำให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตได้ โดยเฉพาะเด็กในครอบครัว

2.4.2 ประเภทปัญหาครอบครัวในสังคมไทย

สมาชิกในครอบครัวทุกคนหากขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ก็สามารถเกิดเป็นปัญหาครอบครัว เพราะฉะนั้น ปัญหาครอบครัวจึงมีหลากหลายประเภท

พัทยา สายหู (2516 อ้างถึงใน ธรรมนูญ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. 2545 : 69-70) ได้แยกปัญหาครอบครัวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรง ดังนี้

1. ปัญหาความสัมพันธ์ของคู่สามีภรรยา เช่น การปรับตัวเข้าหากันไม่ได้ ความเบื่อหน่าย ไม่พอใจกัน ความไม่ซื่อสัตย์

2. ปัญหาเกี่ยวกับลูก ทั้งการเลี้ยงดูอบรมลูก การรับภาระเรื่องการเลี้ยงลูก ไปจนถึงปัญหาความประพฤติของลูก

3. ปัญหาเกี่ยวกับญาติพี่น้อง การมีญาติมากเกินไป การมีญาติมารบกวนพึ่งพาญาติเข้ามายุ่งเกี่ยวกับเรื่องของครอบครัว

4. ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนฝูงและการสมาคม เช่น การออกไปคบหาสมาคมกับเพื่อนนอกบ้านมากกว่าครอบครัว เพื่อนเข้ามาวุ่นวายในบ้าน เป็นต้น

5. ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ เช่น การมีรายได้ไม่พอเพียง การประกอบอาชีพที่ขัดกัน อาชีพที่ทำให้ต้องแยกจากกัน อาชีพที่ไม่สุจริต เป็นต้น

6. ปัญหาเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การพักผ่อนที่สิ้นเปลืองเงินทองมาก การพักผ่อนที่ทำลายสุขภาพ เป็นต้น

7. ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เช่น การเจ็บป่วยของสมาชิกในครอบครัว อันทำให้กระทบไปถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ รวมไปถึงการเจ็บป่วยหนัก ป่วยเรื้อรัง ที่ทำให้สมาชิกในครอบครัววิตกกังวลและเป็นภาระ เป็นต้น

สุพจน์ เต๋นดวง และ นาถฤดี เต๋นดวง. (2558 : 16-19) ได้จัดกลุ่มปัญหาครอบครัวเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่

1. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวและปัญหาความรุนแรงในครอบครัว กล่าวคือ สมาชิกในครอบครัวอาจมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นฐานความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาระหว่างสมาชิก คือ ปัญหาระหว่างสามีภรรยา เช่น การหย่าร้างระหว่างสามีภรรยา เป็นม่ายเนื่องจากการตายของคู่ครอง การทะเลาะเบาะแว้ง การนอกใจระหว่างสามีภรรยา ปัญหาระหว่าง พ่อแม่กับบุตร เช่น การทะเลาะเบาะแว้ง บุตรถูกลงโทษด้วยความรุนแรงและด้วยอารมณ์ความโกรธ เป็นต้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับบุตร กล่าวคือปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กหรือบุตรในครอบครัวซึ่งมีปัญหาหลากหลายมาก ทั้งปัญหาการไม่ได้รับการดูแลจากครอบครัว ปัญหาการศึกษาและปัญหาสุขภาพ ปัญหาที่เด็กก่ออาชญากรรม การดื่มแอลกอฮอล์ สารเสพติด เป็นต้น

3. ปัญหาผู้ช่วยเหลือตนเองไม่ได้หรือช่วยเหลือตนเองได้น้อย ปัญหาหลักคือครอบครัวต้องดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้พิการ โดยเฉพาะครอบครัวของแรงงานที่มีรายได้น้อย ครอบครัวที่มีปัญหาอื่น ๆ มาก ก็จะเป็นปัญหาที่รุนแรงและต้องการความช่วยเหลืออย่างจริงจัง

4. ปัญหาอบายมุขในครอบครัว กล่าวคือ ปัญหาเล่นหวย ลอตเตอรี่ การพนันต่าง ๆ ของสามีและภรรยา ปัญหาดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ในสามี ภรรยา และบุตร

5. ปัญหาสภาพบ้านและสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ บ้านเป็นพื้นที่สำคัญที่ทำให้ผู้อยู่อาศัยมีความสุขหรือความทุกข์ และอาจเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ เช่น สุขภาพ ความปลอดภัย เป็นต้น

6. ปัญหาหนี้สิน กล่าวคือ ครอบครัวถูกข่มขู่ ถูกด่าทออย่างรุนแรง ถูกทำลายหรือแย่งชิงทรัพย์สินสิ่งของภายในบ้านหรือร้านค้า การถูกส่งใบแจ้งมาเตือน เป็นต้น

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปประเภทของปัญหาครอบครัวและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตครอบครัวดังนี้

1. ปัญหาระหว่างคู่สามีภรรยา เช่น ความเบื่อหน่าย ความไม่พอใจกัน ความไม่ซื่อสัตย์ การหย่าร้าง และความรุนแรง เป็นต้น
2. ปัญหาเกี่ยวกับลูก เช่น การดูแล การอบรมสั่งสอนลูก และพฤติกรรมต่าง ๆ ของลูก เป็นต้น
3. ปัญหาผู้สูงอายุและผู้มีสุขภาพไม่ดีในครอบครัว เช่น การดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ป่วยในครอบครัว เป็นต้น
4. ปัญหาเกี่ยวกับญาติพี่น้อง เช่น มีญาติพี่น้องจำนวนมากเกินไป ทำให้เกิดความขัดแย้งภายในครอบครัว เป็นต้น
5. ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนฝูง เช่น การออกไปคบหาสมาคมกับเพื่อนนอกบ้านมากกว่าครอบครัว เพื่อนเข้ามาวุ่นวายในบ้าน เป็นต้น
6. ปัญหาด้านอาชีพและเศรษฐกิจการเงิน เช่น การประกอบอาชีพโดยไม่มีความสุข รายได้ไม่พอใช้ครอบครัวติดหนี้สิน เป็นต้น
7. ปัญหาสุขภาพอนามัย เช่น การเจ็บป่วยของสมาชิกในครอบครัว ต้องเสียค่าใช้จ่ายรักษา เป็นต้น
8. ปัญหาอบายมุข เช่น ปัญหาเล่นการพนัน ปัญหาดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ เป็นต้น
9. ปัญหาสภาพบ้านและสิ่งแวดล้อม เช่น การประสบปัญหาภัยธรรมชาติ เป็นต้น

2.4.3 สาเหตุการเกิดปัญหาครอบครัวในสังคมไทย

ปัญหาครอบครัวนับวันเกิดมากขึ้นในสังคมไทย สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวมีหลากหลาย แต่ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นสาเหตุภายนอกที่สำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัว เนื่องจากสถาบันครอบครัวเป็นหน่วยหนึ่งในสังคม ย่อมได้รับอิทธิพลเกือบทุกด้านที่เกิดขึ้นในสังคม สาเหตุซับซ้อนต่าง ๆ ในสังคมอาจทำให้ปัญหาครอบครัวค่อย ๆ เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัวเลยก็ได้ ดังที่ ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2545 : 69) กล่าวว่า ปัญหาครอบครัวเป็นปัญหาสังคม เนื่องจากว่าเมื่อเกิดปัญหาครอบครัว มักมีผลกระทบไปถึงสังคมส่วนรวม ปัญหาครอบครัวส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากองค์ประกอบของปัญหาที่ซับซ้อน ซ่อนอยู่ในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ค่อย ๆ เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปทีละน้อย ๆ แม้กระทั่งเมื่อเกิดเป็นปัญหาก็กังไม่ทราบสาเหตุมาจากอะไร

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม จะทำให้สภาพหรือรูปแบบครอบครัวเปลี่ยนแปลงตาม และมีผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจในครอบครัว ดังที่ เกษม ต้นติผลาชีวะ และกุลยา ต้นติผลาชีวะ (ม.ป.ป. : 211-212) กล่าวว่า การมีคู่วีดีเป็นจุดเริ่มต้นสู่ความสำเร็จของชีวิตครอบครัวตามปกติมนุษย์

แต่ชีวิตครอบครัวจะต้องผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงของสังคมมีผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวมาก รูปแบบของครอบครัวจะแปรเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม ซึ่งในบางสังคมอาจทำให้เกิดรูปแบบความสัมพันธ์ของครอบครัวที่แหวกแนวไปจนทำให้คนจำนวนมากยอมรับไม่ได้ เช่น การแต่งงานระหว่างชายหนึ่งหญิงสองหรือชายสองหญิงหนึ่ง เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้นอกจากจะเป็นผลกระทบต่อมาตรฐานทางศีลธรรมและประเพณีวัฒนธรรมอย่างรุนแรงแล้ว แทบไม่ต้องพูดถึงสุขภาพจิตใจในครอบครัวเลย

สาเหตุภายนอกที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความคิด ค่านิยม และความเชื่อใหม่ ส่งผลให้การดำเนินชีวิตประจำวันเปลี่ยนไป จนทำให้แต่ละคนในครอบครัวไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน กลายเป็นสาเหตุภายในที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัว ดังที่ วัลลภ ปิยะมโนธรรม (ม.ป.ป. : 245) กล่าวว่า ปัญหาครอบครัวไทยที่กำลังเกิดขึ้นอย่างรุนแรงในสังคมไทยปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผู้เป็นสามี-ภรรยามีปัญหาขัดแย้งกัน และหรือฝ่ายผู้เป็นพ่อ-แม่ กับ ลูก ไม่อาจเข้าใจซึ่งกันและกันได้ ตั้งแต่เรื่องของทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ หรือด้านพฤติกรรม การกระทำทั้งที่เป็นส่วนตัว ส่วนครอบครัว และส่วนสังคมนั้น เหตุปัจจัยสำคัญหนึ่งก็เนื่องมาจากสมาชิกในครอบครัวแต่ละคนได้รับอิทธิพลการดำเนินชีวิตประจำวันแตกต่างกันไปอย่างมาก

ปัญหาครอบครัวที่เกิดเพราะสาเหตุภายใน มักเริ่มตั้งแต่ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเกิดเพราะสาเหตุซับซ้อน เกษม ต้นติผลลาชีวะ และ กุลยา ต้นติผลลาชีวะ (ม.ป.ป. : 236-237) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการขัดแย้งในครอบครัวว่ามาจากสาเหตุเหล่านี้ คือ

1. การศึกษา กลุ่มบุคคลที่มีการศึกษาน้อยหรือไร้การศึกษา จะมีความขัดแย้งในครอบครัวได้ง่ายที่สุด เนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจ ที่จะร่วมกันแก้ปัญหา เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้น มักหาทางออกด้วยอารมณ์
2. เจตคติ ความรู้สึกนึกคิด และการแสดงออกของแต่ละบุคคลอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ที่ได้รับ ทำให้คนมีความเห็นต่างกัน เมื่อมาอยู่ด้วยกัน อาจมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น
3. ทักษะทางสังคม คนที่มีทักษะทางสังคมจะสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ง่าย ในครอบครัวคู่สมรสที่มีทักษะทางสังคมไม่ว่าคนใดคนหนึ่งหรือทั้ง 2 คนจะมีความเข้ากันของครอบครัวสูงจะช่วยลดความขัดแย้งได้มาก
4. ทักษะการสื่อสาร ครอบครัวที่พูดกันด้วยความเข้าใจกระจ่างชัด มีความจริงใจ ไม่มีสิ่งใดขวางกั้นความรู้สึกของกันและกัน โอกาสของความขัดแย้งจะมีได้น้อย

ความขัดแย้งในครอบครัวแม้เป็นเรื่องปกติ แต่ถ้าทิ้งไว้โดยไม่แก้ไข ความขัดแย้งจะเป็นความไม่เข้าใจสะสม อาจถึงขั้นทะเลาะเบาะแว้งกัน กลายเป็นปัญหาครอบครัว ซึ่งสามารถแสดงออกทางพฤติกรรม เช่น ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การนอกใจภรรยาหรือสามีเที่ยวเสเพล เป็นต้น ซึ่งจะสร้างความเสื่อมถอยให้กับชีวิตครอบครัว

จากความเห็นดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ปัญหาครอบครัวที่เกิดขึ้นไม่ใช่เพราะสาเหตุเดียว อาจเป็นหลายสาเหตุ ดังที่ ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2545 : 73-78) กล่าวว่า ปัญหาครอบครัว อาจเกิดเพราะสาเหตุเดียวหรือหลายสาเหตุรวมกัน สภาพการณ์ของสังคม เศรษฐกิจ ความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรม ฯลฯ ที่เห็นกันอยู่เป็นปกติในสังคมหลาย ๆ อย่างเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวที่ละเอียดละออน้อย สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวอาจจำแนกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

กลุ่มที่ 1 คือกลุ่มสาเหตุของปัญหาอันเกิดจากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองที่ผ่านมาในสังคมไทย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางการเติบโตและความทันสมัยในสังคมอย่างมาก ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงตามอย่างช้า ๆ มายาวนาน และมีการเปลี่ยนแปลงพลิกผันอย่างรวดเร็ว สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงกลายเป็นต้นเหตุของปัญหาครอบครัว สภาพการณ์ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ครอบครัวต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ เช่น สมาชิกในครอบครัวมีเวลาที่ใกล้ชิดสัมพันธ์กันน้อยเกินไป การขาดการเอาใจใส่ให้แก่กัน เกิดความขัดแย้งเนื่องจากความเครียดจากหน้าที่การงานในสังคมที่มีการแข่งขันมากขึ้น การแบ่งบทบาทหน้าที่ตามเพศในครอบครัวเปลี่ยนไป การสื่อสารระหว่างสมาชิกครอบครัวไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 คือกลุ่มสาเหตุของปัญหาที่ไม่ได้เกิดจากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้แก่ ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรมดั้งเดิมในสังคมไทย ที่ฝังอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยมานาน ไม่เหมาะสมกับสังคมสมัยใหม่ ความมีอิสระทางความคิดของคนรุ่นใหม่ การเห็นคุณค่าในสถาบันครอบครัวของคนรุ่นใหม่ลดลง สาเหตุเหล่านี้อาจทำให้เกิดปัญหาครอบครัว เช่น ปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกันในครอบครัวเนื่องมาจากพฤติกรรมมากขู้หลายเมีย ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวอันเนื่องมาจากการปรับตัวเข้าหากันไม่ได้ของสามีภรรยา

ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวดังกล่าวอาจจะพัฒนามาเป็นปัญหาครอบครัวและปัญหาสังคมได้ เช่น การแตกแยกหย่าร้าง การใช้ความรุนแรงในครอบครัวจนถึงการฆาตกรรมบุคคลภายในครอบครัว การทอดทิ้งครอบครัว การทุจริต คดโกง หรืออาชญากรรมเพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัว การฆ่าตัวตายหนีปัญหาครอบครัว การทอดทิ้งเด็ก การขายลูก ปัญหาที่เกิดกับเด็กทุกรูปแบบ เช่น เด็กเร่ร่อน เด็กมีว่สม เด็กค้าประเวณี เป็นต้น

ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ (2540 : 16-18) ได้สรุปสาเหตุของปัญหาครอบครัวว่ามี 4 ประการ ได้แก่

1. ความไม่พร้อมและไม่ได้เตรียมพร้อมที่จะเป็นครอบครัว
2. การไม่ปรับเปลี่ยนค่านิยม บทบาท ความสัมพันธ์ชาย หญิง เด็ก และผู้ใหญ่ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

3. การเลี้ยงดูอบรม ตลอดจนการให้การศึกษาและการเรียนรู้แก่เด็กไม่เป็นไปตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก และบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว

4. ผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีต่อครอบครัว

จากความเห็นดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ปัญหาครอบครัวมักเกิดขึ้นตั้งแต่ความขัดแย้งเล็ก ๆ ภายในครอบครัว ซึ่งมีสาเหตุมาจากทั้งภายนอกและภายใน สาเหตุภายนอกคือความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้วิถีชีวิตมีความเปลี่ยนแปลงตาม มีรูปแบบครอบครัวใหม่เกิดขึ้น และการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ทำให้ผู้คนในสังคมต้องปรับตัว สาเหตุภายในคือความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกัน ทำให้สมาชิกในครอบครัวขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และเกิดความขัดแย้งกัน หากความขัดแย้งเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขโดยวิธีที่ถูกต้อง สุดท้ายก็กลายเป็นปัญหาครอบครัวและปัญหาสังคมในที่สุด

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว

สุพรรณษา ประสงค์สุข (2551) ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์งานเขียนสารคดีเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวไทย ของอรสม สุทธิสาคร : แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์งานเขียนสารคดีเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวไทยของอรสม สุทธิสาคร ในด้านเนื้อหา แนวคิด และกลวิธีการนำเสนอแนวคิด เพื่อแสดงให้เห็นแนวคิดที่สะท้อนปัญหาครอบครัวไทย รวมถึงแสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะในงานเขียนสารคดีของ อรสม สุทธิสาคร ขอบเขตของการวิจัยคือ งานเขียนสารคดีจำนวน 11 เล่มที่จัดพิมพ์รวมเล่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 - 2548 ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวไทยในงานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร มีสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือสาเหตุจากปัจจัยส่วนบุคคล และสาเหตุจากปัจจัยแวดล้อม สาเหตุจากปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ทักษะของบุคคลในครอบครัว พฤติกรรมของบุคคลในครอบครัว และความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ส่วนสาเหตุจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรมของบุคคลในสังคม และความยากจน ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวไทยในงานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาคร ประกอบไปด้วยการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก ธรรมะเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาสังคม มนุษย์ทุกคนมีทั้งความดีและความไม่ดีอยู่ในตนเอง รูปลักษณ์ภายนอกไม่อาจวัดพฤติกรรมของคนได้ มนุษย์มีความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ และความยากจนเป็นบ่อเกิดของปัญหาสังคม ส่วนการศึกษา กลวิธีการนำเสนอแนวคิดนั้นพบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีการนำเสนอ 2 ด้าน คือ กลวิธีการนำเสนอข้อมูล และกลวิธีทางวรรณศิลป์ เพื่อนำผู้อ่านให้เข้าใจถึงแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวไทย โดยกลวิธีการนำเสนอข้อมูลที่ผู้เขียนใช้นั้นประกอบไปด้วย การนำเสนอข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย การอ้างอิงข้อมูล และการใช้รูปภาพประกอบเรื่องราว สำหรับกลวิธีทางวรรณศิลป์ ผู้แต่งได้ใช้กลวิธีที่สำคัญ คือ การตั้งชื่อเรื่อง การนำเข้าสู่เรื่อง การนำกลวิธีการเขียนเรื่องสั้นมาใช้ในการเขียนสารคดี

และการใช้ภาษา จากผลการวิเคราะห์สามารถเห็นได้ว่า งานเขียนสารคดีของอรสม สุทธิสาครมีการนำเสนอแนวคิดที่สะท้อนปัญหาครอบครัวไทยที่มุ่งให้อุทาหรณ์แก่ผู้อ่าน และมีลักษณะเด่นในด้านกลวิธีการใช้ภาษา การนำเสนอข้อมูลประกอบการเขียน และลักษณะการเสนอเนื้อหาและแนวคิด ซึ่งสามารถนำผู้อ่านให้เข้าใจถึงแนวคิดที่สะท้อนปัญหาครอบครัวไทยได้เป็นอย่างดี

วิลาสินี พนานครทรัพย์ (2545) ศึกษาวิจัย เรื่อง ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ : เสียงของผู้หญิง มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอประสบการณ์และคำอธิบายประสบการณ์ของผู้หญิงที่เผชิญกับการถูกสามีทำร้ายร่างกาย ประเด็นคำถามหลักที่ผู้เขียนต้องการหาคำตอบคือ กระบวนการและการจัดการกับความรุนแรงของผู้หญิงเป็นอย่างไร ด้วยวิธีการศึกษาของชาติพันธุ์วรรณา ผลการวิจัยพบว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นมีลักษณะของการเกิดซ้ำ กล่าวคือ เมื่อผู้หญิงถูกสามีทำร้ายร่างกายครั้งแรก ผู้หญิงจะไม่ออกจากความสัมพันธ์ทันที แต่จะพยายามหาสาเหตุที่ทำให้สามีทำร้ายร่างกายเธอ เมื่อค้นหาสาเหตุแล้วผู้หญิงจะให้ความหมายกับการถูกทำร้ายที่เกิดขึ้นครั้งแรกในลักษณะลดความรุนแรง โดยการกล่าวอ้างไปถึงความล้มเหลวของสามี ความรักที่พวกเขามีต่อกันหรือการกล่าวโทษว่าเป็นความผิดของตัวเอง ฝ่ายสามีมักจะมีท่าทีสำนึกผิดและให้สัญญาว่าการทำร้ายจะไม่เกิดขึ้นอีก สิ่งนี้ทำให้ผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่เปิดเผยเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่นและจะพยายามพูดคุยกับสามี รวมทั้งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างของตนเองเพื่อยุติการทำร้าย แต่อย่างไรก็ตามจากการวิจัยพบว่า เมื่อผู้หญิงยกโทษให้สามีแต่ความรุนแรงไม่ได้ยุติลง ตรงกันข้ามเมื่อเกิดปัญหาหรือความตึงเครียดในครอบครัวขึ้นมา มักจะจบลงด้วยการทำร้ายร่างกาย ซึ่งมีระดับความรุนแรงและความถี่ในการทำร้ายเพิ่มขึ้นด้วย ในส่วนของการจัดการกับปัญหาของผู้หญิงนั้น พบว่ามีสามรูปแบบคือ การทนอยู่ การหย่าร้าง และการฆ่าสามี ซึ่งการจัดการปัญหาในวิธีต่าง ๆ นี้อยู่มาก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมาอีกด้วย

สร้อย คำนวน (2544) ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาปัญหาสาเหตุของปัญหาและวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาครอบครัว สาเหตุของปัญหาครอบครัวและวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวของนักศึกษาพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี มีขอบเขตการวิจัยคือ ใช้กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาพยาบาลพระจอมเกล้าจำนวน 338 คน ผลการวิจัยพบปัญหาครอบครัวมีสาเหตุดังนี้ 1) สาเหตุเนื่องจากสมาชิกในครอบครัว หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวเกิดจากสมาชิกซึ่งมีความแตกต่างกันทางด้านบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ทศนคติ ค่านิยมเมื่อมาอยู่กันเป็นครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กัน การกระทบกระทั่งกันนำไปสู่ความขัดแย้งและความยุ่งยากในครอบครัว 2) สาเหตุของปัญหาครอบครัวที่เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวเกิดจากความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ความห่างเหินกันระหว่างสมาชิก สมาชิกบางคนถูกทอดทิ้ง หรือความสัมพันธ์ที่มากเกินไปจนสมาชิกในครอบครัวขาดอิสระในการดำเนินชีวิต

3) สาเหตุของปัญหาครอบครัวที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวอันเกิดจากญาติ พี่น้อง ครอบครัวเดิม ที่ทำงาน โรงเรียน ชุมชน

ลินดา วงษ์ทน (2533) ศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ปัญหาครอบครัวแตกแยกในนวนิยายไทย พ.ศ. 2525 - 2531 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สาเหตุของครอบครัวแตกแยกในนวนิยายไทยช่วงปี พ.ศ. 2525 - 2531 2) วิเคราะห์ผลกระทบของครอบครัวแตกแยกในนวนิยายไทยช่วงปี พ.ศ. 2525 - 2531 ขอบเขตของการวิจัยคือศึกษาวิเคราะห์นวนิยายแนวปัญหาชีวิตครอบครัว จำนวน 23 เรื่อง ของนักเขียนที่ได้รับความสนใจและมีชื่อเสียงเด่นมากในช่วงปี พ.ศ. 2525 - 2531 ซึ่งตีพิมพ์ขึ้นหรือรวมเล่มเป็นครั้งแรกในช่วงเวลาดังกล่าวและคัดเลือกเฉพาะนวนิยายที่มีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุของครอบครัวแตกแยก และผลกระทบหรือปัญหาต่าง ๆ อันเกิดจากครอบครัวแตกแยกเท่านั้น ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาครอบครัวมีสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง สาเหตุการแตกแยกของครอบครัวที่เกิดจากคุณสมบัติส่วนตัวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สืบเนื่องมาจากคู่สมรสเป็นประการสำคัญ ได้แก่ 1) ลักษณะบุคลิกภาพ หมายถึงลักษณะส่วนตัวเกี่ยวกับอุปนิสัยหรือทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่งของสามีภรรยา เป็นสาเหตุให้ครอบครัวแตกแยก ในที่นี้ได้แก่ การไม่บรรลุนิติภาวะทางด้านบุคลิกภาพและความผิดปกติในลักษณะส่วนตัว 2) พฤติกรรมของคู่สมรส หมายถึงความประพฤติหรือการกระทำบางอย่างของสามีภรรยา เป็นเหตุให้ครอบครัวแตกแยก ได้แก่การทอดทิ้งและขาดความรับผิดชอบในครอบครัว การดื่มเหล้าและการติดการพนัน การไม่ซื่อสัตย์หรือการนอกใจกัน และการหยาบคายทารุณไม่ให้เกิดเกียรติกัน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส หมายถึง สภาพการผูกพันเกี่ยวข้องของคู่สามีภรรยา เป็นสาเหตุให้เกิดความแตกร้างในครอบครัว ได้แก่ การขัดแย้งในบุคลิกภาพ การขัดแย้งหรือไม่สมดุลกันในเรื่องเพศ การขัดแย้งกันของบทบาทในครอบครัว และการขาดความรักและความเข้าใจกัน 4) ลักษณะอื่น ๆ ของคู่สมรส หมายถึง สาเหตุประกอบอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการกล่าวมาแล้ว มีส่วนเสริมให้เกิดความร้างานในครอบครัวมากยิ่งขึ้น คือ อายุเมื่อเข้าสู่ชีวิตครอบครัว ภูมิหลังครอบครัวของคู่สมรส การแทรกแซงของญาติของคู่สมรสและสาเหตุของการแต่งงานที่ปราศจากความรักความเข้าใจกัน

2. สาเหตุจากปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง สาเหตุการแตกแยกของครอบครัวมีผลสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจของคู่สมรสในขณะนั้นมีส่วนเสริมให้ครอบครัวเกิดการแตกแยกได้ง่ายขึ้นได้แก่ 1) บทบาทของสตรีที่เปลี่ยนแปลงไป หมายถึง บทบาทและหน้าที่ของสตรีในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากการเป็นเพียง “แม่บ้าน” ดังแต่ก่อนมามีบทบาทในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้เท่าเทียมบุรุษอันเป็นสาเหตุให้สตรีมีความเชื่อมั่นในตนเองและมีโอกาสพบปะสัมพันธ์กับบุรุษอื่นนอกจากสามีมากขึ้น ย่อมเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวแตกหักได้ง่ายขึ้น 2) การเปลี่ยนแปลงทัศนคติด้านการหย่าร้าง หมายถึง การที่คนในสังคมมีแนวโน้มยอมรับ

การหย่าร้างมากขึ้นกว่าเดิมเพราะมีแนวคิดว่าการหย่าหรือแยกทางกันดีกว่าการอยู่ร่วมกันอย่างปราศจากความสุขนั้นมีส่วนทำให้ครอบครัวแตกแยกได้มากขึ้น 3) ความเสื่อมทางด้านศีลธรรมของบุคคลในสังคม หมายถึง การที่คนในสังคมไม่เอาใจใส่หรือเคร่งครัดในศีลธรรมและเกรงกลัวบาปน้อยลงนั้นเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สามี ภรรยา หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องประพฤติดิฉิน ขาดความเอาใจใส่และรับผิดชอบต่อนหน้าที่ในครอบครัวและอาจนำไปสู่การแตกร้างของครอบครัวได้ 4) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ปัญหาการขาดแคลนด้านการเงินหรือความยากจนทำให้สมาชิกในครอบครัวประสบกับความลำบากเนื่องจากเงินไม่พอใช้ ย่อมเป็นเหตุให้ครอบครัวแตกแยกได้

เหมวรรณ เหมะนัค (2533) ศึกษาวิจัย เรื่อง ความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษากรณีสามีผู้มีรายได้น้อยในเขตเทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้ความรุนแรงของสามีต่อภรรยา 2) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงของสามีต่อภรรยา ตัวแปรที่นำมาศึกษาคือตัวแปรภูมิหลังทางสังคม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาแต่งงานและจำนวนบุตร ตัวแปรทางด้านจิตวิทยาสังคม ได้แก่ การเห็นเหตุการณ์ความรุนแรง การมีส่วนร่วมในฐานะผู้กระทำความรุนแรง การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ถูกระทำความรุนแรง ทศนคติต่อการใช้ความรุนแรง การยอมรับการใช้ความรุนแรงจากบุคคลนัยสำคัญ (พ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท เพื่อนบ้าน) ความโดดเดี่ยวทางสังคม ความเครียด การใช้แอลกอฮอล์ โดยตั้งสมมติฐานไว้ทั้งหมด 13 ข้อ แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสามี 270 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สามีส่วนใหญ่มีความรุนแรงระดับต่ำ 2) ตัวแปรภูมิหลังทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรง ส่วนตัวแปรทางด้านจิตวิทยาสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงมากที่สุดคือ การเห็นเหตุการณ์ความรุนแรง รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในฐานะผู้กระทำความรุนแรง การยอมรับการใช้ความรุนแรงจากเพื่อนสนิท การยอมรับการใช้ความรุนแรงจากเพื่อนบ้าน และความเครียดตามลำดับ 3) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับการใช้ความรุนแรง เพื่อนสนิทกับความรุนแรงและความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับการใช้ความรุนแรงจากเพื่อนบ้านกับความรุนแรง โดยมีตัวแปรการใช้แอลกอฮอล์และความเครียดเป็นตัวแปรคุม พบว่า ในกรณีดื่มสุรายังเพื่อนสนิท ไม่ยอมรับการใช้ความรุนแรง สามีก็ยิ่งจะใช้ความรุนแรงมากขึ้น ในกรณีของความเครียดก็เช่นเดียวกัน ความเครียดมีส่วนทำให้สามีใช้ความรุนแรงมากขึ้น

งานวิจัยดังกล่าว มีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวซึ่งปรากฏในสังคมจริงและในงานเขียนด้วย แสดงให้เห็นปัญหาครอบครัวที่ทำให้ผู้ศึกษาจากศาสตร์ต่าง ๆ สนใจ เช่น ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาครอบครัวแตกแยก การหย่าร้าง เป็นต้น สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้ มีทั้งสาเหตุจากปัจจัยภายใน ได้แก่ ทศนคติของบุคคลในครอบครัว พฤติกรรมของบุคคลในครอบครัว และความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ส่วนสาเหตุจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ บทบาททางสังคมซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน และสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว

บทที่ 3

ปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่สะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508 - 2557

นวนิยายเป็นผลผลิตทางวรรณกรรมอย่างหนึ่งของสังคม จึงย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสังคมอย่างใกล้ชิด แม้ว่าโครงเรื่อง เนื้อหาและพฤติกรรมของตัวละครจะเป็นสิ่งที่ผู้เขียนสมมติคิดแต่งขึ้นก็ตาม แต่ผู้เขียนก็ได้ถ่ายทอดต้นแบบมาจากบุคคล และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในสังคมตามช่วงเวลาที่เขาเขียน (รีโนทัย สัจจพันธุ์. 2537 : 51-52) แม้ว่านวนิยายจะมีหลากหลายประเภท แต่กล่าวได้ว่า นวนิยายแนวชีวิตครอบครัวเป็นนวนิยายที่ได้รับความนิยมสูงจากผู้อ่านชาวไทย ในระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา ทั้งนี้สามารถดูได้จากนวนิยายที่วางขายในร้านหนังสือทั่วไป และจากภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ที่ถ่ายทำจากนวนิยาย สาเหตุที่นวนิยายแนวชีวิตครอบครัวได้รับความนิยมอย่างสูงมาโดยต่อเนื่อง อาจเป็นได้ว่านวนิยายประเภทนี้มีการนำเสนอปัญหาครอบครัวในแง่มุมต่าง ๆ อันเป็นผลสะท้อนมาจากความเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่น ปัญหาที่เกิดจากสภาพเศรษฐกิจ ปัญหาที่เกิดจากโครงสร้างสังคม โครงสร้างสถาบันครอบครัว และระดับการศึกษา เป็นต้น ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้นอกจากจะส่งผลกระทบต่อตรงต่อการดำเนินชีวิตแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยมในสังคมตามมา และแน่นอนว่าความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ย่อมมีผลต่อการสร้างสรรค์วรรณกรรมด้วย

ในส่วนของวรรณกรรมไทยประเภทนวนิยายแนวชีวิตครอบครัวได้เกิดขึ้นต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยแรกเริ่ม เช่น ผู้ดี ของ ดอกไม้สด หลิงคนชั่ว ของ ก. สุรางคนางค์ หรือ ข้างหลังภาพ ของ ศรีบูรพา ดังนั้น นวนิยายแนวชีวิตครอบครัวจึงเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและเข้าถึงปัญหาชีวิตครอบครัวในสังคมไทยมากขึ้น โดยเฉพาะนวนิยายที่แต่งขึ้นโดยนักเขียนที่มีประสบการณ์ชีวิตและมีความสามารถสูงในการถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ นวนิยายที่แต่งขึ้นจึงกลายเป็นกระจกสะท้อนสภาพจริงของการดำเนินชีวิตของคนในสังคม นักเขียนที่เขียนนวนิยายแนวชีวิตครอบครัวที่มีคุณภาพในแวดวงวรรณกรรมของไทยมีจำนวนมาก เช่น กฤษณา อโศกสิน ทมยันตี สีฟ้า โปต้น ว. วินิจฉัยกุล โสภาค สุวรรณ เป็นต้น

เนื้อหาสำคัญในบทนี้คือการวิเคราะห์ปัจจัยด้านต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อปัญหาครอบครัวที่ผู้เขียนสะท้อนผ่านนวนิยายในช่วงเวลาตีพิมพ์แตกต่างกัน โดยผู้ศึกษาได้คัดเลือกนวนิยายที่ตีพิมพ์ครั้งแรกระหว่าง พ.ศ. 2508 - 2557 มาจำนวน 4 เรื่องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อศึกษาว่าในช่วงเวลานั้น นวนิยายที่ศึกษาได้สะท้อนปัญหาครอบครัวที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในแง่มุมใดบ้าง และปัญหาเหล่านั้นยังคงเป็นปัญหาซ้ำซาก หรือมีปัญหาใหม่เกิดขึ้นในสังคม

นวนิยายที่คัดเลือกมาศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

1. เมียหลวง ของ กฤษณา อโศกสิน
2. สิ้นสวาท ของ โรสลาเรน
3. เพรงกรรม ของ โบตัน
4. ตามลมปลิว ของ ว. วินิจฉัยกุล

เพื่อให้การวิเคราะห์นวนิยายแต่ละเรื่องมีความชัดเจน และเข้าถึงปัญหาที่สะท้อนจากเนื้อเรื่อง จึงแยกการวิเคราะห์ออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. วิเคราะห์โครงเรื่อง
2. วิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครสำคัญในเรื่อง
3. วิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุของปัญหา

3.1 นวนิยาย เรื่อง เมียหลวง ของ กฤษณา อโศกสิน

3.1.1 โครงเรื่อง

เมียหลวง มีโครงเรื่องเกี่ยวกับการใช้ชีวิตคู่ของสามีภรรยาคนหนึ่งซึ่งเพียบพร้อมเหมาะสมด้วยฐานะ หน้าที่า ชื่อเสียง เป็นที่น่าชื่นชมของคนทั่วไป แต่เบื้องหลังความน่าชื่นชมคือความขมขื่น หน้าขึ้นอกตรม ความอดทนและอดกลั้นอันเนื่องมาจากความเจ้าชู้ของผู้เป็นสามี จนกระทั่งผู้เป็นภรรยาหมดความอดทน และขอหย่าขาดในที่สุด

3.1.2 พฤติกรรมของตัวละคร

พฤติกรรม เป็นกิริยาอาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์หรือที่มนุษย์ได้แสดงออกเมื่อได้เผชิญกับสิ่งเร้า มนุษย์เมื่อมีพฤติกรรมใดก็มักขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพส่วนตัว ในชีวิตครอบครัว การแสดงออกทางพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัว และจากพฤติกรรมของสมาชิกครอบครัวจะสามารถมองเห็นสิ่งที่แฝงอยู่ในส่วนลึกได้ในนวนิยายเรื่อง เมียหลวง พฤติกรรมของตัวละครหลักแต่ละตัวล้วนส่งผลต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว

อนิรุทธิ์

อนิรุทธิ์มีนิสัยเจ้าชู้ เจ้าสำราญ และชอบแสวงหาความตื่นเต้นให้กับชีวิตของตัวเอง ด้วยการคบหาและมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่น ๆ นอกเหนือจากภรรยาของตน ดังนั้น ถึงแม้เขามีภรรยา ที่เหมาะสมเพียบพร้อม เป็นที่รักที่ยกย่องของเขาอยู่แล้ว แต่เขาไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในกรอบกับภรรยาเพียงคนเดียวได้ เขาเห็นว่าการมีเมียน้อยหรือการมีผู้หญิงอื่นเป็นการเพิ่มรสชาติให้ชีวิต และเป็นแค่ “การนอกกาย” เท่านั้น มิได้เป็น “การนอกใจ” สิ่ง que เพิ่มความขมขื่น ความเสียใจ

เจ็บใจให้กับภรรยา คือการคบผู้หญิงคนใหม่ และมีเมียน้อยอย่างไม่ระมัดระวังว่าคนในสังคมจะรู้เห็นหรือไม่ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ค่อย ๆ สร้างปัญหาระหว่างเขากับภรรยาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

“เมื่อวานตอนค่ำ ฉันเห็นคุณรุทธ์ของเธอไปกินข้าวกับผู้หญิงคนหนึ่งจะ...ขาว ๆ อวบ ๆ...แต่งตัวทันสมัยเปียบเลยเทียว”
พอได้ยินเท่านั้น...ฉันขวาวบตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า
ตะลึงไป ครูหนึ่งจึงถามว่า

“ที่ไหน เวลาอะไร”

“ภัตตาคารลอยฟ้า...เวลาหนึ่งทุ่มกับสิบห้านาทีเปียบ”
ฉวีเพ็ญผู้มีอารมณ์ขันบอก “ฉันจับเวลาได้ด้วยนี่นา นึกว่ายังไง ๆ
ต้องมาส่งข้าวให้ได้ ต่อให้น้ำท่วมหลังคาด้วยเฮ้อ! ถ้าไม่มาบอกไม่ใช่
ลูกคน...เมื่อวานคุณรุทธ์กลับก็โมงไม่ทราบ”

“ห้าทุ่ม”

(เมียบลวง. 2555 : 20)

เมื่อภรรยารับรู้เรื่องที่เกิดขึ้น ก็ยากที่จะเชื่อว่าสามีของตนเพียงแต่ไปไหนมาไหนกับหญิงอื่นโดยไม่มีอะไรเกินเลยไปกว่านั้น เหตุการณ์นี้เป็นเหตุการณ์แรกที่ทำให้คู่สามีภรรยาเกิดความขัดแย้งหลังแต่งงาน จนกระทั่งสามีเริ่มมีความสัมพันธ์กับสาวใช้ แต่อนิรุทธ์ก็ยังคิดว่าเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องธรรมดาเพราะเป็นธรรมชาติของผู้ชาย โดยให้เหตุผลกับภรรยาว่า

“คุณควรจะเห็นว่าเป็นธรรมดาของผู้ชาย...ผมไม่ได้จริงจัง
อะไรกับมันเลยนี่...”

“เพียงแต่พามันไปนอนด้วยเท่านั้น!”ฉันสะอื้นพลาบกัด
ริมฝีปากจนเจ็บไปหมด

“ผู้ชายนอนได้กับทุกคนที่เขาพอใจ...โลกไม่ถือว่าเป็นเรื่อง
เสียหาย”เขาแบมือ ดูลบายอารมณ์ เหมือนพูดถึงดินฟ้าอากาศที่
วิปริตไปบ้าง “คุณจะบังคับผัวคุณให้อยู่กับคุณคนเดียวทุกวันทุกคืน
จนตลอดชีวิตไม่ได้ดอก วิ เข้าใจเสียใหม่...นี่เรากำลังพูดถึง
กฎธรรมดาของโลกก็ยชมนะ ไม่ได้หมายความว่าถึงสุนทรียะด้าน
ความรักที่สูงกว่านั้น ถ้าคุณไม่รู้จักแบ่งแยก ‘ชั้น’ ของอารมณ์ ไม่
รู้จักแบ่งแยก ‘ชนิด’ ของล้าสัตว์ คุณก็ต้องหน้ามืดตามัวอยู่อย่างนี้ไม่
รู้จบ”

(เมียบลวง. 2555 : 26)

จะเห็นว่าในทัศนะของอนิรุทธิ์ ผู้ชายสามารถมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงที่ถูกตาถูกใจโดยไม่ต้องมีความรักและความผูกพันซึ่งกันและกัน ดังนั้น เขาจึงไม่เข้าใจความคิด และความรักที่ภรรยา มีต่อสามี กลับโทษภรรยาว่าไม่รู้จักแบ่งแยกระดับอารมณ์ชอบและอารมณ์รักของคน แต่สำหรับภรรยา โดยเฉพาะภรรยาอย่าง ดร.วิกันดา ซึ่งเป็นผู้หญิงสมัยใหม่กลับมีทัศนะตรงกันข้าม เธอมองว่าชายหญิงที่แต่งงานแล้วควรซื่อสัตย์ต่อคู่ครองของตน ไม่ควรไปยุ่งและไปมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับคนอื่น แต่ด้วยความรักและการให้เกียรติสามีในสังคม ถึงแม้เสียใจและผิดหวัง ก็ห้ามสามีไม่ได้ จึงต้องยอมปล่อยให้สามีไปมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่น รวมทั้งสาวใช้ในบ้าน

นับตั้งแต่วันนั้น อนิรุทธิ์ก็กลายเป็นคนรักบ้านขึ้นมาทันตาเห็น โดยเฉพาะกับลูกคนเล็ก เขาจะขยับอ้อมขยับส่งอยู่กับแม่สาวใช้ตามผมดำไม่เว้นแต่ละชั่วโมงที่อยู่บ้าน

(เมียหลวง. 2555 : 41)

เขาสารภาพให้ฉันรับรู้เรื่องคนเลี้ยงลูกว่า เขาได้หล่อนเป็นภรรยาแล้ว ใจหนึ่งฉันหึง อยากจะไล่แม่สาวตามคนนั้นออกจากงานทันที แต่อีกใจหนึ่งก็เวทนา เอาใจเขามาใส่ใจเราแล้ว ฉันก็ยุติความคิดนั้นเพราะกลัวบาป

(เมียหลวง. 2555 : 58)

ปัญหาระหว่างอนิรุทธิ์และวิกันดาเริ่มพอกพูนมากขึ้นเมื่ออรอินทร์เข้ามาแทรกกลางระหว่างชีวิตคู่ของทั้งคู่

เช้าวันรุ่งขึ้น พอฉันลืมตาตื่น ก็เห็นอนิรุทธิ์นั่งอยู่หน้าเตียงแล้ว ในมือมีเสื้อสีแดงเลือดนกตัวหนึ่ง เขายกชูขึ้นอวดอย่างตื่นเต้น

“นี่ไง ของขวัญคุณอร มองตากู๊ด”

เขาดีใจจนลืมนึกถึงหัวใจเล็ก ๆ ของผู้หญิงที่เป็นภรรยาฉันบริภาษกับตนเองว่า

“ช่างเห็นแก่ตัวร้ายกาจจะไรรายนี้ละ!”

ทำไมเขาไม่คิดบ้างว่า ฉันจะต้องชมเขาตลอดวัน เพราะเขามีวิธีเริ่มวันใหม่สุดแสนจะทารุณ

(เมียหลวง. 2555 : 83)

อนิรุทธิ์คบหากับอรอินทร์โดยนอกจากจะไม่คิดถึงความรู้สึกของวิกันดาแล้ว ยังเป็นคนชักนำให้อรอินทร์แทรกเข้ามาร่วมกิจกรรมในครอบครัว และแสดงความสัมพันธ์ฉันคู่รักต่อหน้าวิกันดาอีกด้วย

เขาทั้งคู่เล่นน้ำเพลินจนลืมเวลาอาหารกลางวัน
เมื่อฉันกลับลงไปอีกครั้ง อนิรุทธิ์และอรอินทร์หายไปแล้ว
นวลรายงานว่า

“คุณผู้ชายกับคุณอรเข้าเรือประมงออกไปกลางทะเลโน่น
แน่ะค่ะ”

ฉันเพิ่งมอง ฝาแสงแดดออกไป ก็แลเห็นมือของทั้งสองโบก
ไหว ๆ อยู่ทีนั้น...ฉันได้แต่ใจหาย ชมชื่น เมื่อเห็นเขากับหล่อน ต่าง
ก็เอนตัวราบลงบนเรือ ปล່อยให้เรือลอยพอง โต้คลื่นอ่อน ๆ อยู่
กลางทะเลราวกับกาบหมากแห้ง ๆ ที่ปล່อยลอยน้ำไปตาม
ยถากรรม

อนิรุทธิ์อยู่ในกางเกงอาบน้ำ ฝ้ายอรอินทร์อยู่ใน บิกินีเปิด
ให้เห็นแผ่นท้องขาวสะอาด

(เมียบลวง. 2555 : 94-95)

นอกจากไม่นึกถึงความรู้สึกและหน้าตาของภรรยาแล้ว อนิรุทธิ์ยังไม่คิดว่าการมี
ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้หญิงอื่นที่ไม่ใช่ภรรยาเป็นเรื่องที่น่าอับอาย เขาจึงกล้าแสดงพฤติกรรมต่อ
หน้าคนในสังคมเพื่อให้รู้ว่าเขามีผู้หญิงอื่นนอกเหนือจากภรรยา

ในที่สุดรายการเดินก็จบลงท่ามกลางความโล่งอกของฉัน
อนิรุทธิ์ขอแยกไปส่งอรอินทร์ที่เอเชียเซ็นเตอร์

(เมียบลวง. 2555 : 348)

อนิรุทธิ์มองผู้หญิงเป็นของเล่นของตัวเอง เมื่ออยู่กับอรอินทร์นานเข้า ทำให้อนิรุทธิ์
รู้สึกหมดสนุก ไม่ตื่นเต้นเหมือนที่เคยเป็น จึงเริ่มค้นหาความสนุกความตื่นเต้นจากผู้หญิงอื่นต่อไป ดังนี้

“เด็กคนนั้นสวยดีนี่ ไม่ยกักรู้ว่ามีเด็กสวย ๆ อย่างนี้ที่
ทำงานคุณ”

“ถึงรู้หรือไม่รู้ เขาก็มีคู่รักแล้ว”

อนิรุทธิ์ยกไหล่ชนิด ๆ พलगหัวเราะ

“น่าอิจฉายุทธการจริง ๆ !” เขาพึมพำ “เด็กคนนั้นน่ารัก
มาก น่ารัก...ช่างพูด...บริสุทธิ์”

(เมียบลวง. 2555 : 418)

พอลิ้นคำฉัน ประตูกะจกด้านสุตร้านก็เปิดออก หญิงชาย
คูนั่นก้าวเข้ามาข้างใน ฉันเห็นชายก้าวเข้ามาก่อนพलगกันประตูอัน
หนักเพื่อให้ฝ้ายหญิงผ่านตามเข้ามาโดยสะดวก

(เมียบลวง. 2555 : 549)

เขาเปิดประตูให้หล่อน ท่าทางเอาอกเอาใจ ทะนุถนอมราว
กับจะอุ้มถ้าเขาสามารถอุ้มได้

(เมื่อยหลวง. 2555 : 553)

ถึงแม้ว่าอนิรุทธิ์จะเจ้าชู้ เจ้าสำราญ แต่โดยลึกเขาเป็นคนจิตใจดี อ่อนโยน อ่อนไหว และมีเมตตา เห็นได้จากกรณีของนุติ ที่เขาพยายามตั้งใจช่วยเหลือด้วยความบริสุทธิ์ใจ แต่ด้วยความรักความชื่นชมที่มีต่ออนิรุทธิ์ และความผิดหวังที่ถูกเขาปฏิเสธ ส่งผลให้เด็กสาวคิดสั้นจนเสียชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้เขาสะเทือนใจและรู้สึกผิดต่อการตัดสินใจของนุติ

“จดหมายของนุติ คงทิ้งก่อนกินยาตาย” เขาพิมพ์ว่า สีหน้า
สลัดจนซีด “การตายของเขาทรมาณใจผมเหลือเกิน... อ่านดูซี...”

“ผมบาปหนักหนา... ทำยังไง ๆ ก็ไม่พ้นเป็นคนบาป ทั้ง ๆ
ที่ผมตั้งใจเหลือเกินที่จะทำบุญกับเด็กคนนี้... ไม่นั่นก็เสร็จเรียบร้อย
ไปแล้ว”

(เมื่อยหลวง. 2555 : 654)

“การที่ผมปฏิเสธความรักของเด็กคนนี้ แทนที่จะ
กลายเป็นความดี กลับกลายเป็นความชั่วไปได้ที่น่าอัศจรรย์”
เขาแค้นหัวเราะ “ก็ถ้าผมทำลายเขาเสีย เขาก็คงไม่คิดทำลาย
ตัวเอง จริงไหม เพราะฉะนั้นคุณจะไม่โทษผมไม่ได้หรอก คนบางคน
เขาก็พอใจที่จะถูกทำลาย ความสุขของเขาเป็นอย่างนั้นก็เป็นเรื่อง
ที่ไม่มีใครช่วยเขาได้...”

(เมื่อยหลวง. 2555 : 554)

การตายของนุตินอกจากจะทำให้อนิรุทธิ์รู้สึกสลดใจและสำนึกผิดต่อผลที่เกิดจาก
พฤติกรรมของตัวเองแล้ว ยังช่วยให้เขาได้เรียนรู้และเข้าใจว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เขาเคยมีเคยเป็นมา
ในอดีต เป็นการทำร้ายจิตใจของผู้หญิงที่รักเขา เขาเริ่มเข้าใจความคิด ความรู้สึกของผู้หญิงมากขึ้น
เริ่มลดความเอาแต่ใจตัวเองเป็นใหญ่ และเริ่มเข้าใจความต้องการของผู้อื่น โดยเฉพาะความรู้สึกของ
อดีตภรรยาที่เป็นความรักที่แท้จริงของเขา ดังนั้นเมื่อเรื่องนุติผ่านไป อนิรุทธิ์จึงปรับพฤติกรรมของ
ตนเองโดยเลิกเป็นคนรักสนุก เลิกเจ้าชู้ เพื่อขอโอกาสเริ่มต้นใหม่กับวิกันดา แต่ด้วยประสบการณ์
อันขมขื่นและความไม่มั่นใจในตัวอนิรุทธิ์ จึงบอกไม่ได้ว่าวิกันดาจะยอมกลับมาใช้ชีวิตสามภรรยา
กับอดีตสามีอีกครั้งหรือไม่

“วิ” ในที่สุดเขาก็เอ่ยขึ้น “เราจะเริ่มต้นกันใหม่ได้ไหม”

“ยังไม่ทราบเลยค่ะ” ฉันทตอบยิ้ม ๆ

“ผมให้เวลาไตร่ตรอง”

“ไม่ต้องบอกค่ะ...เรื่องตริกตรอง เพราะฉันตริกตรองอยู่
ทุกเวลาแล้ว”

(เมียบลวง. 2555 : 669)

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวเห็นได้ว่า การใกล้ชิด และแสดงความสัมพันธ์ฉันคู่รักอย่างเปิดเผย
กับผู้หญิงที่ไม่ใช่ภรรยาของอนิรุทธิ์ เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพราะนิสัยชอบสำราญของเขาซึ่งไม่มีใคร
ห้ามเขาได้จนกระทั่งเขารู้จริงๆว่า พฤติกรรมที่เขาแสดงออกเป็นสิ่งที่ทำร้ายจิตใจ และชีวิตของคนอื่น

วิกันดา

วิกันดาเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ที่ได้รับการศึกษาสูง มีหน้าที่การงานดี นิสัยอ่อนโยน
มีคุณธรรม มีความอดทน อดกลั้นต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว วางตัวได้งดงามสมฐานะ
กล่าวได้ว่าเป็นสตรีที่งามพร้อมทั้งกายและใจจึงได้รับการยกย่องชื่นชมจากสังคม แม้ว่า อนิรุทธิ์ ผู้เป็น
สามีจะสร้างความเจ็บช้ำน้ำใจด้วยการคบหาสมาคมและมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่น วิกันดาก็ยัง
พยายามทำใจเพื่อประคับประคองสถานภาพของครอบครัว ยังคงรักษาหน้า และให้เกียรติสามี เพื่อให้
เป็นไปตามค่านิยมของสังคม

ดร. วิกันดา ‘ต้อง’ ทำตัวเป็นผู้ดี ต้องรักเกียรติยศ ชื่อเสียง
ของตนเอง ของสามี ของลูก ต้องค่อย ๆ ผ่อนสายป่านที่กำลังตึง
เขม็ง ต้องเอาชนะเขาในทางที่ถูกที่ควร...ต้องอย่างนั้นต้องนี้...
อนิจจา!

(เมียบลวง. 2555 : 359)

เมื่อวิกันดารับรู้ว่าสามีของตนมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่น แม้จะเสียใจ แต่เธอก็สามารถ
ควบคุมอารมณ์ความรู้สึกไว้ได้โดยไม่แสดงออกอย่างรุนแรงเหมือนผู้หญิงทั่วไป เธอใช้วิธีรับมือด้วย
มารยาทของผู้ดี ดังนี้

“ลองคุณผู้หญิงไม่พูดกับเขาสักหนสองหน ก็ชี้คร้านจะ
เกรงใจไม่กล้ามาเยี่ยมแบบนี้”

ถ้าคนอย่างฉันว่าทำได้อย่างหล่อน ฉันคงไม่ต้องมาเป็นฉัน
เป็นนายจ้างของหล่อนดอก ฉันอยากจะทำอย่างนี้ แต่เท่าที่พูด
ออกไปก็คือ

“เด็ก ๆ ก็อยากอยู่กับเด็ก ๆ ด้วยกัน ยายน้าไม่มีเพื่อน
เล่น แกก็เลยอยากมาค้างกับน้าเท่านั้นเอง”

(เมียบลวง. 2555 : 175)

แต่ความอดทนที่ทุกคนมีอยู่ย่อมมีขีดจำกัด แม้วิกันดาจะเป็นผู้หญิงที่รู้จักควบคุม
อารมณ์และมีความอดทนสูงเพียงใด แต่เมื่อจับได้ว่าสามีพูดปดก็ไม่สามารถเก็บงำความโกรธเอาไว้ได้

“นี่จะเอาอย่างไรกัน...ไม่เล่าก็โกรธ เล่าก็โกรธ” เขาหัวเสีย
 “ก็คุณหลอกฉันมาตั้งแต่ต้นแล้วนี่คะ ไหนว่าไปกับอาจารย์
 สิทธิชัยล่ะ”

“คนบ้าเท่านั้นแหละที่จะบอกเมียตรง ๆ ว่าตัวไปกับผู้หญิงอื่น”

“ทำไมถึงจะบอกไม่ได้”

“บอกก็ได้ ถ้าเมียยอมรับฟัง แต่ส่วนมากมันไม่ยั้งนั่น ร้อย
 ทั้งร้อยแหละบอกให้เล่า เล่าตามจริงจะไม่โกรธ แต่พอกล่าวตัวเล่า
 เข้าไปแล้วซี ถึงได้รู้ว่า งานชามก็โหล ๆ ก็วินาศหมด”

(เมียหลวง. 2555 : 25)

การที่สามีปิดบังความจริง ทำให้วิกันดาลความเชื่อถือสามี และเริ่มสนใจติดตาม
 พฤติกรรมของสามีมากขึ้น แต่เนื่องจากหน้าที่การงานและภาระในการดูแลลูก ทำให้เธอไม่สามารถ
 ติดตามความเคลื่อนไหวของสามีได้ตลอดเวลา

ฉันเริ่มระวังระไวเรื่องเวลาของเขาอย่างกวดขัน แต่มีความ
 จริงอยู่ว่า คนหนึ่งกับคนโล่มักจะไม่ทันกัน ถึงแม้จะเห็น ก็มักจะทัน
 เมื่อสายเกินไปแล้วเสมอ เพราะระยะต่อมา เขามักมีข้ออ้างเรื่อง
 กลับบ้านค่ำ ขณะที่ฉันต้องรีบขับรถกลับตามลำพังเพื่อหาเวลาให้
 ลูกเล็ก ๆ ทั้งคู่ ทำให้ได้คิด ผู้หญิงเรานั้นแม้จะยิ่งใหญ่เพียงใดใน
 ที่ทำงาน แต่เมื่อกลับถึงบ้าน เราจำเป็นต้องปลดความยิ่งใหญ่ที่เป็น
 เพียงหัวโขนออก เหลือแต่‘หน้า’จริง ๆ ของตัวเรา

(เมียหลวง. 2555 : 29)

ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า วิกันดาเข้าใจดีว่า การแก้ไขปัญหาคครอบครัวไม่ควรใช้อำนาจ
 หรือกำลัง ต้องมีสติ และแก้ไขปัญหาด้วยวิธีที่เหมาะสมกับฐานะทางสังคม ไม่ให้คนอื่นเก็บไปนินทา
 ในขณะเดียวกันเธอก็รู้ทันสามีว่าการที่เขายกย่องเทิดทูนเธอนั้นเป็นเพราะเธอสามารถช่วยเซ็ดหน้า
 ชูตาเขาในสังคมได้

เหตุไฉนฉันจะไม่เข้าใจเจตนาของเขา ไยจะไม่รู้ว่ายกย่อง
 สรรเสริญฉันเพียงใด ฉันผู้เป็นศรีภรรยา...เซ็ดหน้าชูตาเขาได้ทุก
 โอกาสทุกสถานที่ แม้แต่ยามเย็นเจิบ ๆ คู่เคียงกับเขาโดยไม่ต้อง
 แจกแจงว่าฉันคือใคร คนที่พบเห็นฉันก็พร้อมจะก้มศีรษะยอมรับ
 นับถือ ในบุคลิกภาพที่สง่างามจนชาวเลื่องลือไปไกล

(เมียหลวง. 2555 : 86)

การปกปิดความรู้สึกของวิกันดาและการแสดงออกในสังคมว่าเธอและอนิรุทธิ์เป็นคู่สามีภรรยาที่ไม่มีปัญหา จึงเป็นคู่ที่น่ายกย่องและน่าชื่นชม ด้วยเหตุนี้ทำให้อนิรุทธิ์เข้าใจผิดว่าภรรยาใจกว้าง ไม่ถือสาเรื่องการมีผู้หญิงอื่นของเขา แม้เมื่อยามเปิดเผยความสัมพันธ์ระหว่างเขากับอรอินทร์ วิกันดาก็ต้องพยายามบังคับตัวเองไม่ให้แสดงโทสจริตออกมาและบังคับตัวเองให้ร่วมกิจกรรมกับสามีและเมียน้อยเป็นปกติ

ขณะนั้น ฉันต้องยืนตั่งสติด้วยการรวบรวมพลังในกายตัว
ออกมาบังคับกิริยาอย่างสุดความสามารถ นับตั้งแต่ฉันเป็นคน
ขึ้นมา สติบอกฉันว่า อย่าเอ่ยปากไล่หญิงนี้ออกไปเพียงด้วย
โทสจริต!

(เมียบลวง. 2555 : 201)

“เต็นรำอยู่หรือคะ”

ฉันส่งคำถามออกไปอย่างเรียบที่สุด ทำให้คนทั้งสองอ้าอึ้ง

เพราะผิดคาด

“ดีเหมือนกัน” ฉันเดินไปหยิบแก้วเหล้าตรงเคาน์เตอร์

ท่ามกลางความเงิบกริบ

ดนตรียังคงเปล่งเสียงระเริงด้วยเพลง On a hard day

night

“ขอทานเหล้าด้วยคน” ฉันพูดเมื่อรินบรันดีและยกขึ้นจิบ

“คุณอรไม่เต็นต่อนี้คะ เพลงซาโดว์เพลงนี้เพราะที่สุดในกระบวน

เพลง ซาโดว์ทั้งหลาย ไซหรือเปล่าก็ไม่รู้ แต่พี่ว่าอย่างนั้น”

(เมียบลวง. 2555 : 203)

ความเปิดเผยไม่แคร์สังคมของอรอินทร์กระตุ้นให้อนิรุทธิ์ตื่นเต้นและสนใจ แต่พฤติกรรมที่กล้าเกินไปนั่นเองที่กลับกระตุ้นให้วิกันดาเริ่มต่อต้าน เริ่มสู้กับอรอินทร์ และเริ่มเป้าหมายกับพฤติกรรมที่ไม่พอของอนิรุทธิ์

จะเห็นว่า เมื่ออรอินทร์พยายามแทรกเข้ามาในครอบครัว โดยวิกันดาห้ามเขาสองคนไม่ได้ เธอจึงตัดสินใจว่าจะสู้กับใจของตัวเอง และสู้กับเมียน้อย วิธีสู้ก็คือไม่แสดงกิริยาโศกเศร้าพ่ายแพ้ ออกมาให้เห็น พยายามควบคุมอารมณ์ให้ตัวเองมีสติ และเข้าร่วมกิจกรรมที่สองคนนั้นทำ

แต่เมื่อเธอไม่สามารถทำให้อนิรุทธิ์เลิกนิสัยเจ้าชู้และเลิกยุ่งเกี่ยวกับหญิงอื่นได้ วิกันดาจึงตัดใจจากสามีด้วยการวางเฉย ต่างคนต่างอยู่และหย่าขาดกันในที่สุด ชีวิตหลังการหย่าทำให้เธอมีความรู้สึกดีขึ้น แผลในใจก็ค่อย ๆ จางหายไป เธอได้กลับมาใช้ชีวิตตามที่ตัวเองชอบ โดยมีเพื่อน ๆ ครอบข้าง

ฉันสนิทกับเจนจบและเค็นมากขึ้น บางทีคนทั้งสองก็มาหาฉัน เล่นกับลูก ๆ ฉัน กินข้าวร่วมกับเพื่อนฝูงของฉัน บางทีฉันก็ไปบ้านเค็น ว่ายน้ำในสระหน้าแฟลต ฉันพยายามจะลืมทุกสิ่งที่ผ่านมาไป ด้วยการทำงาน และการพักผ่อน ไม่มีจดหมายจากนุติและไม่มีข่าวคราวจากหล่อน

(เมียหลวง. 2555 : 609)

หลังจากผ่านเรื่องราวที่ทุกข์ใจ และสามารถปลดเปลื้องทุกข์นั้นออกไปได้ วิกันดาก็ได้เรียนรู้ว่าความทุกข์ที่เคยมีจะค่อย ๆ จางหายไปตามกาลเวลา และเรื่องที่ซับซ้อนก็จะกระจ่างขึ้น ชีวิตไม่ใช่มีแต่คู่สมรสเท่านั้น แต่ยังมีเรื่องอื่น ๆ ที่น่าสนใจอีกมากมาย เมื่อเข้าใจตรงนี้ได้แล้ว วิกันดาก็คลายจากทุกข์ลงไปได้

อรอินทร์

อรอินทร์เป็นหญิงสาวสวยที่เพ็งเลิกรากับสามีไปไม่นาน เธอเป็นผู้หญิงที่ทันสมัย รูปร่างหน้าตาดี นิสัยตามใจตัวเอง เอาตัวเองเป็นศูนย์กลางในการดำเนินชีวิต และมีความคิดแปลกใหม่ไม่เหมือนคนทั่วไป เธอไม่คิดว่าเรื่องการหย่าร้างเป็นเรื่องที่น่าอับอายขายหน้า แต่เธอกลับพร้อมที่จะแสวงหาผู้ชายคนใหม่เพื่อให้ได้คนที่เธอรักและสามารถอยู่ด้วยกันได้จริง ด้วยกิริยาท่าทางและความสวยของเธอทำให้ผู้ชายอยากจะเข้าใกล้

ความน่าปรารถนามีอยู่ในตัวหล่อนแทบทุกกระเปียดนี้ นับตั้งแต่เส้นผมลงไปจนถึงขารูปเพรียว เมื่อบวกเข้ากับท่าทางตามใจตัวเอง อรอินทร์จึงเป็นสตรีที่สามารถทำทนายบรูซทั่วโลก ให้กล้าก้าวเข้าไปลองดีกับหล่อนโดยไม่ต้องหุดคุดแม้วินาทีเดียว

(เมียหลวง. 2555 : 82)

อนิรุทธิ์เป็นผู้ชายคนหนึ่งที่ถูกใจอรอินทร์ และอรอินทร์ก็เป็นที่ถูกใจของอนิรุทธิ์ เพราะความมีเสน่ห์

อรอินทร์ฉลาดที่จะสร้างความดึงดูดความสนใจจากอนิรุทธิ์ ด้วยวิธีการสร้างความรู้สึกสนุกและแปลกใหม่ให้เขา เช่นการให้ของขวัญและให้ปริศนาคำใบ้กับเขาว่าให้เปิดเมื่อไรและใช้เมื่อไร ดังนี้

“ห่อลีส้มของใครคะ”

“ของคุณอร” เขาเรียกหล่อนสนิทสนม ทำให้ความเสียดแทงแล่นปลาลบขึ้นมาตันอยู่เต็มอก “แกบอกพรุ่งนี้ให้ผมใช้ของขวัญที่แกให้ทันที ถ้ามว่าอะไรก็ไม่บอก ใ้เอาไว้แต่เพียงว่า ต้องถูกใจแน่นอน”

“ค่ะ ก็ต้องถูกใจทั้งนั้นแหละ เห็น ๆ อยู่แล้ว”

(เมียบลวง. 2555 : 82)

ลักษณะนิสัยตามใจตัวเองของอรอินทร์ทำให้เธอก้าวเข้ามายุ่งเกี่ยวกับอนิรุทธิ์ โดยการค่อย ๆ แทรกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัวของอนิรุทธิ์ พยายามตีสนิทกับวิกันดาและเข้ามาร่วมกิจกรรมในครอบครัวของเขา

จากวันนั้นเป็นต้นไป อรอินทร์พาลูกของหล่อนติดรถมาวิ่งเล่นกับลูกฉันเสมอ หล่อนทำตัวสนิทสนมกับฉันและอนิรุทธิ์พร้อม ๆ กันอย่างไม่น่าเกลียด ลูกเล็ก ๆ อายุสามขวบของหล่อนน่ารักน่าเอ็นดู มีชื่อตัว น.คล้องกับลูกฉันเหมือนจงใจ

“แปลกนะคะ ลูกเราชื่อยังกับพี่น้องท้องเดียวกันนั้นแหละ นิม นุ่น โหน่ง”

เมื่อหล่อนสนิทกับฉัน หล่อนก็เลยพลอยสนิทกับเพื่อนสามคนของฉันด้วย

(เมียบลวง. 2555 : 88)

ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า อรอินทร์กำลังเข้ามาสนิทสนมกับวิกันดา และวางสังคมของเธอด้วย ซึ่งเป็นขั้นตอนจำเป็นเพื่อเข้าใกล้กับอนิรุทธิ์ เธออยากให้คนที่อยู่รอบตัวเขาอมรับเธอ เธอไม่ปิดบังว่าชอบอนิรุทธิ์ พยายามพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับเขาให้ลึกซึ้งขึ้นเรื่อย ๆ พฤติกรรมที่พัฒนาขึ้นนี้ก่อความขมขื่นให้แก่ วิกันดาอย่างมาก

อรอินทร์ชอบอาบน้ำทะเลเล่นก้นหนา...พอไปถึงหล่อนจะอยู่ในทะเลและทะเล นิสัยของหล่อนเหมือนสามมีฉัน คนทั้งสองจะลอยคออยู่ที่นั่นเป็นเวลานาน ตรงกันข้ามกับฉันที่เป็ลลงน้ำเต็มประดา

(เมียบลวง. 2555 : 93)

“คืนนี้ อร์ต้องขออนุญาตเต้นกับพี่รุทธิ์นะคะ” หล่อนกระซิบบอกฉันด้วยท่าที่เป็นกันเอง

ฉันยิ้มตอบอย่างใจนักกีฬา

“เชิญเถอะ! พี่จะเต้นกับคุณเจนจบ”

ฉันเห็นฟันขาววับของหล่อนเมื่อริมฝีปากแยมออกจากกัน ดวงตาเป็นประกายวาวราวแสงโลหะหน้าประตูเมื่อลี้ครู่

(เมียบลวง. 2555 : 131)

อรอินทร์เป็นผู้หญิงที่กล้าแสดงออกตามใจตัวเอง ไม่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และไม่ห่วงเกรงในเรื่องบาปบุญคุณโทษ กล้าแย้งชิงสามีของผู้อื่นโดยการแสดงความรักและความสนิทสนมกับอนิรุทธิ์ต่อหน้าวิกันดาเพื่อเป็นการท้าทายอย่างเปิดเผย

“พี่รุทธิ์มีคำอธิษฐานอะไรมังคะ” หล่อนหันไปถามสามีฉันทัน
พลางลัพยอกอย่างเปิดเผยราวจะประกาศความสัมพันธ์ของหล่อน
และเขาให้ทุกคนในที่นั้นเข้าใจ

(เมียบลวง. 2555 : 339)

หลังจากคบกันมาระยะหนึ่ง อรอินทร์เริ่มรู้ว่ารัก และต้องการใช้ชีวิตคู่กับอนิรุทธิ์อย่างจริงจัง ไม่ได้เพียงเพราะชอบหรือคบหากันเพื่อความสนุกตื่นเต้นชั่วครั้งชั่วคราว เธอเริ่มมองเห็นตัวตนที่แท้จริงของอนิรุทธิ์ว่าเป็นชายเจ้าสำราญ เจ้าชู้ คบและเปลี่ยนผู้หญิงไปเรื่อย ๆ โดยเฉพาะเมื่ออนิรุทธิ์เริ่มแสดงให้เห็นว่าสนใจนุติ อรอินทร์จึงเริ่มเข้าใจความรู้สึกของวิกันดาที่มีเธอมาเป็นบุคคลที่สามของครอบครัว อรอินทร์เริ่มร้อนใจ ทุกข์ใจว่าจะต้องสูญเสียอนิรุทธิ์ให้กับนุติ จึงหันไปปรับทุกข์กับวิกันดาอย่างตรงไปตรงมาตามนิสัย

“มันเป็นกรรมของอรเองที่รักพี่รุทธิ์เหลือเกิน” หล่อนย้ำ
คำหนักแน่นด้วยสีหน้าเศร้า คล้ายจะเสียใจการกระทำของตน
“แรกทีเดียวก็คิดว่าจะเล่น เพราะไม่เคยไว้ใจความเจ้าชู้ของเธอ แต่
ต่อมา...อรก็รู้ว่า อรเลิกรักเขาไม่ได้...เหมือนที่คุณพี่เลิกรักเขา
ไม่ได้นั่นแหละค่ะ เอ้อ...เราหัวอกอันเดียวกัน...”

(เมียบลวง. 2555 : 344)

อรอินทร์เป็นผู้หญิงที่ไม่รู้จักควบคุมอารมณ์ซึ่งต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับวิกันดา เธอรับไม่ได้เมื่อเริ่มเห็นว่าอนิรุทธิ์สนใจนุติ จึงคิดที่จะไปอาละวาดเล่นงานนุติด้วยความหึงหวง

“เพราะมาพบพี่รุทธิ์เข้านี่ซิ”
ฉันทันก็โกรธ
“คุณอคติกับเด็กจนเกินไป”
“เอ้า! คอยดู ถ้าคุณพี่ไม่เชื่อ”
“ทำไมจะไม่เชื่อว่าคุณรุทธิ์สนใจเด็ก แต่เชื่อว่าเด็กไม่สนใจ
คุณรุทธิ์ต่างหาก”

คราวนี้หล่อนเป็นฝ่ายโกรธบ้าง เพราะสีหน้าเข้มขึ้นจน
เกือบจะกลายเป็นบึ้ง

“อรจะกลับไปเอาเรื่องนี้ให้ได้!” หล่อนลุกขึ้นยืนอย่าง
ระงับไม่อยู่

ฉันนึกซันที่หล่อนหึงมากไปกว่าฉันเสียอีก แท้จริงหล่อนก็
ไม่มีสิทธิ์จันนิตเดียว

(เมียบลวง. 2555 : 433)

อรอินทร์เป็นผู้หญิงใจร้อน ไม่เก็บความรู้สึก เมื่อโกรธ หึง และเสียใจ เธอจึงแสดงออก
อย่างเต็มที่โดยไม่มีความยับยั้งชั่งใจ

“คุณที่เป็นใจให้เขาพาอินน์มานอนนี้ใช่ไหม” หล่อนร้อง
เสียงแหลม นัยน์ตาแห่งผาก แห่งสนิท สีนหน้าที่ยิ้มเกรียมด้วยลม
ร้ายแห่ง ความหึง และความแค้น

ก่อนที่ฉันจะสะบัดอีกเป็นครั้งที่สาม หล่อนก็กระซอกป็น
พกลึก ๆ ออกจากกระเป๋ากางเกงขาบานที่อยู่ภายใต้เสื้อตัวยาว
หล่อนจ้องป็นมาที่ฉัน...

(เมียบลวง. 2555 : 576)

จะเห็นได้ว่า อรอินทร์เองเป็นผู้สร้างปัญหาให้กับวิกันดา และให้ตนเองที่แทรกเข้าไป
ยุ่งกับครอบครัวคนอื่นหลงรักสามีของคนอื่นอย่างจริงจัง ด้วยนิสัยใจร้อนและหึงหวง เธอจึงแสดง
พฤติกรรมรุนแรงเพื่อไล่ผู้หญิงอื่นที่นิรุทธิ์ชอบและให้เขากลับใจมาอยู่กับเธอ แต่อนิรุทธิ์ไม่มีวันกลับ
ใจอีกเพราะเขาเห็นว่าหมดความตื่นเต้นไปแล้ว

นุติ

นุติเป็นตัวละครที่ทำให้เกิดโศกนาฏกรรมในเรื่องเมียบลวงเริ่มตั้งแต่ชีวิตส่วนตัวที่
อาภัพจากการกำพร้ามารดาตั้งแต่เด็ก พอไปมีครอบครัวใหม่ ทิ้งให้เธออยู่ในความอุปการะของป้า
และลุงเขย ด้วยรูปร่างหน้าตาที่สวยงาม มารยาทดี ลุงเขยจึงพอใจและเอ่ยปากขอจากป้า เพื่อป้องกัน
ปัญหาที่จะเกิดขึ้น ป้าจึงส่งเธอไปอยู่ที่อื่น ด้วยเหตุนี้ นุติจึงได้มีโอกาสทำงานกับวิกันดาและกลายเป็น
ที่รักที่เอ็นดูของวิกันดา นุติเองก็รักและชื่นชมวิกันดาเพราะเป็นคนใจดีและเป็นผู้หญิงที่ปลูกฝัง
ความคิดดี ๆ ให้กับเธอ

นุติรู้เห็นปัญหาเรื่องอรอินทร์ระหว่างวิกันดากับสามี ด้วยความรักความเห็นใจที่มีต่อ
วิกันดาและความเกลียดชังอรอินทร์ นุติจึงคิดจะเข้าไปขัดขวางความสัมพันธ์ระหว่างอนิรุทธิ์กับ
อรอินทร์ แต่ด้วยความอ่อนโลกและด้วยความมีเสน่ห์ของอนิรุทธิ์ทำให้นุติเกิดหลงรักอนิรุทธิ์
จนอรอินทร์หึงหวงและต่อว่าต่อขาน

“หว่าหนูจ้องจะแย่งอาจารย์อนิรุทธิ์” หล่อนบอก
ตะกุกตะกักอย่างอดสู

“อย่าไปฟังเขาเลย เขาจะว่ายังไงก็ช่างเขาเถอะ เราไม่ได้
แย่งก็แล้วกัน”

“ทำไมเขากล้าหึงอาจารย์ มากกว่าคุณหึงอีกละคร่ะ”

“ไม่รู้ซี เขาอาจจะคิดว่า เขามีสิทธิ์มากกว่าละมัง หรือไม่
เขาก็รัก อนิรุทธิ์มากกว่าฉันรัก!”

“แต่หนูทราบว่าคุณรักอาจารย์มากที่สุด”

“รู้ได้ยังไง เด็กน้อย”

“ทราบค่ะ... หนูทราบก็แล้วกันว่าคุณกำลังมีความทุกข์
แสนสาหัสเรื่องที่คุณหญิงคนนี้นำเข้ามาพัวพันกับอาจารย์อนิรุทธิ์ไม่รู้จัก
จบ... หนูเกลียดเกลียดเขา”

“เขาอาจจะรักจริงก็ได้... ฉันให้อภัยความรักแท้เสมอ”

“คุณใจดีเกินไป... ใจดีอย่างน่าอัศจรรย์”

(เมียบลวง. 2555 : 444)

เมื่อนุติไปเกี่ยวกับอนิรุทธิ์สองต่อสองในเวลากลางคืนและเริ่มรู้สึกนิยมชมชอบเขา
เธอเริ่มรู้ตัวว่าได้ทำเรื่องที่ไม่ควรทำ ดังนั้น ถึงแม้ว่าคนตาจะไม่ได้ซักถาม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีทำ
ให้นุติไม่สามารถสู้หน้าวิกันดาได้อีก

ฉันมองหน้าหล่อนอย่างพิจารณา เห็นดวงหน้านั้นไม่สดชื่น
อย่างเคย... หล่อนรีบหลบสายตาดฉันโดยเร็ว อย่างคนที่ง้อใจชุกซ่อน
เหตุร้ายแรงที่เกิดขึ้นในหัวใจ...

...

คราวนี้หล่อนเม้มริมฝีปาก ทำตาแดง ๆ และแล้วก็หันหลัง
กลับไปนั่งที่โต๊ะ

(เมียบลวง. 2555 : 555)

ในที่สุดเพราะความเมตตาของวิกันดา นุติจึงกล้าสารภาพความจริงกับเธอ

“อาจารย์อนิรุทธิ์เป็นผู้ชายในความฝันของหนูค่ะ แต่หนู
ไม่ได้นึกล่วงเกินถึงกับจะทำอย่างนั้นหรอก ถึงยังไงก็ยังไม่ทรยศ
ต่อความเมตตาของคุณอยู่ดี”

(เมียบลวง. 2555 : 559)

“เวลานี้เราก็ไม่ได้โกรธกันนะนุติ แต่จะกลับไปอยู่ร่วมกัน
อย่างสามภรรยาอีกนั้นเป็นเรื่องเหลือปากว่าแรง ฉันเพื่อความ
ทรมาณซ้ำซาก เปื้อนเจ็บหลาย ๆ หน เจ็บสาหัสหนเดียว ถึงแม้จะ
ปางตายก็ยังดีกว่าเจ็บซ้ำเจ็บซากจริงไหม”

นุติน้ำตาไหลทันทีที่ฉันพูดจบ

...

“คำปรารภของคุณทรมานใจหนูจ๊ะ” หล่อนซบหน้าตา
พร้อมกับถาม “หนูไปพบเขาดีไหมคะ”

...

“เมื่อคืนหนูไปทานกาแฟกับอาจารย์ค่ะ” หล่อนสารภาพ

(เมียบลวง. 2555 : 560)

แม้จะล่วงรู้ความรู้สึก และการกระทำของนุติ วิกันดา ก็ไม่ได้ต่อว่าหรือโกรธเคือง เธอมีความรู้สึกแตกต่างกับตอนที่สามมีอรอินทร์ กับนุติเธอไม่หึง ไม่โกรธ และก็ไม่เสียใจอีก เพราะว่าเธอปล่อยทุกอย่างที่เกี่ยวกับเขาลงไปแล้ว เขาไปมีใครก็ไม่เกี่ยวกับเธอ แต่เธอกลับเป็นห่วงนุติว่าจะถูกอนิรุทธิ์ทำร้ายเหมือนที่เธอ และอรอินทร์ถูกทำร้ายมาแล้ว ด้วยความเจ้าชู้ที่ไม่เคยเปลี่ยนของเขา

ความเชื่อต่อโลกของนุติ การขาดความอบอุ่นและการเติบโตมาโดยขาดแม่ ทำให้นุติอ่อนแอและตัดสินใจผิดพลาด จนถึงกับฆ่าตัวตายในที่สุด

3.1.3 ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากจากนวนิยาย เรื่อง เมียบลวง

ในนวนิยายเรื่องเมียบลวงได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว ปัญหาที่เห็นได้ชัดเจนคือปัญหาระหว่างสามีภรรยาอันเนื่องมาจากความเจ้าชู้ของสามี ปัญหาคู่สามีภรรยาที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ปัญหาที่เกิดจากญาติในครอบครัวใหญ่ เป็นต้น

ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนผ่านนวนิยายเรื่องเมียบลวง สรุปได้ดังนี้

1) ปัญหาที่เกิดจากสามีมีเมียน้อย

อนิรุทธิ์เป็นสามีที่รัก และชื่นชมความเก่งของภรรยา แต่มีนิสัยเจ้าชู้ เห็นว่าเรื่องการมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่นเป็นเรื่องสนุกของผู้ชาย ไม่ใช่เรื่องจริงจัง เมื่อเห็นผู้หญิงหน้าตาดีก็ต้องการมีความสัมพันธ์ด้วย ไม่ว่าจะผู้หญิงนั้นจะเป็นใคร มีสถานภาพอะไร เป็นความต้องการที่ไม่รู้จักพอ

เขายกย่องชมเชยฉันเสมอด้วยใจจริง...เพราะฉะนั้น...

ความชมชื่นของฉันจึงมักจะไม่ได้อยู่ที่ว่า เขาปรารภหาหญิงอื่น เพราะระอิดระอาความเป็นเมียที่บกพร่อง แต่อยู่ที่ว่า เขาปรารภหาหญิงอื่นเพราะรักสนุก เขาต้องการหญิงเหล่านั้นมาเพิ่มรสชาติให้ชีวิต โดยไม่จำเป็นจะต้องเปื้อนเมียอย่างผู้ชายอื่น

(เมียบลวง. 2555 : 75)

ดังนั้นการที่สามีมีเมียน้อยจึงอาจไม่ได้เกิดขึ้นเพราะภรรยาไม่ชอบหรือทำให้สามีไม่พอใจ แต่เป็นเพราะทัศนคติและลักษณะนิสัยส่วนตัวของผู้ชายที่รักสนุกจากการอยู่กับผู้หญิงอื่นและการขาดความเข้าใจในความรู้สึกของผู้หญิง

2) ปัญหาที่เกิดจากการเบื่อหน่ายคู่สมรส

ชีวิตคู่ในระยะหลังแต่งงานใหม่ ๆ เป็นช่วงข่าวใหม่ปลามัน แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป ความรักความหวานชื่นที่เคยมีอยู่จะค่อย ๆ จางหายไป กลายเป็นความเคยชิน ดังนั้น ผู้ชายมักจะแสวงหาความแปลกใหม่ในชีวิตด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น มีผู้หญิงอื่น มีงานอดิเรกใหม่ ๆ ความแปลกใหม่ที่แสวงหา หากสร้างความทุกข์ ความขมขื่นให้อีกฝ่ายหนึ่งก็ย่อมสร้างความชินชาและความเบื่อหน่ายให้เกิดขึ้นได้ เช่น กรณีของวิกันดาที่ต้องอดทน ขมขื่นกับพฤติกรรมของสามี จนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายและทำให้ความรักที่เคยมีอยู่ค่อย ๆ หายไปจากใจ กลายเป็นความเจ็บแค้นและชิงชังรังเกียจสามีที่เห็นแก่ตัว จนไม่สนใจสามีอีกต่อไป

สามสี่ปีของการแต่งงาน ทำให้ฉันรู้สึกตัวว่าแกร่งขึ้น...

ความไว้วางใจต่อสรรพสิ่งในโลกเริ่มน้อยลง ความระมัดระวังถี่ถ้วนมีมากขึ้น ฉันเริ่มก้าวช้า ๆ แทนการผลิผลามอย่างเคย ทั้งสมองและหัวใจทำงานตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง ไม่เปิดช่องว่างไว้สำหรับความเชื่อถือศรัทธาสิ่งใดหรือคนใดอย่างเลื่อนลอยและฉาบฉวยอีกต่อไป ฉันเริ่มรู้ว่า บางอารมณ์ ผู้ชายก็ต้องการเก้าอี้รับแขกชุดใหญ่โตราคาแพง แต่บางครั้งเขาก็ต้องการตุ๊กตุนตุ๊กตาในตู้โชว์ที่ไม่ซ้ำสีไม่ซ้ำแบบ

(เมื่อยลวง. 2555 : 39)

อีกอดีตใจหนึ่ง ฉันก็ลุกเดินเข้าไปในห้องนอนอย่างเงียบ ๆ ด้วยความเจ็บแค้นและชิงชังรังเกียจ

“ถ้ารู้ว่าชีวิตแต่งงานจะขมขื่นขนาดนี้ละก็ อยู่เป็นสาวแก่ไปจนตายดีกว่า”

ครูเดียว เขาก็ตามเข้าไปสวมกอด แต่ฉันรู้ว่าเขาทำด้วยมารยาทมากกว่าใจจริง

(เมื่อยลวง. 2555 : 98)

เมื่อคืนฉันออกอาการรังเกียจเบื่อหน่ายเขาออกมาอย่างชัดเจน ทำให้เขาเจ็บปวดเป็นอันมาก

(เมื่อยลวง. 2555 : 125)

แต่ฉันไม่ใส่ใจ ฉันให้สัญญากับตนเองว่า ต่อแต่นี้ไปฉันจะไม่ใส่ใจเขาเหมือนสี่ปีที่ล่วงมาแล้วนั่นอีกเป็นอันขาด ฉันจะถือเอาความพึงพอใจของตนเองเป็นที่ตั้ง

(เมื่อยลวง. 2555 : 127)

ดังนั้น สามภรรยาที่อยู่ด้วยกันหากมีฝ่ายหนึ่งทำเรื่องผิดพลาด และให้อีกฝ่ายเจ็บใจครั้งแล้ว ครั้งเล่าไม่รู้จบ จนกระทั่งทั้งการพูดคุยอย่างสงบและการทะเลาะเบาะแว้งก็ไม่สามารถทำให้เรื่องผ่านพ้นไปได้ เวลานานเข้าฝ่ายที่ถูกทำร้ายก็อาจเกิดการเบื้อหนาย ไม่สนใจเรื่องนี้อาจทำให้ตนเองต้อง เจ็บใจอีก ความสัมพันธ์ระหว่างสามภรรยาก็ค่อย ๆ ห่างเหินไป

3) ปัญหาการหย่าร้าง

การหย่าร้างเป็นจุดสิ้นสุดของชีวิตคู่สมรส ตั้งแต่สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลก และได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้เรื่องการหย่าร้างเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นบ่อย และกลายเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมไทย การเป็นแม่หม้ายอันเกิดจากการหย่าร้างแล้วแต่งงานใหม่จึงไม่ใช่เรื่องแปลกสำหรับคนไทยรุ่นใหม่

ในนวนิยายเรื่องเมียหลวง คู่สามีภรรยาที่หย่าร้างกันคือ อนิรุทธ์กับวิกันดา และอรอินทร์กับเจนจบ ทั้งสองคู่เป็นคนที่มีการศึกษาสูง ยอมรับวัฒนธรรมตะวันตกและมีค่านิยมใหม่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตคู่ แต่สาเหตุของปัญหาต่างกันว่าปัญหาของอนิรุทธ์กับวิกันดาเกิดจากความเจ้าชู้ของสามี และการพยายามแก้ปัญหาไว้กับตัวเองของภรรยาจนหมดความอดทนในที่สุด

อย่างไรก็ตาม การหย่าร้างก็ไม่ใช่ว่าจะทำได้ง่ายนักสำหรับคู่สมรสที่มีความรัก ความผูกพันเป็นพื้นฐาน บางคู่จึงต้องเริ่มจากการแยกกันอยู่ไปก่อนจะหย่าร้างกันจริง เนื่องจากต้องนึกถึงลูกบ้าง เช่นวิกันดาเมื่อหมดความอดทนในความเจ้าชู้ของอนิรุทธ์ แต่ด้วยความรักที่ยังมีต่อสามี และไม่อยากให้ลูกต้องพบกับปัญหาครอบครัวแตกแยก จึงขอแยกกันอยู่กับสามีไปก่อน

“เป็นไปไม่ได้หรอกที่วิจะจากบ้านนี้ เป็นไปไม่ได้” เขา
ลละล่ำลละลัก ขณะคุกเข่าลงข้าง ๆ แต่ฉันไม่มีความรู้สึกสิ่งใด ไม่
อาหาร ไม่วิบิโยค ไม่มีน้ำตาแม่ล็กหยดขณะพูด

“เลือกเอาค่ะ รุทธิ์ คุณอยู่ฉันไป หรือฉันอยู่ คุณไป”

(เมียหลวง. 2555 : 482)

“ตามใจ ถ้าคุณคิดว่าคุณจะมีความสุข...ผมจะเป็นฝ่ายไป
คุณไม่ต้องไปไหนหรอก อยู่ที่นี่ อยู่กับลูก” เขาบอกเรียบ ๆ...

(เมียหลวง. 2555 : 488)

ในที่สุดเวลาก็ไม่สามารถทำให้ความรู้สึกของวิกันดา กลับคืนมาเหมือนเดิมได้ อนิรุทธ์จึงต้องยอมหย่าให้เพื่อความสบายใจของอดีตภรรยาโดยไม่ขอสมบัติใดรวมทั้งลูก ๆ

“ครั้งที่แล้วเราลองแยกกันอยู่ แต่คราวนี้เราจะลองหย่ากัน
ดู...ผมไม่รู้หรอกว่า ผลลัพธ์จะเป็นยังไง...ขอแต่เพียงว่า ผมยอมเพื่อ
ความสบายใจของคุณก็แล้วกัน จะเอาอย่างไรก็ได้ เท่าที่จะทำให้คุณ

สบายใจขึ้น เรื่องทรัพย์สินสมบัติหรือลูก ไม่มีปัญหา ผมยกให้คุณหมด
ผมไปแต่ตัว”

(เมียบลวง. 2555 : 521)

การหย่าร้างเป็นผลการตัดสินใจของทั้งสามีและภรรยา หลังจากทั้งสองคนตกลง
กันว่าจะจบชีวิตคู่ การหย่าร้างที่เห็นว่าเป็นเรื่องทำได้ยากก็กลายเป็นเรื่องง่ายขึ้น

“ฉันและเขาก้าวลงจากอำเภอกัน...เราหย่าขาดกันเรียบร้อยแล้ว
อย่างง่ายดาย...”

(เมียบลวง. 2555 : 525)

นวนิยายเรื่องนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่า สามีภรรยาเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหมดรักหมด
ความอดทน การหย่าร้างก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยาก ยิ่งมาถึงสมัยที่ค่านิยมด้านครอบครัวในสังคมไทย
เปลี่ยนแปลงไป อัตราการหย่าร้างก็ยิ่งสูงขึ้น คนในสังคมโดยเฉพาะผู้หญิงไม่กลัว และไม่อายที่
จะต้องหย่าร้าง เพราะสามารถเลี้ยงตัวเองได้ ไม่ต้องพึ่งพาผู้ชายอีกต่อไป

ในขณะที่ปัญหาครอบครัวของเจนจบและอรอินทร์เกิดจากสภาพการเลี้ยงดู
และความคิดที่ต่างกัน เจนจบเติบโตมากับวัฒนธรรมจีนที่แต่งงานแล้วลูกชายยังต้องอยู่กับครอบครัว
และต้องยกย่องเชื่อฟังปฏิบัติตามผู้อาวุโสในครอบครัว ในขณะที่อรอินทร์เป็นหญิงสมัยใหม่ที่ต้องการ
อิสระ อารมณ์ร้อน ไม่อดทน ตามใจตัวเอง และถูกชาติตระกูลของสามี นอกจากนั้นยังมีทัศนคติการ
ใช้ชีวิตแตกต่างกับคนรุ่นเก่า เมื่อต้องมาอยู่กับเจนจบซึ่งมาจากครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนมีสมาชิก
อยู่รวมกันในครอบครัวมาก ทำให้อรอินทร์ไม่ชินกับการใช้ชีวิตที่ไม่สะดวกสบาย ต้องทนให้ญาติผู้อื่น
เข้ามายุ่งเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวเกือบทุกด้าน ในที่สุด อรอินทร์จึงเลือกหย่ากับสามีและขอเป็นฝ่ายเลี้ยงลูก

“รู้ว่าเขาหย่ากับผัวก่อนเดินทางทางไปทำปริญญาโทนะ
ซี”

“เห็นไหม...สังหรณ์ของฉันแม่นอีกแล้ว!” ฉันทูทาน “แม่
อรอินทร์คนนี้เป็นเพียงคนที่ ‘เคย’ มีเจ้าของเท่านั้นเอง ไม่ใช่คนที่
‘กำลัง’ มีเจ้าของอย่างที่คุณบอกแต่แรก”

(เมียบลวง. 2555 : 69)

“...ญาติพี่น้องข้างผมมากไป อรอินทร์เป็นคนหัวใหม่ เขา
ทนอะไรไม่ได้อย่างคนหัวเก่า และไม่เคยมคิดว่าในชีวิตนี้เขาควร
จะต้องทนอะไร แต่นั่นแหละคุณ คนเราถ้าไม่คิดว่าตัวควรจะยอม
ทนอะไรบางอย่างบ้างละก็ เห็นจะต้องเริ่มแล้วเล็ก เลิกแล้วเริ่มไป
อย่างนี้จนตายนะแหละ”

(เมียบลวง. 2555 : 105)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คนไทยรุ่นใหม่เช่นอรอินทร์เป็นคนมีความคิดใหม่ในการใช้ชีวิต เพราะว่าได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ไม่ได้ยึดถือประเพณีขนบธรรมเนียมโบราณเหมือนคนรุ่นเก่า ยิ่งถ้ามีประสบการณ์การใช้ชีวิตอยู่ต่างประเทศ ยิ่งเห็นว่าสองคนที่อยู่ด้วยกัน ถ้าอยู่แล้วไม่มีความสุข ก็สามารถเลิกและเลือกใช้ชีวิตแบบที่ตนเองชอบ เพราะว่าถึงเป็นผู้หญิง ก็มีความสามารถที่จะหาเลี้ยงตัวเองและเลี้ยงลูกได้ ไม่ต้องพึ่งพาสามีเหมือนผู้หญิงสมัยก่อน ผู้หญิงกับผู้ชายมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเลือกใช้ชีวิตที่ตัวเองอยู่แล้วมีความสุข

4) ปัญหาอื่น ๆ

ปัญหาอื่น ๆ ในครอบครัว ได้แก่

4.1) การติดสุรา เช่น วิจิตร สามีของเลิศลักษณ์เพื่อนสนิทของวิกันดาที่ชอบดื่มจนเมาตลอดเวลา ในชีวิตเขาสนใจแต่เหล้าไม่ได้สนใจเรื่องอื่น เลิศลักษณ์เกลียดแต่ก็แก้ไขอะไรไม่ได้ จึงต้องอดทนเท่านั้น

...สามีของเลิศลักษณ์ชื่อวิจิตร เป็นคอสุรายาตอง เขาไม่เคยเห็นสิ่งใดในโลกสำคัญไปกว่าขวดเหล้า ใจคอกว้างขวางตามประสาคนรักความเมาทั้งหลาย เลิศลักษณ์มักจะหน้านัวคิ้วมวดเมื่อมานั่งบ่นถึงสามีกับฉัน

“ปานนี้ไปตกตุ่มเหล้าตายแล้วก็ไม่รู้ ไร...ถ้านี้กว่าจะเป็นเวรเป็นกรรมกันถึงขนาดนี้ละก็ อยู่คนเดียวให้เป็นสาวแก่ตายไปเสียยังจะดีกว่า”

(เมียหลวง. 2555 : 46)

4.2) การติดการพนัน เช่น สีหนาท สามีของฉวีเพ็ญ เป็นผู้ชายที่ติดม้าและติดบิลเลียด ซึ่งนับเป็นการพนันชนิดหนึ่ง การติดการพนันเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ชีวิตครอบครัวไม่มีความสุข

ฉวีเพ็ญเป็นคนมีอารมณ์ขันมากที่สุดในหมู่เรา แต่สามีของหล่อนคือสีหนาท เป็นบุรุษประเภทที่ทำให้ภรรยาขันไม่ออกอยู่เสมอ ถึงกระนั้นฉวีเพ็ญก็พยายามหัวเราะ แต่เมื่อผ่านไปหลายต่อหลายปี เสียงหัวเราะของฉวีเพ็ญก็กลับแหบพร่าปนด้วยเสียงสะอื้น

“เขาติดม้า ติดบิลเลียด พอมีเงินไม่ได้ เอาไปให้ม้าลืบทูกทีไป นี่เคราะห์ดีนะที่เราไม่มีลูกด้วยกัน ถ้ามีลูกปานนี้ฉันก็คงผูกเอี่ยมแล้วละเธอ”

(เมียหลวง. 2555 : 47)

4.3) การเป็นคนเก็บตัว ไม่คบหาสมาคมกับผู้อื่น เช่นสามีของอนงค์นารถ เพื่อนอีกคนหนึ่งของวิกันดา ชอบอยู่บ้านไม่ออกไปไหนเลย ทำให้องค์นารถรำคาญ

“คนอะไรก็ไม่รู้เธอ ใ้เราจ๊วยากไปเที่ยวโน่นเที่ยวนี้ แต่เขากลับอยากอยู่บ้านเลี้ยงลูก บางทีก็บอกว่า เธออยากไปก็ไปคนเดียวซี ฉันท้แม่เหมือนกัน เมื่อเขาไม่ยอมไปด้วย เราก็ขับรถตะลอน ๆ ของเราไปคนเดียว บางทีก็เอาลูกไปเป็นเพื่อน แต่ส่วนมากไม่เอาไป เพื่อเราอยากจะไปเดินดูเสื้อผ้าเครื่องแต่งตัวของเรามั้ง เอาเด็กไปกระจงอแงก็ไม่ไหว”

(เมียหลวง. 2555 : 46)

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น สรุปปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายเรื่องเมียหลวงได้ดังนี้

- 1) การที่สามีมีเมียน้อย อาจไม่ได้เกิดจากความบกพร่องของภรรยา หรือเกิดจากความเบื่อหน่ายภรรยา แต่เกิดจากนิสัยรักสนุก เจ้าสำราญ และความเจ้าชู้ของสามีที่ตื่นเต้นในการมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงคนใหม่ พฤติกรรมนี้สร้างความขมขื่น ความเสียใจเจ็บใจให้ภรรยาจนนำไปสู่การหย่าร้างในที่สุด
- 2) การวางเฉยต่อความเจ้าชู้ของสามี อาจทำให้สามีเข้าใจผิดว่าภรรยาไม่รู้สึกรึเดื่อตร้อน การมีชีวิตที่มีระเบียบแบบแผนอาจทำให้สามีเกรงใจ แต่ก็ทำให้ชีวิตสมรสขาดความตื่นเต้น และเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่พฤติกรรมนอกใจของสามี
- 3) ความแตกต่างทางพื้นฐานครอบครัว การไม่ปรับตัวเข้าหากัน และร่วมกันพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว เป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่การหย่าร้างได้
- 4) เมื่อคู่สมรสไม่สามารถอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขต่อไปได้ มักแก้ปัญหาด้วยการละเลยความรู้สึกของอีกฝ่ายหรือต่างคนต่างเลือกใช้ชีวิตของตนเองโดยไม่สนใจความรู้สึกของอีกฝ่าย และเมื่อปัญหาก้าวมาถึงที่สุดก็มักเลือกวิธีการหย่าร้างเพื่อแก้ไข้ปัญหาทั้งหมด ครอบครัวที่ร่วมกันสร้างกันมาจึงจบลงด้วยความล้มเหลว

3.2 นวนิยาย เรื่อง สิ้นสวาท ของ โรสลาเรน

3.2.1 โครงเรื่อง

สิ้นสวาท มีโครงเรื่องเกี่ยวกับการใช้ชีวิตคู่ของสามีและภรรยาคนหนึ่ง ซึ่งมีความรักต่อกันอย่างลึกซึ้ง แต่ด้วยความเจ้าชู้ของสามี และความมีทิฐิไม่แสดงออกของภรรยา การขาดการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดความในใจระหว่างกัน ทำให้ครอบครัวเกิดปัญหาจนต้องแยกทางกันที่สุดในที่สุด

ปัญหาครอบครัวที่ปรากฏในเรื่องนี้ได้แก่ปัญหาจากรูปแบบการใช้ชีวิตร่วมกันระหว่างสามีภรรยา พฤติกรรมของพชรคือไม่ใส่ใจการร่วมกิจกรรมกับครอบครัวแต่ชอบไปเที่ยวสังสรรค์กับกลุ่มเพื่อน ส่วนสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัว คือการที่พชรมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงที่ร่วมงาน อันเป็นพฤติกรรมที่ขาดความซื่อสัตย์ของพชรต่อมินตรา และในที่สุดเมื่อฝ่ายหญิงเรียกร้องความรับผิดชอบ พชรจึงจำเป็นต้องรับผิดชอบ ในขณะที่มินตรานั้นแม้จะเจ็บปวดแต่ก็ไม่แสดงออกคงวางเฉยและยินยอมเป็นฝ่ายจากไปโดยสงบ

นวนิยายเรื่องนี้ดำเนินเรื่องผ่านการเขียนจดหมายของผู้เป็นสามีถึงภรรยาหลังจากภรรยาเสียชีวิตไปเพราะโรคมะเร็ง และการบันทึกความคิดความรู้สึกของภรรยาถึงสามี เนื้อเรื่องที่สามีเขียนเพื่อบอกภรรยาที่เขารัก เริ่มตั้งแต่การพบกันจนถึงการเสียชีวิตของภรรยา ในเรื่องนอกจากการเล่าถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างสามีภรรยา ก่อนและหลังแต่งงานแล้ว ยังมีการแทรกความรู้สึก อันลึกซึ้งของสามีลงในจดหมายด้วย

3.2.2 พฤติกรรมของตัวละคร

ตัวละครหลักในเรื่องนี้คือคู่สามีภรรยา พชรกับมินตรา และตัวละครที่เสริมให้เกิดปัญหาครอบครัวของตัวเองคือบุษบาวรรณ

พชร

พชรเป็นผู้ชายเจ้าสำราญ ไม่จริงจังกับชีวิตตอนเป็นหนุ่ม เขาเคยคบกับผู้หญิงหลายคน แต่ไม่เคยคิดจะแต่งงานจนกระทั่งได้พบมินตรา แต่ชีวิตคู่หลังแต่งงานก็ไม่ราบรื่นอย่างที่คิด เนื่องจากพชรไม่เคยเปลี่ยนนิสัยการเป็นหนุ่มเจ้าสำราญ และไม่ใส่ใจครอบครัวเท่าที่ควร กว่าจะรู้สึกสายเกินไป และต้องจมอยู่กับความทุกข์ทรมานต่อการสูญเสียมินตราไปตลอดกาล

...นี่ถ้าผมไม่โหด ไม่เห็นชีวิตเป็นของเล่น และไม่ยึดความ
สำราญมากเกินไป ป่านนี้ผมคงมีความสุขอย่างยากที่จะมีผู้ใดเสมอ
เหมือน

(ลีนสวาท. 2550 : 307)

นิสัยชอบความสนุกสำราญทำให้พชรไม่ยอมเลิกกิจกรรมส่วนตัวที่เคยมีในช่วงก่อนแต่งงาน เขายังคงไปเที่ยวกับกลุ่มเพื่อนจนดึก เมื่อกลับบ้านก็ไม่มีเวลาพูดคุยกับมินตรา และไม่ได้ถามถึงสารทุกข์สุกดิบของภรรยา ปล่อยปละละเลยให้ภรรยาเป็นฝ่ายดูแลตนเอง และลูกตามลำพัง พฤติกรรมของพชรจึงเป็นต้นเหตุที่ทำให้เขากับมินตราค่อย ๆ เห็นห่างกัน

“เมื่อคืนแกลกลับก็ทุ่ม”

ผมนั่งคิด...พอเลิกงานผมก็ไปซ้อมพัตกอล์ฟ จากนั้นเลย
เฮฮาไปตามแรงชักจูงของเพื่อนฝูง กว่าที่จะเข้าบ้านก็ตึกพอดู

(ลีนสวาท. 2550 : 357)

“แกไม่ต้องบอกหรอก เมื่อคืนเมื่อนอนอ่านหนังสือดึกไป
 หน่อยเลยได้ยินเสียงรถ ตอนเขายายมินต์ออกไปคอนเฟิร์มเรื่อง
 ตัว แกยังไม่ตื่น ตอนกลางวันคุณนายเขาโทร.ไป จะถามว่าจะ
 กลับมาส่งเมียกี่โมง แกออกไปกินข้าวกับแม่ผู้ช่วยตั้งแต่ห้าโมง
 ครึ่ง ตกบ่ายโทร.ไปเชื่อว่าแกเข้าประชุม เย็นโทร.ไปแกออกไปซ้อม
 กอล์ฟ แกจะดีให้มันเป็นอะไรขึ้นมา วันหยุด...ดีห้าออกกลับมาลิบ
 โมงเช้า ไม่ก็โน่น...บางพระ หัวหิน หยุดหลายวัน... เขาใหญ่ แกจะ
 หากินทางเป็น โปรงๆ หรือไง”

(สิ้นสวาท. 2550 : 358)

นอกจากจะเที่ยวสนุกกับเพื่อนชายแล้ว พชรยังไม่ทิ้งนิสัยเจ้าชู้ด้วยการทำตัวสนิทสนม
 กับผู้ช่วยสาวสวยโดยการไปเที่ยวด้วยกันนอกเวลางานจนติดดิน

สิ่งใดที่ผมทำลงไป ผมมักจะยอมรับ ด้วยเหตุนี้ผมจึงได้แต่
 นิ่ง แต่...การนิ่งนั้นแหละทำให้ผมก้าวถลန်ขึ้น การจึงเป็นว่าผม
 กับ ‘ผู้ช่วย’ ออกไปเที่ยวด้วยกันทุกคืน แม้ในวันที่คุณกลับ ผมก็รู้
 เอาเมื่อเปิดประตูเข้ามาพบคุณนอนหลับแล้ว

(สิ้นสวาท. 2550 : 381)

ความสนิทสนมระหว่างพชรกับผู้ช่วยก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ โดยเขาไม่เคยบอกเล่าให้
 มินตรารับทราบ และมินตราเองก็ไม่เคยสนใจไถ่ถาม จนในที่สุดพชรก็พลั้งพลาดมีเพศสัมพันธ์กับ
 ผู้ช่วยสาว

เราเดินผ่านเข้าไปภายใน...ความเจียบสงข บรยากาศและ
 ...ความไม่ยับยั้งซึ่งใจตัวเองกระมังทำให้เราก้าวล่วงความผิดพลาด
 ไปจนได้ บ่ายวันนั้นเราโทรศัพท์กลับมาแจ้งทางที่ทำงานเพียงว่า
 “บ่าวันนี้ไม่กลับ จะไปประชุม”

(สิ้นสวาท. 2550 : 386)

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้ เป็นเพราะความประมาทของพชร เขาไม่ได้คิดเป็นเรื่อง
 จริงจัง คิดเพียงว่าเรื่องสนุกชั่วครั้งชั่วคราวของชายหญิงเท่านั้น แต่ฝ่ายหญิงไม่ได้คิดเช่นเดียวกับพชร
 เธอและครอบครัวกลับเรียกร้องความรับผิดชอบจากเขา เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมินตราเห็นชัดเจนว่า พชร
 มีพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ต่อเธอ จึงตัดสินใจตัดขาดกับพชร เปิดทางให้เขามีชีวิตใหม่กับผู้หญิงคนใหม่ที่
 เธอมองเห็นว่าเหมาะสมกับเขาทั้งระดับการศึกษา ฐานะทางสังคม และความสามารถในการทำงาน

ความเจียบเฉยของมินตราทำให้พชรไม่สามารถเข้าถึงความคิดของเธอได้ เขาเข้าใจว่า
 ภรรยาโกรธ และหึงหวงเหมือนผู้หญิงทั่วไปในยามที่สามีมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่น ดังนั้น

เมื่อมินตราขอแยกทาง เขาจึงยังไม่สำนึกผิด ไม่เข้าใจว่าทำไมภรรยาไม่แสดงอารมณ์โกรธ และไม่ยอมพูดคุยให้รู้เรื่อง กลับหาข้ออ้างแก้ตัวว่าเรื่องเจ้าชู้เป็นเรื่องธรรมดาสำหรับผู้ชายและกลับโทษภรรยาเมื่อเธอไม่ให้อภัย

“ผมไม่เคยคิดอาศัยเมีย ปัญหาของเราอยู่ที่...ความเลอะเทอะ
ของผมน ที่คุณไม่ยอมให้อภัยต่างหากมินตรา...คุณก็รู้แล้วว่าสันดาน
ผมเป็นอย่างไร ทำไม...ทำไมเรื่องแค่นี้คุณถึงตัดเป็นตัดตายผมได้?”

(ลีนสวาท. 2550 : 393)

จึงเห็นได้ว่า ผู้ชายที่ “นอกกาย” ภรรยา มักหวังการให้อภัยจากภรรยา เนื่องจากยังมีความรักต่อภรรยา ไม่อยากแยกกับภรรยาเพราะ “เรื่องเล็ก” แค่นั้น แต่ “เรื่องเล็ก” ของผู้ชายอาจเป็น “เรื่องใหญ่” ของผู้หญิงที่พยายามทุ่มเทความรักความใส่ใจอย่างเต็มที่ และอาจทำให้ผู้หญิงไม่สามารถอยู่กับผู้ชายต่อไปได้ ด้วยเหตุนี้แม้จะยอมรับผิดชอบต่อผู้หญิงคนใหม่ด้วยความจำเป็นแต่เขาไม่ยอมหย่าขาดจากมินตรา และกล้าที่จะบอกความจริงแก่ผู้หญิงคนใหม่อย่างตรงไปตรงมา

“ผมบอกกับมินต์ เขาว่า...ผมจะรับผิดชอบในตัวคุณ...
แน่นอน...เราจะมีพิธีทุกอย่าง ยกเว้นทะเลเบียน”
“งั้นแม่คนนั้นก็จะตั้งตัวเป็นเมียหลวง...”

คำว่า ‘แม่คนนั้น’ ทำให้ผมต้องกัดฟัน สวนตอบไปทันควัน

ว่า

“แม่คนนั้นของคุณ พยายามที่จะถอนทะเลเบียนให้คุณอย่าง
ที่คุณอยาก อย่างที่คุณต้องการทุกอย่าง แต่ผมนี้แหละไม่ยอม
ถอน”

(ลีนสวาท. 2550 : 404)

การตัดสินใจของพชรในครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความรัก และความมั่นคงที่เขามีต่อมินตรา โดยไม่สนใจว่าจะเป็นการกระทำที่นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างเขากับภรรยาใหม่ และทำให้ครอบครัวทั้งสองฝ่ายไม่มีความสุข ความต้องการของเขาคือต้องการให้มินตรารู้ว่าถึงแม้เขาจะเจ้าชู้และมีผู้หญิงอื่น แต่เขามีความรักให้เธอเพียงผู้เดียวโดยไม่เปลี่ยนแปลงและจะไม่ยอมเสียเธอไป

มินตรา

มินตราเป็นเด็กกำพร้าที่ไม่มีใครรับไปเลี้ยงเพราะถูกมองว่าเป็นเด็กอ่อนแอเกินไป เธอจึงเติบโตมาในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าอย่างว่าแหว ต้องพึ่งพาตัวเองตั้งแต่เด็ก สภาพการณ์เหล่านี้หล่อหลอมให้เธอเป็นคนเข้มแข็ง และอดทน พร้อมทั้งจะสู้ และเผชิญปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตด้วยตัวเอง ดังนั้น มินตราจึงเป็นคนใจแข็ง ไม่เรียกร้องความเห็นใจ หรือความช่วยเหลือจากผู้อื่น ไม่แสดงอารมณ์ให้ผู้อื่นเห็น ไม่ว่าทุกข์หรือสุขก็จะตั้งรับด้วยความเสียบเฉย มินชา ไม่ให้คนอื่นรับรู้ความรู้สึกที่แท้จริง

ได้ ลักษณะนิสัยแบบนี้ของมินตราทำให้พรเข้าไม่ถึงและไม่สามารถทำความเข้าใจกับเธอเมื่อเกิดปัญหา

ผมตื่นอยู่ในลำคอ คนอย่างคุณ...จะยามรัก ยามร้าง ไม่
เคยทำสิ่งใดผิดปกติ คุณช่างเก็บอะไร ๆ ไว้ในอกได้มากมาย ไม่สม
กับรูปร่างเลยสักนิด

(ลีนสาวท. 2550 : 390)

จึงเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะรัก โกรธหรือแค้น เธอทำเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ลักษณะนิสัยช่างเก็บความรู้สึกของตัวเอง จึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการสื่อสารระหว่างเธอกับสามี จนกระทั่งเมื่อพบว่าสามีกระทำการที่เธอไม่อาจให้อภัยได้ เธอก็ยังสามารถเจ็บเฉยเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นและค่อย ๆ ทำตัวให้ห่างจากชีวิตของสามี

มินตราเป็นผู้หญิงที่พึ่งพาตัวเอง ถึงแม้แต่งงานแล้วเธอก็ไม่คิดจะให้สามีเลี้ยง เธอรับผิดชอบต่องานที่ตัวเองทำ และพยายามทำงานในทุกเวลาที่จะทำได้ เพราะเธอเข้าใจว่าการมีงานทำทำให้เธอเลี้ยงตัวเองได้ตั้งแต่เด็ก และค่าของคนวัดจากผลของงาน เธอจึงทำงานตลอดเวลาไม่สนใจอย่างอื่น

สำหรับคุณดูเหมือนจะไม่ยอมอยู่หนึ่ง เมื่อผมลืมหมาจะเห็น
คุณแต่งตัวเรียบร้อย ในมือคุณจะมีงานทำมิได้ขาด

“คุณนี่...น่าสง่าเข้าประกวดนางงาม”

“คะ?”

“นางงาม ไม่ใช่ นางงาม”

“ค่าของคนวัดจากผลของงานคะ”

คุณไม่ยอมทิ้งงานที่เคยทำ เพียงแต่นั่งทำอยู่กับบ้าน
เท่านั้นเอง

...

ด้วยเหตุนี้เมื่อผมขับรถกลับเข้าบ้าน แล้วพบคุณนอนหน้า
ซีตอยู่บนเก้าอี้ยาวจึงอดคุณไม่ได้

(ลีนสาวท. 2550 : 318)

เนื่องจากมินตราเป็นคนตัวคนเดียว ดังนั้นเมื่อมีลูก ลูกจึงเป็นเสมือนของขวัญหรือสมบัติอันล้ำค่าของเธอ มินตราจึงทุ่มเทความรัก และเวลาทั้งหมดให้ลูก แม้กระทั่งเจ็บป่วยก็ยังอดทนเพื่อลูก

...เมื่อมีลูกคุณก็อดแอดลง บางครั้งที่ผมชวนว่า

“วันนี้มีเลี้ยง คุณจะไปไหม”

คุณมักจะตอบว่า “ลูกตัวร้อนค่ะ คุณไปคนเดียวได้ไหม”
 ทำยสุดผมก็กลับไปเป็นหนุ่มเจ้าสำราญได้อย่างเก่า
 “มินต์ทำไมไม่มา?” เมื่อมีคนถาม ผมก็บอกได้ว่า
 “เลี้ยงลูก”

หนักเข้าก็ไม่มีคนถาม และผมก็ไม่ต้องคิดถึงการชวนคุณ
 ไปไหนอีก

“คุณนายอายุมากแล้ว ถ้าทิ้งลูกให้เรื้อย ๆ เกรงใจท่าน”
 มินตรา... เพราะคุณไม่เคยมีแม่กระมัง คุณจึงทดแทนความ
 เป็นแม่ให้ลูกมากมาย นั่นเป็นส่วนหนึ่งเหมือนกันที่ทำให้เรา
 ห่างเหินร้างราจนเกิดกรณียุ่งยากขึ้น

(ลีนสวาท. 2550 : 341)

“ถ้าคุณชวนทะเลาะ ฉันจะเลิกพูด ฉันบอกแล้วไงคะว่า
 ฉันคิดก่อนที่จะพูด เพราะฉะนั้นฉันต้องมีเหตุผลพอสมควร เอาเป็น
 ว่าระยะแรกฉันจะไป ๆ มา ๆ และต่อไป...” ดวงตาคูณมีรอยยิ้ม
 เพียงนิดเดียว “ฉันจะมาเยี่ยมแม่ปีละครั้ง ทุกกรอบวันเกิด”

...

“ฝากนายลูกหมี่ด้วยนะคะ ถ้าวันหน้าฉันเป็นอะไรไป...”

(ลีนสวาท. 2550 : 394)

แม้มินตราจะแสดงออกกับสามีเสมือนหนึ่งความเย็นชาและห่างเหิน แต่ในความเป็น
 จริงแล้วมินตรารักพรมาก เพราะพขรคือผู้ชายที่เข้ามาเติมเต็มความรู้สึกว่าในชีวิตอันโดดเดี่ยว
 เธอยังมีคนที่เป็นที่รัก คนที่เป็นครอบครัวของเธอ เมื่อรู้ว่าตนเองป่วย และต้องจากไปในอีกไม่นาน
 เธอเก็บเอาเรื่องราวเหล่านี้ไว้กับตัว และเริ่มวางแผนการจากไปอย่างเงียบ ๆ เพียงคนเดียว เพื่อไม่ให้
 พขรเศร้าเสียใจมากเกินไป โดยเริ่มจากการเดินทางไปทำงานเพื่อเร่งเก็บเงินไว้ให้ลูก

คุณเกริ่นเรื่องงานของคุณไว้สั้น ๆ แล้วก็ไม่ต้องพูดถึงอีกเลยจน
 ผมลืม จะไม่ให้ผมลืมอย่างไรเล่า เพราะคุณมาให้ผมเซ็นรับรองการ
 ขอพาสปอร์ตครั้งเดียว จากนั้นคุณก็วิ่งเต้นจัดการด้วยตนเอง
 หมดล้น ผมไม่เห็นกระเป๋าเดินทางคุณด้วยกระมัง กระทั่งจู่ ๆ เมื่อ
 ผมกลับบ้านในตอนค่ำ แม่มะลิก็รายงานมาว่า

“คุณผู้หญิงไปแล้วค่ะ”

(ลีนสวาท. 2550 : 356)

เธอพยายามแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้สามีไม่พอใจและผลักให้ห่างจากเธอเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้สามีมีความเจ็บปวดน้อยลงเมื่อถึงวันที่เขาต้องเสียเธอไปตลอดชีวิต ดังนั้นเมื่อเห็นสามีอยู่กับผู้หญิงอื่น เธอก็พยายามเข้มแข็งเก็บความเจ็บปวดไว้ในใจ และแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้พชรดคิดว่าเธอสิ้นความรักที่มีต่อเขา เจ็บแค้นเมื่ออยู่ต่อหน้าสามี พุดจาอย่างสงบไม่มีอะไรผิดปกติ

ดวงหน้าคุณเฉย ชา รวากักรูปสลัก ไม่มีเค้าโกรธเกรี้ยว ไม่มีรอยโคกคัลย์ มินตรา...ความเฉยเช่นนั้นแหละบอกถึงการตัดลึนใจ
เด็ดขาดของคุณ...

“ขอบคุณค่ะที่บอกให้ฉันมาที่นี่”

นานแล้วนับจากคุณมีนายลูกหมี่ ที่ผมไม่เคยเห็นคุณ
เยาะหยันใครอีกเช่นนี้อีก

“ฉันไม่ได้มาเพราะความหึง แต่มา...เพราะอยากดูว่า คุณ
จะกล้าทำในสิ่งที่ยากให้ฉันดูไหม”

(ลีนสวาท. 2550 : 388)

มินตราไม่ได้แสดงพฤติกรรมหึงหวงผู้หญิงทั่วไปที่ทราบว่ามีเมียน้อย เธอบอกให้สามีรับผิดชอบผู้หญิงคนใหม่ เนื่องจากว่าเธออาจมีชีวิตอีกไม่นาน และยินยอมให้สามีอยู่กับผู้หญิงที่เหมาะสมกับเขาหลังจากที่เธอจำเป็นต้องไปจากชีวิตเขา

“หลังจากทราบเรื่อง...ฉันลองสืบประวัติคุณบุษบาวรรณดู
หลายคนยืนยันว่าเธอเป็นคนดี และเพราะเธอเป็นคนดีนี้แหละค่ะ
ทำให้ฉันคิด...ถ้าเธอเลือนเปื้อนมาก่อน...เรื่องมันก็จะ ‘แค่นั้น’
อย่างที่ว่า แต่นี่เธอเป็นคนดีฉันจึงถือว่าคุณต้องรับผิดชอบ”

ผมก็เพิ่งเคยได้ยินนี้แหละว่า เมียบังคับให้สามีรับผิดชอบ
ต่อผู้หญิงคนอื่น

(ลีนสวาท. 2550 : 393)

จึงเห็นได้ว่า มินตราเป็นผู้หญิงที่ช่างเก็บความในใจ และสามารถควบคุมอารมณ์ของตัวเอง ไม่แสดงออกแม้แต่ชนิดให้ผู้อื่นทราบความคิดจริงของเธอ การเจ็บสงบของเธอ และคำพุดผิดกับธรรมชาติของผู้หญิงที่พบสามีมีเมียน้อยอาจทำให้สามีเข้าใจว่าเธอหึงหวง และไม่ยอมให้อภัย สามีภรรยาจึงเกิดความขัดแย้งในด้านความคิด และปัญหาที่เกิดขึ้นจะไม่มีวันคลี่คลายลง

บุษบาวรรณ

บุษบาวรรณเป็นตัวละครที่เสริมให้เกิดปัญหาครอบครัวของ พชรกับมินตรา การมีการศึกษาระดับสูงและมีหน้าตาสวยพร้อมทักษะการสื่อสารทางสังคมทำให้เธอเป็นสาวสังคมชื่อดัง เธอพบปะและติดต่อสื่อสารกับชาวต่างประเทศ หล่อหลอมจนมีนิสัยเป็นสาวที่ชอบออกนอกงานสังคม

ไม่ถือสาการร่วมงานหรือเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนผู้ชาย เห็นเรื่องเพศสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเป็นเรื่องธรรมดา ดังนั้น เมื่อเธอรู้จักเพชร และรู้สึกว่าคุณชายคนนี้เป็นประเภทผู้ชายที่เธอชอบ ถึงแม้ว่าเขามีครอบครัวแล้ว เธอก็ไม่สนใจ พยายามเข้าใกล้เขา และมีความต้องการเป็นเจ้าของเพชรแต่เพียงผู้เดียว

การกระทำต่าง ๆ ของบุษบาวรรณเพื่อให้เพชรเป็นของตัวเองเป็นปัจจัยข้อหนึ่งที่ทำให้ลายความสัมพันธ์ระหว่างเพชรกับมินตรา ซึ่งเริ่มตั้งแต่บุษบาวรรณพยายามสร้างโอกาสให้ได้อยู่แบบสองต่อสองกับเพชรและเข้าใกล้ตัวเขาให้มากที่สุด รวมถึงการเชิญชวนเพชรจัดทีมเล่นกอล์ฟซึ่งเป็นกิจกรรมที่เพชรชอบเล่น การเชิญเขาไปร่วมงานฉลองวันเกิด ไปฟังเพลง ดังนี้

สาเหตุที่ผมจะจับไม้กอล์ฟ ขึ้นมาอีกครั้งก็เพราะ ‘ผู้ช่วย’
ผมนั่นแหละ รวบรวมสมัครพรรคพวกตั้งทีมสาวสยามขึ้น

“คุณระ จัดทีมหนุ่มไทยซิคะ ประลองฝีมือกันสักที”

(ลีนสวาท. 2550 : 346)

“พรุ่งนี้เบิร์ธเดย์ดิฉัน เชิญด้วยวาจาได้ไหมคะ”

“ถึงไม่เชิญ แต่ถ้ารู้ก็จะไป” ผมลดเลี้ยวตามความเคยปาก

(ลีนสวาท. 2550 : 348)

คุณเธอกุมมือผมไว้ทั้งสองข้างแบบฝรั่งแถมอย่างไม่มีใคร
สงสัยเป็นอันไปได้

“ขอบคุณค่ะคุณระ สำหรับดอกกุหลาบแดงช่อนั้น ดิฉันจะ
เก็บไว้จนโรยราเลยทีเดียวนะ”

(ลีนสวาท. 2550 : 354)

“คืนนี้คุณระว่างไหมคะ”

ผู้ชายทุกคน ถ้ามีผู้หญิงมาถามแบบนี้ก็ต้องตอบว่า

“ว่าง...”

“แวะไปฟังเพลงไหมคะ?”

คนชวนดูนาฬิกาพลาจแนะนำถึงวงดนตรีประเภทเครื่อง
ใหญ่ เล่นเพลงขึ้นกระไดฟัง...

(ลีนสวาท. 2550 : 372)

จึงเห็นได้ว่า บุษบาวรรณรู้ว่าเพชรชอบกิจกรรมใด และตั้งใจสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมผ่านทางกิจกรรมนั้น ๆ พยายามใช้เวลาส่วนตัวของเพชรเพื่อได้อยู่กับเขาสองต่อสอง เพชรเป็นผู้ชายที่เคยผ่านผู้หญิงมาหลายคนจึงรู้เท่าทันความคิดของบุษบาวรรณ เพราะนิสัยเจ้าชู้เพชรจึงไม่ปฏิเสธ ทำให้บุษบาวรรณยิ่งกล้าแสดงพฤติกรรมสนิทสนมกับเพชร และพยายามให้คนรอบข้างรับรู้ เช่นการบอกให้เพื่อนร่วมงานรู้ว่าเธอกับเขาออกไปเที่ยวด้วยกันตอนกลางคืน

ฉะนั้นกว่าผมจะไปส่งเธอถึงบ้าน จึงดีทีพอสมควร และผม
ยอมจะปฏิเสธไม่ได้เลยเมื่อผมเข้าที่ประชุมในรุ่งขึ้นและเธอไปคุยให้
ใคร ๆ ฟังว่า

“เมื่อคืนคุณระพาไปฟังเพลง กว่าจะกลับก็ตีกันวันนี้เลย
ซังกว้าง”

(สิ้นสวาท. 2550 : 381)

นอกจากนี้ บุชบววรรณยังหาโอกาสแสดงตัวต่อคนในครอบครัวของเพชร โดยไม่สนใจ
ความรู้สึกของมินตราและไม่สนใจว่าได้สร้างความวุ่นวายให้กับครอบครัวของเพชรอย่างไรบ้าง

“ผมจะกลับไปดูนายลูกหมี แก่เป็นหวัด”

“หรือคะ ตัวร้อนหรือเปล่า?”

คนถามแสดงอหยาตย์อย่างใจจริง

“ให้ฉันไปเยี่ยมด้วยได้ไหม”

ผู้ชายทุกคนมักจะพูดคำว่า ‘ไม่’ ไม่น้อยจะได้ โดยเฉพาะ
กับผู้หญิง ด้วยเหตุนี้ในตอนเย็นคุณผู้ช่วยของผมจึงติดตามไปถึง
บ้าน

(สิ้นสวาท. 2550 : 362)

ด้วยความตั้งใจของบุชบววรรณ ความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับเพชรได้พัฒนาขึ้นจนสอง
คนรู้อยู่แก่ใจว่ามีความชอบพอกัน บุชบววรรณเข้าใจว่าเพชรจะไม่ปฏิเสธเธอจึงพยายามหาโอกาสให้
ได้อยู่ด้วยกันสองต่อสองจนถึงขั้นมีเพศสัมพันธ์กัน

“วันนี้รถเสีย ขอแรงนิดได้ไหมคะ จะไปดูบ้านที่อ้อมเกร็ด
คนเช่าเขาเพิ่งไป เพื่อกะซ่อมแซมอยู่เสียเอง”

(สิ้นสวาท. 2550 : 385)

“อยู่ยังไงคนเดียว”

“ถ้าอยู่ไม่ได้ ก็เห็นจะต้องหาคนเป็นเพื่อนละค่ะ”

เพอร์นิเจอร์ทุกชิ้นยังอยู่ในสภาพดี จึงดูราวกับเราเป็น
เจ้าของบ้านเดินตรวจบ้านกันกระนั้น

“จะมีหนวกหูบ้างก็ตอนเรือหางยาววิ่งผ่าน”

เราเดินผ่านเข้าไปภายใน...ความเงียบสงบ บรรยากาศและ
...ความไม่ยั้งชั่งใจตัวเองกระมังทำให้เราก้าวล่วงความผิดพลาด
ไปจะได้ ป่ายวันนั้นเราโทรศัพท์กลับมาแจ้งทางที่ทำงานเพียงว่า

“ป้ายนี้ไม่กลับ จะไปประชุม”

(ลีนสาวท. 2550 : 386)

เหตุการณ์ครั้งนี้ดูเหมือนเกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจ แต่แท้จริงแล้วคือแผนและความตั้งใจของบุษบววรรณ การเปลี่ยนจากเพื่อนร่วมงานเป็น “เมียน้อย” ของพชร ทำให้พชรไม่สามารถหนีจากเธอไปได้ และเมื่อบุษบววรรณบอกพชรว่าเธอท้อง ทำให้พชรต้องยอมรับผิดชอบในที่สุด

“คุณรู้ไหมคะ ฉันทัน...”

ดวงตาที่มองตรงมา ทำให้ผมใจหายวาบ

“ไหนคุณว่า...”

“ค่ะ แต่ก็มีบางคราวที่ฉันทันลืมกินยา คุณเองก็ลืมป้องกันบ้าง

...”

(ลีนสาวท. 2550 : 396)

ทุกอย่างที่เกิดขึ้นระหว่างบุษบววรรณกับพชร มินตรารับรู้เนื่องจากบุษบววรรณเป็นคนบอกมินตราทั้งหมด ซึ่งเห็นได้ว่า บุษบววรรณตั้งใจทำทุกอย่างเพื่อให้พชรมาเป็นของตนโดยไม่สนใจภรรยาของเขา

“ฉันทันโทร.ไปบอกคุณมินตราเองว่า เราอยู่ด้วยกันที่นี่”

“ทำไม?” ผมแผดเสียงอย่างคนโง่ เจียนคลุ้มคลั่ง

“ทำไมคุณทำอย่างนั้น?”

“คุณควรจะต้องตอบตัวเองได้ค่ะ และตอนนี้...คุณจะต้องเลือก

ระหว่างฉันทัน...หรือ...เธอ”

(ลีนสาวท. 2550 : 388)

“เขาบอกอะไรคุณบ้าง?”

“ทุกอย่างค่ะ เราเคยโทรศัพท์คุยกัน”

นั่นแล้วคือสาเหตุแห่งการที่คุณทำ ‘น้ำยาเย็น’ ใส่ผม

(ลีนสาวท. 2550 : 391)

ความพยายามของบุษบววรรณสำเร็จตามที่เธอต้องการเมื่อมินตราขอแยกกับพชรและยอมให้พชรอยู่กับเธอ แต่เธอได้แต่ตัวของพชร ไม่ได้หัวใจรักจากเขา ดังนั้น เมื่อบุษบววรรณสมหวังได้อยู่กับพชรเป็นคู่สามีภรรยาแล้ว เธอก็ยังต้องพยายามให้พชรลืมอดีตภรรยาให้หมดสิ้น เช่นทำลายสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับมินตราเพื่อทำลายความทรงจำของพชร

แต่บัดนี้...ในตะกร้าหวายข้างเก้าอี้ ที่นั่งของ ‘ผู้หญิงคน

นั้น’ มีกระดาษร่างรูปของคุณ หนังสือ รองเท้าแตะ สุ่มไว้เต็ม

“ไม่มีประโยชน์แล้วใช่ไหมคะ ฉันทันจะทิ้ง?”

ถ้าผู้หญิงคนนั้นฉลาดสมปัญญา เธอควรจะเป็นฝ่ายทำให้
ผม ค่อย ๆ สمیمคุณ และมีช้านาน...สิ่งเหล่านั้นก็จะปราศจาก
ความหมายไปเอง! แต่ในการกระทำเช่นนั้นทำให้ผมค่อย ๆ หยิบ
ของในตะกร้าขึ้นมาเรียงอย่างเบาเมื่อ

“สำหรับคุณไม่มีประโยชน์ แต่...สำหรับผม...ยังไม่แน่”

(ลีนสวาท. 2550 : 414)

“หมาที่ไหนมาชุด?”

ครั้นผมเอะอะหนักเข้า นายคนสวนจึงบอกกระอุกระอุว่า

“คุณผู้หญิงเธอถอนที่ตั้งตั้งตะเมื่อคืนขอรับ”

(ลีนสวาท. 2550 : 459)

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การกระทำของบุชบวธรรมที่หวังทำลายสิ่งของของ
มินตราเพื่อให้พชรลืมเธอ กลับทำให้พชรยิ่งคิดถึงอดีตภรรยาและยังไม่พอใจบุชบวธรรมมากขึ้น
เรื่อย ๆ ในที่สุดบุชบวธรรมก็ต้องผิตหวังไปจากพชรเพราะการกระทำของตนเอง

3.2.3 ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยาย เรื่อง ลีนสวาท

ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายเรื่องนี้เป็นปัญหาระหว่างสามีภรรยา ซึ่งมี
สาเหตุสำคัญมาจากปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

1) ปัญหาการสื่อสารระหว่างสามีภรรยา

การสื่อสารความรู้สึกหรือการแลกเปลี่ยนเรื่องราวต่าง ๆ ระหว่างสามีภรรยา
นอกจากจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว ยังจะช่วย
ลดช่องว่างของชีวิตครอบครัวได้ เมื่อครอบครัวมีปัญหา หากสามีภรรยาหันหน้าเข้าหากันและร่วมกัน
ปรึกษาหารือเพื่อหาทางแก้ปัญหา ชีวิตครอบครัวก็จะดำเนินต่อไปได้ แต่เมื่อใดที่สามีภรรยาไม่พูดจา
ไม่แลกเปลี่ยนความรู้สึก ก็ย่อมไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ปัญหาที่มีอยู่ย่อมบานปลายไปได้ เช่น ปัญหาที่
เกิดขึ้นระหว่างพชรกับมินตราในนวนิยายเรื่องลีนสวาท ก็มีสาเหตุมาจากการไม่พูดจาสื่อสารทำให้ไม่
เข้าใจความคิดและความรู้สึกของแต่ละฝ่าย จนนำไปสู่ความล่มสลายของครอบครัว

ต้นเหตุของปัญหาการสื่อสารระหว่างพชรกับมินตราคือความเป็นคนใจแข็ง
ไม่เปิดเผยความรู้สึกของมินตรา ทำให้คนที่อยู่ด้วยไม่สามารถเข้าถึงความรู้สึกลึก ๆ ของเธอได้ ดังนั้น
แม้เธอจะเป็นคนโหยหา และต้องการครอบครองความรักเพื่อชดเชยความขาดมาตั้งแต่เกิด แต่การไม่
แสดงออกก็เป็นการทำร้ายความต้องการของเธอลงได้

ผมไม่คิดเลยว่า คุณจะเชื่อมั่นอย่างแน่วแน่ จริงจัง ผมลืมไป
ว่าพื้นฐานชีวิตของคุณ คุณขาดคำว่า ‘รัก’ มาช้านาน ฉะนั้นเมื่อ
คุณจะเป็นเจ้าของ คุณจึงต้องการครองทั้งหมด หรือไม่เลย!

(ลีนสวาท. 2550 : 167)

จะเห็นได้ว่า ความเข้มแข็งของมินตราทำให้เธอไม่เคยคิดจะพึ่งพาอาศัยผู้อื่นแม้แต่
ผู้เป็นสามี แม้แต่ในยามมีปัญหาเธอก็เลือกที่จะแก้ปัญหาด้วยตัวเองอย่างเงิบ ๆ ไม่ดีโพยดีพาย
ไม่ตัดพ้อต่อว่าด้วยบุคลิกเช่นนี้ จึงทำให้สามีไม่สามารถเข้าถึงจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของเธอ จนถึง
กับละเลยหน้าที่ของสามีที่ดี กว่าที่รู้ตัวก็ต่อเมื่อต้องสูญเสียเธอผู้เป็นหัวใจไปอย่างน่าเสียดาย

ในความรักทุกอย่างย่อมดีพร้อม เหมือนคุณกับผม...แต่ใน
ยามร้างจนลา...คุณไม่เคยปรึกษาพูดคุยอะไรสักคำ ความเงิบของคุณ
น่ากลัวยิ่งกว่าอาการตีโพยของหญิงอื่นร้อยเท่าทวีคูณ

(ลีนสวาท. 2550 : 334)

เมื่อกาลเวลาผ่านไป...เมื่อผมสามารถสงบจิตสงบใจ
พิจารณาทบทวนถึงความหลัง ผมจึงตระหนักความที่ คุณพึ่งตนเอง
ตลอดมา ความที่คุณต้องพิจารณาปัญหาชีวิตอย่างโดดเดี่ยว ทำให้
คุณคิดว่าคุณ ‘ถูก’ ไปหมดทุกอย่าง มินตรา...คุณจะรู้หรือยังว่า เรา
ผิดด้วยกันทั้งคู่ ผิดที่ ไม่ได้ทำความเข้าใจกันอย่างถ่องแท้ ผิดที่ตั้งแง่
ให้อีกฝ่าย ‘พูดก่อน’ น่าขัน...ที่ใช้แต่ในปัญหาอื่นเท่านั้นที่พูดกันถึง
‘ทางสายกลาง’ จนขั้นแต่ปัญหาชีวิต ปัญหาของบ้าน ก็ต้องการ
‘สายกลาง’ เช่นกัน

(ลีนสวาท. 2550 : 360)

ความรู้สึกดังกล่าวของพรแสดงให้เห็นว่า ความเงิบของมินตราเป็นสิ่งที่น่ากลัว
ในการดำรงชีวิตคู่ เป็นสิ่งที่ทำร้ายความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งมีผลร้ายแรงกว่าพฤติกรรมที่
แสดงออกอย่างรุนแรง จึงกล่าวได้ว่าความเงิบของมินตราคือคมมีดที่ตัดความสัมพันธ์อันใกล้ชิด
ระหว่างสามีภรรยาให้ขาดไป เพราะในการใช้ชีวิตคู่ หากสามีภรรยาไม่ยอมพูดจาเปิดใจกัน ต่างคน
ต่างก็ไม่รู้ว่าอีกฝ่ายหนึ่งกำลังคิดอะไร นานไปจะทำให้หมดความอดทน และเกิดความขัดแย้งกันมาก
ขึ้น จึงกล่าวได้ว่าความเงิบของมินตราคือคมมีดที่ตัดความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างสามีภรรยาให้ขาดไป

2) ปัญหาสามีเจ้าชู้

ปัญหาสามีเจ้าชู้เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในครอบครัวของพรกับมินตรา พรมี
นิสัยเจ้าสำราญ เคยคบแฟนสาวเป็นจำนวนมากก่อนแต่งงาน แม้หลังแต่งงานเขาก็ยังมีนิสัยเหมือนเดิม
ถึงแม้ว่าในช่วงระยะแรกหลังแต่งงานชีวิตครอบครัวจะมีความสุขเพราะเป็นช่วงข่าวใหม่ปลามัน

แต่เมื่อมีลูก มินตรากลับทุ่มเทเวลาทั้งหมดให้กับลูกและงานจนละเลยสามี พชรก็หวนกลับไปเป็นหนุ่ม
เจ้าสำราญกับเพื่อนเหมือนก่อนแต่งงาน จนผลจากความเจ้าสำราญก่อให้เกิดปัญหาในครอบครัว

...เสียดายรักสมศรีมานานมา

ควรหาพี่ยาลืมอนงค์

ชะรอยผีร้ายหมายรังแก

จึงตั้งใจให้แลพะวงหลง

แกล้งทำให้ลืมโฉมยง

วงยงงเหมือนหลับสนิทนอน...

‘ผีร้าย’ นั้นมิใช่อื่นไกล แท้คือความละโมภไม่รู้จักพอแห่ง

สันดานคนนั่นเอง!

(ลีนสวาท. 2550 : 347)

จึงเห็นได้ว่า สันดานดิบของผู้ชายทำให้พชรไม่ปฏิเสธผู้หญิงอื่นที่ไม่ใช่ภรรยา พชร
รักมินตรา แต่เขาก็กินชอบผู้หญิงสวยคนอื่น ๆ โดยคิดว่าการมีเพื่อนเพศหญิงเป็นเรื่องธรรมดาของ
ผู้ชาย ด้วยเหตุนี้ พชรจึงค่อย ๆ ใกล้ชิดกับบุษบาวรรณ ผู้ช่วยคนสวยของเขา ประกอบกับบุษบา
วรรณวางแผนต่าง ๆ เพื่อจะดึงพชรมาเป็นของตน พชรจึงสนิทสนมกับบุษบาวรรณมากขึ้นเรื่อย ๆ จน
ทำให้มินตราหึงหวงอยู่ในใจ และในที่สุดความสนิทสนมไม่ระวังตัวก็ทำให้พชรถลำลึกลงไปกับบุษบาวรรณ

หลังจากพลาดพลั้งลงไป พชรพยายามปกปิดไม่ให้มินตรารู้ แต่บุษบาวรรณกลับ
พยายามเปิดเผยและสร้างเรื่องว่าตนเองท้องเพื่อบีบให้พชรรับผิดชอบ ในที่สุดด้วยความเจ้าชู้ ความไม่
ซื่อสัตย์ของพชรทำให้มินตราเดินออกไปจากชีวิตคู่โดยไม่สนใจคำขอร้องจากพชร

3) ปัญหาการแยกกันอยู่

ปัญหาการแยกกันอยู่ก่อนการหย่าร้างตามกฎหมายเป็นการเริ่มต้นการสิ้นสุดของ
ชีวิตคู่ของพชรกับมินตรา เหตุการณ์ทั้งหมดเกิดขึ้นเพราะความเจ้าชู้ของผู้เป็นสามีและเพราะการ
ตัดสินใจอย่างเด็ดเดี่ยวของผู้เป็นภรรยา

“ฉันจะกลับไปอยู่ที่แพลตคะ”

คุณบอกเรียบ ๆ ราวกับพูดถึงธุรกิจธรรมดา ทว่า...ผม

ถึงกับชะงัก

“ถ้าคุณว่างเมื่อไหร่ หรือตกลงใจยังไง ค่อยไปอำเภอ”

(ลีนสวาท. 2550 : 390)

แม้จะรู้ว่าทำผิดต่อมินตรา และไม่สามารถยื้อยุดมินตราไว้ได้ แต่พชรก็พยายาม
แสดงให้มินตราเห็นว่าเขายังคงรักเธอเพียงคนเดียวโดยการไม่ยินยอมถอนทะเบียนสมรสกับเธอ

“ผมผิด...ผมจะชดใช้ความผิดนั้น...ด้วยตัวเอง...ถ้าเขา
อยากจะมีพิธี อยากมีอะไร ผมจะทำให้ ยกเว้น...ผมจะไม่
จดทะเบียนกับใครอีก”

“นั่นมันเรื่องของคุณ” ดูเถอะ...คุณเลือดเย็นนัก

“ดิฉันพูดถึงการจดทะเบียนกับดิฉัน”

“ผมไม่ถอน!”

(สิ้นสวาท. 2550 : 402)

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายเรื่อง
สิ้นสวาท มีดังนี้

- 1) การที่สามีมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่น สร้างความเสียใจ และเจ็บใจให้ภรรยาจนหมด
ความอดทนในการใช้ชีวิตคู่กันต่อไปและนำไปสู่การหย่าร้างในที่สุด
- 2) การไม่พูดคุยทำความเข้าใจกันระหว่างสามีภรรยา ปลดปล่อยให้ปัญหาเกิดขึ้น และผ่านไป
เงียบ ๆ ทำให้ขาดความเข้าใจ และขาดความเห็นอกเห็นใจกันได้ ในที่สุดความสัมพันธ์ที่ดีจะค่อย ๆ
กลายเป็นความห่างเหิน
- 3) การเจ็บแค้นต่อความผิดพลาดของคนใดคนหนึ่ง ไม่ใช่วิธีแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง เพราะฝ่าย
ที่กระทำผิดย่อมไม่รู้ว่าตัวเองผิด และได้ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียใจ จึงจะกระทำผิดต่อไปอีกเรื่อย ๆ จน
อีกฝ่ายหนึ่งหมดความอดทน ทำให้ครอบครัวแตกแยกในที่สุด
- 4) การหย่าร้าง เมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรู้สึกไม่มีความสุขหรือหมดความอดทนในการอยู่
ด้วยกันในฐานะสามีภรรยา ก็จะตัดสินใจหย่าร้างเพื่อยุติปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วหรือที่อาจจะเกิดตามมา

3.3 นวนิยาย เรื่อง เพรงกรรม ของ โบตัน

3.3.1 โครงเรื่อง

เปรงกรรม มีโครงเรื่องเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวขนาดใหญ่ของชนชั้นกลางครอบครัว
หนึ่งที่มีบ้านอยู่ในกรุงเทพมหานคร การมีสมาชิกอยู่ร่วมกันในครอบครัวจำนวนมาก และต้องประสบ
ปัญหาเศรษฐกิจทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกันอยู่เสมอ สมาชิกบางคนที่มีการศึกษาสูงแต่งงานย้าย
ออกไปอยู่กับครอบครัวโดยไม่ช่วยเหลือเจือจานครอบครัวเดิม ในที่สุดเมื่อมีปัญหาเศรษฐกิจก็กลับพา
ครอบครัวกลับเข้ามาอาศัยพ่อแม่ และเอาเปรียบพี่ ๆ น้อง ๆ ทั้งทางกำลังกายและกำลังทรัพย์ การอยู่
รวมกันหลายครอบครัว ในลักษณะที่ต่างคนต่างต้องออกไปทำงาน และการเมาสุราของเขยคนหนึ่งจึง
ทำให้เกิดเหตุการณ์ข่มขืนพี่สาวของภรรยาซึ่งเคยเป็นคนรักเก่า และหลานสาวกำพร้าของภรรยา
พี่สาวแก้ปัญหาโดยการแยกออกไปหาที่อยู่ใหม่และทำมาหาเลี้ยงชีพจนมีฐานะ ส่วนหลานสาวถูก
น้ำเซมข่มขู่และถูกข่มขืนเรื่อยมา เธอพยายามหาทางแก้แค้น จนในที่สุดความชั่วทั้งหมดของชายผู้นี้

ถูกเปิดเผย เธอสามารถพ้นจากวังวนของความเลวร้ายนี้ได้ และสามารถผ่านบาดแผลทางใจด้วยความช่วยเหลือประคับประคองจากชายที่รักและหวังดีต่อเธอในที่สุด

3.3.2 พฤติกรรมของตัวละคร

ตัวละครสำคัญในนวนิยายเรื่องเพรงกรรมมี 4 ตัว คือ พิมาน อรุณวรรณ อลงกต และพิริยุตม์

พิมาน

พิมานเป็นตัวละครหลักที่มีพัฒนาการด้านพฤติกรรมฝ่ายชั่วร้ายมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีสาเหตุจากการเมาสุรา และการเป็นนักเที่ยวกลางคืน เขาเริ่มมีพฤติกรรมนี้ตั้งแต่สมัยเป็นนักศึกษา แต่ยังสามารถควบคุมตัวเองได้ โดยจะดื่มและเที่ยวในช่วงวันหยุดกับกลุ่มเพื่อน ส่วนวันเรียนหรือวันทำงานเขาจะวางตัวดี เป็นสุภาพบุรุษมีความรับผิดชอบในหน้าที่ พิมานรู้จักและสนใจอรุณวรรณในขณะที่เป็นนักศึกษา เมื่อรู้ว่าอรุณวรรณไม่ชอบคนดื่มเหล้า เขาจึงไม่ดื่มเหล้าต่อหน้าเธอและมักแสดงตัวเป็นสุภาพบุรุษเพื่อให้อรุณวรรณสนใจ

พิมานยังไม่ละความพยายามที่จะตีสนิทกับอรุณวรรณ หนังสือรุ่นของเขาเล่มนั้นต้องใช้เวลาในการจัดทำนานโขอยู่ หล่อนจึงได้พบปะเขาสัปดาห์ละสองสามวันอยู่ตลอดสองเดือนเศษ แม้ในสัปดาห์จะรังเกียจจนชอบดื่มเหล้า แต่พิมานในยามปกตินั้นดูดีมีสง่า พุดจาเอากเอาใจยกยอคนเก่ง จนอรุณวรรณอดจะหวั่นไหวเสียมิได้...

(เพรงกรรม. 2539 : 133)

แต่ลับหลังอรุณวรรณ พิมานจะนิยมไปสังสรรค์กับเพื่อนและเที่ยวกับผู้หญิงอื่นดื่มเหล้าจนไม่รู้วันรู้คืน

แต่พิมานชอบดื่มเหล้า เมื่อส่งอรุณวรรณถึงบ้านแล้วเขาจะปลีกตัวไปหาเพื่อนฝูงกลุ่มนักดื่มของเขาแล้วเที่ยวกลางคืน บางเสาร์เขาเที่ยวจนสว่างคาตา วันอาทิตย์นอนตื่นเอาบ่ายสี่โมงโน่นไม่ได้ใครนอนเพราะไม่ต้องไปทำงาน แต่ในสัปดาห์พิมานหวังงานที่พึงได้บรรจุนั่งอยู่ระหว่างการทดลองงาน เขาจึงต้องพยายามไม่นึกถึงสุราหรือการเที่ยวกลางคืน เขาคบหาผู้หญิงอีกสองสามคน

(เพรงกรรม. 2539 : 137)

ตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า พิมานไม่ใช่สุภาพบุรุษอย่างพฤติกรรมที่แสดงออกต่อหน้าคนอื่น ตัวตนจริงของเขาคือผู้ชายชอบดื่มเหล้า ชอบเที่ยวกลางคืน ชอบเที่ยวผู้หญิง ไม่มีความ

ซื่อสัตย์ต่อหญิงที่เป็นคู่รัก ในยามเมาพิมานจะกลายเป็นอีกคนหนึ่งที่ไม่สามารถควบคุมสติได้ เขามักแสดงพฤติกรรมรุนแรง สร้างความรำคาญให้กับผู้อื่น

“เมาแล้วเหมือนหมาเฒ่า” โกวเน้ยหันมาบอกอรุณวรรณ
 “เพื่อนอาแม้ง ตีกัน นี่สั่งแล้วนะวันแต่งห้ามเชิญเพื่อนชุดนี้เด็ดขาด
 สนิทแค่ไหนก็ไม่ให้เชิญ เมาแล้วกัดกัน ไอ้คนที่ซื้อพิมานนะแหละ
 ร้ายที่สุด”

(เพลงกรรม. 2539 : 165)

เมื่ออรุณวรรณทราบพฤติกรรมที่แท้จริงของเขาและพยายามปลุกตัวออกห่าง พิมานก็เก็บความแค้นไว้ในใจ และหาโอกาสแก้แค้นด้วยการแต่งงานกับบุษราคัม น้องสาวของอรุณวรรณ เมื่อบุษราคัมพาครอบครัวเข้ามาอยู่กับพ่อแม่ เขาจึงหาโอกาสเข้าใกล้ และในที่สุดเมื่อมีโอกาสด้วยความแค้นและความเมา เขาจึงข่มขืนอรุณวรรณในยามที่อรุณวรรณอยู่บ้านโดยลำพังกับหลานสาว คืออลงกตที่เป็นเด็กอายุแค่ 4 ขวบ

พิมานเมากลับมาบ้านตอนห้าทุ่ม งานสวดศพคืนสุดท้าย
 ดีกว่าทุกคืนจึงยังไม่มีใครกลับ เมื่อเขาเห็นอรุณวรรณอยู่บ้านกับ
 เด็กสี่ขวบตามลำพัง ด้วยความเมาก็บุกเข้าไปในห้องข่มขืนหล่อน
 ปรกติอรุณวรรณลั่นกลอนประตู่ แต่คืนเกิดเหตุหล่อนเปลอเพราะ
 หลานสาวตัวร้อนมากหล่อนเดินเข้า ๆ ออก ๆ ไปเอาน้ำมาเช็ดตัว
 หลานสาวสองสามรอบ รอบหลังจึงลึ่มไล่กลอน ปิดประตู่ไว้เฉย ๆ

(เพลงกรรม. 2539 : 242-243)

“คนอย่างกูไม่เคยถูกผู้หญิงสลัดทิ้งมาก่อน กูเคยแต่ทิ้ง
 ผู้หญิง แล้วมีงนี้กว่ามีงมีอะไรดีถึงได้ทิ้งกู ที่กูแต่งงานกับอึบุษก็
 เพราะจะอยู่ใกล้ ๆ มีงนี้แหละ กูรอโอกาสนี้มานานแล้ว อีรุณ”

(เพลงกรรม. 2539 : 243)

จากคำพูดนี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนเจ้าคิดเจ้าแค้น ความไม่ยอมคน และการแก้แค้นที่ป่าเถื่อนโดยไม่กลัวความผิดของพิมาน เนื่องจากเขามั่นใจว่าอรุณวรรณจะอับอายและไม่กล้าบอกใคร

อรุณวรรณเจ็บใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแต่จำเป็นต้องปล่อยให้เรื่องผ่านไปโดยไม่แจ้งความและไม่บอกญาติที่อยู่บ้านเดียวกัน ทำให้พิมานไม่สำนึกผิดในความชั่วที่ทำ ต่อมาด้วยความเมาทำให้เขาก่อเหตุซ้ำกับหลานสาวของอรุณวรรณ

กุญแจลูกบิดกตไม่ลง อลงกตในหายวาบ เมื่อเข้มนยังดี ๆ
อยู่เนิ่นา ไล่กลอนก็ได้ว่า เด็กหญิงเขย่งจะไล่กลอนบนล่าง แล้วก็
ต้องตาค้าง กลอนถูกถอดออกทั้งหมด

นี่หมายความว่าอะไร อลงกตมองหาเก้าอี้จะยกมาวางต้น
บานประตูไว้แต่ไม่ทันการ พิมานผลึกประตูจะเข้ามา เด็กหญิงใช้
ร่างดันไว้ แต่ตัวหล่อนบอบบางนิดเดียว ไหนเลยจะสู้แรงพิมานไหว
ในที่สุดหล่อนก็คะมำไปข้างหน้าเมื่อพิมานดันประตูเข้ามาได้ เขา
คว่ำร่างหล่อนไว้

(เพลงกรรม. 2539 : 362)

ด้วยความเป็นเด็กที่ไม่มีทางสู้และด้วยความอ่อนต่อโลก พิมานจึงถือโอกาสข่มขู่
และข่มขืนเด็กสาวตลอดมา

“ถ้าแกบอกใครระวังจะเจ็บตัวยิ่งกว่านี้ เพราะฉันจะบอก
ว่าแกไปมั่วกะไอ้ปอกมาแล้วมาโทษฉัน น้ำบุษของแกนะเขาคงพาด
แกหัวแตกแน่ ๆ แล้วจะบอกให้อีกอย่างนะว่าต่อไปนี่ถ้ายายแกไม่
อยู่แล้วฉันลงมาเรียกแกจะต้องเปิดประตู ไม่งั้นจะต้องเจ็บตัวยิ่ง
กว่านี้ ถ้าแกให้ความร่วมมือสักหน่อยแกก็จะเจ็บตัวน้อยหรือ
อาจจะไม่เจ็บเลย”

(เพลงกรรม. 2539 : 363)

นอกจากเมาเหล้า เจ้าชู้และมักมากในกามารมณ์แล้ว พิมานยังทะเลาะเบาะแว้ง ตบตี
และข่มขืนภรรยา ทำให้ครอบครัวไม่มีความสุข

สองสามีภรรยาทั้งสองเสียงเข้าใส่กัน ชวนและตบตีกันราว
กับคนบ้า ในที่สุดบุษราคัมก็แพ้แรงพิมาน เสื้อผ้าของหล่อนฉีกขาด
ตาปิดไปข้างหนึ่ง แก้มโย้ เลือดคบบปาก ตัวหล่อนถูกกดลงกับพื้น
หน้าเตียง พิมานเปลือยท่อนล่าง กระแทกกระชั้นเข้าใส่หล่อนราว
กับเรี่ยวแรงไม่รู้จักหมด บุษราคัมถึงกับร้องคราญครางด้วยความ
เจ็บปวดปนเปกับความสาแก่ใจตน

ชีวิตคู่ของหล่อนกับเขาก็ลุ่ม ๆ ดอน ๆ อย่างนี้มาตลอด
ตีกัน ทะเลาะกัน แล้วก็หึงหวงกัน หากหล่อนก็ยังไม่คิดจะเลิกรักกับ
เขา อ้างว่าเห็นแก่ลูก

(เพลงกรรม. 2539 : 488)

ด้วยพฤติกรรมส่วนตัวที่เหลวแหลก ส่งผลไปสู่การไม่เอาใจใส่และไม่รับผิดชอบในหน้าที่การงาน นานเข้าเงินไม่พอค่าใช้จ่ายจึงเริ่มยกยอกเงินของบริษัท การงานไม่ก้าวหน้าจนถูกไล่ออก

...งานของพิมานก็ล้มเหลว นายญี่ปุ่นไม่ยอมอดทนกับการทำงานแบบเข้านั่งหาวเย็นพร้อมจะเข้าผ้าของพิมาน อยู่ได้ไม่กี่ปี เขาก็ต้องลาออกย้ายไปทำที่อื่นที่ผู้บังคับบัญชาไม่จ้องเอาเรื่องนัก แต่เงินเดือนน้อยกว่าเดิม

(เพลงกรรม. 2539 : 261)

พิมานเองก็หารู้ไม่ว่าเขาเป็นอะไรไป บางวันเขาหงุดหงิดเหลือเกินโดยเฉพาะอย่างยิ่งขณะอยู่ยังที่ทำงาน พอเห็นหัวหน้างานผู้เคยสั่งลงโทษภาคทัณฑ์เขา พิมานนี่ก็อยากจะลุกขึ้นไปบิบบคอกให้ตายคามือ เห็นสาว ๆ ไกลตัวแล้วก็มักจะนึกถึงอลงกต อยากจะกระทำการร้ายให้หน้าแก่ใจ

(เพลงกรรม. 2539 : 534)

ไม่กี่วันต่อมาพิมานก็ถูกสั่งพักงานด้วยข้อหาเมาสุรา อลอะวาด ขาดงานเกินกำหนด เอรถหลงไปใช้ส่วนตัว เบิกค่าน้ำมันเกินความเป็นจริง และอีกสารพัดข้อหา

(เพลงกรรม. 2539 : 537)

ความชั่วร้ายของพิมานสุดท้ายก็ทำให้เขาได้รับผลกระทบที่ตัวเองสร้างไว้ การประมาทดื่มเหล้าที่ถูกลงกตใส่ยาม้าจนยาม้าในกระแสะเลือดเขามากมายเหลือเกิน ทำให้เขากลายเป็นคนเสียสติง่ายและแสดงพฤติกรรมร้ายแรงจนคนรอบข้างรู้หมดไปว่าเขาได้ทำอะไรกับหลานสาวภรรยา เขาก็ทำชั่วได้ชั่ว กลายเป็นผู้ต้องหาถูกกักขังโดยไม่มีญาติคนใดมาเยี่ยม และถูกตำรวจส่งไปไว้ที่โรงพยาบาลให้บำบัดอาการจนกว่าจะดีขึ้น

อรุณวรรณ

อรุณวรรณเป็นตัวละครที่ทำให้เห็นความชั่วร้ายของพิมานชัดเจนขึ้น และเป็นคนที่เห็นความลำบาก ความอยู่ดีธรรมซึ่งอลงกตได้รับจากญาติ ๆ มาตลอด อรุณวรรณมีประสบการณ์ชีวิตในวัยเด็กที่เคยเห็นพ่อติดสุรา สร้างความยากลำบากให้ครอบครัว ถูกพ่อตีจนแม่ต้องส่งมาอยู่กับตายาย ไม่มีญาติผู้ใดเห็นใจและช่วยเหลือเจือจานนอกจากน้าสาลินี การขาดคนที่พึ่งพาได้ทำให้เธอมีนิสัยสงบนีความอดทนสูง และระมัดระวังตัวมากเมื่ออยู่ใกล้ผู้ชาย

สามสาวเติบโตขึ้นมาด้วยกันเหมือนพี่น้องท้องเดียวกัน แต่ทั้งสามคนรู้ว่าตนเป็นลูกใคร อรุณวรรณใกล้ชิดกับน้าสาวมากกว่าสองพี่น้อง นิสัยสงบเสงี่ยมเพราะรู้ตัวดีว่าอยู่ไกลพ่อแม่ หน้าซำพ้อ

ยังชี้มาหย่าเป ชอบดีลูก ความทรงจำของเด็กน้อยจึงเต็มไปด้วย
ความขมขื่นและเกลียดชังเพศตรงข้าม อรุณวรรณจะไม่เข้าใจ
อลงกรณ์หรือผู้ชายโต ๆ คนใดทั้งสิ้น

(เพลงกรรม. 2539 : 46)

ความระมัดระวังที่มีมาตั้งแต่เด็ก ทำให้อรุณวรรณเป็นผู้หญิงที่รู้จักป้องกันตัวไม่ให้เกิด
อันตรายกับตัวเอง ดังเช่นเมื่อพิมานมาจีบอรุณวรรณ อรุณวรรณก็รู้จักรักษาวลสงวนตัว หลีกเลียง
การสร้างปัญหาให้ชีวิตของตัวเอง

อรุณวรรณรับเชิญพิมานไปกินข้าวเย็นในร้านอาหาร
ระดับกลางใกล้ ๆ กับโรงพิมพ์ที่หล่อนทำงานอยู่หลังจากปิดเล่ม
หนังสือรุ่นของพิมานเสร็จเรียบร้อยแล้ว เม้งหรือเมธิไปด้วยกับ
เพื่อนอีกสองคนของพิมาน หญิงหนึ่งชายหนึ่ง อรุณวรรณเห็นว่า
นักศึกษาหญิงไปด้วยจึงรับปาก

(เพลงกรรม. 2539 : 123)

ความสัมพันธ์ของสองหนุ่มสาวไปไกลจนถึงขั้นไปดู
ภาพยนตร์ด้วยกัน แต่ยังไม่เคยพูดเรื่องรักใคร่ชอบพอกัน
อรุณวรรณระวังตัวไม่ไปไหนกับเขาตอนกลางคืนหรือพบปะกับเขา
ในที่รโหฐาน พิมานเองก็ไม่มีเวลาว่างมาพบหล่อนบ่อยนักหลังจาก
ที่หนังสือรุ่นเสร็จ

(เพลงกรรม. 2539 : 136)

ถึงแม้ในช่วงแรกพิมานจะให้เกียรติอรุณวรรณ ไม่ทำในสิ่งที่เธอไม่ชอบ และไม่บังคับให้
เธอทำในสิ่งที่ไม่ชอบ ทำให้อรุณวรรณยอมคบเป็นคู่รักของพิมาน แต่เมื่อทราบว่าพิมานชอบดื่มเหล้า
และแสดงพฤติกรรมรุนแรงต่อคนอื่นหลังเมาสุรา อรุณวรรณสามารถทำใจเข้มแข็ง อดทนความ
เจ็บปวดที่ต้องตัดความรักที่เคยมีกับพิมาน ถอนตัวออกโดยไม่ลังเล และไม่ติดต่อกับเขาอีก
เนื่องจากว่าเธอไม่ยอมมีชีวิตเหมือนแม่ที่ต้องทนสามีชี้มาและชีวิตที่มีแต่ความขมขื่น

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาอรุณวรรณก็เลิกไปไหนมาไหนกับ
พิมาน ไม่รับโทรศัพท์ที่เขาเพียรโทรฯมานัดไปเที่ยว หล่อนไม่ได้
บอกการตัดสินใจครั้งนั้นกับใครแม้แต่่น้ำสาว บ่ายวันเสาร์ซึ่งหล่อน
เคยรับนัดเขาหรือชวนเขาไปกินข้าวกินของว่างที่บ้าน หล่อนก็เลิก
หมด ไม่อยู่ที่โรงพิมพ์เสียด้วย หล่อนหายตัวไปอยู่ไหนไม่มีใครรู้

(เพลงกรรม. 2539 : 166)

ฉันจะไม่มีวันยอมทนอยู่กับขวดเหล้าอย่างแม่ สู้อยู่กับงาน
 ตัวคนเดียวแบบน้ำสาลินี ยิ่งสบายใจกว่าเป็นไหน ๆ อรุณวรรณบอก
 ตัวเอง ชีวิตของเราสองคนจะไม่มีวันได้มาบรรจบพบกันอีกต่อไป

(เพลงกรรม. 2539 : 167)

เห็นได้ว่า อรุณวรรณเป็นผู้หญิงที่เข้มแข็งมาก ไม่คิดจะพึ่งพาผู้ชาย กลับมองผู้ชายเป็น
 ผู้สร้างปัญหาให้ชีวิต เธอจึงเลือกไม่แต่งงานเหมือนน้ำสาวและทุ่มเททุกอย่างให้กับงานที่ตัวเองทำเพื่อ
 เก็บเงินสร้างเนื้อสร้างตัว พยายามสร้างอนาคตที่ดี ถอนตัวออกจากสภาพการอาศัยใต้ชายคาคนอื่น
 ไม่ยอมให้ใครมาดูแลตัวเองอีก

อรุณวรรณทำงานสองกะเพราะหล่อนคิดถึงอนาคต
 จะเก็บเงินสักก้อนเพื่อรับมารดาอยู่ด้วยกัน หล่อนคิดว่าอีกไม่
 นานมารดาแก่เฒ่าทำงานไม่ไหวก็ต้องยอมแพ้ เพราะอนุสรณ์นั้นทั้ง
 ขี้เมาและมั่วผู้หญิง หล่อนทำงานหนักเพื่อว่าลมมองจะได้ยุ่งกับงาน
 จนลืมเรื่องพินานให้หมด หล่อนไม่กล้าหวังว่าจะสามารถอยู่บ้านนี้
 ได้ตลอดไป

(เพลงกรรม. 2539 : 179)

ดังนั้นโครงการของอรุณวรรณจึงค่อย ๆ เป็นรูปเป็นร่าง
 ขึ้นมาอย่างเงียบ ๆ สาลินีก็ไม่ได้บอกใครในบ้าน กระทั่งพินาน
 สังเกตเห็นขึ้นมาก่อน

(เพลงกรรม. 2539 : 319)

อรุณวรรณเป็นคนกตัญญูรู้บุญคุณ เธอจึงช่วยเหลือแม่ และน้ำสาวอย่างเต็มกำลังของ
 ตัวเอง มีความรับผิดชอบต่องานที่เจ้านายมอบให้จนได้รับการยอมรับจากคนอื่น

อรุณวรรณจึงกลับบ้านมารับหน้าที่ดูแลยายตอนดึกทุกคืน
 แต่หล่อนก็จะทำงานล่วงเวลาจนถึงสี่ทุ่ม ช่วงดึกกว่านั้นงานทุก
 อย่างต้องรอสภาพรมาดูในตอนเช้าหรืออรุณวรรณไปถึงที่ทำงาน

(เพลงกรรม. 2539 : 191)

แม้แต่ครอบครัวบุษราคัมที่ไม่เคยให้ความเคารพต่อเธอ แต่เธอก็เห็นเป็นญาติด้วยกัน
 อยู่ในบ้านหลังเดียวกันจึงไม่ยากให้เรื่องขยายวงใหญ่ขึ้นจนมีผลเสียหายมากกว่านั้น ดังนั้น เมื่อเธอ
 ถูกพินานข่มขืน อรุณวรรณก็เก็บเรื่องไว้ไม่ยากสร้างเรื่องใหญ่ขึ้นให้ทุกคนในครอบครัวไม่สามารถอยู่
 อย่างสงบ

“คุณควรจะแจ้งความเรื่องนะครึบ ไม่อย่างนั้นเขาจะยิ่งได้
 ใจ” แพทย์บอกหล่อนแต่อรุณวรรณส่ายหน้า

“ไม่ดีกว่าค่ะ หมอ เขาเป็นพี่เขยดิฉัน เรื่องจะยืดยาวไป
เปล่า ๆ ดิฉันจะไม่กลับไปอยู่บ้านนั้นอีกแล้ว ดิฉันมีที่อยู่ทีอื่นค่ะ”

(เพลงกรรม. 2539 : 243)

อรุณวรรณไม่ใช่ผู้หญิงอ่อนแอแต่เป็นผู้หญิงที่ช่างคิด ซึ่งสามารถเห็นได้จากการ
แก้แค้นพิมานโดยยุยงให้สามีภรรยาทะเลาะเบาะแว้งกันจนคนอื่นรำคาญ

อรุณวรรณไม่ลงชื่อ ลายมือที่เขียนก็โย้เย้ราวกับเด็กหัด
เขียนหนังสือเพื่อให้บุษราคัมสังเกตหรือจดจำลายมือของหล่อนได้
ต่อจากนั้นหล่อนก็ห่อของขวัญ การ์ดทั้งสองใบใส่กล่องพัสดุ
สำเร็จรูปของการสื่อสาร จำหน้ากล่องถึงบุษราคัมและนำไปส่งที่
ไปรษณีย์ทั้งที่บ้านอยู่ติดกันแค่คันรั้ว

(เพลงกรรม. 2539 : 342)

“รำคาญ ทะเลาะกันข้ามวันข้ามคืนมาตั้งแต่เมื่อวานแล้ว
ขนาดเพิ่งฉลองปีใหม่วานจ้อยด้วยกันหยก ๆ นะ”

“เขาคิดกันด้วย” อลงกตพูดต่อ “หนูยังโดนลูกหลงเลย”
อลงกตคำครีษะบ่อย ๆ “หัวโนเลย”

(เพลงกรรม. 2539 : 343)

และเรื่องการช่วยอลงกตเก็บโฉนดบ้านและที่ดินที่สาลินีโอนให้โดยไม่ให้บุษราคัมและ
พิมานค้นพบและแย่งไป

“ยังไม่ได้นึกถึงด้วยซ้ำ วุ่นเรื่องงานศพแล้วก็พยาบาลคน
เจ็บ ไม่ได้ว่างพอจะนึกถึงเรื่องสมบัติในท้องนี้ อีกร้อยอย่าง ห้าง
นั้นน้ำมันห้องยายฝันไม่ใช่รี จะเอากุญแจไปทำไม รอยยฝืนกลับ
ค่อยไปรื้อสมบัติก็ได้”

(เพลงกรรม. 2539 : 426)

ด้วยความช่วยเหลือของอรุณวรรณกับพิริยุตม์ สมบัติที่สาลินีโอนให้อลงกตจึงไม่ได้ตก
ในมือของพิมานกับบุษราคัม อรุณวรรณจึงเป็นอีกคนหนึ่งนอกจากยายสาลินีที่ช่วยเหลือและเป็นพี่ที่พึ่ง
ของอลงกตมาโดยตลอด เช่น ช่วยป้องกันไม่ให้อลงกตถูกจับฐานทำร้ายพิมาน

อลงกตยื่นคอเอียง อรุณวรรณหันมาเถียงแทน

“พิมานเมาอาละวาด จับพี่ฟองแม่ป๊อกเป็นตัวประกัน
ต่างหาก หว่าป๊อกเอาลูกเมียไปซ่อน บอกว่าไปตามผู้ก็ไม่เชื่อ จะ
มาเอาเรื่องกันได้อย่างไร พี่ฟองซีเอาเรื่องได้ ทำร้ายร่างกาย เมฆจน
ไม่ได้สติ รัตคอยกเขาเกือบตายนะ ฝันแค่จะช่วยแม่นายป๊อกเท่านั้น”

(เพลงกรรม. 2539 : 550)

จึงสรุปได้ว่า อรุณวรรณเป็นผู้หญิงที่มีนิสัยเข้มแข็ง ดำเนินชีวิตอย่างระมัดระวัง รู้จักสร้างเนื้อสร้างตัว ทำให้เธอสามารถหลีกเลี่ยงสภาพชีวิตที่ตัวเองไม่ชอบได้

อลงกต

อลงกตเติบโตอยู่ในบ้านของตาและยายโดยมียายสาลินี น้องสาวของตาและน้าอรุณวรรณเป็นผู้ดูแล ส่วนญาติอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ด้วยกันในครอบครัวไม่มีใครรักและเอ็นดู เพราะต่างก็เห็นว่าเธอมาเป็นการระของครอบครัว ดังนั้นทุกคนจึงรวมกันใช้ให้เธอทำงานบ้านตั้งแต่ยังเล็ก และมักจะคอยรังแกอยู่เนือง ๆ ด้วยสัญญาตาญาณการเอาตัวรอด และการเรียนรู้ว่าไม่มีใครเป็นที่พึ่งให้ได้นอกจากตัวเอง ทำให้เธอรู้จักระวังตัวและเข้มแข็ง แต่ในความเดี๋ยวตายเธอก็ยังโชคดีที่มีรุ่นพี่ผู้ชายชื่อพี่ป๊อกคอยใส่ใจดูแลเธอตั้งแต่เด็กจนโต สอนให้เธอรู้จักความดีความชั่ว รู้จักตอบแทนบุญคุณผู้มีบุญคุณต่อตัวเอง ความคิดดี ๆ ที่ได้รับจากพี่ป๊อกทำให้เธอมีความสุข จนถึงวันที่ถูกน้าเขยข่มขืน เหตุการณ์โหดร้ายในครั้งนั้นทำร้ายจิตใจอันบริสุทธิ์ของเธออย่างร้ายแรง ทำให้เธอรู้สึกผิดหวังกับชีวิตและเปลี่ยนเธอจากคนมองโลกในแง่ดีเป็นการอยู่เพื่อแก้แค้น

ก่อนประสบเหตุร้าย อลงกตเป็นเด็กหัวอ่อน อดทน และทำงานบ้านเก่ง ไม่เกียจงานที่ทุกคนในครอบครัวมอบหมายให้ทำ เพราะเจียมตัวว่าเป็นเด็กที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งให้อยู่กับตายาย แต่ความขยันของเธอไม่เคยทำให้ญาติพอใจ เธอจึงรู้สึกน้อยใจ

“ประจบยังงีละ ผีนทำอะไรไม่เห็นน้ำเขว่าดีเลย รีดผ้าก็ไม่เรียบ หุงข้าวก็แข็งไปมั่งและไปมั่ง สับหมูไม่ละเอียด เลี้ยงน้องก็ไม่ดูให้ดี พับผ้าอ้อมก็ไม่ตั้ง ยายก็ว่าผีนไม่ได้เรื่อง โตปานนี้แล้วเกาะพี่ป๊อกแจ ไม่รู้จักไปโรงเรียนเอง ใช้อะไรก็ไม่เป็น” เด็กหญิงน้ำตาปรึมด้วยความน้อยใจ

(เพลงกรรม. 2539 : 299)

เมื่อต้องถูกญาติ ๆ เอาเปรียบมากเข้า อลงกตก็ใช้วิธีหลบออกจากบ้านไปหาคนที่เป็นที่พึ่งได้บ้าง

อลงกตถอนใจ หล่อนไม่ได้ซีเกียจเรียนแต่หล่อนไม่มีเวลาดูหนังสือต่างหาก แค่ว่าการบ้านส่งให้ครบยังยากเย็นเต็มประดา งานบ้านออกท่วมตัว ทั้งหุงข้าว ซักรีดเสื้อผ้า ภูบ้าน บุชราคมกับลูก ๆ ไม่ค่อยยอมช่วยทำอะไรเลย เด็ก ๆ มีแต่จะช่วยทำรกทำเลอะแล้ว น้าสาวก็เรียกหล่อนไปกวาดถูทั้งที่กำลังทำงานอื่นอยู่บ่อย ๆ อลงกตไม่ยอมถูกเอ็ดก็ต้องทำ ทำลวก ๆ ก็ยังถูกเอ็ดซ้ำซาก ครั้นจะทำให้ประณีตหล่อนก็ไม่ว่างพอ พอน้ำสาวเปลอ

หล่อนก็จะหลบ ไปหาอรุณวรรณบ้าง พิริยุตม์บ้าง แล้วลงกตก็จะ
ถูกเอ็ดวารีคบหาผู้ชาย มีแฟนตั้งแต่อายุยังไม่ทันเป็นสาว?

(เพลงกรรม. 2539 : 340-341)

ด้วยความที่ขาดที่พึ่งจากคนในครอบครัว เมื่อลงกตถูกน้ำเขยข่มขืนและข่มขู่ เธอจึง
ไม่กล้าปริปากบอกใคร ได้แต่อดทนอยู่กับความขมขื่นและเจ็บใจอยู่เพียงคนเดียว

อลงกตจะหุบปากแน่น ไม่พูดตอบอะไรแม้เพียงคำเดียว
พิมานไม่สนใจว่าหล่อนคิดอะไร แม้เมื่อหล่อนไม่เคยพูดกับเขาไม่ว่า
ต่อหน้าหรือลับหลังคนในบ้าน พิมานก็ทำเฉย ปฏิบัติต่อหล่อนตาม
ความปรารถนาของตนแต่ฝ่ายเดียว กระหิ่มีอึดย่องกับความสำเร็จ
อันชั่วร้ายของตน

(เพลงกรรม. 2539 : 366)

เธอไม่กล้าปฏิเสธพิมานทุกครั้งที่เขามาขอมีความสัมพันธ์ทางเพศ เนื่องจากว่าเขามี
กำลังมากกว่า เธอเก็บเรื่องราวต่าง ๆ ไว้กับตัวด้วยความทุกข์ทรมานเป็นปี และค่อย ๆ พัฒนามาเป็น
ความแค้นที่รอวันแก้แค้นให้สาสม จนถึงวันที่เรื่องราวทั้งหมดถูกเปิดเผย เธอจึงมีโอกาสรบายความ
คับแค้น

หน้าตาท่าทางของหล่อนน่าสงสารจริง ๆ เพราะหล่อน
ร่ำไห้ร่ำพันออกมาจากส่วนลึกของหัวใจดวงน้อย ๆ ซึ่งสุดแสนจะ
ชอกช้ำระกำมานานปี

(เพลงกรรม. 2539 : 539)

“ฝันก็เป็นเด็ก พ่อมันยังทำกับฝันได้” อลงกตเถียง “ฝัน
ตายทั้งเป็นมาตั้งเป็นปี ๆ”

(เพลงกรรม. 2539 : 572)

หลังจากประสบเหตุร้ายครั้งนั้น อลงกตกลายเป็นคนที่มีความอาฆาต จากความโกรธ
แค้นพิมานที่ย่ำยีทำร้ายเธอ เธอกลายเป็นคนเจ้าคิดเจ้าแค้น ความเปลี่ยนแปลงของนิสัยทำให้เธอ
แสดงพฤติกรรมไม่เหมือนแต่ก่อน เธอต้องการแก้แค้นพิมาน เมื่อแก้แค้นพิมานโดยตรงไม่ได้ ก็แก้แค้น
เริ่มจากคนในครอบครัวของเธอ

หล่อนกลายเป็นคนหยาบกร้านและโหดร้ายไปเสียแล้ว
จุดหมายต่อไปของหล่อนก็คือพิมโทยม เมื่อทำร้ายพิมานไม่ได้
หล่อนก็คิดจ้องล้างทุกคนในครอบครัวของเขา สะใจหายแค้น
เมื่อใดจึงค่อยหยุด

(เพลงกรรม. 2539 : 407)

“ฝันไม่มีใครเหลืออีกแล้ว น้ารุณ” เด็กสาวสะอื้น “ทำไม
ละ ฝันเพียงแต่แค่นั้น ฝันอยากแก้แค้น”

(เพลงกรรม. 2539 : 572)

การแก้แค้นของอลงกตเริ่มจากบุษราคัม ผู้เป็นน้าสาวของเธอและเป็นภรรยาของ
พิมาน ด้วยการเลิกทำงานบ้านให้ครอบครัวน้า สร้างความไม่พอใจให้กับน้าและเพิ่มภาระหรือเพิ่ม
ค่าใช้จ่ายด้านงานบ้านให้ครอบครัวน้าสาว ให้ครอบครัวน้าเกิดเรื่องวุ่นวายมาเรื่อย ๆ

“มันหน้าที่ของแก ฝัน”

“ไม่ใช่” อลงกตสวนคำทันควัน “หน้าที่ของเมียของแม่
ไม่ใช่หน้าที่ฝัน ฝันไม่ได้กินเงินเดือนน้า ไม่ได้กินข้าวของน้า ไม่ได้
อาศัยอยู่บ้านน้าด้วย ฝันกินข้าวของตายาย อาศัยบ้านยายนี้อยู่
เพราะฉะนั้นฝันจะรับใช้เฉพาะตากับยายเท่านั้น น้าไม่เกี่ยว”
อลงกตย้าหนักแน่น

(เพลงกรรม. 2539 : 378)

เป้าหมายต่อไปของอลงกตคือลูกของพิมาน น้าสาวของอลงกตเป็นคนเรียนหนังสือเก่ง
ตั้งแต่เด็ก ดังนั้น เธอก็หวังว่าลูก ๆ ของเธอก็สามารถเรียนเก่งเหมือนกัน จึงส่งลูกไปเรียนพิเศษ
ไปกวตวิชาเพื่อจะได้เข้าศึกษาในโรงเรียนดีโดยไม่เคยถามลูกว่าชอบหรือไม่ชอบ อลงกตวางใจวางแผน
ทำลายอนาคตของลูกของน้าสาวกับพิมานให้ลูกของพิมานเสียคนไป เธอเข้าใจความชอบและความไม่
ชอบของเด็ก สำหรับลูกชายของพิมานซึ่งเป็นเด็กสับสน อลงกตพาเขาไปสนิทกับนักเลงแถวบ้านและ
ให้เขาติดเล่นสิ่งที่พ่อแม่ไม่ชอบ เช่น การทำระเบิดเพื่อวางแผนทำให้รถของพิมานระเบิดพังและใส่ร้าย
ลูกชายเขาเอง

“แกใช้ไหมเจ้าภัทร แกชนเอาอะไรไปใส่ไว้ในรถพ่อหา”

เขาตะคอกพิมลภัทร เด็กชายหน้าซีดตัวลั่น

“ผมเปล่านะ ผมแค่ทำกระเทียมดอง ๆ เล่น”

“ก็แกไปหัดมาจากไออัน ลูกตามหาสภาพร พ่อได้ยื่นกับหู
แกนี่มันชนเกินกำลังแล้วนะ ภัทร”

...

แล้วสองหัวเมื่อกี้ทะเลาะกันลั่นบ้านจนไม่ได้ไปไหนกันทั้งคู่
เด็ก ๆ ก็ไม่ได้ไปเรียนพิเศษ ที่ร้ายก็คือต่อไปนี้คนทั้งบ้านไม่มีรถใช้

อลงกตกับสาลินียืนมองเหตุการณ์อยู่เงียบ ๆ อลงกตยิ้ม
นัยน์ตาวาววับ พิมลภัทรถูกพ่อตีกันเอาสองสามที บุษราคัมเข้า
ขวาง พิมโพนมหลบมานั่งบ่น

(เพลงกรรม. 2539 : 395)

อย่าว่าแต่กายเลย กระทั่งใจก็ยังแปดเปื้อน เพราะอลงกต
ไร้เมตตา วางแผนระเบิดรถของพิมานแต่อูบายไล้โทษเด็กชายอายุ
ไม่ถึงสิบขวบเต็มได้ลงคอ

(เพลงกรรม. 2539 : 407)

อลงกตค่อย ๆ ชักนำลูกชายของพิมานไปติดสิ่งที่เด็กชายชอบเล่น นอกจากการเล่น
ระเบิด ยังมีเกมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ และวิดีโอที่เด็กอายุน้อยไม่เหมาะสมจะดู เด็กชายที่ยังอายุน้อยก็
ไม่รู้ว่อลงกตมีแผนอะไรกลับตีใจที่อลงกตช่วยหาสิ่งที่สนุกให้เล่นและช่วยไม่บอกกับผู้ใหญ่ในบ้าน

“อย่าซึกเลย หามาให้เล่นได้แล้วกัน จะเอาอะไรก็บอก แต่
อย่าบอกใครให้รู้นะว่าพี่ฝันเอามาให้ เพราะจริง ๆ นะ มันของ
พลายแก้ว ดูชื่อที่ของซี ไซ้ใหม่ละ พี่ฝันไม่รู้เรื่องอะไรด้วยทั้งนั้น แค่
คนส่งของเข้าใจใหม่ ถ้าภักทรบอกใคร ๆ ว่าพี่เป็นคนเอามาให้ละก็
ทีหลังไม่ต้องมาพูดกันอีกเลย”

(เพลงกรรม. 2539 : 516)

“ก็แค่ให้เงินไปซื้อบุหรี่ยี่อะไรตามใจชอบ หาวิดีโอไปมา
ให้ดู” อลงกตสารภาพ

(เพลงกรรม. 2539 : 572)

ส่วนลูกสาวของพิมาน อลงกตก็พยายามวางแผนให้ได้รับกรรมเหมือนที่เธอประสบ
ให้ลูกสาวของพิมานก็ตกในมือของผู้ชายเมื่ออายุยังเล็กเหมือนที่เธอถูกพิมานทำ เธอต้องการให้พิมาน
รู้รสชาติที่ลูกสาวตัวเองไปเสียกับผู้ชายเลวร้าย อยากให้เขารับโทษที่ร้ายแรงที่สุด พิมานรักลูกสาวมาก
บุษราคัมก็คาดหวังให้ลูกสาวเข้าศึกษาในโรงเรียนชื่อดัง อลงกตจึงตั้งใจแนะนำให้ลูกสาวของพิมาน
เรียนสิ่งที่ตนเองชอบ ไม่ต้องสนใจแม่และสมัครเรียนโรงเรียนแห่งเดียวกันกับเธอ ให้น้ำสาวผิดหวังกับ
ลูกสาวตัวเอง

“เรียนโรงเรียนพีก็ได้ ยู่ย เหมือนกันแหละ ใกล้เคียงด้วย จะ
ได้มีเวลาดูแลครหลังข่าวมั่ง ตอนเช้ายู่ยตื่นโมงหนึ่งก็ยังไม่ไปโรงเรียน
ทัน ขึ้นไปโรงเรียนที่แม่เขาอยากให้ไปเรียนนะ ยู่ยก็ต้องตื่นตีห้า
กว่าจะทำกรบ้านเสร็จก็โน่นสามสี่ทุ่ม ไม่ได้พักผ่อน”

(เพลงกรรม. 2539 : 451)

“งั้นเทอมหน้าก็เจอกันแล้วไซ้ใหม่ ยู่ยสอบเข้าอะไรไม่ได้
แน่ ๆ ต้องสมัครที่เดียวกับพี่ฝันแหละ”

“ช่วย แล้วเราก็จะได้อยู่ในสภาพเดียวกันไงละ ไม่เหมือนก็
ใกล้เคียงละ” อลงกตลากเสียงยาว ยิ้มเหี้ยม ๆ แล้วเราจะได้อีกกัน
นายพิมานจอมโหด

(เพลงกรรม. 2539 : 454)

การแนะนำให้ลูกสาวพิมานไปเรียนที่โรงเรียนวัดเป็นแผนขั้นแรกของอลงกต แผนการ
ต่อไปคือแนะนำให้เธอไปสนิทกับเด็กชายหัวโจกด้านร้ายประจำโรงเรียน

อลงกตฝากน้องกับพลายแก้ว ใครได้ยินเข้าจะต้องปล่อย
ก๊ากและหาว่าอลงกตบ้าแน่ ๆ ทุกคนที่รู้จักพลายแก้วดีรู้กันทั้งนั้น
ว่าพลายแก้วเป็นเด็กหัวโจกด้านร้ายประจำโรงเรียนทั้งนี้เรียน
เสพยา เทียวกลางคืน คบนักเลงวัยรุ่น เทียวได้เกะกะระรานไปทั่ว
นอกจากเสพยาแล้วเขายังขายยาอีกด้วย อลงกตก็น่าจะรู้ดี แต่
หล่อนเอ่ยปากฝากน้องสาวกับเขา ปล่อยให้พิมลภทรเข้ามาสนิท
กับอันและเริ่มใกล้ชิดกับเขา ถ้าหล่อนมีเจตนาดีกับน้อง หล่อน
ย่อมจะบอกให้น้องสาวอยู่ห่าง ๆ เขามากกว่า

(เพลงกรรม. 2539 : 467)

ลูกสาวไม่ได้เข้าโรงเรียนดีทำให้น้ำสาวของอลงกตโกรธ ผิดหวัง เตือดร้อนวุ่นวายจน
น่าจะเรียกได้ว่าพาล่าน และการคบกับนักเลงยิ่งทำให้พิมานโกรธและเป็นห่วงลูกสาวมาก นี่ก็คือผลที่
อลงกตต้องการ เธอช่วยหาโอกาสให้นักเรียนชายเลวอยู่สองต่อสองกับลูกสาวของพิมาน เช่น ส่งข่าว
ให้แก้วให้เขาไปทำอะไรกับพิมโพนม

“คืนวันศุกร์พ่ออยู่ไม่เคยอยู่บ้านเลย วันเสาร์แม่เขาก็ต้อง
อยู่ทำแล็บ เขาทดลองอะไรไม่รู้ จะทำผลงานเลื่อนขั้น ขอ
ตำแหน่ง” หล่อนพูดเปรย ๆ คล้ายจะบอกใ้ทำอะไรบางอย่างกับ
พลายแก้วก่อนกลับบ้าน

(เพลงกรรม. 2539 : 524)

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า อลงกตพยายามทำทุกอย่างที่จะสร้างความ
วุ่นวายให้ครอบครัวของพิมานโดยขาดความรู้สึกผิด ให้ครอบครัวเขาไม่สามารถอยู่อย่างสงบสุข
เธอพยายามทำให้คนข้างตัวพิมานมีปัญหาทั้งหมดทุกคนและเกลียดเขากันทุกคน ทั้งภรรยาและลูก
เขาทำให้เธอไม่เหลืออะไร เธอก็ต้องทำให้ทุกอย่างที่เขามีหายไปเช่นกัน

เมื่อแผนทำลายลูกของพิมานได้รับผลสำเร็จ แผนสุดท้ายก็คือแก้แค้นพิมานโดยตรง
ซึ่งถึงขั้นอาจให้เขาเสียชีวิตไปได้ เธออดทนพิมานนานเป็นปี เธอต้องทำให้พิมานเสียทุกอย่างที่เขามี
ทั้งครอบครัว การงาน รวมทั้งชีวิตเขา เธอทำทุกอย่างเพื่อบรรลุเป้าหมาย รวมทั้งเรื่องผิดกฎหมาย

ดังเช่น พิมานชอบดื่มเหล้า อลงกตจึงนำเหล้าที่ใส่ยาม้ามาให้พิมานกิน ให้เขาเสียสติเป็นบ้าโดยไม่รู้ตัว ให้ทุกคนรังเกียจเขา

แล้วพิกนี้้อลงกตก็ทำชอบกล ชอบเข้ามาเจรจาพาทีกับเขา
บางทีก็ยืมให้เสียหวานจ้อย เอ่ยปากอยากให้เราช่วยหาอะไร
บางอย่างให้ ของผิดกฎหมายเสียด้วย พลายแก้วยังล้งเลอยู่ เกรงว่า
หล่อนจะคิดไม่เชื่อ หรือทำพิธีให้คนจับได้ เขาได้ติดคุกอะไร จึงยัง
รั้ง ๆ ตัวเองอยู่ทั้งที่หล่อนเสนอราคาให้อย่างงามทีเดียว

(เพลงกรรม. 2539 : 467)

สิ่งที่อลงกตให้พลายแก้วช่วยหาคือยาม้า เธอจะนำมาใส่ในเหล้าให้พิมานดื่ม ทำให้เขา
เสียสติและแสดงพฤติกรรมที่ทำให้คนอื่นเกลียด ผลการแก้แค้นของอลงกตคือทำให้พิมานตกงานและ
ถูกจับส่งโรงพยาบาลเพื่อบำบัดอาการ

“ฝันซื้อเหล้าซื้อยาให้มันกินจนบ้านั้นไง ทำให้มันถูกไล่
ออกจากงาน ต้องเข้าโรงพยาบาลประสาท สะใจดีไหมล่ะ น้ารุ่น
ฝัน แก่แค้นให้น้ารุ่นด้วยนะ” หล่อนพรวดออกมาทั้งน้ำตา

(เพลงกรรม. 2539 : 572)

“อย่ารู้เลย ฝันอาจจะต้องใช้เงินเป็นหมื่น ๆ ด้วย ฝันจะทำ
ให้มันหมดอนาคต ให้มันกลายเป็นปีศาจเดินดิน ให้มันเป็นยิ่งกว่า
ไอ้ขอทาน ยิ่งกว่าไอ้บ้าข้างถนนที่นอนบนสะพานลอย ชีวิตมัน
จะต้องล่มจม ฝันไม่คิดจะดึงพี้อกลงมาอยู่กับเรื่องนี้ เขาดีเกินไป
แล้วก็มีปัญหาของเขาอยู่แล้ว”

(เพลงกรรม. 2539 : 472)

จึงเห็นได้ว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ที่อลงกตแสดงออกนั้นคือเพื่อแก้แค้นพิมานน้ำขေးผู้ทำ
ร้ายร่างกายและจิตใจของเธอ เธอต้องป้องกันตนเองให้พิมานหยุดทำไม่ติดกับเธออย่างรวดเร็วที่สุด วิธีการ
ของเธออาจไม่ถูก แต่นั่นเป็นวิธีที่เธอทำได้ในฐานะเป็นผู้อ่อนแอในครอบครัว

ถึงแม้ว่าการแก้แค้นของอลงกตได้ผลสำเร็จ แต่เธอก็ไม่สามารถได้ความสุขจากผลการ
แก้แค้น เธอกลับรู้สึกที่ตัวเองเป็นคนเลวร้ายที่ไม่สามารถคู่กับพี้อกได้ และการแก้แค้นของเธอก็
ไม่ได้รับการยอมรับจากอรุณวรรณ ผู้หญิงที่ถูกพิมานทำร้ายและอยากแก้แค้นพิมานเหมือนกัน
เนื่องจากว่าการแก้แค้นนอกจากไม่สามารถให้ทุกอย่างกลับไปเหมือนเดิมแล้ว ผู้ที่แก้แค้นในใจตลอด
ก็อาจกลายเป็นคนที่ทำร้ายคนอื่นได้ อรุณวรรณจึงยอมปล่อยความแค้นที่เคยมีและปล่อยให้อลงกตให้
เลิกแก้แค้น

“ไม่มีใครเกลียดผืนหรืออก พวกเราเห็นใจผืนกันทุกคน
ไม่ว่าน้ำหรือปอก แต่ถ้าผืนยังขึ้นตื้อแก็้แค้นกับเด็ก ๆ ด้วยวิธีต่อไป
ผืนจะไม่เหลือใครเลย แม้แต่แม่ของผืนก็เป็นคนแปลกหน้า พี่ปอก
กับน้ำก็ไม่สามารถเป็นฝ่ายผืนได้เพราะมันไม่ถูกต้อง ผืนเคยเป็น
เด็กน่ารัก อย่าให้ความโกรธเกลียดทำให้ผืนกลายเป็นคนร้ายกาจ
ไปเลย ผืน ยุติชะ ผืน”

(เพลงกรรม. 2539 : 573)

พิริยุตม์(ปอก)

พิริยุตม์เป็นตัวละครแสดงถึงทัศนคติของผู้เขียนนวนิยาย คือ ในโลกนี้ทุกคนอาจมี
กรรมของตัวเอง แต่ทุกคนต้องผ่านกรรมมาให้ได้และดำเนินชีวิตอย่างสงบสุข ในนวนิยายเรื่อง
เพลงกรรม พิริยุตม์เป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือและดูแลองคตตั้งแต่เล็กจนโต เอาใจใส่ทั้งเรื่องการใช้ชีวิต
และจิตใจ ช่วยให้องคตหลุดพ้นอารมณ์แค้นได้หลังจากได้รับรู้ประสบการณ์ร้ายขององคต

พิริยุตม์รักและหวังดีต่อองคตมาโดยตลอด พร้อมเป็นที่พึ่งขององคตเมื่อเธอ
ต้องการและปกป้องเธอ

“ผืน ใครจะทิ้งจะขว้างผืน ผืนอย่าไปสนใจ รู้ไหมแต่พี่ปอก
รักและต้องการผืนเสมอ ผืนเป็นสาวแล้ว พี่จะปกป้องคุ้มครองผืน
ถ้าผืนเดือดร้อนก็มาอยู่กับพี่ ให้รู้ไปว่าตาจะเอาพี่เข้าคุก”

(เพลงกรรม. 2539 : 507)

นอกจากดูแลและปกป้องทางกายแล้ว พิริยุตม์ยังเป็นผู้ที่ดูแลจิตใจขององคต
เมื่อสังเกตว่าคำพูดขององคตผิดปกติไม่เหมือนเด็กสาวใจบุญที่เขารู้จักมาก่อนทั้งที่เขาไม่รู้ว่าเกิด
อะไรขึ้นกับองคต เขาก็พยายามพูดคุยและถ่ายทอดความคิดดี ๆ ให้องคต หวังว่าเธอจะมองโลกใน
แง่ดี ในใจมีแต่บุญ มีแต่ความสุข ไม่ทำบาปและไม่ต้องทนทุกข์ทรมาน

“ผืน” พิริยุตม์เน้นเสียง “นั่นพี่เพียงแต่เปรียบเทียบ
เท่านั้นนะ เด็กย่อมจะเป็นคน ลูกปีศาจก็เป็นคน เพราะปีศาจนั้น
อยู่ในคราบมนุษย์ เกิดมาเป็นมนุษย์ ผืนอย่าได้คิดทำร้ายคนอื่น
ผู้ใหญ่รังแกเด็กแล้วเด็กก็คิดรังแกเด็กอื่นต่อไปอย่างนั้นหรือ เพียง
เพราะเด็กคนนั้นเป็นลูกของคนที่รังแกเรา ทำอย่างนั้น เด็กคนแรก
ที่ถูกรังแกก็ได้เปลี่ยนเป็นปีศาจไปด้วยแล้วละ”

(เพลงกรรม. 2539 : 511)

หลังจากทราบว่าองคตอยากจะแก็้แค้นเพราะถูกพิมานทำร้าย พิริยุตม์ทั้งเสียใจและ
ผิดหวัง เขาคิดจะช่วยองคตไม่ให้ตกอยู่ในความแค้นจนต้องเปลี่ยนเป็นคนเลวร้าย เขาพยายามให้

อลงกตเข้าใจว่าการแก้แค้นคนที่รังแกคนอื่นไม่ใช่เรื่องผิด แต่ผิดตรงไม่ควรแก้แค้นกับคนที่ไม่รู้เรื่อง โดยเฉพาะเด็ก และควรแก้แค้นด้วยวิธีที่ถูกต้อง

“น้องฝืนของพี่” ชายหนุ่มน้ำตาซึม “ถ้าหากมนุษย์ใจ
ปีศาจมันรังแกเรา เราแค้นมัน ต้องการจะแก้แค้นกำจัดมันไปจาก
ชีวิตเรา พี่ก็จะไม่ห้ามฝืนหรอก แต่ถ้าฝืนคิดจะตอบแทนด้วยกลวิธี
ของปีศาจ นั่นคือรังแกเด็กที่อ่อนแอกว่าด้วยวิธีเดียวกัน กระทำการ
ต่อไปเป็นทอด ๆ สืบทอดกันไป พี่ไม่เห็นด้วย เพราะเรากำลังจะ
กลายเป็นปีศาจเหมือนมันไปแล้ว พี่รักฝืน ไม่อยากเห็นฝืน
กลายเป็นนางปีศาจไป”

(เพลงกรรม. 2539 : 512)

และอีกประเด็นหนึ่งที่พิริยุตม์สามารถดึงอลงกตกลับมาเป็นเด็กสาวใจบริสุทธิ์และ
หลีกเลี่ยงความแค้นได้ก็คือ เขาไม่แค้นความรู้สึกของอลงกตที่คิดว่าตัวเองสกปรก ไม่มีความบริสุทธิ์ทาง
กาย ไม่สนใจว่าอลงกตเคยผ่านผู้ชายมาก่อน เขารักอลงกตด้วยใจจริง เรื่องบริสุทธิ์ของผู้หญิงไม่ใช่
เรื่องสำคัญ ที่สำคัญคือจิตใจต้องบริสุทธิ์

“ฝืนคือผู้บริสุทธิ์เสมอสำหรับพี่ คนประสบอุบัติเหตุจะ
กระตุกหักทั้งตัว หน้ายุบ หมอเขายังผ่าตัดตามเหล็กทำให้ใหม่จน
สวยงามเหมือนเดิม ไม่มีอวัยวะชิ้นไหนในตัวเราที่ทำให้เหมือนเดิม
ไม่ได้ กระทั่งตาหู หัวใจ ปอด ตับ ไต สมอง เปลี่ยนได้ทั้งนั้น
นอกจากเราจะคิดไปเองว่ามันไม่เหมือนเดิม เราคิดกันไปเอง
เชื่อถือกันไปเองทั้งนั้นแหละ สิ่งที่จะไม่เหมือนเดิมคือความรู้สึก
นึกคิดของเราที่อาจจะไม่บริสุทธิ์สะอาดเหมือนเดิม ฝืนทำให้ทุก
อย่างเหมือนเดิมได้และพี่ก็เชื่อว่ามันจะเหมือนเดิม ฝืนรับมาอยู่กับ
พี่ชะ”

(เพลงกรรม. 2539 : 513-514)

จากคำพูดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า พิริยุตม์เป็นผู้ชายที่ยอมรับค่านิยมใหม่ของสังคม
เป็นผู้ชายที่ไม่สนใจผู้หญิงที่ตัวเองรักเคยผ่านผู้ชายมาก่อน เขารักเพราะความรักที่มีต่อผู้หญิง
และความบริสุทธิ์ด้านความรู้สึกนึกคิด ดังนั้น เขาเชื่อว่าความรักที่เขามีต่ออลงกตจะสามารถดึงเธอ
กลับมาเป็นคนใจดีเหมือนเดิมได้ และจะพยายามช่วยเธอขจัดความแค้นออกไปจากหัวใจ

พิริยุตม์ช่วยอลงกตปล่อยความแค้นที่มีต่อผู้ที่รังแกเธอ และช่วยเธอรู้จักการให้อภัย
สำหรับผู้ที่เคยมีบุญคุณกับเธอ ดังเช่นเรื่องถูกแม่ทอดทิ้ง

“อย่าคิดอย่างนั้นเลย ผัน ความจำเป็นของแต่ละคนไม่เหมือนกัน แม่พี่ทิ้งพี่ไปเพราะทนสภาพเมียน้อยไม่ไหว การพนันเป็นเพียงสาเหตุสุดท้าย ต้นเหตุมันอยู่ที่การกินน้ำใต้คอกคนอื่นเขาหาทางออกไม่ได้ พี่พยายามเข้าใจเขานะ อย่างที่เป็นลูกเมียน้อย ก็ถูกค่อนว่าอยู่เสมอมา บางที่ยังเคยคิดจะไปให้พ้น ๆ บ้านซะ ไม่อยากอยู่แล้ว แต่พอดีพี่มีความอดทนมากกว่า ส่วนแม่ของผันทิ้งผันไปเพราะอยากจะไปเรียนต่อ อยากมีอนาคต แล้วเกิดปัญหาครอบครัวขึ้นมาซะก่อนเลยไม่ได้กลับมารับผัน อยาได้เคื่องค์กันอะไรไปเลย”

(เพลงกรรม. 2539 : 576)

จึงเห็นได้ว่า พิริยุตม์เป็นผู้ทำให้ปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นกับอลงกตได้คลี่คลายลง ทั้งเรื่องการแก้แค้นและปัญหาครอบครัวที่อลงกตประสบมาตลอด ความใจดีและความรักของเขาทำให้ออลงกตผ่านพ้นกรรมมาได้และครอบครัวก็ได้รับผลประโยชน์

3.3.3 ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยาย เรื่อง เพลงกรรม

นวนิยายเรื่อง เพลงกรรม เป็นนวนิยายเล่าเรื่องของครอบครัวขนาดใหญ่และมีสภาพทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดีในเขตเมือง การเป็นชนชั้นกลางในสังคมเนื่องจากทำงานได้เงินเดือนน้อย จึงมีปัญหาเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดการกระทบกระทั่ง นอกนั้นยังมีปัญหาจากพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว เช่นความเห็นแก่ตัว ความไม่ประมาทตน และสัญชาตญาณดิบของเพศชาย เป็นการทำลายชีวิตและศักดิ์ศรีของเพศหญิงอย่างไม่น่าให้อภัย

ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายเรื่องนี้ มีดังต่อไปนี้

1) ปัญหาที่เกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ

ปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาที่เห็นได้จากทั้งเรื่อง เนื่องจากว่าเป็นครอบครัวชนชั้นกลางที่อยู่รวมกันหลายครอบครัว การได้รับการศึกษาน้อยและไม่สามารถทำงานได้เงินเดือนสูงทำให้ครอบครัวมักมีค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ ภาวะที่ครอบครัวต้องอยู่ร่วมกันอย่างแออัด ทำให้เกิดการเอาเปรียบและการกระทบกระทั่งระหว่างสมาชิก นวนิยายเรื่องเพลงกรรม ได้สะท้อนปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาอื่น ๆ ที่มีสาเหตุมาจากปัญหาเศรษฐกิจ ดังนี้

ปัญหาการแย่งชิงทรัพย์สินสมบัติ

ปัญหาทางเศรษฐกิจในครอบครัว ทำให้สมาชิกต้องอยู่รวมกัน ต้องใช้ทรัพยากรในบ้านร่วมกัน เมื่อเติบโตขึ้น แต่งงานมีครอบครัวก็ไม่สามารถแยกไปอยู่เพียงลำพังได้ บ้านและที่ดินซึ่งเป็นทรัพย์สินสมบัติของบรรพบุรุษที่สืบทอดมาจึงกลายเป็นสมบัติที่ทุกคนต้องการ ทำให้เป็นต้นเหตุของ

การทะเลาะเบาะแว้งดังเช่นในนวนิยายเรื่องเพรงกรรม เมื่อพี่น้องทราบว่ายกบ้านและที่ดินให้สาลินี ก็ไม่พอใจ

“ชื่อฉันเองแหละ” สาลินีบอกหน้าตาเฉย “พอยกให้ฉัน”
 สโรชาจ้องหน้าพี่สาวด้วยแววตาดุดัน ส่งเสียงดัง
 “ได้ไง พ่อมีลูกสี่คน ยกให้เธอคนเดียวได้ไง ลำเอียงนี่ แบบ
 นี้ ฉันจะต้องไปถามพ่อ ทำแบบนี้ได้ไงกัน”

(เพรงกรรม. 2539 : 40)

ดังนั้น คนที่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดินต้องคิดให้รอบคอบว่าจะยกให้ใครสืบทอดไป คนที่สามารถสืบทอดขั้นนี้ต้องเป็นคนที่มีความตั้งใจต่อสมาชิกคนอื่น เมื่อใครในครอบครัวประสบปัญหา ต้องมีน้ำใจรับเข้าอาศัยในบ้านหลังนั้นได้

“คุณยายยกที่ดินกับบ้านให้ฉัน โฉนด ทะเบียนบ้านแล้วก็
 ใบบอกกับใบบัญชีอะไรต่าง ๆ ของฉัน คุณยายเก็บไว้ในลิ้นชักล่าง
 ในตู้เสื้อผ้า รีบไปเอามาซ่อนไว้ให้ฉันก่อน จะฝากน้ารุ่นไว้ก็ได้ แต่
 อย่าเพิ่งบอกใคร เดี่ยวตีหน้าไม่สนิท รีบด้วยนะคะ เดี่ยวไม่ทันการ
 ถ้าพวกเขายึดเอาไปได้ละฉันคงลำบาก”

(เพรงกรรม. 2539 : 428)

จึงเห็นได้ว่า ปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นปัญหาที่อาจทำลายความสัมพันธ์ที่ดีของสมาชิกในครอบครัว การแย่งชิงทรัพย์สินสมบัติทำให้แต่ละคนไม่มีความไว้วางใจกัน ทำให้คนที่อยู่ในบ้านหลังเดียวกันไม่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ปัญหาการเห็นแก่ตัว

สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวมีความสามารถไม่เท่าเทียมกัน ทำให้สภาพทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน บางคนมีความทะเยอทะยาน และหาทางที่จะไปให้พ้นจากความยากลำบากโดยไม่คำนึงถึงพ่อแม่และพี่น้อง เช่น สโรชา เป็นลูกที่ได้เรียนสูง ใช้ชีวิตหรูหรา แต่เห็นแก่ตัว ไม่เคยคิดจะช่วยเหลือแม่ในด้านการเงิน

สโรชาเป็นคนเดียวในบ้านที่เรียนจบมหาวิทยาลัย คอ
 ของหล่อนจึงออกจะแข็งคางเข็ด ทำท้ายโลใส่พี่ ๆ เสมอ หล่อน
 แต่งงานกับรุ่นพี่ซึ่งเรียนจบปริญญาโท หัวของหล่อนจึงสูงจนมอง
 ไม่เห็นหัวใคร ๆ ในบ้าน หล่อนแยกครอบครัวไปอยู่กับสามี ชื้อบ้าน
 หลังใหญ่ ใช้ชีวิตค่อนข้างหรูหรา สามีของสโรชาทำงานธนาคาร
 เงินเดือนสูง สโรชาเกือบจะไม่มาเยี่ยมเยียนบิดามารดาเลย

(เพรงกรรม. 2539 : 9)

หรือพ่อแม่บางคนก็มุ่งที่จะสร้างฐานะของตัวเองจนไม่คำนึงถึงความอบอุ่นของลูก ยอมทิ้งลูกไปสร้างฐานะของตน ทิ้งให้ลูกเผชิญปัญหา และต้องต่อสู้กับคนอื่นอยู่ตามลำพังจนเกิดเรื่องร้ายแรงในชีวิต เช่น พ่อแม่ของอลงกต

ไม่กี่วันต่อมาทิพดาก็เดินทางไปปัตตานีตามลำพัง สาม
มิได้มารับ ทิ้งลูกน้อยอายุหนึ่งเดือนไว้กับมารดา อรุณวรรณมอง
เหตุการณ์ทั้งหมดด้วยสีหน้าเฉยเมย...

(เพลงกรรม. 2539 : 174)

จึงเห็นได้ว่า การเผชิญปัญหาด้านเศรษฐกิจทำให้เกิดความเห็นแก่ตัว เนื่องจากว่าต่างก็อยากมีชีวิตที่ดีกว่า ไม่มีใจที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเห็นแก่ตัวนั้นจะเป็นปัจจัยที่ทำให้ทำลายความสัมพันธ์ฉันญาติและทำให้ครอบครัวไม่เจริญก้าวหน้า

2) ปัญหาที่เกิดจากนิสัยเห็นแก่ตัว

มนุษย์ทุกคนมีความเห็นแก่ตัวอยู่ คนที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันหากมีคนใดคนหนึ่งเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จะนำครอบครัวเข้าสู่ปัญหาได้ ในนวนิยายเรื่องเพลงกรรม เนื้อเรื่องแสดงถึงความเป็นอยู่ของครอบครัวใหญ่ที่มีฐานะไม่ตึงเครียด ความเห็นแก่ตัวของสมาชิกบางคนในครอบครัว คือสโรชากับบุษราคัม ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

ปัญหาลูกอกตัญญูต่อพ่อแม่

ปัญหาแรกที่เกิดจากความเห็นแก่ตัวคือปัญหาความอกตัญญูต่อพ่อแม่ ในนวนิยายเรื่องเพลงกรรม คนที่อกตัญญูต่อพ่อแม่คือ สโรชา ซึ่งเป็นลูกที่พ่อแม่ส่งเรียนหนังสือสูงสุดแต่กลับเป็นคนหัวสูงและเห็นแก่ตัว เมื่อตัวเองมีชีวิตสุขสบาย ก็ไม่เคยคิดจะกลับมาช่วยพ่อแม่ แม้มารเยียมพ่อแม่ก็ไม่ค่อยมี

“ใช่ อยู่ไกล แค่วะมาเยี่ยมเราปีละครั้งก็นับว่าใช้ได้หรือ
ไร ช่างเถอะ ยังมีเหตุผล แล้วยายขาล่ะ อยู่ใกล้แค่นี้เอง เขาไม่ยอม
มาเพราะบ้านพ่อแม่ไม่มีมีจอรถ ไม่มีมุ้งลวดกันยุง ไม่มีเตาแก๊ส
แม่คนนี้มีหัวสูงมาแต่ไหนแต่ไร เขาปิกกล้าข่าแข็งแล้วนี่”

(เพลงกรรม. 2539 : 17)

นอกจากนั้นเมื่อพ่อหรือแม่ป่วย ต้องการให้ลูกดูแลและช่วยออกค่ารักษาพยาบาล สโรชากับพี่น้องคนอื่นก็ไม่ได้จริงใจจะช่วยเหลือ เนื่องจากเห็นว่าสาลินีได้รับบ้านและที่ดินจากพ่อแม่ เมื่อพ่อแม่ป่วยต้องการค่ารักษา สาลินีก็ควรจะรับผิดชอบจึงไม่มีใครช่วยเหลือ

ลูกคนอื่นนอกจากวะเวียนมาเยี่ยมมารดาเป็นครั้งคราว
แล้วไม่เคยช่วยค่ารักษาพยาบาลเลยไม่ว่าอนินทร์คนยากไร้หรือว่า
สโรชาคนโก้ สาลินีก็กลัวความคับใจนี้ไว้เพียงลำพัง พี่น้องคิดใน

แห่งของเขาว่าสาลินีได้รับมรดกเพียงคนเดียว หล่อนก็ต้องรับผิดชอบ
ไปคนเดียวล่ะสิ...

(เพลงกรรม. 2539 : 234)

จึงเห็นได้ว่า ความเห็นแก่ตัวเป็นปัจจัยที่ทำให้พี่น้องขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและ
กัน ทุกคนทำแต่เรื่องที่อาจมีประโยชน์ต่อตัวเอง ส่วนเรื่องที่เป็นปัญหา มักจะหนีไกลเท่าที่จะไกลได้

ปัญหาการเอาเปรียบสมาชิกครอบครัวคนอื่น

คนที่เห็นแก่ตัวในครอบครัวมักคิดการเอาเปรียบผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่เห็นว่าตัวเองมี
การศึกษาและมีความสามารถเลี้ยงทั้งครอบครัวได้ ในนวนิยายเรื่องเพลงกรรม ผู้ที่เห็นแก่ตัว
มักเอาเปรียบคนอื่นคือบุษราคัม ซึ่งเอาเปรียบและใช้งานอลงกตที่เป็นหลานสาวของตัวเอง เนื่องจาก
คิดว่าอลงกตเป็นเด็กไม่มีพ่อแม่เลี้ยง คนที่ให้ที่อยู่และข้าวคือเธอ อลงกตจึงต้องตอบแทน

“เอามาเปรียบกับบุษได้ยังไง มันลูกไม่มีพ่อแม่จะดูแล
ก็ต้องช่วยตัวเองสิ แล้วก็ต้องทำงานตอบแทนคนเลี้ยงดูมันด้วย”

บุษราคัมเข้าข้างตัวเองทันควัน ประดับมองหน้าลูกสาวอย่างอ่อน
ใจ แม้จะรักและเข้าข้างลูกคนนี้เสมอ แต่กับหลานตัวเล็ก ๆ
ประดับก็ทนไม่ไหว

(เพลงกรรม. 2539 : 307)

“เราน่ะไม่ขอตรง ๆ นะซี แต่ทำท่าอยากได้แล้วก็บ่นว่า
ตัวเองไม่มีกางเกงยีนส์เหมือนเพื่อน ๆ ไซ้ไหมล่ะ เขาก็เลยเกิด
สงสัยไม่เข้าเรื่อง” บุษราคัมค้อนหลานสาว “อ้อ จดหมายไปตอบ
ขอบคุณแม่เขาเสียชียะว่าได้รับแล้ว แต่อย่าได้ทำเป็นฟุ้งเชียวนะ
ว่าไม่ได้มีส่วนใช้เงินก้อนนี้ แก่นะกินอยู่เดือนนึงเท่าไรสิบสามปีมานี้
แม่แกล้งเงินมาไม่พอยาซีฟันหรือ บอกเขาด้วยละเมษาต้องจ่าย
ค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือ เสื้อผ้าของปีหน้าด้วย เขาควรจะส่งมาให้อีก
ซักหมื่นสองหมื่นล่วงหน้า ไม่ใช่รอจนพฤษภาเปิดเทอมเพราะ
เดี๋ยวนี้โรงเรียนไหน ๆ เขาก็มอบตัวขึ้นชั้นใหม่เก็บเงินล่วงหน้า
ทั้งนั้น”

(เพลงกรรม. 2539 : 327)

จึงเห็นได้ว่า ในครอบครัวใหญ่อาจมีปัญหาที่ผู้คิดว่าตัวเองมีความสามารถมากกว่าเอา
เปรียบผู้ที่อ่อนแอกว่า ทั้งการใช้แรงงานและเรื่องค่าใช้จ่าย สภาพชีวิตของสมาชิกในครอบครัวจึง
แบ่งแยกเป็นสองขั้วคือชีวิตสุขสบายและชีวิตยากลำบาก

3) ปัญหาที่เกิดจากการดื่มสุรา

การดื่มสุราเป็นวิธีแก้เครียด แก้เหงาของผู้ชายส่วนใหญ่ในขณะที่พบปัญหา โดยเฉพาะผู้ที่มีรายได้ต่ำ แต่มีครอบครัวต้องเลี้ยงดู มักรู้สึกกดดัน เมื่อต้องเผชิญปัญหาในชีวิต มักพึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้ตัวเองมีเงินมา ไม่ต้องคิดเรื่องที่ทำให้ไม่สบายใจได้ชั่วคราว แต่การดื่มสุราเป็นผลเสียที่ทำให้ผู้ดื่มไม่สามารถควบคุมสติและแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจนอาจสร้างผลร้ายต่อชีวิตครอบครัว

ในนวนิยายเรื่อง เพรงกรรม ผู้ที่ดื่มสุราและมักแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมมีสามคน ได้แก่ สามีของอนินทร์ อนุสรณ์ลูกชายของอนินทร์ และพิมาน ทั้งสามคนดื่มสุราด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน แต่เมื่อเมาแล้วต่างมีพฤติกรรมที่ไม่ดี และสร้างปัญหารวมทั้งความเสียหายให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัวอย่างมาก

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

อนินทร์แต่งงานกับสามีและย้ายไปอยู่โคราช ชีวิตครอบครัวไม่ราบรื่น เพราะสามีถูกไล่ออกจากราชการแล้วเริ่มติดเหล้าเมามาอยู่เสมอ เงินทองหมดไปกับการดื่มสุรา ไม่เหลือให้เมียและลูกใช้ เมื่อเมาแล้วมีพฤติกรรมรุนแรงต่อสมาชิกในครอบครัวและคนอื่น ๆ ด้วยการต่อยตีคนอื่นและลูกเมียของตัวเอง ทำให้อนินทร์ต้องรับผิดชอบเลี้ยงลูกคนเดียว และต้องทนอยู่กับพฤติกรรมรุนแรงของสามีเพราะไม่สามารถหลีกเลี่ยงหนีไปไหนได้

“เขารู้ว่านินทร์กำลังแย่” อนินทร์สารภาพ “พ่อของพวกเขา เด็ก ๆ ถูกไล่ออกจากราชการ เอาแต่กรำเหล้าเข้ายันเย็น เขาไปมีเมียน้อยเสียเลยยังจะตีกว่า ไม่ต้องเลี้ยงขวดเหล้าเดินได้ไว้ในบ้านแล้วยังชอบต่อยตีกับผู้คน ตีลูกเตะเมีย”

(เปรงกรรม. 2539 : 33)

“แม่จะให้หนูทำยังไงล่ะคะ ขอเลิกก็เมื่อยอมเลิก ไล่ออกก็ไม่ได้ ตัดก็ไม่ตาย ชายก็ไม่ขาด” อนินทร์บอกอย่างขมขื่น “ที่นินทร์ไม่มาเยี่ยมพ่อแม่บ่อย ๆ เพราะนินทร์ไม่มีค่ารถ ลำพังเงินเดือนของนินทร์แค่เลี้ยงลูกสามคนให้มีกินชนเดือนก็แย่แล้ว”

...

“ไม่มีทางหรอกค่ะ ย้ายไปอยู่โรงเรียนกันดารนะยาย่างาย เพราะไม่ค่อยมีใครอยากไปอยู่แต่จะย้ายมากรุงเทพฯ เห็นที่หมดหวัง นินทราก็เลยต้องทน ได้แต่ภาวนาขอให้เขาโดนใครฆ่าตายไปสักวัน เพราะเมมาอาละวาดเที่ยวได้ต่อยตีกับผู้คน” อนินทร์ฟันหัวเราะ “ตอนนี้ก็ค่อยยังชั่วแล้วล่ะคะ ไม่มีแรงตีลูกเตะเมียอีกแล้ว”

จะดีลูก ลูกก็โตวังหนิทัน จะเตะเมียก็เมาเซซังลั้มคว่าคะมาหงายเซ
ก่อน”

(เพลงกรรม. 2539 : 34)

เมื่อต้องอดทนกับการถูกซ้อม ถูกรังแกบ่อยเข้า ในที่สุดอนินทร์ทนไม่ไหวจึงฆ่าสามี
ตายและต้องติดคุก

ปัญหาต่อการสร้างผลกระทบต่อสภาพจิตใจและพฤติกรรมของลูก

ผู้ใหญ่ในครอบครัวที่ดื่มสุราและแสดงพฤติกรรมไม่ดีจะสร้างผลกระทบต่อสภาพ
จิตใจและพฤติกรรมของลูก ผลกระทบแบ่งได้เป็นสองประเภท ประเภทที่หนึ่งคือทำให้เด็กเกลียด
เหล่า และเกลียดคนที่ดื่มเหล้า เช่น อรุณวรรณ ลูกสาวของอนินทร์ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากพ่อ
ซีเมาตั้งแต่เป็นเด็กเล็ก เมื่อโตขึ้นก็ไม่เคยลืมพ่อซีเมาที่สร้างปัญหาให้ครอบครัวต้องแตกแยก ทำให้
อรุณวรรณเกลียดเพศตรงกันข้าม และเกลียดคนที่ดื่มเหล้าอย่างรุนแรง

สามสาวเติบโตขึ้นมาด้วยกันเหมือนพี่น้องท้องเดียวกัน แต่
ทั้งสามคนรู้ว่าตนเป็นลูกใคร อรุณวรรณใกล้ชิดกับน้ำสาวมากกว่า
สองพี่น้อง นิสัยสงบเสถียรเพราะรู้ตัวดีว่าอยู่ไกลพ่อแม่ หน้าซ้ำพ่อ
ยังซีเมาหย่าเป ชอบดีลูก ความทรงจำของเด็กน้อยจึงเต็มไปด้วย
ความขมขื่นและเกลียดชังเพศตรงข้าม

(เพลงกรรม. 2539 : 45)

“หนูไม่แต่งงานหรอกคะ กลัวเจอซีเมา”

“ผู้ชายทุกคนไม่ได้เหมือนพ่อแกหรอกนะ”

“หนูเห็นพวกช่างที่โรงพิมพ์ก็ชอบกินเหล้ากันทั้งนั้น กิน
เหล้าแล้วก็ดูมวยตู้ พนันมวย พวกที่โรงหล่อก็เหมือนกัน ถ้าแก่
โรงพิมพ์กับเตี้ยปอกแผละที่ไม่ค่อยกินเหล้าเท่าไร”

(เพลงกรรม. 2539 : 63)

ผลกระทบประเภทที่สองคือ ทำให้เด็กติดนิสัยชอบเหล้าไปด้วย เมื่อเด็กโตขึ้นก็ทำ
เหมือนผู้ใหญ่ที่ชอบกินเหล้าจนเมาและไม่สนใจเรื่องอื่น เช่น อนุสรณ์ ลูกชายของอนินทร์ ซึ่งเคยถูก
พ่อซีเมาตีในสมัยยังเป็นเด็ก แต่กลับติดเหล้าเหมือนพ่อตั้งแต่อายุยังน้อย การเมาเหล้าบ่อยมีผลต่อ
การประกอบอาชีพ ทำงานได้ไม่เต็มที่ รายได้น้อย อาหารการกินต้องให้แม่เป็นคนช่วยดูแล

อนินทร์ออกจากคุกมาอยู่กับอนุสรณ์ที่ห้องแถวในตลาด
อนุสรณ์เปิดร้านรับซ่อมรถ เป็นร้านเล็ก ๆ อรุณวรรณไปพักอยู่ด้วย
สองวัน เห็นเขามีงานซ่อมรถจักรยานยนต์เพียงคันเดียว แสดงว่า
กิจการไม่ดีเลย อนุสรณ์กินเหล้ากับเพื่อนฝูงทุกเย็น เมารำกััน

ทีเดียว มารดาของหล่อนมีเสื้อผ้าใส่เพียงสองชุด เก้าคร่ำคร่าจน
แทบจะเป็นผ้าชีริ้วได้แล้ว...

(เพลงกรรม. 2539 : 104)

“แม่ไปแล้วใครจะดูแลอาหารการกินให้อนุสรณ์ เดียวจะ
ยังกินแต่เหล้าไม่กินข้าว แม่อยู่ไงอนุสรณ์ยังกินข้าวบ้าง เช้า ๆ ก็
ต้องคอยปลุกให้ลุกขึ้นมาทำงาน อาบน้ำแต่งตัว” อนินทร์อ้าง
อรุณวรรณได้แต่ถอนใจกับความคิดของมารดา

“แม่จะอยู่คอยปรนนิบัติคนเมาไปชั่วชีวิตหรือแม่ พ่อก็
คนนิ่งแล้ว พี่สรณ์นี่ก็ประหลาดแท้ ตัวเองเคยโดนคนเมาเตะจน
สลบ โดดขึ้นมาแทนที่จะเกลียดเหล้า กลับกินเหล้าเสียนี้ แม่แอ้
ตั้งแต่อายุเท่านี้ พ่ออายุเท่าพ่อมียิ่งแก่กว่าพ่อหรือ เขาไม่ละอายใจ
มั่งหรือไง ตัวเองถูกพ่อเตะจนสลบ เป็นเหตุให้แม่ติดตะรางนะ”

(เพลงกรรม. 2539 : 105)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่าการดื่มสุราจะสร้างผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของเด็กในครอบครัว การดื่มสุราเป็นสาเหตุทำให้เด็กมีความคิดแตกต่างกับลูกที่เติบโตในครอบครัวที่ดี ทำให้เด็กเมื่อโตขึ้นต้องเผชิญปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ทำให้เด็กมีการงานไม่เจริญ และยังทำให้ญาติหรือคนอื่น ๆ รังเกียจ ไม่อยากเข้าใกล้

ปัญหาอาชญากรรม

การดื่มสุรายังอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้สมาชิกครอบครัวที่ถูกทำร้ายร่างกายหมด
ความอดทนและเกิดอาชญากรรม ซึ่งเป็นผลกระทบรุนแรงที่สุด ในนวนิยายเรื่องเพลงกรรมเมื่อ
อนินทร์หมดความอดทนก็ฆ่าสามีเสียชีวิต และถูกลงโทษจำคุก

สาลินีนี้่ง หล่อนรู้ว่าทำไมพี่สาวไม่มาแต่ไม่อยากจะพูด
ออกมาว่าเกิดอะไรขึ้น อนินทร์ติดคุกอยู่ที่โคราชเพราะลูกแกโทสะ
แทงสามีชี้เมาตาย เขาเมาแล้วเตะลูกชายจนสลบ อนินทร์เลยแทง
เขาด้วยมีดปอกผลไม้ตายคาที่ อนุสรณ์หลานคนโตไปอยู่กับป้า
อรุมาอยู่กับปู่และย่า สาลินีนี้ไม่อาจเอาหลานมาเลี้ยงได้ อนุสรณ์
และอรุมาเลือกที่จะอยู่กับญาติฝ่ายบิดา เพราะทั้งสองแทบจะไม่
รู้จักสาลินีเลย

(เพลงกรรม. 2539 : 48)

เห็นได้ว่า การดื่มสุราเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดคดีอาชญากรรม และนำไปสู่ปัญหาครอบครัวแตกแยก เด็กถูกทอดทิ้ง ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ใช่เป็นแค่ปัญหาภายในครอบครัวเท่านั้น แต่ยกระดับเป็นปัญหาสังคม ส่งผลต่อความมั่นคงของชุมชนและสังคม

ปัญหาล่วงละเมิดทางเพศผู้หญิง

การดื่มสุราเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ชายขาดสติ และประพฤติดุร้ายโดยเฉพาะประพฤติดุร้ายในด้านเพศ เพราะไม่สามารถควบคุมสัญชาตญาณดิบของตนเอาไว้ได้ ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงในครอบครัว เช่น ในนวนิยายเรื่องเพลงกรรม พิมาน ซึ่งดื่มเหล้าเมามาทุกวันได้ล่วงละเมิดทางเพศญาติผู้หญิงในครอบครัว คนแรกที่ประสบปัญหานี้คืออรุณวรรณ อดีตคู่รักของเขานอกจากจะเป็นเพราะขาดสติแล้วยังเป็นเพราะความแค้นที่ถูกอรุณวรรณปฏิเสธ

พิมานเมากลับมาบ้านตอนห้าทุ่ม งานสวดศพคืนสุดท้าย
ดีกว่าทุกคืนจึงยังไม่มีใครกลับ เมื่อเขาเห็นอรุณวรรณอยู่บ้านกับ
เด็กสิบขวบตามลำพัง ด้วยความเมาจึงบุกเข้าไปในห้องข่มขืน
หล่อน...

หล่อนพยายามสู้แต่สู้แรงเขาไม่ไหว ยิ่งเมापิมานยังมี
พลังกำลังประกอกับความแค้นเคืองเก่าแก่ เขารุนแรงกับหล่อน
จนถึงกับเลือดตก

(เพลงกรรม. 2539 : 242)

อลงกตเป็นคนที่สองที่ประสบเหตุร้ายจากพิมานด้วยความเมาและสัญชาตญาณเพศชาย และเธอก็อ่อนแอเกินที่จะสามารถหนีรอดไปได้

“อย่าร้องไปหน่อยเลย ผัน ตาแกนั้นเมาพิบไปตั้งแต่เย็น
แล้ว ต่อให้จับไปโยนน้ำก็ยังไม่ตื่น อย่าตื่นดีกว่า ผัน จะได้ไม่ต้อง
เจ็บตัวมากกว่านี้” เขาลากหล่อนไปที่เตียง หน้าก้มต่ำลง ลมหายใจ
ระอุร้อนด้วยตัณหาและกลิ่นเหล้าจุกก็ อลงกตตื่นและร้องเสียงดัง
พิมานใช้มืออุดปากหล่อน เด็กหญิงกั๊กเต็มแรง

(เพลงกรรม. 2539 : 362)

ความไว้วางใจและไม่รู้เท่าทันของสมาชิกคนอื่นในครอบครัว ทำให้ปัญหานี้เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า

กว่าสาลินีจะกลับบ้าน อลงกตก็ถูกข่มขืนทุกคำคืนและ
ย่ำรุ่งจนซอกซำทั้งกายและใจ ไม่มีอะไรเหลือชิ้นดีอีกแล้ว หล่อน
เจ็บจนหายใจและรู้สึกซารากับตายด้านไปทั้งตัว

(เพลงกรรม. 2539 : 365)

การละเมิดทางเพศผู้หญิงในครอบครัว เป็นการทำลายชีวิตและศักดิ์ศรีของเพศหญิงอย่างไม่น่าให้อภัย ผู้หญิงที่ถูกทำร้ายนอกจากสูญเสียความบริสุทธิ์ทางกายให้กับผู้ชายแล้ว ความบริสุทธิ์ทางใจก็สูญหายไปกับความแค้นด้วย ทำให้มีปัญหาสุขาภพจิตตามมา

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา

ภรรยา มักรังเกียจสามีขี้เมา เพราะนอกจากต้องสูญเสียเงินทองไปกับเหล้าอย่างไม่มียประโยชน์แล้ว ผู้ชายที่เมาเหล้ายังควบคุมสติตัวเองไม่ได้ และมักชอบหาเรื่องทะเลาะตบตี ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยามีปัญหา เช่น กรณีบุษราคัมกับพิมาน พیمانชอบดื่มเหล้าเมากลับบ้านดึกเสมอ ทำให้บุษราคัมต้องออกไปตามหาสามีและทะเลาะกันจนคนทั้งในและนอกครอบครัวรำคาญ และทำให้ครอบครัวอับอายเพื่อนบ้าน

เรื่องไม่จริงอะไรแต่บุษราคัมแผลงฤทธิ์ทะเลาะกับสามีใหญ่โต เพราะหล่อนเป็นคนขี้หึง ขี้โมโห บางคืนบุษราคัมจะกลับบ้านดึกสองตีสามเพราะตามล่าสามีตามร้านเหล้าตามเชคหรือผับที่กำลังโด่งดังโดยได้ข่าวโคมลอยมาจากอรุณวรรณ

(เพลงกรรม. 2539 : 261)

“เออ พวกนี้คนต่ำ ๆ แล้วไอ้คนสูง ๆ การศึกษาดี ๆ อย่างแกสองคนผิวเมียนี่นะมันเหมาะจะย้ายไปอยู่หมู่บ้านผู้ดีเขานักกระอมมีหวังเขาโทรศัพท์เรียกตำรวจมาลากคอกไปนอนโรงพักตอนกลางดึก ชอบทะเลาะกันดึก ๆ เรื่องบนเตียงทั้งนั้น ขนาดฉันเมาหลับ บางทียังตื่นมานอนฟังแกสองคนตีกันเลย มองหน้าตัวเองซะก่อนวันมันคู่ได้ใหม่นะ ไม่ต้องทำอะไรหรอก อยู่บ้านนี้มันไปเรื่อย ๆ แหละ ดึกกว่าย้ายไปทำขายหน้าที่ยื่นต่อ ไอ้แกวนี้มันรู้ไส้กันหมดแล้ว ก็ซัด ๆ นะ”

(เพลงกรรม. 2539 : 499)

การดื่มสุรานอกจากเป็นปัญหาระหว่างสามีภรรยาแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อลูกด้วย ทำให้ลูกคิดว่าพ่อแม่ไม่รัก จึงไม่กล้าเข้าใกล้ไม่รักและไม่สนิทกับพ่อแม่

พิมโพนอนตัวลั่นเทาด้วยความกลัวอยู่ในห้องนอนของหล่อนติดกับห้องของมารดา ส่วนพิมภักทรนอนร้องไห้อยู่ในห้องเดียวกับอลงกรณ์ แต่ตาเมาหลับไม่รู้เรื่อง ปล่อยให้เด็กชายนอนร้องไห้ด้วยความหวาดกลัวและว่าเหว่

(เพลงกรรม. 2539 : 488)

ปัญหาเสียงาน

คนซึ่งเฝ้านอกจากจะไม่วรรณก้าวน้ำในหน้าทการงาน ยังเป็นเหตุใหน้าไปสู่วความล้มหลวในการประกอบอาชีพรด้วย เพราะไม่สามารถตั้งสติทำงาน งานจึงไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี่ยังอาจส่งผลกระทบต่อคนในครอบครัว เช่นในกรณีของบุษราคัมและพิมาน

ประหลาดที่บางทีหล่อนก็ตามเจอพิมานเข้าจริง ๆ เลย ทะเลาะกันท่ามกลางประชุมชนเป็นที่อับอายขายหน้า เมื่อมัวไล่ตามสามีการงานของหล่อนจึงไม่ก้าวน้ำเท่าที่ควร งานของพิมานก็ล้มหลว นายณี่ปุ่นไม่ยอมอดทนกับการทำงานแบบเข้านั่งหาเวรเอนตาโตพร้อมจะเข้าฝัของพิมาน อยู่ได้ไม่กี่ปีเขาก็ต้องลาออกย้ายไปทำที่อื่นที่ผู้บังคับบัญชาไม่จ้องเอาเรื่องน้กแต่เงินเดือนน้อยกว่าเดิม

“มีแต่คนเขาทำงานแล้วได้เงินเดือนขึ้น นี่ยังทำยังจรรณลง” บุษราคัมว่าใส่หน้าสามี

(เพลงกรรม. 2539 : 261)

สำหรับพิมาน เขาไม่เคยสนใจเรื่องงาน ถ้ามีเงินใช้ ก็ใช้ไปก่อน เรื่องการกินเหล้าเขาเลยไม่เคยคิดจะเลิก กลับยิ่งหนักกว่าเดิม ติดเหล้าจนไม่รู้ว่ตัวเองกินยาม้าเข้าไปด้วย ทำงานหงุดหงิด อารมณ์ฉุนเฉียว ขาดงานบ่อยครั้ง ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของที่ทำงาน และเสียมารยาทด่าว่าหัวหน้างาน จนสุดท้ายถูกไล่ออกจากงาน

“คุณน่าจะอาจจะเป็นแอลกอฮอล์ลิก ไปให้หมอตรวจชะไม่จั้นผมรายงานแน่ ผมให้ออกาสคุณสามเดือน รักษาตัวให้เป็นปกติชะ หรือคุณลาพักซักเดือน รักษาตัวให้หายขาด แต่คงไม่ได้ขึ้นเงินเดือนเพราะวันลาเกิน ถ้าหาหมอรักษาตัวโดยไม่ลากี้ยังพอมีทาง แต่จะต้องทำตัวให้ดีกว่านี้ ไปเที่ยวทำตาขวางใส่ผู้คน ไม่ต้องมามองหน้า ไปได้แล้ว ผมเตือนคุณหลายหนแล้วนะ พิมาน ถ้ายังไม่ทำตัวให้ดีขึ้น ผมก็ปกป้องคุณไม่ได้ ถึงเราจะเคยเป็นเพื่อนเก่ากันก็เถอะ”

(เพลงกรรม. 2539 : 536)

ไม่กี่วันต่อมาพิมานก็ถูกสั่งพักงานด้วยข้อหาเมาสุรา อาละวาด ขาดงานเกินกำหนด เอรารถหลงไปใช้ส่วนตัว เบิกค่าน้ำมันเกินความเป็นจริง และอีกสารพัดข้อหา

(เพลงกรรม. 2539 : 537)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า การดื่มสุราเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชีวิตคนถอยหลังไปจากเดิม หน้าที่การงานไม่ก้าวหน้า เงินเดือนไม่ขึ้น เพื่อนร่วมงานก็ไม่อยากคบ เหมือนถูกสังคมทอดทิ้ง ในด้านครอบครัวทำให้ครอบครัวต้องประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ทำให้ชีวิตครอบครัวไม่สามารถดำเนินไปอย่างสงบสุข ยิ่งกว่านั้นอาจเกิดความรุนแรงในครอบครัวกลายเป็นปัญหาอาชญากรรมและปัญหาสังคมได้

4) ปัญหาอื่น ๆ

ปัญหาอื่น ๆ ที่ปรากฏในเรื่อง ได้แก่

4.1) ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน

ทิพลดาภิกับสามีมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่ยังไม่จบการศึกษา เมื่อทิพลดาตั้งท้องจึงต้องรีบแต่งงานโดยยังไม่พร้อมทั้งที่อยู่อาศัยและอาชีพการงาน

*สาลินีได้แต่นิ่ง ไม่อยากจะพูดมาก ดูแต่ทิพลดา วางแผนไว้
ดิบดีว่าจะตั้งหน้าตั้งตาหาเงินกันสองหัวเมีย เมื่อใช้ทุนหลวงหมดจะ
ไปอเมริกา ปรากฏว่าทิพลดาท้องโย้ก่อนแต่ง พอท้องแก่ใกล้คลอด
ต้องหอบสมบัติกลับมาอยู่บ้านเดิมอีก สามีมิได้โยกย้ายมาด้วย
เพราะติดงาน อย่ว่าแต่ย้ายเข้ากรุงเทพฯเลย แม้แต่มาส่งก็ยังไมมา
(เพลงกรรม. 2539 : 171)*

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การมีเพศสัมพันธ์ก่อนเวลาอันควรและไม่รู้จักป้องกัน เป็นเหตุให้ต้องตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกันทั้งที่ยังไม่พร้อม โดยเฉพาะฝ่ายหญิงจำเป็นต้องยอมทำทุกอย่างเพื่อรักษาหน้า แม้จะถูกผู้ชายเอาเปรียบ และเพราะการแต่งงานที่รีบเร่ง จึงทำให้ไม่รู้จักนิสัยที่แท้จริงของแต่ละฝ่าย ทำให้ไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ตลอดรอดฝั่งในที่สุดก็ต้องหย่าร้างกันไป

*“พ่อกะแม่ นะซี เขาเลิกกันนานแล้ว อยู่กันคนละรัฐเลย
ด้วยซ้ำ ตาไม่ยอมบอกฝันแต่ฝันรู้ แอบไปอ่านจดหมายของแม่ที่
เขียนมา เขาเลิกกันตั้งแต่ลูกชายอายุห้าขวบ แม่ก็ทำงานเลี้ยงนาย
อลังการ ไม่มีเงินส่งให้ฝัน จนกระทั่งพ่อคนนั้นเขาได้ทุนนักกีฬา
แม่ถึงพอมีเงินส่งมาให้ทางนี้มั้ง”*

(เพลงกรรม. 2539 : 469)

4.2) ปัญหาการขาดความรับผิดชอบ

ผู้ชายบางคนไม่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เมื่อแต่งงานแล้วถือโอกาสให้ภรรยาเป็นผู้ดูแลให้ความสะดวก และมีครอบครัวเพราะมีจุดมุ่งหมายอื่นแอบแฝง ไม่ใช่เพราะความรัก เช่น สามีของทิพลดาซึ่งเป็นพ่อของอลงกต นอกจากจะทอดทิ้งภรรยาแล้ว ยังไม่เคยเอาใจใส่เลี้ยงดูลูกเลยแม้แต่หน่อย ปล่อยให้ทิพลดาเลี้ยง และรับผิดชอบเพียงคนเดียว

“ดีนะ มีลูกก็คน ๆ ไม่เคยแล้กคนไม่ว่าผู้หญิงผู้ชาย แล้ว มีทำมัย อ้อ มีนายอลังการเพราะอยากได้กรีนการ์ด ลูกเป็นอเมริกันนี่นะ เกิดที่โน่น ไซ้ใหม่ เหมือนพวกลูกจีนเกิดเมืองไทย ส่วนยายฝั่งนี้ไม่ได้ตั้งใจทำไซ้ใหม่ละ” อรุณวรรณประชดพีไชยซึ่งก็ ไร่ประโยชน์เพราะเจ้าตัวอยู่สุดขอบฟ้าโน้น

(เพลงกรรม. 2539 : 565)

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายเรื่องเพลงกรรม ดังนี้

- 1) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ การอยู่เป็นครอบครัวใหญ่ และมีสมาชิกจำนวนมาก ทำให้ค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ สูงมาก รายได้ที่ได้มาก็ไม่พอใช้ ทำให้ครอบครัวประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ และทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา เช่น ปัญหาการแย่งชิงทรัพย์สินสมบัติ และปัญหาความเห็นแก่ตัว
- 2) ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวทั้งความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก สามีกับภรรยา พี่กับน้อง และระหว่างสมาชิกคนอื่น ๆ นับวันจะเห็นห่างกันมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะปัญหาการแย่งชิงทรัพย์สินสมบัติ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว และพฤติกรรมอื่นอันไม่เหมาะสม
- 3) ปัญหาการดื่มสุรา อาจติดเพราะว่าชอบจริงหรือได้รับอิทธิพลจากผู้อื่นในครอบครัว ความเมินเมาจากการดื่มเหล้าทำให้ไม่สามารถควบคุมสติได้และทำเรื่องผิดศีลธรรม เป็นการทำลายชีวิตของคนอื่น
- 4) ปัญหาจากความเห็นแก่ตัว และการขาดความรับผิดชอบของหัวหน้าครอบครัว ทั้งนี้เพราะเป็นผู้ที่มาจากครอบครัวที่ขาดแคลนทั้งด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ความรักความอบอุ่น จุดมุ่งหมายในชีวิตจึงมุ่งไปที่เรื่องเงินเพียงอย่างเดียว

3.4 นวนิยาย เรื่อง ตามลมปลิว ของ ว. วินิจฉัยกุล

3.4.1 โครงเรื่อง

ตามลมปลิว มีโครงเรื่องเกี่ยวกับเรื่องราวระหว่างคู่สมรสคือพราว (พริมา) กับ ดลภพ ซึ่งเป็นคู่ที่ใคร ๆ มองว่าเหมาะสมกันอย่างยิ่ง พราวเองก็รู้สึกชีวิตสมบูรณ์พร้อมแล้ว จนกระทั่งเธอได้รู้ว่าสามีกับพลอย ญาติพี่น้องของเธอมีสัมพันธ์ลึกซึ้งต่อกัน ทำให้ชีวิตของเธอต้องสะดุดล้มลงอย่างไม่เป็นท่าหลังแต่งงานเพียงแค่เดือนเดียว แม้ดลภพจะพยายามอธิบายว่าเขารักภรรยาเพียงคนเดียว พลอยเป็นเพียงเรื่องที่ผ่านมาแล้ว แต่พราวก็ไม่สามารถรับเรื่องที่เกิดขึ้นได้ ประกอบกับการได้รู้จักผู้ชายอีกคนหนึ่ง คือตันไทร ได้ร่วมงานกัน และได้รับการปกป้องจากการถูกคุกคามของดลภพ ทำให้พราวได้รู้จักตัวตนที่แท้จริงของดลภพ ได้มองเห็นปัญหาและหาคำตอบให้ตัวเองได้ในที่สุด จึงตัดสินใจหย่าขาดจากสามีเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่อีกครั้ง

3.4.2 พฤติกรรมของตัวละคร

ตัวละครหลักในนวนิยายเรื่องตามลปเดิมมีสามคน ได้แก่ ดลภพ พรราว และต้นไทร ซึ่งพฤติกรรมของทั้งสามคนมีการส่งผลกระทบต่อปัญหาครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สามีภรรยา

ดลภพ

ดลภพเป็นผู้ชายที่มีความสามารถ ได้ปริญญาจากต่างประเทศและมีตำแหน่งงานเป็นข้าราชการ ถึงแม้ว่าเงินเดือนไม่สูง แต่ก็มั่นคงมีอนาคตดี นอกจากความสามารถส่วนตัวแล้ว ดลภพยังต้องการมีครอบครัวที่ดี มีภรรยาที่สามารถเชิดหน้าชูตาได้ จึงเลือกแต่งงานกับพรราว แต่ในความเป็นจริงดลภพชอบผู้หญิงที่ร้อนแรง มีเสน่ห์แบบพลอยซึ่งพรราวได้รับรู้ความจริงข้อนี้จากการดูวิดีโอของดลภพกับพลอย

“แต่เขาก็รักคุณ เขาแต่งงานกับคุณ ไม่ใช่พลอย ถึงวันนี้ผมเชื่อว่า เขาก็ยังไม่คิดจะเลิกกับคุณ แต่เขาเลิกกับพลอย” ต้นไทร ดิ่งเสียงเรียบ ๆ

“แน่นอน เรื่องอะไรดลจะแต่งงานกับพลอย” พรราว อยากจะหัวเราะออกมาอีกครั้งเมื่อหาคำตอบข้อนี้ได้ “ผู้หญิงอย่างพลอยไม่เหมาะสมกับเขา เขาก็รู้ ดลฉลาดจะตาย ไม่ใช่ผู้ชายโง่ ๆ คว่าผู้หญิงอะไรก็ได้มาเป็นเมียแค่เพราะถูกใจ ดลอยากแต่งงานกับผู้หญิงที่เหมาะสมจะเป็นแม่ของลูกเขา เป็นภรรยาที่ออกสังคมได้ แต่ความสุขจริง ๆ ของเขาอยู่ที่ผู้หญิงแบบพลอยต่างหากล่ะคะ ฉันเห็นสีหน้าท่าทางเขา เขามีความสุขแบบที่ฉันไม่เคยเห็นมาก่อน ตอนอยู่บ้านกับฉัน ฉันถึงรู้ใจ เข้าใจแล้วว่าถึงเลิกกันไปกับพลอยวันหนึ่งถ้าไปเจอผู้หญิงแบบนี้ เขาก็อดไม่ได้อีก”

(ตามลปเดิม. 2558 : 332)

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า ดลภพแต่งงานกับพรราวเพราะรักคุณสมบัติของพรราวที่สามารถพาออกสังคมได้ เป็นที่เชิดหน้าชูตา แต่ในใจลึก ๆ เขาชอบผู้หญิงแบบพลอยที่สนุก กล้า และสามารถสร้างความตื่นเต้นให้เขาได้ ดลภพเป็นผู้ชายทั่วไปที่เปื้อนชีวิตซ้ำ ๆ เดิม ๆ อยากลองของแปลกใหม่ ถ้าพรราวเข้าใจพฤติกรรมของผู้ชายตรงนี้ก่อนรู้เรื่องดลภพกับพลอย อาจทำได้และไม่โกรธดลภพ

เนื่องจากดลภพเคยคบหา และชอบนิสัยของพลอยมาก่อนได้รู้จักกับพรราว ดังนั้นเมื่อได้มาพบกันบนเรืออีกครั้ง ดลภพเกรงว่าพรราวจะรู้เรื่องระหว่างเขากับพลอยจึงลอบมาหาพลอย แต่ด้วยความไม่ยับยั้งชั่งใจทำให้ดลภพเผลอแสดงความต้องการด้วยอารมณ์ชายหญิงกับพลอย และพรราวมาเห็นภาพนั้นโดยบังเอิญ

เรือเคลื่อนคล้อยผ่านใต้เงาเมฆใหญ่สีเทามืด ลอยต่ำเหนือ
ท้องทะเลเช่นเดียวกับตอนเย็น ดวงจันทร์กลมโตเลื่อนรางไปหลัง
กลุ่มเมฆ ดูซีดเซียวในเงาสลัว ดลภพวัดร่างหญิงสาวคนนั้นเข้ามา
แนบอก จูบของทั้งคู่ดูดีมีเร้าร้อน สวมกอดกระหวัดรัตรึง

(ตามลมปลิว. 2558 : 39)

พฤติกรรมและคำพูดระหว่างสามีกับน้องสาวที่เกิดขึ้นต่อหน้าต่อตา ทำให้พรารารู้สึกเหมือนฟ้าผ่ากลางวันแสดก ๆ ไม่อยากเชื่อว่าสามีที่ดูหน้าซื่อเป็นสุภาพบุรุษกลับมีเรื่องราวที่ปิดบังพรารทั้งโกรธและเสียใจที่สามีไม่ซื่อสัตย์ต่อตัวเอง พรารแสดงตัวให้ทั้งสองคนเห็นทำให้ดลภพกับพลอยตกใจ

ด้วยความรักและความต้องการพรารวมทั้งรู้ว่าตนเองผิด ดังนั้นไม่ว่าพรารจะโกรธและเกลียด ขับไล่ไสส่งอย่างไร ดลภพก็พยายามอดทน เขาไม่มีเหตุผลที่จะเถียง ทำได้เพียงพยายามรอให้พรารสบายใจขึ้นก่อนแล้วค่อยคุยกัน แต่คำพูดและพฤติกรรมของพรารในบางครั้งก็ทำให้ดลภพอดทนไม่ได้ เขาเป็นผู้ชาย ถึงแม้ทำผิดแต่ก็อยากใหภรรยาให้อภัยและเชื่อเขา โดยกล่าวว่า

“ผมรู้สึกว่าคุณขับไล่ไสส่งผมยิ่งกว่าหมูกว่าหมา ผมทนก็เพราะผมรักคุณ...ผมต้องการอยู่กับคุณ เป็นสามีคุณ ผมยอมแบกรับความรู้สึกผิดไปจนวันตาย ผมไม่เถียงนะว่าผมทำถูก...พูดอีกทีร้อยครั้งผมก็รู้ว่าผมผิด แต่ที่ผมจะพูดก็คือคุณทำเกินไป เชื่อผมเถอะพราร...”

(ตามลมปลิว. 2558 : 93)

ท่าทีของพรารทำให้ดลภพรับไม่ไหว แต่เขาก็พยายามทุกวิถีทางเพื่อให้พรารยอมกลับมาฟังเขาอธิบาย แต่พรารไม่ยอมพบและไม่ยอมคุยกับเขา เขาหมดปัญญาจึงพาพ่อแม่ไปถึงบ้านพรารเพื่อเป็นพยานขอโทษพราร แสดงให้ทุกคนในครอบครัวรู้ว่าเขารู้ผิดจริงและยอมรับโทษทุกอย่าง อยากให้พรารยกโทษให้เขาแล้วคืนดีมาอยู่ด้วยกันเหมือนเดิม เพื่อให้ทุกคนเชื่อว่าเรื่องเขากับพลอยจบไปแล้ว จึงขอให้พลอยมาช่วยอธิบายด้วยกัน

ดลภพเป็นคนเดียวที่เอ่ยขึ้น ด้วยเสียงอ่อนโยน เหมือน
อย่างที่เคยพูดกับหล่อนในยามอารมณ์ดี

“ดลพพาพ่อแม่มาที่นี่ เพื่อจะเป็นพยาน ดลตามตัวพลอยมาด้วย...พรารอย่าเพิ่งโกรธ พลอยเขาจะมาขอโทษต่อหน้าคุณแม่ต่อหน้าผู้ใหญ่ทุกคน ดลเองก็จะขอโทษพรารเหมือนกัน”

(ตามลมปลิว. 2558 : 119)

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า ดลภพอยากคืนดีกับพราวจริง เขาอยากแสดงความจริงใจของเขามีต่อพราวให้ทุกคนรู้ว่า เขายอมรับผิดทุกอย่างที่เคยทำ พฤติกรรมทุกอย่างที่เขาแสดงออกคือเพื่อให้พราวหายโกรธ แต่การกระทำของเขาไม่ได้มีผลที่คาดหวัง กลับทำให้พราวยังไม่อยากเจอหน้าเขา ไม่อยากให้อภัยเขา

เมื่อพราวหนีไปอยู่หลวงพระบางเพื่อหลีกเลี่ยงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับดลภพ ดลภพก็ไปตามพราวกลับ แต่ดลภพใช้กำลังลากพราวเข้าห้อง และบังคับพราวมีเพศสัมพันธ์กับเขาเพราะคิดว่าจะทำให้พราวใจอ่อน แต่ผลคือทำให้พราวยิ่งโกรธและผิดหวังในตัวเขามากขึ้น พราวคิดว่าคนที่เป็ฯนดุขภูิบัณทิตจากต่างประเทศและเป็นข้าราชการ กลับคิดใช้กำลังและวิธีทุเรศ ๆ มาแก้ไขปัญหากับภรรยา เขาเป็นคนทำลายความสัมพันธ์ระหว่างเขากับภรรยาเอง

*ดลภพไม่สนใจ เมื่อซ้อนร่างขึ้นไม่ถนัด เขาก็รวบตัวหล่อน
ยกลอยขึ้นเหมือนจัดการกับเด็กคือ อดทนกับการดิ้นรนพลักไสกรีด
ร้องจากภรรยาในเมื่อเขาสูงใหญ่กว่าหล่อนมาก ก็ไม่ยากอะไรที่จะ
กึ่งอุ้มกึ่งลากตรงไปที่เตียงนอน โยนหล่อนลงบนนั้นแล้วโถมตัวลง
ไปทับ ยึดแขนเอาไว้แน่น พยายามจะจูบปิดปากหล่อนมิให้ร้องเอ็ด
ตะไรได้*

(ตามลมปลิข. 2558 : 300)

*พราวใช้จิ้งหะนี่กระแทกท้องอีกฝ่ายเต็มแรงจนเขาร้อง
ลั่น แขนคลายออก หล่อนก็เลยสะบัดหลุด วิ่งล้มลุกคลุกคลานลง
บันไดมาอีกครั้ง พอดีกับเขาวิ่งตามมาถึง กระชากหล่อนจนหมุน
คว้างกลับไป พร้อมกับนั้นฝ่ามือเขาก็กระแทกแก้มหล่อน...ไม่แรงนัก
ทางกาย แต่มันแรงทางใจพอจะทำให้พราวเจ็บสะท้านไปทั้งตัว*

(ตามลมปลิข. 2558 : 306)

พฤติกรรมรุนแรงของดลภพทำให้เขาเสียโอกาสที่จะได้รับการให้อภัยจากภรรยา แสดงว่าเขายังขาดความรู้สึกละเอียดอ่อนไม่เข้าใจภรรยาของตัวเอง และแก้ปัญหาโดยใช้กำลังไม่ใช่ความเข้าใจ พฤติกรรมที่ขาดสติครั้งนี้ทำให้พราวรับไม่ได้ยิ่งขึ้นและสามารถตัดขาดจากดลภพได้อย่างไร้เยื่อใย

พราว

พราวเป็นผู้หญิงที่สวยงาม หวาน เรียบร้อย แต่ก็เข้มแข็งไม่ใช่คนอ่อนแอ เป็นผู้หญิงกตัญญูต่อพ่อแม่และรักครอบครัวของตัวเอง เธอเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ มีความสามารถในการงาน และแต่งงานกับดลภพตอนอายุ 28 เมื่อเตรียมความพร้อมในทุกด้าน สมาชิกในครอบครัวและเพื่อนฝูงต่างก็คิดว่าพราวกับดลภพเป็นคู่ที่เหมาะสมในทุกอย่างและจะมีชีวิตคู่ที่มีความสุข แต่พราวคิดไม่ถึงว่า

สามีที่หน้าซื่อเป็นสุภาพบุรุษกลับนอกใจเธอ และผู้หญิงคนนั้นคือลูกสาวของน้ำของตัวเอง เรื่องที่เกิดขึ้นทำให้พรราวเจ็บปวดมากและตัดสินใจไม่ได้ว่าจะทำอย่างไร

พรราวมีความเชื่อว่าสามีภรรยาต้องมีความซื่อสัตย์ต่อกัน เมื่อพรราวบังเอิญได้เห็นตลภพกับพลอยอยู่ด้วยกันและมีพฤติกรรมฉันทูสาว เธอจึงโกรธและเสียใจมาก รับไม่ได้กับพฤติกรรมของสามี

พรราวสะบัดตัวออกจากวงแขนสามี หน้ามีดুবอีกครึ่ง
 หล่อนเซปะทะราวบันได จนต้องคว้าไว้ก่อนจะล้มลงอีก ตลภพจับ
 แขนภรรยา แต่หน้าเสียเมื่อหล่อนผลัดออกไปเต็มแรง

“ไปให้พ้น! อย่ามาถูตัวฉัน”

หญิงสาวสุดลมหายใจลึกลับ แข็งใจก้าวออกไป หยาดน้ำตา
 พร่ามัว บดบังเต็มตา หล่อนสะดุดเท้าเกือบจะล้มเมื่อเปิดประตู
 บานแรกที่เจอ หูอื้อตาพร่า นึกไม่ออกว่าจะคลำทางไหนกลับไปถึง
 ห้อง

(ตามลมปลิว. 2558 : 43)

พรราวเสียใจมากจนตัดสินใจไม่ถูกว่าจะแยกกันหรือคืนดีกับสามี แต่ก่อนที่จะตัดสินใจ
 พรราวไม่อยากอยู่ร่วมกันกับสามี เธอจึงขับไล่ไสส่งสามี หลีกเลี้ยงการอยู่ด้วยกันกับเขา เช่น ไล่เขาไป
 นอนที่อื่น

ตลภพแยกไปนอนในห้องทำงาน เพราะพรราวตัดสินใจ
 บอกเขาด้วยเสียงเครือ หากแต่ฝืนให้เข้มแข็ง

‘ดล เราไม่ควรจะนอนห้องเดียวกันอีกแล้ว’

ตลภพอึ้งไปชั่วขณะ เหมือนพยายามข่มใจ เขาย้อนถาม
 เสียงปร่า ๆ

‘คุณจะให้ผมหิ้วกระเป๋าเสื้อผ้ากลับไปบ้านผมงั้นหรือ นี่
 มันเข้าไปเกือบห้าทุ่มแล้วนะ พรราว คุณจะโกรธผมไปถึงไหน’

‘คุณนอนในห้องทำงานก็ได้’ หญิงสาวเองก็ข่มใจอย่าง
 หนักเหมือนกัน ถ้าหากว่าพูดกันต่อไป หล่อนอาจจะระเบิดอารมณ์
 กลายเป็นทะเลาะกับเขาลั่นบ้านยามดึก

(ตามลมปลิว. 2558 : 64)

พรราวโกรธจนไม่อยากฟังคำอธิบายจากตลภพ เพราะกลัวว่าฟังแล้วยังโกรธ
 และทะเลาะกับเขารุนแรงขึ้น เธอจึงไม่ให้โอกาสตลภพได้อธิบาย แม้ตลภพพาผู้ใหญ่ในครอบครัวมา
 เพื่อเป็นพยานขอโทษเธอ แต่ก็ไม่สามารถทำให้พรราวหายโกรธได้ กลับยิ่งทำให้พรราวรำคาญสามี

พรายังคงพูดไม่ออก หล่อนอยากจะพูด แต่อารมณ์ทั้งรัก ทั้งแค้น ทั้งเจ็บใจ ทั้งโกรธ...พลุ่งขึ้นมาพร้อม ๆ กัน ไม่ใช่ว่าหายใจไม่ออกอย่างเดียว หล่อนรู้สึกเหมือนจะขาดใจตายลงไปเสียเดี๋ยวนั้น

“นี่มันเรื่องอะไรกันคะ” หล่อนหาคำพูดพบในที่สุด เสียงที่เปล่งออกมาสั้นพรวด “ทุกคนตำราว่ากันว่าคนก่อความยุ่งยากคือพราว พราวเป็นคนถูกทำนะคะ ไม่ใช่คนทำ อะไรที่ทำลงไปแล้วก็คือทำไปแล้ว ถึงดลกับพลอยจะพูดยังไง...ก็เท่าที่นั่นเอง เปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้”

(ตามลมปลิว. 2558 : 120)

พราวจึงเป็นผู้หญิงที่เข้มแข็ง ยึดมั่นในความคิดของตนเองและไม่ยอมให้อภัยง่าย ๆ เมื่อเกิดเรื่องขึ้นมาเห็นได้อย่างชัดเจนว่าดลภพและพราวมีวิถีคิด วิธีแก้ปัญหาที่ต่างกัน พราวพอใจที่จะแก้ปัญหากันเองระหว่างสามภรรยา โดยไม่ต้องลากผู้ใหญ่เข้ามาเกี่ยวข้อง ในขณะที่ดลภพมองว่าผู้ใหญ่ควรเข้ามาช่วยพูดไกลเกลี่ยและให้สติ

เรื่องของพราวและดลภพเป็นที่รับรู้มากขึ้น จึงมีคนนำมานินทา ทำให้พราวรำคาญและตัดสินใจลาออกจากงานไปพักผ่อนกับพี่สาวที่หลวงพระบาง เมื่อห่างจากเรื่องราวที่มีดลภพ พราวสบายใจขึ้น และเมื่อได้รู้จักต้นไทร คำพูดและความคิดที่ได้จากเขาช่วยให้พราวมีกำลังใจต่อสู้กับปัญหาชีวิตที่กำลังประสบอยู่ ใจของพราวค่อย ๆ เข้มแข็งขึ้นและตั้งใจว่าจะไม่หลบหนีปัญหาอีก ดังนั้น เมื่อดลภพมาหาพราวที่หลวงพระบางและใช้กำลังเพื่อให้พราวให้อภัยเขา พราวสามารถต่อต้านพฤติกรรมรุนแรงของดลภพ ไม่ยอมง่าย ๆ

ดวงตาที่มองตอบมาจากกระจกเงาไม่มีหยาดน้ำ มันแห้งสนิท พราวผ่านเลนน้ำตามาถึงขั้นไม่กลับไปตรงนั้นอีกแล้ว หล่อนอาบน้ำ ทนแสบเอานิดหน่อย กลับออกไปเลือกเสื้อผ้าจากตู้ ที่แรกคิดว่าจะเลือกเสื้อเชิ้ตแขนยาวปกปิดมิดชิด แต่แล้วก็ฮึดสู้ขึ้นมา เรื่องอะไรจะต้องปกปิดรอยเหล่านี้ราวกับเป็นความผิดของตัวเอง พราวก็เลยเลือกเสื้อแขนกุด และกางเกงสั้นเหนือเข่าเล็กน้อย เพื่อให้ดลภพเห็นเต็มตา เปิดประตูห้องพักออกมา ด้วยความเข้มแข็งยิ่งกว่าครั้งใด ๆ

(ตามลมปลิว. 2558 : 310)

พราวแน่ใจแล้วว่าเธอจะไม่สามารถคืนดีกับดลภพอีก เพราะว่าเขาใช้กำลังเพื่อให้พราวยอมคืนดีกับเขา ดลภพคนที่ใช้กำลังมาแก้ไขปัญหาเหมือนคนบ้าไม่ใช่ดลภพที่เธอเคยรู้จักมาก่อน

ดังนั้น พราวจะไม่เสียใจอีก ไม่มีน้ำตาเพราะดลภพอีกต่อไป เธอเข้มแข็งขึ้นและพร้อมที่จะไปรับมือกับปัญหาด้วยรอยยิ้ม

เมื่อตัดสินใจแล้วว่า จะเลิกกับสามี แม่สามีจะสร้างเหตุผลและหาข้อผิดของเธอเพื่อให้เธอกลับใจ แต่พราวก็ตอบกลับด้วยน้ำเสียงที่เข้มแข็ง เหตุผลที่ดลภพที่ไม่อาจเถียงได้อีก

พราวเองก็ถอนใจยาวอย่างระงับอารมณ์ไม่แพ้กัน เพียงแต่เสียงหล่อนเย็นเฉียบยิ่งกว่า

“หนึ่ง-ตันไทรเป็นเพื่อนฉัน จะให้พูดอีกก็ร้อยครั้งฉันก็ยืนยันคำนี้ คุณดูหมิ่นเพื่อนฉันก็เท่ากับดูหมิ่นฉัน สอง-ฉันไม่ได้จะลงนรก ฉันเพิ่งจะขึ้นมาพ้นจากนรกต่างหาก สาม-อย่าบ้ายเบี่ยงให้ฉันกลายเป็นผู้ผิด เท่า ๆ กับคุณ ฉันเป็นเหยื่อ ไม่ใช่เป็นโจร มีพลเมืองดียื่นมือกันเข้ามาช่วยฉันถึงรอดมาได้ ถ้าหากว่าเราэйมองกันไปคนละทางแบบนี้ ก็ไม่มีประโยชน์อะไรจะพูดกันอีก คุณกลับบ้านไปเถอะดล ถ้าคุณยังตื้อตึงอยู่ที่นี้ คุณก็ต้องไปหาโรงแรมที่อื่นอยู่ ฉันไม่ต้องการอยู่ที่เดียวกัน แต่ฉันก็จะไม่เป็นฝ่ายไป ฉันจะอยู่ถึงวันเปิดโรงแรม คุณนั่นแหละเป็นฝ่ายกลับไปก่อน”

(ตามลมปลิว. 2558 : 340)

พราวไม่เคยใช้เสียงพูดเย็นเฉียบเด็ดขาดแบบนี้กับสามีมาก่อน เธอพูดเพื่อให้สามีเข้าใจว่าเธอหมดรักเขาแล้ว และกำลังจะถอนตัวออกมาจากความเจ็บปวดที่ได้ประสบมาและต้องการจบทุกอย่างกับสามีเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่

ตันไทร

ตันไทรเป็นผู้ชายที่แตกต่างกับดลภพทั้งด้านการศึกษา และการทำงาน ตันไทรชอบความอิสระ มีความคิดแปลกไปจากคนอื่น ในช่วงระยะแรกพราวเห็นเขาเป็นคนเย็นชา ไม่มีมารยาท และคิดอะไรแปลก ๆ ที่ทำให้เธอรับไม่ได้ แต่เมื่อรู้จักตันไทรมากขึ้นจึงเห็นว่าแม่จะรักอิสระ ตันไทรก็มีความรับผิดชอบ มีความเป็นตัวของตัวเอง เปิดเผย ไม่เห็นแก่ตัว ความคิดกระตือรือร้นของตันไทร และพฤติกรรมต่าง ๆ ของเขาทำให้พราวเข้มแข็งขึ้น เขาคอยให้กำลังใจพราว ช่วยให้พราวเข้าใจตัวเองมากยิ่งขึ้นและเห็นทางแก้ไขปัญหาชีวิต

การต้อนรับพราวในฐานะพนักงานของพี่สาว ตันไทรไม่ได้แสดงกิริยามารยาทที่ควรมีและไม่สนใจจะพูดคุยกับพราว ทำให้พราวรำคาญเขา โดยไม่รู้ว่ตันไทรแอบตามเธอและใส่ใจเธอตลอดที่เธออยู่หลวงพระบาง

เสียงชะงักหายไปแค่นั้น เมื่อเห็นคนที่ยื่นเท้าสะเอวข้างหนึ่ง อีกมือนำร่มสีดำ ส่งให้หล่อน

“เอาร่มมาส่งคุณนาย แดดร้อนเดี่ยวเป็นลม”

(ตามลมหปลิวิ. 2558 : 163)

เมื่อพร่าวไม่สบายเป็นไข้ ต้นไทรเป็นคนแรกที่รับรู้ และพยายามให้พร้อมกับเฝ้าพร่าวด้วย แต่เมื่อพร่าวตื่นมาและคิดว่าต้นไทรอาจถือโอกาสทำอะไรเธอ ต้นไทรไม่แก้ตัว ยิ่งแกล้งพร่าวเหมือนเดิม พร่าวไม่รู้ว่ต้นไทรเป็นห่วงเธอจริง จนกระทั่งได้รู้ความจริงจากคนอื่น

“อ้ายไทรเห็นเอื้อยไม่ออกจากห้องนานมาก เลยเป็นห่วงว่าจะเจ็บไข้ พอเห็นว่าเอื้อยพร่าวเป็นไข้จริง ๆ ตัวร้อนจัด ก็ไปหายามาให้กิน บอกว่ายาจากกรุงเทพฯ ไข้ขึ้นสูงก็หายได้ เร็วกว่าไปหาหมอ”

(ตามลมหปลิวิ. 2558 : 186)

ต้นไทรเป็นคนมีเหตุผล รู้กาลเทศะ เมื่อดลภพลากพร่าวเข้าห้อง เขารู้ว่าเป็นเรื่องระหว่างสามีภรรยา จึงไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง แต่ด้วยความเป็นห่วงว่าอาจถูกสามีทำร้าย จึงนั่งอยู่ที่ไม่ไกลจากห้องของพร่าว เมื่อพร่าวต้องการความช่วยเหลือ เขาเป็นคนแรกที่ออกมาห้ามดลภพให้หยุดใช้กำลังกับพร่าว

“ต้นไทร...ต้นไทร” หล่อนกรี๊ดร้องออกมาอีกครั้ง ด้วยความสิ้นหวัง “คุณมันคนใจร้าย” ในตอนนั้นเอง มือใครคนหนึ่งก็ยึดข้อมือดลภพไว้ กระชากหลุดจากการเขย่าหญิงสาว พอเจ้าตัวหันขวับไป เพื่อจะผลักอีกฝ่ายกระเด็นไปที่มาขัดจังหวะ มือข้างที่ถูกยึดก็ถูกจับบิดเต็มแรงด้วยฝีมือผู้ที่รู้จักศิลปะการป้องกันตัว จนดลภพร้องลั่น ปวดแปลบจนมืออีกข้างปล่อยจากภรรยา ตัวเขาเองถูกจับแขนบิดไว้ทางด้านหลัง ขาพับถูกเตะเต็มแรงจนเข่าอ่อนพับลงในท่าคุกเข่า

(ตามลมหปลิวิ. 2558 : 306)

ต้นไทรมีความรู้สึกดีกับพร่าว และอยากจะช่วยเธอให้พ้นจากความทุกข์ด้วยวิธีของเขา คือหาเรื่องให้พร่าวโกรธเพื่อไม่ต้องหมกมุ่นอยู่กับเรื่องของตัวเอง

“เพราะยังงี้แหละหรือ คุณถึงหาเรื่องตีรวนฉันทารพัต คงเห็นฉันทยังไม่เข้าท่า ฉันทกำลังเป็นทุกข์มาก ไม่มีกะจิตกะใจนึกถึงอะไรนอกจากเรื่องของตัวเอง คุณก็น่าจะรู้”

“รู้” ชายหนุ่มตอบหน้าตาเฉย “ผมถึงอุทิศตัวเองหาทางให้คุณนึกถึงเรื่องอื่น ๆ ไงละ คุณจะได้ไม่มัวแต่กลุ่มเรื่องของตัวเอง”

“โ๊ะโอะ!” พรานหัวเราะคิก “เพิ่งรู้เดี๋ยวนี้เองว่าต้นไทร
ตั้งใจทำการกุศล หลงเข้าใจผิดว่าคุณไม่ชอบหน้าฉันอยู่ตั้งนาน
ฉันน่าจะปวดหัวกับคุณแทบตายเสียละ”

(ตามลมปลิว. 2558 : 398)

เนื่องจากต้นไทรเป็นเพื่อนและเคยเกี่ยวข้องกับพลอย ทั้งยังรู้เรื่องตลกกับพลอยด้วย
เมื่อเขาคิดว่าถึงเวลาที่พรานควรได้เห็นตัวจริงของตลกพลอย เขาจึงให้พรานดูวีซีดีที่พลอยให้ พรานเกือบ
ช็อกเมื่อได้เห็นภาพสามีกกับพลอยในวีซีดี ได้เห็นตัวตนที่แท้จริงของสามี กิริยาของพราน ทำให้ต้นไทร
รู้สึกผิดที่ทำให้พรานต้องเจ็บใจ

ภาพในจอหายวับไป แต่แสงมีดมีดคงพุ่งวูบวาบพาดผ่าน
สายตาล่องจมนมองสิ่งอื่นใดไม่เห็น มารู้สึกตัวอีกครั้งเมื่อมือหนึ่ง
เขย่าป่าหล่อนแรง ๆ

“พราน...คุณช็อกหรือเปล่า ผมเสียใจนะ...ผมขอโทษ ผม
ไม่น่าจะให้คุณดู”

หล่อนเห็นดวงหน้าที่ก้มลงมอง บอกความตกใจและห่วงใย
อย่างไม่เสแสร้ง ดูเหมือนเป็นหนึ่งในน้อยครั้งที่ต้นไทรถอดหน้ากาก
แห่งความไม่แยแสออกจากตัว แสดงให้เห็นว่าเขาเองก็รับรู้ต่อ
ทุกข์สุขของคนอื่นเช่นกัน

(ตามลมปลิว. 2558 : 331)

แม้จะมีความรู้สึกดี ๆ กับพราน แต่ต้นไทรรู้ว่าตัวเองยังไม่ดีพอที่จะครองคู่กับพราน
เพราะการใช้ชีวิตอย่างอิสระ ทำให้ชีวิตไม่มั่นคง ทั้งงานและฐานะ แต่ด้วยความรักเขาได้ทดลอง
เปลี่ยนแปลงตัวเองจนสำเร็จและกลับมาพบกับพรานอีกครั้งเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ของทั้งสองคน

ต้นไทรค้นหาหนทางของเขาพบแล้ว อย่างน้อย หล่อนก็รู้
แล้วว่าเขาไม่ใช่ใบไม้ปลิวไปตามสายลมพัดพาอีกต่อไป แต่เป็น
ต้นไม้ที่เริ่มจะหยั่งรากลงยึดแน่นกับพื้นดิน

ถึงแม้ชายหนุ่มไม่ได้พูดออกมา พรานก็รู้ว่าเขาทำเพื่อ
หล่อน หล่อนเชื่อว่าเจ้าตัวเก็บตัวเงียบกริบไม่ยอมส่งข่าวให้รู้
ก็เพราะเขาเองก็ไม่แน่ใจว่าจะอดทนเปลี่ยนแปลงตัวเองได้ตลอดรอดฝั่ง
หรือไม่ ถ้าหากว่าไปไม่ตลอด หล่อนจะได้ไม่เสียความรู้สึกที่เขา
ก่อความหวังให้ แล้วพังทลายลง

(ตามลมปลิว. 2558 : 396)

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครหลักสามคนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ภาพภายนอกของดลภพเป็นภาพที่ดูดี น่านับถือและเป็นผู้ชายที่มีอนาคต แต่ในความเป็นจริงเขายังยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ใช้ความคิดของตัวเองในการแก้ปัญหาโดยไม่พยายามเรียนรู้หรือคิดถึงความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้การแก้ปัญหาล้มเหลว ในขณะที่ต้นไทรดูเสมือนหนึ่งเป็นคนที่รักอิสระ ไม่สนใจผู้อื่น ทั้งที่แท้จริงแล้วเขาเป็นคนลึกซึ้งและเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น ๆ เมื่อมีความรักก็มีความจริงใจและความพยายามเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อคนที่รัก ในขณะที่พราวเป็นผู้หญิงที่ค่อนข้างสมบูรณ์แบบในสายตาของผู้ชาย แต่พราวมีจุดอ่อนที่เป็นคนใจแข็ง ไม่ยอมฟังและให้อภัยยาก ประกอบกับพราวมีต้นไทรคอยดูแลเป็นกำลังใจทำให้พราวได้เห็นข้อแตกต่างระหว่างผู้ชายทั้งคู่ ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างดลภพกับพราวจึงจบลงด้วยการหย่าร้าง

3.4.3 ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายเรื่อง ตามลมปลิว

ปัญหาครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้ คือปัญหาการปิดบังเรื่องราวบางเรื่องที่ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งมองว่าเป็นการไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน และความเบื่อก่อนหน้าที่ต้องจำใจอยู่กับคู่สมรสเดิม เหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหลายครอบครัว ดังนี้

1) ปัญหาที่เกิดจากสามีนอกใจภรรยา

ปัญหาสามีนอกใจภรรยา เป็นปัญหาใหญ่ที่ทำให้ชีวิตคู่หมดความสุขและทำให้ครอบครัวแตกแยก ผู้เป็นสามีนอกใจภรรยา มีความสัมพันธ์กับผู้หญิงคนอื่น มักจะพยายามปิดบังไม่ให้ภรรยา รู้ แต่เมื่อภรรยา รู้เรื่อง จะเกิดความขัดแย้งรุนแรงระหว่างคู่สมรส เช่น กรณีพราวกับสามี เมื่อรู้ว่าสามีปิดบังความสัมพันธ์ที่เคยมีกับพลอย เธอโกรธมากเพราะรู้สึกว่าตัวเองถูกสามีหลอกหลวง

“ฉันไม่รู้ว่าคุณหลอกตัวเองหรือเปล่า แต่ที่รู้แน่ ๆ คือคุณ
หลอกฉัน หลอกมาตั้งแต่ก่อนแต่งงาน...จนถึงวันนี้”

(ตามลมปลิว. 2558 : 47)

นอกจากนั้นยังทำให้รู้สึกระคายใจที่สามีแบ่งปันความรักให้กับหญิงอื่น ทำให้เกิดความทุกข์

จู่ ๆ เขาก็กลายเป็นใครอีกคนที่ก่อความคายนใจอย่างบอก
ไม่ถูก มือที่เคยลูบไล้ทะนุถนอมผิวกายหล่อน เป็นมือเดียวกันที่เคย
ไขว่คว้าผู้หญิงอีกคนในอ้อมแขน ปากที่พูดหว่างหาอาหารบอก
ความรักอยู่เวลานี้ เป็นปากเดียวกับที่เคยจูบพลอยอย่างเร้าร้อน
ดูดีมี...

(ตามลมปลิว. 2558 : 60)

คู่สามีภรรยาที่มีปัญหาจากเรื่องเช่นนี้อีกคู่หนึ่ง คือพัชรศรีกับมอง พี่สาวและพี่เขยของพรราว มองเป็นผู้ชายเจ้าชู้ มีผู้หญิงหลายคน ในช่วงระยะแรกที่พบปัญหาฝ่ายหญิงก็รู้สึกเสียใจและไม่รู้ว่าจะแก้ไขปัญหายังไงเหมือนกับพรราว

พัชรศรีนั่งไปอึดใจ

“เขาเจ้าชู้ มีผู้หญิงอื่น...หลายคนไม่ใช่คนเดียว” หล่อนเลือกคำพูดอย่างรวบรัดที่สุด น้ำเสียงแสดงว่าไม่อยากจะพูดเรื่องนามแหลมที่เสียดแทงอก “เรื่องอื่น ๆ เขาดีหมดทุกอย่าง พี่ก็คิดอย่างเดียวกับพรราว...ไม่อยากจะอยู่ แต่ก็ไม่อยากจะหย่า มันทรมาณมากนะน้อง ในช่วงนั้น กลิ่นไม่เข้าคายนะไม่ออก ตัดสินใจไม่ตก คิดกลับไปกลับมา ทุรนทุรายจนจะบ้า พี่ว่าไม่มีตอนไหนที่เราจะทรมาณเท่าตอนหาทางออกไม่ได้ ลูหย่ากันไปเลยรู้แล้วรู้รอดจะดีกว่า แต่...พี่ก็ไม่อยากจะหย่า ทั้งที่ไม่รักจะอยู่กับเขาอีกแล้ว”

(ตามลมปลิว. 2558 : 104)

เมื่อเกิดเรื่องใหม่ ๆ พัชรศรีก็เคยเสียใจที่สามีนอกใจเธอ ทำให้เธอต้องทนทุกข์ทรมาณ แต่ด้วยความจำเป็นทางธุรกิจทำให้ทั้งคู่ต้องรักษาสถานภาพสามีภรรยาไว้ เมื่อเวลาผ่านไปก็ยอมรับสภาพนี้ได้ แต่อยู่แบบต่างคนต่างอยู่ ไม่ยุ่งเรื่องส่วนตัวของอีกฝ่าย ซึ่งเป็นวิธีการดำเนินชีวิตแบบหนึ่งของคู่สมรสบางคู่

“เขาเองก็ไม่ต้องการสูญเสียพี่ ถึงวันนี้ เรามีความสุข พี่ไม่ต้องนอนกรนกระสับกระส่ายรอว่าเมื่อไรมองจะกลับบ้าน มองไม่ต้องลำบากใจปิดบังพี่เรื่องไปพบผู้หญิงคนไหนมา หยก ๆ เราสองคนมองหน้ากันติด พี่ไม่เคยถามเรื่องผู้หญิงของเขา เขาก็ไม่เคยถามเรื่องผู้ชายของพี่”

(ตามลมปลิว. 2558 : 107)

2) ปัญหาการหย่าร้าง

การหย่าร้างเป็นจุดคลี่คลายของเรื่องทั้งหมดที่เกิดขึ้น และเป็นจุดสิ้นสุดของความทุกข์ที่เกิดขึ้นเพราะปัญหาระหว่างคู่สมรส พรราวกับสามี และคู่อื่นที่มีปัญหาในนวนิยายจึงจบด้วยการหย่าร้าง

พรราวทนทุกข์ทรมาณมากมายเพราะสามีกับน้องสาวตัวเองมีความสัมพันธ์กัน เธอไม่รู้จะแก้ไขปัญหายังไง คนหนึ่งเป็นสามี อีกคนก็เป็นญาติพี่น้อง ทำให้เธอหาทางออกไม่ได้ใจหนึ่งยังรักสามี อีกใจหนึ่งก็ไม่ยอมให้อภัยสามี จึงตัดสินใจไม่ถูกว่าจะหย่าหรือทนอยู่ต่อไป แต่เมื่อเธอได้เห็นและรับรู้ตัวตนที่แท้จริงของสามี จึงรู้ใจตัวเองว่า เธอกับสามีไปด้วยกันไม่ได้ จึงตัดสินใจหย่า

แม่ของหล่อนผิดหวังจนเก็บสีหน้าไม่อยู่ เมื่อลูกสาวคนเล็ก กลับมาบอกว่าตัดสินใจหย่าขาดจากสามี

“ทำไมล่ะพราว ดลตามไปจ้อถึงที่โน่น ลูกถือปฏิญญาไป แล้วหรือเปล่า พลอยใจใหม่เป็นมือที่สาม ตามไปถึงโน่น”

...

“ไม่เกี่ยวกับพลอยค่ะแม่ พรารกับดลตกลงกันเองว่าเรา จบกันแล้ว”

ดลภพยอมหย่า พรารไม่แปลกใจที่เขานัดวันให้หล่อนไปทำ การเขตโดยไม่มีกรโยกโย้ใด ๆ หล่อนเชื่อว่าเขาเองก็เริ่มค้นพบ ตัวเองแล้วเช่นกันว่า การกลับเป็นโสด พร้อมจะสนุกกับผู้หญิงแบบ ที่เขาชอบได้มากเหลือเพื่อไม่จำกัดนับเป็นลสิ่งนำอภิรมย์กว่ามีชีวิตคู่ หลายเท่า

(ตามลมลปวิ. 2558 : 377)

ดังนั้น เมื่อคู่สมรสเข้าใจซึ่งกันและกันว่าการอยู่ด้วยกันไม่มีใครมีความสุข การหย่าร้างเป็นวิธีเดียวที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ การหย่ากันจะทำให้ทั้งสองฝ่ายสามารถไปมีชีวิตที่ตัวเองชอบ ไม่ต้องทนทุกข์ทรมานอีกต่อไป

พัชรศรีก็หย่ากับสามีฝรั่งเช่นกัน ถึงแม้ตอนแรกเธอไม่อยากหย่า เพียงแต่ต่างคน ต่างอยู่ แต่ก็หลีกเลี่ยงการหย่าไม่ได้

พัชรศรีไม่ได้ปริปากเล่าให้ทางบ้านฟังเรื่องหล่อนหย่าขาด จากสามี นอกจากพรารแล้ว ก็ไม่มีใครรู้จนแล้วจนรอด

หญิงสาวผู้รู้ดีว่าเรื่องหย่าของน้องสาวเป็นพายุครั้งหนัก หน่วงมากพอแล้ว คุณย่า คุณป้าและแม่ทนทานกับพายุครั้งที่สอง จากหล่อนและสามีชาวฝรั่งเศสไม่ไหวแน่นอน อย่างน้อยก็ไม่ควร จะเกิดขึ้นในระยะเดียวกัน ทั้งห่างกันไปสักปีสองปี อาจจะทำให้เจ็บ ได้มากกว่า ว่าชีวิตสมรสนั้นไม่ใช่จุดหมายปลายทางของหลอนสาว อีกแล้ว มันอาจเป็นแค่สถานีพักกลางทางเท่านั้นเอง

(ตามลมลปวิ. 2558 : 384)

นอกจากนี้ คู่สมรสอื่น ๆ ในเรื่องที่มีปัญหา ก็จบด้วยการหย่าร้างหมด

กฤษฎาหย่าขาดจากภรรยาแล้ว กลายเป็นหนุ่มโสดเนื้อ หอม อีสระเสรีเต็มตัวเพราะลูกอยู่กับทางฝ่ายแม่ นอกจากพ่อส่ง เสียค่าเลี้ยงดูรายเดือนแล้ว ก็ไม่มีภาระอย่างอื่นอีก

...

ผู้ชายรอบตัวหล่อนหย่าขาดจากภรรยากันเป็นว่าเล่น จน
พราวสงสัยว่ามีที่รายที่ตั้งครอบครัวได้ตลอดรอดฝั่ง ในบริษัทหล่อน
นั้น นอกจากกฤษฎา ก็มีแต่หนุ่มใหญ่อีกหลายรายที่เลิกร้างกับ
ภรรยา เดินสวนกันไปมาแทบจะชนกันตาย

คนรักเก่าของพราวสมัยเรียนอยู่มหาวิทยาลัย ก็เพิ่งเลิกกับ
ภรรยาเช่นกัน ในเมื่อไม่มีลูก และไม่ได้จดทะเบียนสมรส ก็เลยเลิก
กันอย่างสาเหตุก็มีเพียงว่าคือแม่ผู้สนับสนุนลูกสะใภ้คนนี้ถึงแก่
กรรมไปแล้ว เขาก็ไม่ยากทนอยู่กับภรรยาที่ผู้ใหญ่จัดการจับคู่ให้
อีกต่อไป

ผู้หญิงคนแรกที่เขาหวนกลับมาติดต่อกับ ก็คือพราว

(ตามลมปวิ. 2558 : 387)

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า คู่สมรสที่เกิดปัญหาก็มักจบด้วยการหย่าร้าง ไม่มีวิธีการ
แก้ไขอย่างอื่น คนในสังคมก็ไม่ได้เห็นว่าเรื่องการหย่าร้างเป็นเรื่องที่แปลกหรือเรื่องขายหน้า คู่ที่
หย่าร้างกันแล้ว ก็สามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ คบหากับผู้ที่ถูกใจคนใหม่ และแต่งงานใหม่โดยไม่เป็นที่
รังเกียจของสังคมอีกต่อไป

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น สรุปปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายเรื่อง
ตามลมปวิ ดังนี้

1) สามีนอกใจภรรยา ผู้ชายอาจชอบผู้หญิงแบบหนึ่งแต่ต้องการแต่งงานกับผู้หญิงอีก
แบบหนึ่ง เพราะความชอบกับความต้องการอาจไม่ตรงกัน ซึ่งเป็นสาเหตุที่มีพฤติกรรมนอกใจได้
ง่าย

2) การหย่าร้าง การหย่าร้างเป็นการแก้ไขและยุติปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สมรสและไม่
สามารถอยู่ด้วยกันต่อไปได้อีก

บทที่ 4

การวิเคราะห์สาเหตุปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่สะท้อนจากนวนิยายไทย

สาเหตุของการเกิดปัญหาครอบครัวอาจมีได้จากหลายสาเหตุทั้งจากปัจจัยภายในครอบครัว และภายนอกครอบครัว และหลายปัญหาที่เกิดขึ้นอาจเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายในครอบครัว เช่น บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน เป็นต้น ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความเปลี่ยนแปลงภายในครอบครัวอาจเป็นปัญหาสะสมที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว ทั้งนี้ เพราะเกิดจากความเปลี่ยนแปลงไปทีละน้อย ๆ จนสมาชิกในครอบครัวไม่ทราบว่าครอบครัวกำลังเกิดปัญหาและไม่ทราบสาเหตุ ฉัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2545 : 73-78) ได้กล่าวถึงสาเหตุการเกิดปัญหาครอบครัวสรุปได้ดังนี้คือ สาเหตุแรกของปัญหาเกิดจากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองที่ผ่านมาในสังคมไทย ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงพลิกผันอย่างรวดเร็ว สภาพการณ์ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ครอบครัวต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ เช่น สมาชิกในครอบครัวมีเวลาที่จะใกล้ชิดสัมพันธ์กันน้อยเกินไป การขาดการเอาใจใส่ ให้แก่กัน เกิดความขัดแย้งเนื่องจากความเครียดจากหน้าที่การงานในสังคมที่มีการแข่งขันมากขึ้น การแบ่งบทบาทหน้าที่ตามเพศในครอบครัวเปลี่ยนไป การสื่อสารระหว่างสมาชิกครอบครัวไม่เข้าใจ ซึ่งกันและกัน เป็นต้น สภาพการณ์เหล่านี้กลายเป็นต้นตอของปัญหาครอบครัวได้ สาเหตุที่สองของปัญหาเกิดจากความไม่สอดคล้องระหว่างค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมดั้งเดิมในสังคมไทย ที่ฝังอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยมานานกับสภาพสังคมสมัยใหม่ ความมีอิสระทางความคิดของคนรุ่นใหม่ การเห็นคุณค่าในสถาบันครอบครัวของคนรุ่นใหม่ลดลง สาเหตุเหล่านี้อาจทำให้เกิดปัญหาครอบครัว เช่น ปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกันในครอบครัวเนื่องจากพฤติกรรมมากู้หลายเมีย ปัญหาการใช้ ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวอันเนื่องมาจากการปรับตัวเข้าหากันไม่ได้ ของสามีภรรยา เป็นต้น

สภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยดังกล่าวข้างต้น ได้รับการบันทึกและถ่ายทอดผ่านนวนิยายแนวชีวิตครอบครัวไทยมาเป็นระยะ งานวิจัยในบทนี้จึงได้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาครอบครัวที่สะท้อนผ่านนวนิยายแนวชีวิตครอบครัวของไทยในช่วง พ.ศ. 2508 - 2557 ที่นำมาศึกษาดังนี้

4.1 สาเหตุปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508 - 2557

- 1) สาเหตุจากปัจจัยส่วนบุคคล
 - 1.1) ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลในครอบครัว
 - 1.2) พฤติกรรมของบุคคลในครอบครัว
- 2) สาเหตุจากปัจจัยแวดล้อม

- 2.1) ความเปลี่ยนแปลงของบทบาทหน้าที่ตามเพศในครอบครัว
- 2.2) ความเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติ
- 2.3) ความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรมของบุคคลในสังคม
- 2.4) ความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต

4.2 การเปรียบเทียบสาเหตุปัญหาครอบครัวในนวนิยายกับในสังคมจริง

4.1 สาเหตุปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508 - 2557

ผู้เขียนนวนิยายแนวชีวิตครอบครัวทั้งสี่เรื่องได้นำเสนอปัญหาครอบครัวในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวมาจากปัจจัย 2 ประการ ดังต่อไปนี้

1) สาเหตุจากปัจจัยส่วนบุคคล

สาเหตุจากปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง สาเหตุการเกิดปัญหาของครอบครัวที่เกิดจากลักษณะนิสัยส่วนตัวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สืบเนื่องมาจากคู่สมรสเป็นประการสำคัญ (ลินดา วงษ์ธน. 2533 : 12)

การวิเคราะห์สาเหตุที่สะท้อนจากนวนิยายจะเรียงลำดับตามสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา โดยเริ่มต้นจากลักษณะนิสัยส่วนตัวหรือบุคลิกภาพของบุคคล อันส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมจนนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัวและทำให้ความขัดแย้งค่อยขยายวงกว้างขึ้น

1.1) ลักษณะนิสัยส่วนตัวหรือบุคลิกภาพของบุคคลในครอบครัว

ความหมายของบุคลิกภาพแยกเป็นสองประการ คือบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะที่ปรากฏภายนอก ได้แก่ สภาพนิสัยจำเพาะ หรือลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลหนึ่ง ที่แสดงออกมาในรูปพฤติกรรมทางกาย วาจา ต่อบุคคลอื่น หรือต่อสภาพแวดล้อม โดยทั่วไปของบุคคลนั้น และบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะที่ปรากฏภายใน ได้แก่ สภาพลักษณะนิสัย (พระอภิรักษ์ อภิรักษ์. 2556 : 19)

ลักษณะบุคลิกภาพเป็นปัจจัยก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งเมื่ออยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในครอบครัว โดยเฉพาะลักษณะบุคลิกภาพของคู่สมรส การคบหาดูใจกันเป็นเรื่องสำคัญของการใช้ชีวิตคู่ของทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้จักนิสัยใจคอ ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนทัศนคติในเรื่องต่าง ๆ ระหว่างกัน สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันในระยะยาว หากต่างฝ่ายต่างไม่ยอมรับนิสัยของอีกฝ่าย และมีทัศนคติหรือมุมมองในการใช้ชีวิตคู่ที่แตกต่างกัน ย่อมจะส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัวได้ง่ายขึ้น จากการวิเคราะห์พบว่า ชีวิตคู่สมรสเกิดปัญหาเพราะสามัคคีกับภรรยา มีลักษณะบุคลิกภาพแตกต่างกันจนเกิดการหย่าร้าง ได้แก่ คู่ของอนิรุทธิ์กับวิกันดา ในเรื่องเมียหลวง พชรกับมินตรา ในเรื่องสิ้นสวาท และดลภพกับพราว ในเรื่องตามลมปลิว

อนิรุทธิ์กับวิกันดา

อนิรุทธิ์กับวิกันดาเป็นคู่สามีภรรยาที่เหมาะสมและเท่าเทียมกันทุกด้าน ไม่ว่าจะโดยฐานะทางสังคม หน้าที่การงาน สกูลรุ่นชาติ รูปร่างหน้าตา แต่สิ่งที่ทำให้ทั้งสองคนไม่สามารถใช้ชีวิตด้วยกันได้ตลอดไปคือความแตกต่างของบุคลิกภาพส่วนตัว ซึ่งรวมถึงนิสัยและทัศนคติในการดำเนินชีวิตคู่ กล่าวคือ อนิรุทธิ์เป็นผู้ชายที่มีนิสัยเจ้าชู้ ชอบความสำราญและชอบหาความตื่นเต้นจากสิ่งแปลกใหม่ รวมถึงเรื่องผู้หญิง เขาชอบหาความตื่นเต้นจากการคบหาผู้หญิงหลากหลาย โดยไม่เห็นว่าการคบหาและมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่นเป็นเรื่องที่สามารถสร้างปัญหาระหว่างเขากับภรรยาได้ เขาคิดว่าเรื่องการเที่ยวผู้หญิงเป็นเรื่องเล็กและเป็นเรื่องธรรมดาของผู้ชาย ภรรยาจึงไม่ควรถือเป็นเรื่องใหญ่และเสียอารมณ์ เสียความรู้สึกกับสามี ดังที่เขาเถียงกับวิกันดาว่า

“ผู้ชายนอนได้กับทุกคนที่เขาพอใจ...โลกไม่ถือว่าเป็นเรื่องเสียหาย” เขาแบมือ ดูสบายอารมณ์ เหมือนพูดถึงดินฟ้าอากาศที่วิปริตไปบ้าง “คุณจะบังคับตัวเองให้อยู่กับคุณคนเดียวทุกวัน ทุกคืนจนตลอดชีวิตไม่ได้ดอก วิ เข้าใจเสียใหม่...นี่เรากำลังพูดถึงกฎธรรมดาของโลกียชนนะ ไม่ได้หมายความว่าถึงสุนทรียะด้าน ความรักที่สูงกว่านั้น ถ้าคุณไม่รู้จักแบ่งแยก ‘ชั้น’ ของอารมณ์ ไม่รู้จักแบ่งแยก ‘ชนิด’ ของลัทธิ คุณก็ต้องหน้ามืดตามัวอยู่ อย่างนี้ไม่รู้จบ”

(เมียหลวง. 2555 : 26)

“แต่คุณก็รู้ว่าผมเป็นคนรักสนุก ชอบความสำราญ ทนความหยุดนิ่งของชีวิตไม่ได้ ถ้าคุณรู้จักเข้าใจ คุณไม่ถือก็รับรองว่าจะไม่มีอะไรกระทบกระเทือนชีวิตคู่ของเราเลย”

(เมียหลวง. 2555 : 43)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า อนิรุทธิ์ไม่เห็นว่ามีนิสัยเจ้าชู้เป็นเรื่องเสียหายของผู้ชาย แต่เป็นสัญชาตญาณของผู้ชาย เป็นเรื่องธรรมดาที่ภรรยาควรเข้าใจและไม่ควรบังคับให้สามีมีได้แค่ผู้หญิงคนเดียว ภรรยาควรเข้าใจความต้องการของสามีในเรื่องชู้สาว

ทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ชีวิตคู่ของอนิรุทธิ์คือภรรยาจะต้องเป็นคนที่เหมาะสมกับสามีในทุกด้าน ดังนั้นเมื่อเขาเลือกผู้หญิงมาเป็นภรรยาแล้วเขาจะยกย่องและรักภรรยาตลอดไปโดยที่ผู้หญิงอื่นไม่สามารถแทนตำแหน่งภรรยาได้ แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าความรักที่มีให้ภรรยาจะทำให้เขาไม่สามารถมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่นได้

“คนที่เลือกคู่ โดยคำนึงถึงแต่ ‘วันนี้’ นะ เคยเสียใจกันมามากต่อมากแล้ว ผมเป็นคนออกจะซื่อ เพราะฉะนั้นผมก็ไม่ชอบที่

จะเห็นตัวเองเดินคู่ไปกับยายอะไรพื้น ๆ คนหนึ่ง ในขณะที่เรา
ใหญ่โตขึ้นมาจนเป็นที่ยกย่องกล่าวขวัญ คู่ของผมจึงต้องเหมาะสม
กับผม ทั้งยามที่ผมยังด้อยและยามที่ผมดีได้...เพราะฉะนั้นวิไม่
ต้องตกใจ คุณก้าวขึ้นบันไดมาจนสุดยอดล้าหน้าผู้หญิงหลาย ๆ คน
แล้ว คุณจงยืนอยู่ที่นั่นด้วยความภาคภูมิใจ เชื่อมมั่นและมองลงไปดู
ผู้หญิง อื่น ๆ อย่างดูมดดูปลวก ผัวของคุณไม่มีวันจะดึงเอามด
ปลวกขึ้นมาไต่บนหัวของเขาเป็นอันขาด”

(เมียบลวง. 2555 : 71)

ส่วนวิกันดาเป็นผู้หญิงที่นอกจากจะสวยสง่าแล้วยังจบการศึกษาระดับสูง มีความคิด
เป็นของตัวเองและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน สามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้
ด้วยคุณสมบัติเหล่านี้ทำให้เธอได้รับความชื่นชมและการยอมรับในสังคมระดับสูง เธอเหมือนเป็น
ตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกที่มองว่าหญิงและชายย่อมมีความ
เท่าเทียมกันในสังคม ดังนั้น เมื่อเธอพบว่าสามีเจ้าชู้มีภรรยาบ่อย เธอไม่ได้แสดงพฤติกรรมเหมือน
ผู้หญิง ‘ชั้นต่ำ’ ในสังคมที่ทั้งด่าทั้งต่อตีกับสามี การอบรมสั่งสอนจากครอบครัวพ่อแม่และการศึกษา
ที่ได้รับ ทำให้เธอมีความอดทนอยู่ในระดับสูงและสามารถแสดงท่าทีเยือกเย็นในการรับมือกับปัญหา
ถึงแม้ว่าใจเธอเจ็บปวดมาก

ฉันได้แต่หัวเราะ...บางทีองคค์นารถอาจยังไม่เข้าใจความ
เยือกเย็นของผู้หญิงที่มีสามีเจ้าชู้ก็ได้ เพราะอย่างน้อย ๆ พลเวทย์
สามีขององคค์นารถก็ตรงกันข้ามกับสามีฉันอย่างฟ้ากับดิน

(เมียบลวง. 2555 : 46)

ฉันตอบสายตาสล่อนด้วยยิ้มนิค ๆ...อยากจะบอกว่า บาง
ทีเราก็ต้องใช้ความสงบในเรื่องบางเรื่อง ต่อคนบางคนบางประเภท
เหมือนกัน

ผู้หญิงที่เอาแต่อารมณ์โทสะวูวาม ไม่เคยทำให้เกิด
ประโยชน์อันใดแก่ตนเองเลย

(เมียบลวง. 2555 : 50)

จึงเห็นได้ว่า เมื่อภรรยาพบว่าสามีคบหาผู้หญิงอื่นซึ่งเป็นปัญหาทำให้เกิดความ
ร้อนใจได้ แต่วิกันดาก็พยายามทำให้สงบและแสดงท่าทีเยือกเย็นต่อหน้าคนอื่น เพราะเธอเข้าใจดีว่า
การเสียอารมณ์หรือวูวามไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ เธอต้องอดทนและเก็บความทุกข์ไว้ในใจตัวเอง
แต่ความเยือกเย็นของวิกันดาไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ กลับทำให้ผู้หญิงอื่นคิดว่าเธออ่อนโยน ใจกว้าง
จึงก้าวเข้ามาอยู่กับชีวิตคู่ของเธอ

สำหรับทัศนคติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศโดยไม่เลือกของอนิรุทธนั้น วิกันดามีความคิดเห็นขัดแย้งกับอนิรุทธอย่างสิ้นเชิง วิกันดามีทัศนคติเกี่ยวกับชีวิตคู่ว่าสามีภรรยาต้องอยู่ด้วยกันอย่างรักเดียวใจเดียว ต้องรู้จักให้เกียรติซึ่งกันและกัน และวิกันดาก็ปฏิบัติตัวเพื่อไม่ให้สามีเสียหน้ามาตลอด ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าสามีมีเมียคนอื่น แต่ก็ยังสามารถทำให้เยือกเย็นเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น สามารถควบคุมอารมณ์เมื่อต้องออกสังคมคู่กับสามีโดยเก็บความเจ็บปวดไว้ในใจ

เหตุไฉนฉันจะไม่เข้าใจเจตนาของเขา ไยจะไม่รู้ว่ายกย่องสรรเสริญฉันเพียงใด ฉันผู้เป็นศรีภรรยา...เซ็ดหน้าซุตาเขาได้ทุกโอกาสทุกสถานที่ แม้แต่ยามเย็นเจิบ ๆ คู่เคียงกับเขาโดยไม่ต้องแจกแจงว่าฉันคือใคร คนที่พบเห็นฉันก็พร้อมจะก้มศีรษะยอมรับนับถือ ในบุคลิกภาพที่สง่างามจนชาวเมืองลือไปไกล

‘ภรรยา ดร.อนิรุทธ สดสวยนักหนา เป็นคนมีความรู้ดีเต๋นสามีของเธอภูมิใจในตัวเธอมาก’

(เมียหลวง. 2555 : 86)

แม้วิกันดาจะพยายามเก็บความรู้สึกลบไม่ให้คนนอกล่วงรู้เพื่อรักษาเกียรติของสามีและของตัวเอง แต่กับสามี วิกันดาเป็นภรรยาที่กล้าแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตัวเองให้สามีรับรู้ว่าเธอไม่ใช่ผู้หญิงที่จะอดทนให้สามีไปคบหาผู้หญิงอื่นได้ ด้วยการบอกให้อนิรุทธรับรู้ว่าเธอไม่สามารถรับเรื่องที่เกิดขึ้นได้

“ฉันอาจจะกว้างขวางเรื่องอื่น แต่ฉันไม่กว้างพอสำหรับเรื่องนี้ ฉันแต่งงานกับคุณ ฉันก็ไม่เคยเผื่อไว้ว่า ครึ่งหนึ่งของคุณอยู่ที่ฉัน อีกครึ่งหนึ่งของคุณอยู่ที่อื่น”

(เมียหลวง. 2555 : 27)

“อย่าลืมก็แล้วกันว่า ฉันไม่ใช่หญิงไทยสมัยโบราณหรอกระยะ ไ้เรื่องที่จะทนให้สามีไปเจ้าชู้กับใครได้ดำตาโดยไม่โกรธนะ เป็นไปไม่ได้ แล้วฉันก็เห็นว่าเรื่องหย่าเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับสมัยนี้แล้วด้วย”

(เมียหลวง. 2555 : 35)

จึงเห็นได้ว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตคู่ของอนิรุทธก็กับวิกันดาขัดแย้งกันโดยที่ฝ่ายสามีเห็นว่าผู้ชายสามารถมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงคนอื่นได้ ไม่มีผลเสียใดต่อความรักและความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสหากภรรยาเข้าใจและยอมรับนิสัยเจ้าชู้ของสามี ในขณะที่ฝ่ายภรรยาไม่ยอมรับให้สามีไปยุ่งกับผู้หญิงอื่น เพราะคิดว่าสามีภรรยาต้องมีความซื่อสัตย์และให้เกียรติซึ่งกันและกัน ปัญหาที่

เกิดขึ้นระหว่างอนิรุทธิ์กับวิกันดาจึงเป็นเพราะฝ่ายสามีไม่พยายามเข้าใจความรู้สึกที่แท้จริงของภรรยา มองว่าการที่ภรรยาไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวคือการยอมรับพฤติกรรมของตน

พชรกับมินตรา

พชรกับมินตราก็เป็นคู่สมรสที่มีปัญหาจากความแตกต่างของลักษณะบุคลิกภาพ กล่าวคือ พชรเป็นผู้ชายที่มีมนุษยสัมพันธ์ เข้ากับคนได้ง่าย โดยเฉพาะการสร้างความสัมพันธ์กับผู้หญิง พชรเป็นผู้ชายเจ้าสำราญ แม้แต่งงานแล้วก็ไม่เปลี่ยนแปลง จนกระทั่งเกิดปัญหา

คุณประภาสรุปไม่ผิด ฉะนั้นคนเจ้าสำราญอย่างผมจึงต้อง
ประสบพบกับความไม่สำราญด้วยความมั่งง่าย มักได้ ที่กว่าจะรู้สึก
ก็สายเกินแก้...หลังจากวันนั้นแล้ว ผมก็เที่ยวไปหากุณอีกจนได้
(ลีนสวาท. 2550 : 172)

“ไอ้ระ...จำไว้ระนายนะมีลูกมีเมียแล้ว”

“เออ แต่เมียลูกยังไม่มี”

“นายพามินต์มามั่งซิ”

เพื่อน ๆ ผมมันคงรู้สันดานผมดี จึงพยายามมาเตือน ๆ

ทางอ้อม หากผมก็เหมือนอิตาทั่วมุขยันตรนั้นแหละ

...เสียวแรงรักสมัครสมานมา

ควรฤพิยาสิมอหงค์

ชะรอยผีร้ายหมายรังแก

จึงดลใจให้แลพะวงหลง

แกล้งทำให้ลึมโฌมยง

วงยงงเหมือนหลับสนิทนอน...

‘ผีร้าย’ นั้นมิใช่อื่นไกล แท้คือความละโมภไม่รู้จักพอแห่ง

สันดานคนนั่นเอง !

(ลีนสวาท. 2550 : 347)

จากตัวอย่างนี้เห็นได้ว่า พชรไม่ได้จริงจังกับผู้หญิงอื่นที่ไม่ใช่ภรรยา เขาเห็นว่าเป็นเพียงเรื่องเล่นตามนิสัยผู้ชายเท่านั้น โดยคิดไม่ถึงว่าความเจ้าชู้ของเขาจะนำปัญหามาสู่ครอบครัวและทำให้เขาต้องสูญเสียภรรยาไปโดยตลอด นิสัยเจ้าสำราญของพชรเป็นการไม่รับผิดชอบต่อครอบครัวของตัวเอง ไม่ได้เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกับสมาชิกครอบครัว ซึ่งต่างกับมินตราที่เห็นครอบครัวเป็นสถานที่ที่เธออยากจะทุ่มเทความรักทั้งหมดและดูแลให้ดีที่สุด

มินตรา...เพราะคุณไม่เคยมีแม่กระมัง คุณจึงทดแทน
ความเป็นแม่ให้ลูกมากมาย นั่นเป็นส่วนหนึ่งเหมือนกันที่ทำให้เรา
ห่างเหินร้างราจนเกิดกรณียุ่งยากขึ้น

(ลีนสวาท. 2550 : 341)

นิสัยที่แตกต่างกันอย่างตรงกันข้ามของพรและมินตราอีกอย่างหนึ่งคือ พรเป็นคน
เปิดเผย คิดอะไรก็พูดออกมาให้คนอื่นรับทราบ ในขณะที่มินตรามักชอบเก็บอะไรไว้ในใจของตัวเอง
ไม่พูดคุยกบอกเล่าให้ผู้อื่นรับทราบ เก็บปัญหาและความทุกข์ไว้ในใจตัวเอง เมื่อแต่งงานแล้ว เธอไม่ได้
แบ่งปันความคิดและความรู้สึกกับสามี ลักษณะบุคลิกภาพเงียบเฉยและการขาดการสื่อสารระหว่าง
สามีกับภรรยาเป็นสาเหตุที่ต่างไม่เข้าใจความคิดและความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่ง

ผมอุทานสุดเสียดายอย่างยินดี มินตรา...ถ้าเราเริ่มทำความเข้าใจกันตั้งแต่ตอนนั้นก็ดีหรอกนะ แต่...คุณก็ยังเป็นคุณที่เงียบ
เฉย มินชา และหนักขึ้นจนผมรู้สึกเหมือนว่า ตนเองกลายเป็นคน
แปลกหน้า ในความรู้สึกของคุณ

(ลีนสวาท. 2550 : 382)

ในด้านทัศนคติการใช้ชีวิตครอบครัวนั้น พรกับมินตราก็มีทัศนคติแตกต่างกัน
กล่าวคือพรคิดจะเป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นผู้ทำงานเลี้ยงครอบครัวโดยไม่ต้องให้ภรรยาออกไป
ทำงาน แต่สำหรับมินตราไม่เคยคิดว่าการเลี้ยงครอบครัวเป็นเรื่องของผู้ชาย เธอก็อยากมีส่วนร่วมใน
การดูแลครอบครัวด้วย

สำหรับผม...ถ้ามีเมีย ผมก็อยากเป็นหัวหน้าครอบครัวให้
สมบูรณ์ แต่...มินตรา...ใครจะรู้ว่าอนาคตของเรานั้นสั้นนัก

“ฉันไม่อยากเป็นภาระของใครค่ะ ถ้าชีวิตการเป็น
ครอบครัวเสมือนการเลี้ยงช้างตัวโต ที่เราต้องหาอาหารป้อนแทบ
ไม่ทัน ฉันก็อยากมีส่วนหาหญ้า มีส่วนเป็นเท้าหน้าข้างหนึ่ง เท้า
หลังข้างหนึ่ง ไม่ใช่ขาหลังหมดหรือขาหน้าหมด”

(ลีนสวาท. 2550 : 307)

จึงเห็นได้ว่าความแตกต่างของลักษณะนิสัยและทัศนคติในการดำเนินชีวิตครอบครัวของพร
กับมินตรา เป็นสาเหตุที่ทำให้สองคนเกิดความขัดแย้งทางด้านความคิด ส่งผลต่อการแสดงออกทาง
พฤติกรรมและวาทะที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาห่างเหินกันไปเรื่อย ๆ จนถึงขั้นการ
แตกแยกของครอบครัว

ดลภกับพราว

ดลภกับพราวเป็นคู่สมรสที่มีลักษณะคล้ายอนิรุทธิ์กับวิกันดา คือทั้งคู่มีฐานะทางสังคมค่อนข้างดี มีความรู้ มีตำแหน่งงานมั่นคง และเป็นคู่ที่ใคร ๆ ก็เห็นว่าเหมาะสมกันมาก ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างสามีภรรยาที่เหมือนกันมากคือ ผู้เป็นสามีเจ้าชู้ มีความสัมพันธ์กับหญิงอื่นซึ่งมีฐานะเป็นน้องสาวของฝ่ายภรรยา ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้ฝ่ายภรรยาอ่อนใจ เสียใจและเจ็บปวดมากจนไม่สามารถให้อภัยได้

สาเหตุด้านลักษณะบุคลิกภาพที่ทำให้เกิดปัญหาระหว่างดลภกับพราวคือ ดลภชอบผู้หญิงร่าเริงสามารถสร้างสีสันและความเบิกบานในชีวิตได้ อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือการรักศักดิ์ศรีในตน ดังนั้น แม้จะรู้ว่าตัวเองเป็นฝ่ายผิด แต่เมื่อได้พยายามสารภาพผิดและขอโทษพราวด้วยวิธีต่าง ๆ แล้ว เมื่อพราวยังไม่ยอมให้อภัย ดลภจึงโกรธเพราะคิดว่าพราวทำเกินไป

“ผมรู้สึกว่าคุณเองไม่เหลือค่าอะไรเลย คุณขับไล่ไล่ส่งผมยิ่งกว่าหมาว่าหมา ผมทนก็เพราะผมรักคุณ...ผมต้องการอยู่กับคุณ เป็นสามีคุณ ผมยอมแบกรับความรู้สึกผิดไปจนวันตาย ผมไม่เคยงั้นว่าผมทำถูก...พูดอีกทีร้อยครั้งผมก็รู้ว่าผมผิด แต่ที่ผมจะพูดก็คือคุณทำเกินไป เชื่อผมเถอะพราว...”

(ตามลมปลิวิ. 2558 : 93)

จึงเห็นได้ว่า พชรไม่ใช่ผู้ชายที่มีความอดทนและเลือกใช้วิธีแก้ปัญหาคับด้วยความรุนแรง ซึ่งยิ่งส่งผลร้ายต่อการแก้ปัญหา ฝ่ายพราวเองก็มีลักษณะไม่ยอมคน เชื่อมมั่นในตัวเองสูง แม้จะพยายามใจเย็นแต่ด้วยความไม่เข้าใจระหว่างดลภและพราวทำให้ปัญหายิ่งขยายขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือผู้หญิงที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับญาติใกล้ชิด ทำให้พราวทำใจได้ยาก

“ฉันไม่เชื่อ...คนรักกันไม่มีวันทำแบบนี้ ถ้าคุณรักใครจริง คุณจะไม่มีวันทรยศหลอกลวงเขา แล้ว...นั่นน้องสาวฉันนะ”

หล่อนสะอื้นโดยแรง

“ฉันนี่ก็ไม่ออกจริง ๆ นี่ก็ไม่ออกกว่าพลอยทำกับพีได้ยังไง...”

นี่ก็ไม่ออกกว่าคุณทำได้ยังไง!”

(ตามลมปลิวิ. 2558 : 46)

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างของลักษณะบุคลิกภาพของคู่สมรส ซึ่งรวมทั้งลักษณะนิสัยและทัศนคติในการดำเนินชีวิตคู่ เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งทางด้านความคิด และส่งผลการแสดงออกทางพฤติกรรม เป็นสาเหตุที่ทำให้คู่สมรสค่อยห่างเหินกันออกไปเรื่อย ๆ จนไม่สามารถอยู่ด้วยกันได้อีก

1.2) พฤติกรรมของบุคคลในครอบครัว

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า (ราชบัณฑิตยสถาน. 2556 : 816) พฤติกรรมหรือการกระทำที่ไม่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะพฤติกรรมระหว่างสามีและภรรยา อาจเป็นสาเหตุของปัญหาครอบครัวได้ ดังที่ ชยามภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2529 : 80) กล่าวว่า การที่คนมาอยู่ร่วมกันแล้วตอบสนองกันและกันได้อย่างเหมาะสม ย่อมทำให้คนทั้งคู่ประสบความสำเร็จในชีวิต แต่ถ้าคู่สมรสต่างมีบุคลิกภาพขัดแย้งกันมาก ๆ และไม่อาจปรับตัวให้เข้ากันได้ พฤติกรรมที่ทั้งคู่แสดงออกมาก็มักจะขัดแย้งกัน เป็นเหตุให้เกิดความไม่พอใจและความแตกแยกมาสู่ครอบครัวในที่สุด

จากการวิเคราะห์พบว่า พฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวที่ทำให้เกิดปัญหามีดังต่อไปนี้

(1) สามีคบหาสนิทสนมกับผู้หญิงอื่นและมีพฤติกรรมนอกใจภรรยา

การที่สามีคบหาสนิทสนมกับผู้หญิงอื่นและนอกใจภรรยาไม่ว่าจะโดยเปิดเผยหรือหลบซ่อนเป็นพฤติกรรมที่ทำลายความเชื่อถือ ความไว้วางใจที่ภรรยามีต่อสามี และยังเป็นการสร้างความทุกข์ ความขมขื่นความเสียใจ เจ็บใจให้แก่ภรรยาด้วย เมื่อภรรยาไม่สามารถอดทนได้ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาก็แตกร้างไป

สามีคบหาสนิทสนมกับผู้หญิงอื่นอย่างเปิดเผย นอกจากทำให้ภรรยาเสียใจแล้วยังทำให้ภรรยาเสียศักดิ์ศรีต่อหน้าผู้คนในสังคม ดังเช่น อนิรุทธิ์ในนวนิยายเรื่องเมียหลวง ซึ่งมักแสดงพฤติกรรมสนิทสนมฉู้รักกับผู้หญิงอื่นต่อหน้าภรรยาบ่อยครั้ง ทำให้ภรรยาขมขื่นและเสียความรู้สึก และต้องเสียหน้าต่อหน้าคนอื่นในสังคม จนกระทั่งหมดความอดทนและขอแยกทางในที่สุด

“คุณผู้ชายกับคุณอรเช่าเรือประมงออกไปกลางทะเลโน่น
แน่ะคะ”

ฉันเพิ่งมอง ฝ่าแสงแดดออกไป ก็แลเห็นมือของทั้งสองโบก
ไหว ๆ อยู่ทีนั้น...ฉันได้แต่ใจหาย ขมขื่น เมื่อเห็นเขากับหล่อน ต่าง
ก็เอนตัวราบลงบนเรือ ปล่อยให้เรือลอยฟ่อง ไต่คลื่นอ่อน ๆ อยู่
กลางทะเลราวกับกาบหมากแห้ง ๆ ที่ปล่อยให้ลอยน้ำไปตาม
ยถากรรม

อนิรุทธิ์อยู่ในทางเกงอาบน้ำ ฝ่ายอรอินทร์อยู่ใน บิกินีเปิด
ให้เห็นแผ่นท้องขาวสะอาด

(เมียหลวง. 2555 : 94-95)

“นี่มันอะไรกันคะ...คุณวิกันดา ผู้หญิงคนนี่ต้องมีอะไร
พิเศษกับสามีคุณแน่ ๆ ถึงได้ทำท่าเป็นเจ้าข้าวเจ้าของขนาดนี้ แล้ว
ดร.อนิรุทธิ์กับคุณก็ไม่ยกอยู่ห้องเดียวกัน...ดิฉันไม่เข้าใจเลย...”

(เมียหลวง. 2555 : 340)

จึงเห็นได้ว่า ฝ่ายสามีนอกใจภรรยาอย่างเปิดเผย นอกจากสร้างขมขื่นให้แก่
ภรรยาแล้ว ยังทำให้ภรรยาต้องเผชิญข้อสงสัยจากสังคม สร้างอิทธิพลเชิงลบสำหรับการดำเนินชีวิต
ส่วนตัวและการดำเนินงานในสังคมและเกิดอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่ดี

ผู้ชายนอกใจภรรยาส่วนใหญ่จะไม่อยากให้ภรรยาตัวเองรับรู้เรื่องและสนิทสนม
กับผู้หญิงอื่นอย่างหลบซ่อน ดังเช่น พฤติกรรมของเพชรในนวนิยายเรื่องสิ้นสวาทกับดลภพในนวนิยาย
เรื่องตามลมปลิว ซึ่งมีพฤติกรรมคล้ายคลึงกับอนิรุทธิ์ แต่แตกต่างกันที่อนิรุทธิ์มักแสดงความสนิทสนม
กับผู้หญิงอื่นอย่างเปิดเผย ส่วนเพชรกับดลภพแสดงพฤติกรรมแบบหลบซ่อน จนเมื่อภรรยาทราบเรื่อง
แล้วจึงโกรธ ผิดหวังและเสียใจจนความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยาแตกร้างไป เช่น ตอนที่เพชรแอบมี
ความสัมพันธ์กับบุษบาวรรณแล้วพยายามปิดเรื่องไม่ให้เพื่อนร่วมงานและภรรยารับรู้

เราเดินผ่านเข้าไปภายใน...ความเจียบสงบ บรรยากาศและ
...ความไม่ยับยั้งชั่งใจตัวเองกระมังทำให้เราก้าวล่วงความผิดพลาด
ไปจนได้ ป่ายวันนั้นเราโทรศัพท์กลับมาแจ้งทางที่ทำงานเพียงว่า
“ปายนี่ไม่กลับ จะไปประชุม”

(สิ้นสวาท. 2550 : 386)

แต่เพชรไม่สามารถปิดเรื่องได้เนื่องจากว่าบุษบาวรรณตั้งใจวางแผนให้ภรรยา
ของเพชรรับรู้เรื่องราวทั้งหมดแล้ว การกระทำที่เพชรไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้ เป็นสิ่งที่
ทำให้ภรรยาเจ็บใจและไม่ขอยู่ด้วยกันต่อ

“ฉันจะกลับไปอยู่ที่แฟลตค่ะ”

คุณบอกเรียบ ๆ ราวกับพูดถึงธุรกิจธรรมดา ทว่า...ผม
ถึงกับชะงัก

“ถ้าคุณว่างเมื่อไร หรือตกลงใจยังไง ค่อยไปอำเภอ”

(สิ้นสวาท. 2550 : 390)

พฤติกรรมของดลภพในนวนิยายเรื่องตามลมปลิวเช่นเดียวกับเพชรซึ่งแอบแสดง
พฤติกรรมสนิทกับหญิงอื่นและคิดว่าภรรยาไม่ได้รับรู้เรื่อง จนเมื่อเรื่องถูกเปิดเผย ความเชื่อมั่นและ
ความรักของฝ่ายภรรยาที่มีต่อสามีก็ถูกทำลายไป

เรือเคลื่อนคล้อยผ่านใต้เงาเมฆใหญ่สีเทามืด ลอยลำเหนือ
ท้องทะเลเช่นเดียวกับตอนเย็น ดวงจันทร์กลมโตเลื่อนรางไปหลัง

กลุ่มเมฆ ดูซีดเซียวในเงาสลัว ดลภาพตัวร่างหญิงสาวคนนั้นเข้ามา
แนบอก จูบของทั้งคู่ดูดีมีเร้าร้อน สวมกอดกระหวัดรัตรึง

(ตามลมปลิว. 2558 : 39)

พร้อมด้วยความเจ็บลึก ยิ่งกว่าเข็มร้อยเล่มพันเล่มทิ่มแทง
พร้อมกัน หญิงสาวยกตัวขึ้นนั่ง หยาดน้ำตายังคงชุ่มโชกดวงหน้า

“ฉันไม่รู้ว่าคุณหลอกตัวเองหรือเปล่า แต่ที่รู้แน่ ๆ คือคุณ
หลอกฉัน! หลอกมาตั้งแต่ก่อนแต่งงาน...จนถึงวันนี้”

(ตามลมปลิว. 2558 : 47)

จึงเห็นได้ว่า สามัคยาสนิพนธ์สนมกับผู้หญิงอื่นและมีพฤติกรรมนอกใจภรรยาไม่ว่าแสดง
เปิดเผยหรือหลบซ่อน ภรรยาจะรับรู้เรื่องไม่ช้าก็เร็ว และความสัมพันธ์ระหว่างสามภรรยาที่เกิดการ
เปลี่ยนแปลงและค่อยห่างเหินกันไปเรื่อยจนถึงขั้นหย่าร้าง

(2) การไม่พูดจาเพื่อทำความเข้าใจระหว่างกัน

การที่สามภรรยาอยู่ร่วมกัน เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีพฤติกรรมที่สร้างความทุกข์
ความเสียหายให้อีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ควรเก็บความรู้สึกปวดร้าวไว้ในใจ แต่ควรหาทางพูดจาชี้แจงและ
ทำความเข้าใจกัน ในนวนิยายเรื่องเมียหลวง และสิ้นสวาท วิกันดาและมินตรามีพฤติกรรมคล้ายคลึง
กันคือ ไม่ยอมแสดงออกให้สามีที่ประพฤตินอกใจได้รับรู้ความรู้สึกของตน โดยเฉพาะมินตราที่
นอกจากจะไม่พูดแล้วยังไม่แสดงอารมณ์ให้สามีรับรู้ จนกระทั่งสามีเข้าใจว่าภรรยายินยอมและยังมี
พฤติกรรมนอกใจต่อไปเรื่อย ๆ จนภรรยาสิ้นความอดทนและขอแยกทาง

การไม่ยอมพูดจาหรือแสดงออกของภรณยานั้นอาจเป็นเพราะต้องการรักษา
ภาพลักษณ์ของตน เช่นวิกันดาในนวนิยายเรื่องเมียหลวง เป็นผู้ที่มีความรู้และเป็นชนชั้นสูงในสังคม
เมื่อพบปัญหาครอบครัว เธอจะไม่พูดตรงไปตรงมาและแสดงอารมณ์เสียต่อหน้าคนอื่น แม้แต่คนรับใช้
ในบ้าน เนื่องจากว่าเธอต้องรักษาเกียรติของตัวเองไว้

“ลองคุณผู้หญิงไม่พูดกับเขาลักหนสองหนก็ชี้คร้านจะ
เกรงใจ ไม่กล้ามาอยู่ยามแบบนี้”

ถ้าคนอย่างฉันรู้ว่าทำได้อย่างหล่อน ฉันคงไม่ต้องมาเป็นฉัน
เป็นนายจ้างของหล่อนดอก ฉันอยากจะทำอย่างนี้ แต่เท่าที่พูด
ออกไปก็คือ

“เด็ก ๆ ก็อยากอยู่กับเด็ก ๆ ด้วยกัน ยายนิ่มไม่มีเพื่อน
เล่น แกก็เลยอยากมาค้ำกับนุ้มเท่านั้นเอง”

(เมียหลวง. 2555 : 175)

ในขณะที่มินตราซึ่งเติบโตมาอย่างโดดเดี่ยวจากสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า จะมีพฤติกรรมเก็บความรู้สึก ไม่พูดแสดงความรู้สึกกับผู้อื่นและไม่ต้องการให้คนอื่นรับรู้ปัญหาของตนเอง รวมทั้งสามีของตัวเอง เนื่องจากว่าเธอเข้มแข็งเกินไป

ผมตื่นอยู่ในลำคอก คนอย่างคุณ... จะยามรัก ยามร้าง ไม่
เคยทำสิ่งใดผิดปกติ คุณช่างเก็บอะไร ๆ ไว้ในอกได้มากมาย ไม่สม
กับรูปร่างเลยสักนิด

(สิ้นสวาท. 2550 : 390)

จึงเห็นได้ว่า การไม่ยอมพูดจาและเก็บความรู้สึก เก็บปัญหาไว้คนเดียว เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่เข้าใจและความห่างเหินระหว่างสามีภรรยา ซึ่งอาจพัฒนาเป็นปัญหาใหญ่ได้ เพราะความขัดแย้งเล็กน้อยหากไม่ทำความเข้าใจและไม่แก้ไขก็อาจสะสมมากขึ้นจนขยายและกลายเป็นปัญหาครอบครัวได้

(3) พฤติกรรมที่ขาดสติเนื่องจากเมาสุรา

การดื่มสุราจนไม่สามารถควบคุมสติได้ เป็นสาเหตุให้หมดความยับยั้งชั่งใจและสามารถกระทำเรื่องเลวร้ายจนมีผลกระทบต่อชีวิตของสมาชิกในครอบครัว เช่น ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้ง ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาการทำร้ายจิตใจของสมาชิก ปัญหาการเป็นตัวอย่างไม่ดีให้กับเด็กในครอบครัว และปัญหาทางเศรษฐกิจ เป็นต้น เช่น พิมานโนนวนินายเรื่องเพลงกรรมซึ่งเมาจนขาดสติและด้วยสัญชาตญาณผู้ชายจึงข่มขืนทั้งพี่สาวของภรรยาซึ่งเคยเป็นอดีตคนรักและหลานสาวของภรรยาซึ่งยังเป็นเด็กสาววัยรุ่น พฤติกรรมของพิมานเป็นการทำลายทั้งชีวิตและจิตใจของผู้ที่ถูกกระทำ เป็นการทำลายความสัมพันธ์ของเครือญาติและนำมาซึ่งปัญหาของการผูกอาฆาตพยาบาท การแก้แค้นอย่างไม่มีความจบสิ้น

“อย่าร้องไปหน่อยเลย ฝืน ตาแกนั้นเมาพับไปตั้งแต่เย็น
แล้ว ต่อให้จับไปโยนน้ำก็ยังไม่ตื่น อย่าตื่นดีกว่า ฝืน จะได้ไม่ต้อง
เจ็บตัวมากกว่านี้” เขาลากหล่อนไปที่เตียง หน้าก้มต่ำลง ลมหายใจ
ระอุร้อนด้วยตัณหาและกลิ่นเหล้าฉุนก็กลดลงตื้นและร้องเสียงดัง
พิมานใช้มืออุดปากหล่อน เด็กหญิงกอดเต็มแรง

(เพลงกรรม. 2539 : 362)

จึงเห็นได้ว่า การเมาสุราทำให้พิมานเสียสติและเสียความเป็นมนุษย์ ทำร้ายสมาชิกในครอบครัวโดยไม่กลัวบาปกรรม นอกจากข่มขืนเด็กหญิงแล้ว ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งกับภรรยา ปัญหาสร้างอิทธิพลไม่ดีต่อสภาพจิตและพฤติกรรมของลูก ปัญหาค่าใช้จ่ายไม่พอใช้และปัญหาตกงาน ล้วนเกิดขึ้นเพราะการเมาสุรา

ตัวละครอื่นที่เมาสุราและมีพฤติกรรมที่ขาดสติจนเกิดปัญหาครอบครัวในนวนิยายเรื่องเพลงกรรมยังมีสามี่ของอนินทร์ ซึ่งนอกจากทำให้ครอบครัวยากจน เงินไม่พอใช้จ่ายแล้ว หลังเมาสุราแล้วเขายังชอบต่อยตีลูกเมียและคนอื่นจนทำให้ครอบครัวแตกแยก และเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดคดีฆ่าคนในครอบครัว

“เขารู้ว่าอนินทร์กำลังแย” อนินทร์สารภาพ “พ่อของพวกเขา เด็ก ๆ ถูกไล่ออกจากราชการ เอาแต่กรำเหล่าเข้ายันเย็น เขาไปมีเมียน้อยเสียเลยยังจะดีกว่า ไม่ต้องเลี้ยงขวดเหล้าเดินได้ไว้ในบ้านแล้วยังชอบต่อยตีกับผู้คน ตีลูกเตะเมีย”

(เพลงกรรม. 2539 : 33)

สาลินีนี้ หล่อนรู้ว่าทำไมพี่สาวไม่มาแต่ไม่อยากจะพูดออกมาว่าเกิดอะไรขึ้น อนินทร์ติดคุกอยู่ที่โคราชเพราะสุกแกโทสะทางสามี่ขึ้นมาตาย เขาเมาแล้วเตะลูกชายจนสลบ อนินทร์เลยแทงเขาด้วยมีดปอกผลไม้ตายคาที่ อนุสรณ์หลานคนโตไปอยู่กับป้าอรอุมาอยู่กับปู่และย่า สาลินีไม่อาจเอาหลานมาเลี้ยงได้ อนุสรณ์และอรอุมาเลือกที่จะอยู่กับญาติฝ่ายบิดา เพราะทั้งสองแทบจะไม่มีรู้จักสาลินีเลย

(เพลงกรรม. 2539 : 48)

จึงเห็นได้ว่า พฤติกรรมที่ขาดสติเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาความรุนแรงและอาชญากรรมในครอบครัวได้ ซึ่งเป็นการทำลายความสัมพันธ์ที่สนิทสนมระหว่างสมาชิกครอบครัวและทำให้ครอบครัวแตกแยก นอกจากนี้แล้ว พฤติกรรมต่าง ๆ ที่ขาดสติเพราะเมาสุราของผู้ใหญ่ในครอบครัวยังส่งผลต่อสภาพจิตและพฤติกรรมของลูกด้วย ทำให้ลูกมีความคิดแตกต่างกับเด็กบ้านอื่น และอาจติดนิสัยของผู้ใหญ่ไปข้างหลังเติบโตขึ้นและเกิดปัญหาครอบครัวซ้ำเติมไม่มีสิ้นสุด

2) สาเหตุจากปัจจัยแวดล้อม

สาเหตุจากปัจจัยภายนอกครอบครัว คือปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ หมายถึงสาเหตุของปัญหาครอบครัวมีผลสืบมาจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงตามและส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัวได้ง่ายขึ้น ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีได้แก่ ความเปลี่ยนแปลงของบทบาทหน้าที่ตามเพศในครอบครัว ความเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติ และความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรมของบุคคลในสังคม

2.1) ความเปลี่ยนแปลงของบทบาทหน้าที่ตามเพศในครอบครัว

สังคมไทยเดิมเป็นสังคมเกษตรกรรม เป็นสังคมที่ถือผู้ชายเป็นผู้มีอำนาจกว่า ส่วนผู้หญิงต้องปฏิบัติภายใต้อำนาจของผู้ชาย ดังนั้น บทบาทหน้าที่ตามเพศคือผู้ชายรับผิดชอบเรื่อง

นอกบ้าน ผู้หญิงรับผิดชอบเรื่องในบ้าน ดังที่ผ่องพันธ์ มณีรัตน์ เคยกล่าวว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่ผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัวมาช้านานแล้ว ฉะนั้นในครอบครัว ผู้ชายจึงเป็นหัวหน้าครอบครัวและมีภาระหน้าที่ในด้านเศรษฐกิจหรือเป็นผู้นำในการหาเลี้ยงครอบครัว ส่วนสตรีนับแต่อดีตเป็นต้นมาได้รับการปลูกฝังอบรมให้ยอมรับว่าตนเองมีภาระรับผิดชอบต่อความอยู่ดีมีสุขของคนในครอบครัวหน้าที่ของสตรีจึงได้แก่ การทำงานบ้าน เลี้ยงลูก ทำอาหาร ดูแลปกครองคนในบ้าน และต้องเคารพนบนอบสามี (ผ่องพันธ์ มณีรัตน์. สิงหาคม 2526 : 55)

เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สมัยใหม่ตามกระแสโลกาภิวัตน์ วัฒนธรรมตะวันตกได้แทรกเข้ามาในสังคมไทย ก่อให้มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของบทบาทหน้าที่ตามเพศในครอบครัวในสังคมไทย กล่าวคือ ถึงแม้ว่าในครอบครัวส่วนใหญ่ยังถือผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่ออกจากบ้านไปทำงานเพื่อเลี้ยงครอบครัว แต่ในขณะเดียวกัน ผู้หญิงในครอบครัวไม่ใช่เป็นแค่แม่บ้านแม่เรือนเหมือนผู้หญิงสมัยก่อน แต่มีสิทธิทำงานนอกบ้านเหมือนผู้ชาย เป็นแรงงานช่วยอีกแรงหนึ่งในด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ผู้หญิงมีโอกาสรับการศึกษาเท่าเทียมกับผู้ชาย ทำให้มีความสามารถทางอาชีพต่าง ๆ เหมือนผู้ชาย ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้ผู้หญิงไม่ต้องพึ่งพาผู้ชายเช่นเดียวกับผู้หญิงในครอบครัวสมัยโบราณ บทบาทสามีและภรรยาไม่ใช่สามีเป็นช้างเท้าหน้า ภรรยาเป็นช้างเท้าหลังอีก แต่สามีภรรยาเป็นคู่ร่วมมือกันในการดูแลครอบครัวและหารายได้เลี้ยงครอบครัว หากสมาชิกในครอบครัวสามารถปรับเปลี่ยนความคิดตามความเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ดังกล่าว ครอบครัวจะค่อยพัฒนาเป็นครอบครัวที่มีความสุข แต่ถ้าสมาชิกในครอบครัวไม่สามารถปรับเปลี่ยนความคิดตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม จะทำให้เกิดความขัดแย้งได้ง่ายและเกิดปัญหาครอบครัวต่าง ๆ มากขึ้น ดังนั้น ความเปลี่ยนแปลงของบทบาทหน้าที่ตามเพศในครอบครัวเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัว

ในนวนิยายทั้งสี่เรื่องที่น่ามาวิเคราะห์ ผู้เป็นภรรยาในครอบครัวเป็นผู้หญิงที่มีความสามารถทางอาชีพ มีอิสระในด้านความคิดของตนเองและความเป็นอยู่ สามารถเลี้ยงตัวเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาสามี ความเข้มแข็งที่ได้มาจากการได้รับการศึกษาและประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตทำให้ฝ่ายภรรยาถึงแม้ต้องเจ็บใจ แต่ไม่อ่อนแอเมื่อพบปัญหาครอบครัว ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงไม่สามารถแก้ไขได้โดยการตัดสินใจของฝ่ายสามีฝ่ายเดียว ปัญหาจึงไม่สามารถคลี่คลายอย่างง่ายแต่อาจรุนแรงกว่าเดิมก็ได้ ผู้หญิงที่นับเป็นตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ที่มีบทบาทเปลี่ยนไปจากบทบาทผู้หญิงสมัยก่อนและประสบปัญหาครอบครัวในทั้งสี่เรื่อง มีได้แก่ วิกันดาและอรอินทร์ ในเรื่องเมียหลวง มินตรา ในเรื่องสิ้นสวาท บุษราคัม ในเรื่องพรกรรม และพราว ในเรื่องตามลมปลิว

วิกันดา

วิกันดาได้รับการศึกษาถึงระดับดุษฎีบัณฑิต เป็นต็อกเตอร์ทางวิชาการศึกษาเป็นเวลานาน รับราชการในกระทรวงศึกษาธิการและได้เป็นเลขานุการของท่านผู้หญิง ความสามารถของเธอทำให้ได้รับการยอมรับและการชื่นชมจากคนในสังคม

“ผลงาน ความรู้ความสามารถ การติดต่อกับชายต่างประเทศ
ได้คล่องแคล่ว ฉับไว” ท่านเลขาฯ บอก “บุคลิกลักษณะชาติตระกูล
ทุกอย่าง...อยู่ในตัวคุณเพียบพร้อม คุณคงจะช่วย ‘ท่าน’ ได้มาก”
(เมียหลวง. 2555 : 236)

จากตัวอย่างนี้เห็นได้ว่า วิกันดาเป็นผู้หญิงที่มีตระกูลดี มีบุคลิกภาพดี มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการทำงาน มีบทบาทสำคัญในสังคม เธอเป็นผู้หญิงที่มีคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับในสังคม มีหน้าที่การงานมั่นคง มีรายได้สูง จึงมีความเป็นอิสระในด้านเศรษฐกิจ

ในขณะที่ผู้หญิงมีบทบาทหน้าที่ในสังคมมากขึ้นและสำคัญยิ่งขึ้นกว่าเดิม ทำให้มีเวลาอยู่กับครอบครัวและความเอาใจใส่ที่มีต่อครอบครัวน้อยลง พร้อมทั้งผู้หญิงยังต้องเป็นฝ่ายดูแลลูกและครอบครัวเหมือนสังคมเก่าเช่นกัน ความกดดันจากทั้งงานนอกบ้านและงานในบ้าน ทำให้ผู้หญิงมีความเครียดมากขึ้นและอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสให้ค่อย ๆ ห่างเหินกัน ดังเช่น ความคิดเห็นของผู้เขียนที่นำเสนอผ่านวิกันดา ดังนี้

เพราะระยะต่อมา เขามักมีข้ออ้างกลับบ้านค่ำ ขณะที่ฉัน
ต้องรีบขับรถกลับตามลำพังเพื่อหาเวลาให้ลูกเล็ก ๆ ทั้งคู่ ทำให้ได้
คิด ผู้หญิงเรานั้นแม้จะยิ่งใหญ่เพียงใดในที่ทำงาน แต่เมื่อกลับถึง
บ้าน เราจำเป็นต้องปลดความยิ่งใหญ่ที่เป็นเพียงหัวโขนออก เหลือ
แต่ ‘หน้า’ จริง ๆ ของตัวเรา

(เมียหลวง. 2555 : 29)

จะเห็นว่า แม่วิกันดาดำรงตำแหน่งเป็นนักวิชาการที่มีชื่อเสียงในสังคมก็จริง แต่เมื่อกลับถึงบ้านเธอก็ยังเป็นฝ่ายที่ต้องดูแลลูกจนไม่สามารถติดตามสามีไปร่วมงานสังคมข้างนอกได้ตลอดเวลา จึงต้องปล่อยให้สามีออกไปหาความสำราญตามความชอบจนเกิดปัญหาอกใจในที่สุด

ด้วยความเป็นตัวของตัวเองและมีความสามารถที่จะเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัว เมื่อวิกันดาพบปัญหาสามีเจ้าชู้มีภรรยาบ่อย เธออดทนจนรู้ว่าไม่สามารถรอให้สามีเปลี่ยนนิสัยได้ เธอจึงแก้ไขปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นด้วยการหย่าร้างกับสามี ไม่อยากอดทนอยู่ด้วยกันต่อไปไม่ว่าจะเพื่อตัวเองหรือเพื่อลูก เธอเชื่อมั่นว่าเธอเองสามารถเลี้ยงครอบครัวและดูแลลูก ๆ ได้โดยไม่ต้องอาศัยสามี

ฉันไม่ได้คิดว่า ลูกจะไม่มีพ่อ...เพราะเมื่อต้องถึงคราวที่จะไม่มี ฉันก็พร้อมที่จะยอมรับสภาพ เพียงแต่ฉันจะต้องหาวิธีจัดชีวิตตนเองและของลูกให้แยบยลกว่าครอบครัวที่เขายู่เย็นเป็นสุข

พ่อแม่วิวาทกันทุกวัน ร้ายกาจสำหรับความรู้สึกของลูกที่ต้องรับรู้รับเห็นยิ่งกว่าพ่อแม่แยกกัน นั่นเป็นความคิดของฉันก่อนหน้าี่ฉันเคยคิดว่า ฉันคงเสียใจสาหัสที่ลูก ๆ ต้องเสียพ่อ แต่มาบัดนี้ ฉันไม่รู้เสียใจเลยกลับคิดว่าเป็นการดีที่ทำให้เด็ก ๆ ไม่ต้องพะว้าพะวังกับเหตุการณ์ที่ไม่ราบรื่นในครอบครัว อีกอย่าง ลูกฉันก็ยังเล็กเกินกว่าจะคิดว่าอะไรเป็นอะไร เพียงแต่ฉันผู้เป็นมารดาจะต้องทำงานหนักมากขึ้นอีกเป็นสองสามเท่า แต่ฉันก็ยินดีทำเพื่อให้ทุกสิ่งทุกอย่างเข้าสู่ร่องรอยเดิม

(เมียหลวง. 2555 : 522)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า ความเข้มแข็งทางจิตใจและความสามารถด้านเศรษฐกิจเป็นเงื่อนไขที่วิกันดาสามารถตัดสินใจหย่ากับสามีได้ เธอมีสิทธิเลือกอยู่หรือไม่อยู่กับผู้ชายคนใด ในเมื่อสามีเจ้าชู้ไม่เคยสนใจความรู้สึกของเธอและไม่ยอมตัดขาดกับผู้หญิงคนอื่น การอยู่ด้วยกันต่อไปก็จะมีแต่ความทุกข์และเจ็บปวดเท่านั้น การหย่าร้างจึงเป็นวิธีเดียวที่จะให้ความขัดแย้งและความขมขื่นสิ้นสุดลง และเป็นวิธีเดียวที่สามารถแก้ไขปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้นได้ตามความคิดของเธอ เพราะฉะนั้น บทบาทหน้าที่ที่วิกันดามีในครอบครัวและในสังคม เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เธอกับสามีแตกแยกกันชีวิตคู่ก็สิ้นสุดลง

อรอินทร์

อรอินทร์หย่าร้างกับเจนจบหลังจากสองคนมีลูกเล็กด้วยกัน เธอเลือกหย่ากับสามีและพาลูกออกมาเลี้ยงด้วยตัวเองก็เพราะว่าเธอมีความรู้ มีความสามารถที่จะเลี้ยงตัวเองและลูกได้ เธอเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ มีคุณสมบัติรวมทั้งหน้าตาและความรู้ที่จะเข้าสังคมระดับสูงได้ ไม่ใช่ผู้หญิงเก็บเนื้อเก็บตัวอยู่บ้าน อรอินทร์ได้ศึกษาและได้ปริญญาจากสถาบันศึกษาต่างประเทศ และมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าแผนกในกระทรวงหนึ่ง ดังนั้น เธอไม่ได้คิดว่าจะต้องอาศัยสามีเลี้ยงดู เธอไม่หวังว่าตัวเองเลี้ยงลูกไม่ได้

“ดีไปอย่างที่คุณมีความรู้ ถึงยังงี้ก็เลี้ยงตัวรอด เลี้ยงลูกรอด”

“คะ...เรื่องนั้นอรไม่กลัวหรอก”

(เมียหลวง. 2555 : 89)

จึงเห็นได้ว่า อรอินทร์เชื่อมั่นในความรู้ความสามารถที่ตัวเองมีอยู่ในสังคมที่ผู้ชายและผู้หญิงเท่าเทียมกัน ผู้หญิงที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับสามารถอยู่รอดได้ โดยเฉพาะผู้หญิงที่ได้รับการศึกษาสูงมีตำแหน่งงานที่ดีและมั่นคง ดังนั้น เมื่อชีวิตคู่ไม่มีความสุขหรือไม่ใช่ชีวิตตามที่ตัวเองคาดหวัง อรอินทร์เลือกหย่าร้างกับสามีและต่างคนต่างอยู่

มินตรา

มินตราในนวนิยายเรื่องสิ้นสวาท เป็นผู้หญิงที่มักพึ่งพาตัวเองตั้งแต่เลิกงานโตชอบทำงานมากกว่าอย่างอื่นและผลงานก็มักได้รับการยอมรับจากผู้มอบหมายงานให้ ในวัยก่อนแต่งงานเธอไม่มีครอบครัว งานจึงเป็นทุกอย่างในชีวิตเธอ เพราะเธอต้องเลี้ยงตัวเองให้ได้ เมื่อเธอมีครอบครัวของเธอเอง เธอก็ยังทำงานโดยไม่ได้หวังเงินเลี้ยงดูจากสามี

“ฉันทำเองได้ค่ะ”

สำหรับคุณดูเหมือนจะไม่ยอมอยู่หนึ่ง เมื่อผมลืมหัดจะเห็น
คุณแต่งตัวเรียบร้อย ในมือคุณจะมีงานทำมิได้ขาด

“คุณนี่... น่าสง่าเข้าประกวดนางงาม”

“คะ?”

“นางงาม ไม่ใช่ช่างงาม”

“ค่าของคนวัดจากผลของงานค่ะ”

(สิ้นสวาท. 2550 : 318)

จากตัวอย่างนี้เห็นได้ว่า มินตราเป็นผู้หญิงที่เห็นความสำคัญของงานมากกว่าอย่างอื่น รวมถึงครอบครัวของตัวเอง เธอทำงานตลอดจนกระทั่งสามีเธอก็ไม่เข้าใจว่าทำไมเธอขยันขนาดนั้น เธอทำบทบาทหน้าที่การงานในสังคมอย่างดี ได้รับการยอมรับจากนายจ้าง แต่สำหรับบทบาทการเป็นภรรยาและเป็นแม่ของลูก เธอปฏิบัติไม่ดีเลยในสายตาของสามีของเธอ

บุษราคัม

บุษราคัมในนวนิยายเรื่องเพรงกรรม เป็นผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จบการศึกษาก็เข้ารับราชการเพราะชิงทุนเรียนหนังสือ การงานมั่นคงเพียงแต่เงินเดือนต่ำ เธอมีทำงานนอกบ้าน ไม่เคยทำงานบ้านตั้งแต่เด็ก

แต่บุษราคัมตรงข้ามกับมารดาและพี่สาว หล่อนไม่ยอมทำอะไรให้สามี ประดับก็มาอาสาทำให้แทนเพราะความรักลูก กลัวจะถูกสามีทิ้ง บุษราคัมจึงฉวยโอกาสทำแต่งงานนอกบ้านหยิบยื่นเงินทองให้มารดาก็เล็กน้อยเต็มที

(เพรงกรรม. 2539 : 221)

จึงเห็นได้ว่า บุชราคมเป็นผู้หญิงทำแต่งงานนอกบ้าน ไม่เคยทำหน้าทำงานในครอบครัว แม้แต่สามีตัวเอง เธอก็ไม่เคยรับใช้เพราะว่าเธอคิดว่าตัวเองได้ศึกษาในระดับสูง มีหน้าที่ทำงานในที่ทำงานเท่านั้น ส่วนงานบ้านมีมารดาช่วยทำอยู่ เธอลืมไปว่า ในสังคมไทยเมื่อผู้หญิงแต่งงานถึงแม้ว่าต้องออกไปทำงานเหมือนสามี แต่งานบ้านก็ยังเป็นหน้าที่ของผู้หญิงอยู่เหมือนเดิม การสนใจแต่เรื่องงานไม่สนใจเรื่องดูแลครอบครัวจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้สามีและภรรยาเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อยมาก

พราว

พราวในนวนิยายเรื่องตามลมปลิวเป็นผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและทำงานบริษัท เธอให้ความสำคัญของงานที่ตัวเองทำ ทักษะการทำงานและทักษะทางสังคมของพราวทำให้เธอปฏิบัติหน้าที่การงานได้ผลงานดีมากจนได้รับการยอมรับจากทั้งเจ้านาย เพื่อนร่วมงานและลูกค้า ดังนั้น หลังจากแต่งงาน ถึงแม้เธอยังพยายามทำงานเหมือนเดิม แต่ก็ต้องปรับตัวเพื่อแบ่งเวลาให้กับครอบครัวของตัวเอง ดังนี้

“พราวต้องติดต่อกับลูกค้าต่างชาติทั้งฝรั่ง ญี่ปุ่นและจีนเกือบทุกวันไม่เว้นว่าง บางครั้งก็ติดต่อกับหน่วยราชการของไทยในการจัดอบรม หรือขอผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำบางครั้งบางคราว หล่อเลี้ยงงานของหล่อน ทุ่มเทเวลาให้อย่างไม่เคยเบื่อหน่าย เมื่อหล่อนแต่งงาน พราวก็ต้องปรับตัวอีกครั้งเพื่อจะแบ่งเวลาให้หลังตัวระหว่างงานกับครอบครัว แต่ก็ไม่ใช่เรื่องยากเย็นอะไร”

(ตามลมปลิว. 2558 : 63-64)

จึงเห็นได้ว่า พราวเป็นผู้หญิงที่เห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่การงานที่ตัวเองทำ แต่ก็สามารถปรับตัวเพื่อให้มีเวลาอยู่กับสามีและครอบครัว การรู้จักปรับตัวแบ่งเวลาสำหรับงานนอกบ้านและหน้าที่ในบ้าน เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับผู้หญิงสมัยใหม่ที่จะให้ชีวิตครอบครัวสามารถอยู่อย่างมีความสุข

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงที่เป็นภรรยาในครอบครัวสมัยใหม่ ที่มีบทบาทหน้าที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ได้แก่ผู้ที่มีคุณสมบัติดังนี้ 1) เป็นผู้ได้รับการศึกษาในระดับสูง สามารถสร้างผลงานให้กับสังคม 2) เป็นผู้ที่มีความสามารถทำงานนอกบ้าน มีส่วนร่วมในการหาเลี้ยงครอบครัวได้ 3) เป็นผู้ที่ยังคงต้องดูแลครอบครัวให้อยู่เย็นเป็นสุข บทบาทของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงทำให้ในขณะที่ผู้หญิงให้ความสำคัญกับงานที่ทำนอกบ้านมากขึ้น งานบ้านที่ผู้หญิงควรทำก็มีความสำคัญน้อยลงทำให้งานบ้านหรือลูกไม่มีความดูแลหรือดูแลไม่เพียงพอ ครอบครัวที่ไม่สามารถปรับปรุงตามความเปลี่ยนแปลงของบทบาทหน้าที่ของผู้หญิง จะมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เนื่องจากว่าผู้หญิงมีทั้งความกดดันจากงานและจากครอบครัว ทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งและความขัดแย้งอย่างอื่น

2.2) ความเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ค่านิยมและทัศนคติของคนในสังคมก็เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วย ค่านิยมบางอย่างที่มีอยู่บนพื้นฐานของขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของไทยจะขัดแย้งกับค่านิยมใหม่ที่เกิดขึ้นเพราะได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ความขัดแย้งระหว่างค่านิยมหรือทัศนคติเก่ากับค่านิยมหรือทัศนคติใหม่ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวได้

ค่านิยมเกี่ยวกับการหย่าร้าง

จากการวิเคราะห์ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายสี่เรื่องพบว่า คู่สมรสที่เกิดปัญหามักแก้ไขปัญหาด้วยการหย่าร้าง อาจเป็นเพราะผู้เขียนทั้งสี่คนเป็นผู้หญิงที่มีประสบการณ์ชีวิตครอบครัว และผู้เขียนสองในสี่คนผ่านการหย่าร้างมาก่อน จึงอาจมีทัศนคติและได้รับอิทธิพลใหม่เกี่ยวกับเรื่องการหย่าร้างซึ่งนำเสนอผ่านตัวละครในนวนิยายว่า สมัยนี้การหย่าร้างเป็นเรื่องปกติและเป็นวิธียุติปัญหาความขัดแย้งระหว่างคู่สมรสที่สังคมยอมรับ การหย่าร้างจึงไม่ใช่เรื่องแปลกหรือเรื่องที่น่าอับอายเช่นสมัยก่อน ผู้หญิงสมัยใหม่มีสิทธิ์ขอแยกอยู่กับสามีและเลือกใช้ชีวิตที่ตัวเองต้องการได้ เช่นคำพูดของวิกันดาในนวนิยายเรื่องเมียหลวง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การหย่าร้างเป็นเรื่องธรรมดาในสมัยนี้

“อย่าลืมนะสิแล้วกันว่า ฉันไม่ใช่หญิงไทยสมัยโบราณหรอกนะคะ ไร่เรื่องที่จะทนให้สามีไปเจ้าชู้กับใครได้ตำตาโดยไม่โกรธนะ เป็นไปไม่ได้ แล้วฉันก็เห็นว่า เรื่องหย่าเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับสมัยนี้แล้วด้วย”

(เมียหลวง. 2555 : 35)

ในนวนิยายเรื่องสิ้นสวาท พชรเป็นผู้ชายที่ถูกภรรยาขอหย่าทั้งสองคน มินตราขอหย่ากับพชรเนื่องจากว่าพชรเป็นฝ่ายกระทำผิดที่เธอไม่สามารถให้อภัยได้และสิ้นความหวังที่จะอยู่ด้วยกันต่อไป ถึงแม้ว่าพชรจะไม่ยอมหย่าตามกฎหมายแต่ก็เป็นจุดสิ้นสุดชีวิตคู่ของพชรกับมินตรา บุชบารวณ ภรรยาใหม่ของพชรเป็นผู้หญิงคนที่สองที่ขอหย่ากับพชรเนื่องจากว่าพชรไม่เคยรักเธอจริงทำให้ชีวิตคู่ไม่มีความสุขและเต็มไปด้วยกระทบกระทั่ง และการหย่าครั้งนี้เป็นการฟ้องหย่าแบบเปิดเผยจนเป็นข่าว

...ต๊อกรสาวฟ้องหย่า เรียกค่าเลี้ยงดูเรือนล้าน!...

ข่าวหนังสือพิมพ์ละเอียดยลลอบ ชนิดผมยังแปลกใจว่า ทำไมบางเรื่องผมไม่ยกู้

(สิ้นสวาท. 2550 : 478)

หากผมทนไม่ได้ คือข่าวที่ว่า

...เมียเก่าดอดมามีความสัมพันธ์ใกล้ชิด!

มินตรา...ผมเสียใจจริง ๆ นะ ที่ทำให้คุณมัวหมองย่อยยับ
ไปด้วย

...นางแบบชื่อดัง พัวพันคดีหย่าร้าง...

(ลีนสวาท. 2550 : 479)

แสดงให้เห็นว่าในสมัยปัจจุบัน การหย่าร้างไม่ใช่เรื่องที่น่าอับอาย หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมหย่า อีกฝ่ายสามารถฟ้องหย่าได้ โดยเฉพาะฝ่ายหญิงที่สามารถเรียกค่าเลี้ยงดูจากฝ่ายชาย หากเป็นบุคคลที่เป็นที่สนใจในสังคม การหย่าร้างจะเป็นข่าวอื้อฉาวที่ถูกคนในสังคมนำไปพูดคุยวิพากษ์วิจารณ์กันได้

ในนวนิยายเรื่องตามลมปลิวก็แสดงให้เห็นว่าการหย่าร้างเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยมากในสังคม การหย่าร้างจึงเป็นเรื่องธรรมดาที่ไม่มีใครเห็นเป็นเรื่องแปลกหรือน่าอับอายอีก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ที่ประสบปัญหาว่าจะตัดสินใจอย่างไร

หล่อนก็รู้ว่าถ้าทำตัวอ่อนแอ หล่อนก็จะยิ่งจมดิ่งลงสู่
หุบเหว แต่จะให้แข็งแรงแรงถึงกับประกาศสั้น ๆ ว่าหล่อนไม่แยแส
กับสามี หย่าเป็นเรื่องเล็ก หล่อนไม่เก่งพอจะกล้าพูดตรงกันข้ามกับ
ความจริงในใจได้ถึงขนาดนั้น

(ตามลมปลิว. 2558 : 111)

ผลจากการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่า แม้นวนิยายทั้งสามเรื่องจะเขียนในเวลาที่แตกต่างกัน แต่ค่านิยมและทัศนคติเกี่ยวกับการหย่าร้างที่สะท้อนในนวนิยายยังคงเหมือนกัน คือ ผู้หญิงไม่จำเป็นต้องอดทนต่อความเจ้าชู้ของสามีไปจนตลอดชีวิต แต่ผู้หญิงมีสิทธิขอแยกทางหรือหย่าร้างกับสามีได้โดยไม่ถูกตราหน้าจากสังคมอีกต่อไป และยังมีกฎหมายปกป้องคุ้มครองสิทธิของสตรีที่ขอหย่าร้างกับสามีด้วย

การหย่าร้างที่เกิดขึ้นกับคู่สมรสที่ปรากฏในนวนิยายทั้งสามเรื่องดังกล่าว ล้วนเป็นครอบครัวที่มีพื้นฐานชีวิตค่อนข้างดีในสังคมที่ไม่ต้องเป็นห่วงเรื่องการเงินในการเลี้ยงดูครอบครัว ถึงแม้ว่าสามีภรรยาแยกกัน แต่ต่างก็มีความสามารถที่จะหาเงินเลี้ยงตัวเองและลูกให้มีชีวิตที่ดีได้ จึงไม่จำเป็นต้องอดทนอยู่ด้วยกันต่อไป แต่สถานะของพیمانกับบุษราคัมในนวนิยายเรื่องเพรงกรรมแตกต่างจากตัวละครสามเรื่องที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นแม้เกิดความขัดแย้ง ทะเลาะเบาะแว้งกันอย่างหนักจนทั้งครอบครัวไม่สามารถอยู่เย็นเป็นสุขและยังทำให้เพื่อนบ้านรังเกียจ แต่บุษราคัมก็เลือกที่จะอดทนอยู่กับสามีขึ้นมา เจ้าชู้ต่อ เพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่ต้องอาศัยเงินจากสามีมาช่วยจนเงินค่าใช้จ่าย ช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่การเลี้ยงลูกได้

ชีวิตคู่ของหล่อนกับเขาก็ลุ่ม ๆ ดอน ๆ อย่างนี้มาตลอดดี
กัน ทะเลาะกัน แล้วก็หึงหวงกัน หากหล่อนก็ยังไม่คิดจะเลิกกับ
เขา อ้างว่าเห็นแก่ลูก

(เพลงกรรม. 2539 : 488)

จึงเห็นได้ว่า สำหรับครอบครัวยากจนหรือครอบครัวที่มีพื้นฐานไม่ค่อยดี การตัดสินใจหย่าร้างไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากอาจเป็นการเพิ่มภาระให้กับคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่าย ทำให้ชีวิตมีสภาพเลวร้ายกว่าเดิม ดังนั้น การตัดสินใจหย่าร้าง นอกจากต้องพิจารณาว่า คู่สามีภรรยา มีความรู้สึกใดในการอยู่ด้วยกันต่อแล้ว ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นที่อาจมีอิทธิพลต่อชีวิตด้วย เช่น รายได้รายจ่าย การเลี้ยงลูก และการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว

ค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง

สำหรับการเลือกคู่ครอง ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2519 : 127-128) กล่าวไว้ว่า การเลือกคู่ครองเป็นการสร้างความสัมพันธ์ก่อนที่จะมีครอบครัว มูลเหตุที่ทำให้มีการเลือกคนใดคนหนึ่งเป็นคู่ครอง มีมูลเหตุทางอารมณ์ ทางเศรษฐกิจ หรือมูลเหตุทางสังคม หรือการชักนำของบุคคลอื่น ความสนิทสนมที่มีต่อกันมาช้านาน เป็นต้น

ตามขนบธรรมเนียมโบราณไทย การเลือกคู่ครองมักจะมองหาคุณสมบัติในผู้ที่จะถูกเลือกมาเป็นคู่ครองซึ่งส่วนมากบิดามารดาเป็นผู้เลือกให้ นอกจากนั้นค่านิยมในการเลือกคู่ครองยังได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมในสังคมอีกด้วย เช่น ค่านิยมในรูปร่างหน้าตางดงาม ความมีฐานะมั่นคง ความรู้ความสามารถ สำหรับฝ่ายชายมักจะเลือกคู่สมรสที่มีลักษณะรูปร่างหน้าตาดี เป็นแม่บ้าน แม่เรือนและมีความบริสุทธิ์ หากผู้หญิงใดไม่รู้จักรักษานวลสงวนตัวจะไม่มีชายไหนมาสู่ขอ แต่ในปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ค่านิยมการเลือกคู่ครองก็ไม่ได้เหมือนเดิมอีก

ความเปลี่ยนแปลงประการแรกของค่านิยมการเลือกคู่ครองที่สะท้อนจากนวนิยายคือ ฝ่ายชายไม่ใช่ฝ่ายเดียวที่มีสิทธิ์เลือกฝ่ายหญิง ฝ่ายหญิงก็สามารถเลือกชายที่ตัวเองชอบ แม้แต่ผู้หญิงที่เป็นแม่หม้ายก็ได้รับการยอมรับจากสังคมและเลือกผู้ชายได้ตามใจชอบ ดังเช่น อรอินทร์ในนวนิยายเรื่องเมียหลวง เป็นผู้หญิงที่เคยแต่งงานและเลิกกับสามี การเป็นแม่หม้ายไม่ได้ทำให้เธอรู้สึกว่าเป็นตัวเองดีกว่าหญิงอื่น เธอกลับมีความเชื่อมั่นและทดลองหาผู้ชายที่ตัวเองชอบ

“ครับ...อารมณ์เขารุนแรง...พลิกพลั้วทุกนาที ไม่รู้จักเหนื่อย ทะเยอทะยานมาก ใฝ่หาสิ่งที่เขาอยากได้ไม่มีวันจบ ตั้งแต่อยู่ด้วยกันมาผมไม่เคยเห็นเขาสงบเพราะพอใจอะไรเลย ถ้าเขารักใครคนหนึ่งแล้วก็คิดว่าใครคนอื่นจะมีอะไรที่น่ารักมากกว่านั้นเสมอ แล้วเขาก็จะหาทางวิ่งไปค้นเอาความน่ารักของใครคนอื่นมาเป็น

ของเขา ภาชิตของอรอินทร์มีอยู่ว่า ของที่ได้แล้วคือของเสีย ของที่ยังไม่ได้คือของดี”

(เมียบลวง. 2555 : 106)

ดังนั้น เมื่ออรอินทร์ทดลองคบกับอนิรุทธิ์และพบว่าเขาเป็นผู้ชายที่เธอต้องการ เธอจึงแทรกเข้าไปในครอบครัวของเขาเพื่อเข้าใกล้เขา ถึงแม้เป็นแม่หม้าย แต่เธอก็ยังสาวยังสวย จึงอยากจะคบกับอนิรุทธิ์และสุดท้ายก็รักเขาจริง อยากมีชีวิตด้วยกันกับเขา อรอินทร์จึงเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า ในสมัยใหม่ ผู้หญิงสามารถเลือกผู้ชายมาเป็นคู่ครองได้โดยไม่ต้องเสียเรื่องของตัวเองหรือฝ่ายชายมีครอบครัวหรือไม่ แต่เลือกเพียงเพราะความรัก

ค่านิยมประการที่สองคือ ทั้งผู้ชายและผู้หญิงกล้าเลือกคู่ครองที่เคยผ่านชีวิตครอบครัวหรือว่าเคยมีเพศสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม ค่านิยมของคนสมัยใหม่คือไม่ให้ความสำคัญกับคู่สมรสที่เคยผ่านการแต่งงานมาก่อน หากรักและพอใจก็ยอมรับได้ สังคมก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องผิด กลับมองเป็นความอิสระอย่างหนึ่งของมนุษย์ ดังเช่น อรอินทร์ในนวนิยายเรื่องเมียบลวง เมื่อเธอไม่สามารถได้ความรักจริงจาก อนิรุทธิ์และแต่งงานกับเขา เธอเลือกแต่งงานกับชายอีกคนหนึ่ง คือ วาทิน ซึ่งก็เป็นผู้ชายที่เคยผ่านชีวิตคู่มาก่อน การแต่งงานครั้งใหม่ก็อาจไม่จำเป็นต้องใหญ่โตหรูหรา

“ครับ...ไม่มี...เพียงแต่บอกด้วยวาจาในหมู่เพื่อนฝูงกับญาติ ๆ ไม่ก็คน เพราะเป็นการแต่งงานครั้งที่สองของเราเหมือน ๆ นะซี”

(เมียบลวง. 2555 : 659)

จึงเห็นได้ว่า การแต่งงานของอรอินทร์กับวาทินเป็นการแต่งงานครั้งที่สองของทั้งสองคนโดยทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงไม่เห็นว่าเคยผ่านชีวิตคู่มาก่อนเป็นเรื่องที่น่าปิดบังหรืออับอาย แต่ก็พร้อมที่จะเริ่มต้นชีวิตคู่ใหม่ด้วย

เจนจบ อดีตสามีของอรอินทร์เมื่อได้พบกับวิกันดาเป็นเวลานานและรับรู้เรื่องทั้งหมดที่เกิดขึ้นระหว่างวิกันดากับสามี ความเข้มแข็งและเสน่ห์ของวิกันดาทำให้เจนจบมีความรู้สึกดีกับเธอ อยากจะใช้ชีวิตกับเธอ เป็นที่พึงทางจิตใจให้เธอ เพียงแต่วิกันดายังไม่พร้อมที่จะเริ่มใช้ชีวิตคู่ใหม่

“ผมบูชาคุณเหลือเกิน คุณวิกันดา”เจนจบย่ำคำหนักแน่น
แต่แผ่วเบา

(เมียบลวง. 2555 : 632)

“ผมพูดออกมาจากความจริงใจ คุณวิกันดา ไม่ว่าคุณจะคิดผมไปในแง่ไหนเวทนา หรือเป็นตัวตลก...ผมก็ยังยืนยันคำเดิม”

“เก็บความรู้สึกนั้นไว้ให้ผู้หญิงอีกสักคนเถอะ คุณเจนจบ...
คุณยังมีเวลาที่จะเริ่มต้นรออยู่”

“ผมเพียงแต่บอกให้คุณทราบ ไม่ได้หวังผลอะไรจากการบอก”

“ก็ขอบคุณอีกนั่นแหละค่ะ” ฉันทุดลื้อ ๆ

(เมียบลวง. 2555 : 633)

พิริยุตม์ในนวนิยายเรื่องเพลงกรรม ก็เป็นผู้ชายที่มีค่านิยมใหม่ในการเลือกคู่ครองคือเลือกเพราะความรักและความบริสุทธิ์ทางจิตใจ ไม่ใช่ความบริสุทธิ์ทางกายดังค่านิยมดั้งเดิม ดังนั้นเมื่อเขารับรู้เรื่องอลงกต เด็กสาวที่เขาดูแลมาตั้งแต่เด็กจนโตถูกนำเขยข่มขืน จนอลงกตรู้สึกว่าตัวเองสกปรกไม่คู่ควรกับพิริยุตม์ แต่ฝ่ายพิริยุตม์ไม่ได้สนใจความคิดของอลงกต เขากลับยิ่งรักและสงสารในชะตากรรมของเธอ และพร้อมที่จะเป็นผู้นำทางชีวิตให้เธอกลับมาเป็นหญิงสาวที่มีจิตใจดีงามเช่นเดิม เลิกอาฆาตพยาบาทคนที่ทำร้ายเธออีกต่อไป

“อย่าพูดอย่างนั้นนะ” เขาดูหล่อนแต่เสียงไม่จริงจิงอะไรนัก
“ถ้าพี่จะหาใหม่ถึงฝันอยู่ตรงนี้ก็พี่ก็หาใหม่ได้ มันไม่เกี่ยวกับ ไอ้เรื่องสะอาดบริสุทธิ์นี่ก็เหมือนกัน ฝันไม่ใช่เด็กใจแตกเที่ยวได้ขายตัวหรือนอนกับผู้ชายเอาสนุก ฝันถูกทำร้ายต่างหาก ใครเขามาถือสาเรื่องอย่างนี้ มันพันยุคพันสมัย”

“แต่ฝันคงลืมไม่ได้สนิทหรอกค่ะ” อลงกตเสียงเครือ

“พี่รู้ เท่าที่ผ่านมาฝันก็ประสาทกินจนทำอะไรผิด ๆ ไปเยอะแล้ว แต่มันไม่สายเกินไปที่เราจะตั้งต้นใหม่ไม่ใช่หรือ พี่เองก็มีปัญหาส่วนตัว บางเรื่องแก้ไขไม่ได้ อย่างเรื่องแม่ แต่พี่ต้องพยายามเข้มแข็ง ปัญหาของพี่ไม่หนักเท่าปัญหาของฝัน พี่ต้องเป็นหลักให้ทั้งตัวเองแล้วก็ให้ฝันด้วยอีกคน เป็นที่พึ่งของแม่ ของฝันได้”

(เพลงกรรม. 2539 : 577)

จึงเห็นได้ว่า ตามที่สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง ผู้คนในสังคมมีความเป็นอิสระในการเลือกคู่ครองของตัวเอง ไม่ว่าจะผู้ชายหรือผู้หญิงต่างก็สามารถหาคนที่ถูกใจตัวเองและสร้างครอบครัวด้วยกัน นอกจากนี้ ความเป็นบริสุทธิ์ของผู้หญิงที่คนโบราณถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญมากในการเลือกสะใภ้ นั้นในสมัยใหม่ก็มีความสำคัญลดลง ไม่นับเป็นข้อห้ามในการเลือกคู่สำหรับคนส่วนใหญ่

2.3) ความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรมของบุคคลในสังคม

สถาบันภาษาศาสตร์ (2525 : 429) ได้ให้ความหมายของศีลธรรมว่า ศีลธรรม ความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ การกระทำนั้นผิดหรือถูกอย่างไร กฎหมายกับศีลธรรมจึงคล้ายคลึงกัน ในข้อที่ว่าต่างกำหนดข้อบังคับแห่งการประพฤติด้วยกัน คือ มีจิตหรือความรู้สึกนึกคิดที่จะกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ เหมือน ๆ กัน

ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม โดยเฉพาะมีการพัฒนาและมีความเจริญทางวัตถุนิยมมากขึ้น ทำให้ผู้คนในสังคมแก่งแย่งแข่งขันกันและแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมทั้งทางด้านวัฒนธรรม ค่านิยม และสุขภาพจิต ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จึงส่งผลต่อสถาบันครอบครัว ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีการเอาใจเปรียบผู้อื่นมากขึ้น ขาดความรับผิดชอบ ขาดความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป และศีลธรรมอันดีงามก็หมดไป ความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรมนั้นทำให้ผู้คนในสังคมประพฤติน่าเกลียดทำให้เกิดปัญหาครอบครัว

จากการวิเคราะห์พบว่า ประพฤติที่ผิดศีลธรรมจนทำให้เกิดปัญหาครอบครัวมีสองประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง การเบียดเบียนทำร้ายร่างกายและการทรมาณคนด้วยวิธีชั่วร้าย และประการที่สอง เจตนาประพฤตियุ่งเกี่ยวกับครอบครัวคนอื่น

ผลการวิเคราะห์นวนิยายที่ศึกษาพบว่า การเบียดเบียนทำร้ายร่างกายและการทรมาณคนด้วยวิธีชั่วร้าย หมายถึงผู้ใหญ่ในครอบครัวเบียดเบียนทำร้ายร่างกายและจิตใจของเด็กจนเด็กต้องทรมาณเป็นระยะยาว ดังเช่น ในนวนิยายเรื่องเพลงกรรม พิฆาตข่มขืนอรุณวรรณและอลงกต ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เลวร้ายมาก เป็นการทำร้ายทั้งร่างกายและจิตใจของผู้ที่ถูกกระทำผิดศีลธรรมอย่างชัดเจนโดยพิฆาตไม่เกรงกลัวบาปแม้แต่ชนิด

...อรุณวรรณกรรมทักพกข้าดำเขี้ยวเกือบทั้งตัว หน้าข้า
ต้องเย็บที่ลำคอกซึ่งฉีกขาดอีกหลายเข็ม ตลอดวันนั้นไม่มีใครมา
เยี่ยมหล่อนเพราะทุกคนวุ่นกับการเลี้ยงพระและเผาศพ หล่อน
ขอร้องแพทย์ว่ามีใครแวะมาอย่าพูดความจริงว่าหล่อนเป็นอะไร

(เพลงกรรม. 2539 : 243)

กว่าสาลินีจะกลับบ้าน อลงกตก็ถูกข่มขืนทุกคำคืนและย่ำ
รุ่งจนชอกช้ำทั้งกายและใจ ไม่มีอะไรเหลือชิ้นดีอีกแล้ว หล่อนเจ็บ
จนหายใจและรู้สึกขารวกับตายด้านไปทั้งตัว

(เพลงกรรม. 2539 : 365)

เห็นได้ว่า พฤติกรรมที่ขาดศีลธรรม เป็นสาเหตุทำให้ผู้กระทำล้าทำร้ายผู้หญิงและเด็กซึ่งเป็นผู้อ่อนแอในครอบครัวโดยไม่เกรงกลัวว่าบาปที่ตัวเองเคยทำอาจได้รับผลกระทบก็ได้ จนทำให้ผู้ถูกกระทำบาดเจ็บทั้งกายและใจ และเริ่มเห็นว่าการใช้ชีวิตด้วยกันในครอบครัวเดียวกันเป็นเรื่องที่น่ากลัวจนอยากจะหนีออกจากครอบครัว

เจตนาประพฤตियุ่งเกี่ยวกับครอบครัวคนอื่น หมายถึง ในสังคมใหม่มักมีบุคคลที่สามเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับครอบครัวของผู้ที่มีครอบครัวแล้ว และบุคคลที่สามนี้มักเป็นผู้หญิงไปยุ่งกับสามีของคนอื่นจนเกิดปัญหาครอบครัว คนที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องในครอบครัวของผู้อื่น ส่งผลให้ครอบครัวผู้อื่นแตกแยกทะเลาะเบาะแว้งกัน รวมถึงเกิดปัญหาและมีความเดือดร้อนต่าง ๆ ตามมา ทั้ง ๆ ที่บาง

คนอาจรู้ว่าการกระทำของตัวเองเป็นการสร้างปัญหาให้คนอื่น ก็ยังมีเจตนาที่จะกระทำผิดศีลธรรมต่อไป ซึ่งปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นบ่อยมากในสังคมจริง จากการวิเคราะห์นวนิยายทั้งสี่เรื่องพบว่า ปัญหาครอบครัวส่วนใหญ่เกิดขึ้นเพราะมีบุคคลที่สามเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับครอบครัวคนอื่น ดังเช่นในเรื่องเมียหลวง อรอินทร์เข้าไปยุ่งกับครอบครัวของอนิรุทธิ์และวิกันดา ในเรื่องสิ้นสวาท บุชบารรณเข้าไปยุ่งกับครอบครัวของพชรกับมินตรา และในเรื่องตามลมปลิวก็มีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า เรื่องบุคคลที่สามเป็นเรื่องธรรมดาในสังคม

แม้ว่าเธอไม่เคยคิดมาก่อนว่าลูกเขยจะทำเรื่องอย่างนี้
ขึ้นมาได้ แต่จะว่าแปลกใจจนไม่เชื่อ ก็ไม่ใช่อยู่ดี

แม้ว่าครอบครัวของเธอราบรื่น อยู่กันมาด้วยดีจนบิดาของ
พรารถึงแก่กรรม แต่ปัญหาผัวนอกใจเมียและมือที่สามแทรกเข้ามา
จนผัวเมียแตกกัน เป็นเรื่องที่วัลลีย์เห็นอยู่รอบตัว ไม่ครอบครัวนั้น
ก็ครอบครัวนี้ เรียกอีกทีว่า เจอได้ง่ายตายเหมือนกับอุบัติเหตุรถชน
ที่หน้าปากซอย ดังนั้น ต่อให้ลูกสาวเธอขยับยุดยอนชีวิตอย่าง
ระมัดระวังเพียงใด ก็เป็นไปได้ว่าจะประสบอุบัติเหตุประเภทนี้เข้าใน
วันใดวันหนึ่ง

(ตามลมปลิว. 2558 : 53)

แสดงให้เห็นว่า ปรากฏการณ์ที่มีบุคคลที่สามแทรกเข้าไปเกี่ยวข้องกับครอบครัวของ
คนอื่น เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นบ่อยในสังคมจนไม่ใช่เรื่องน่าแปลก แต่เป็นปัญหาที่ทุกบ้านอาจได้พบ
เป็นปัญหาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ไม่ว่าจะระมัดระวังอย่างไรก็ตาม คนรุ่นใหม่ไม่กลัวเรื่องผิดลูกผิดเมียคนอื่น
ซึ่งเป็นศีลข้อที่สาม

แต่คนที่เข้าไปยุ่งกับครอบครัวคนอื่นนั้นก็มักจะได้รับผลกระทบที่ตัวเองสร้างไว้ใน
ลักษณะเดียวกันตอกลับมากไม่ช้าก็เร็ว ดังเช่น อรอินทร์ที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอนิรุทธิ์จนเกิดรักเขาจริง
ในขณะที่อนิรุทธิ์แค่อยากได้ความสุขจากเธอเท่านั้น ไม่ได้รักเธอจริงจึงทำให้เธอหึงหวงเมื่อเขาหันไป
สนิทกับผู้หญิงอื่น

“คุณพี่ต้องทราบ รถเขาอยู่นี่” หล่อนทนตวาดเสียงเกรี้ยว
“คืนนี้เป็นยังไงเป็นกัน อรจะต้องพูดกับพี่รุทธิ์ให้แตกหัก จะเที่ยว
พานั้นตระเวนไปก่กทั่วเมืองอย่างนี้ไม่ได้!”

...

“ขึ้นไปข้างบน...ขึ้นไป...ฉันจะไม่ไว้หน้าใครทั้งนั้น เมื่อฉัน
อยู่อย่างมีความสุขไม่ได้ คนอื่นก็ไม่ลืทธิจะอยู่เหมือนกัน”

(เมียหลวง. 2555 : 576)

“อรตัดสินใจแล้ว อรจะเลิกกับพีรฤทธิ์ อรไม่สามารถจะทน
พฤติกรรมของเขาได้อีกต่อไป”

(เมียหลวง. 2555 : 589)

“คุณพีก็ต้องทราบดีว่า การใช้ชีวิตร่วมกับเขาทนทุกข์
ทรมานขนาดไหน...ทุกข์แสนสาหัส”

(เมียหลวง. 2555 : 590)

เห็นได้ว่า อรอินทร์เป็นผู้หญิงที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับครอบครัวของอนิรุทธิ์ สุดท้ายก็
ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับที่เธอได้สร้างกรรมไว้กับวิกันดา ที่ต้องทนทุกข์ทรมานเพราะผู้ชายที่ตัวเองรัก
เจ้าชู้ไปเรื่อย ๆ

เช่นเดียวกับบุษบาวรรณในนวนิยายเรื่องสินสวาทก็เป็นผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจาก
กรรมที่ตัวเองทำไว้ คือการวางแผนให้พชรกับภรรยาแตกแยกกันเพื่อจะได้แต่งงานกับพชร แต่เธอก็
ไม่ได้มีชีวิตคู่ที่มีความสุขเนื่องจากว่าพชรไม่รักเธอ และในที่สุดก็ต้องเลิกกันไป

“ฉันอยากรู้ว่า...กับใคร?”

“ผู้หญิง...” ผมตอบอย่างเลือดเย็น

“คุณก็รู้อยู่แล้ว...ผู้ชายจะไปไหนนอกจากกับผู้หญิง...คุณก็
รู้แล้วว่าผมเป็นคนเลอะเทอะ...และคุณก็รู้อยู่แล้วว่าสันดานผมเป็น
ยังไง...เท่านั้น!”

(สินสวาท. 2550 : 430)

...ต๊อกรสาวพองหย่า เรียกค่าเลี้ยงดูเรือนล้าน!...

(สินสวาท. 2550 : 478)

อรอินทร์และบุษบาวรรณจึงเป็นตัวอย่างของการใช้ชีวิตที่ผิดศีลธรรมได้รับผลกระทบและต้อง
ทนทุกข์ทรมานเช่นเดียวกับที่เคยทำกับคนอื่น ในขณะที่ทำผิดอาจไม่ทราบว่าตัวเองต้องชดใช้ทุกอย่าง
ที่ตัวเองสร้างไว้ เมื่อได้รับผลแล้วมักจะสายเกินไป

2.4) ความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต

วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม วิถีชีวิต
ของคนไทยในสมัยก่อนมีลักษณะเรียบง่าย เครื่องใช้อุปกรณ์การใช้ชีวิตมาจากวัตถุดิบธรรมชาติ
ค่าครองชีพต่ำ ผู้คนในสังคมไม่ไฝ่หาสิ่งที่เกินความสามารถด้านเศรษฐกิจของครอบครัว หลังจาก
ประเทศไทยได้พัฒนาเป็นประเทศอุตสาหกรรม ทุนิยมเริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตของคนไทย คนใน
สังคมเห็นความสำคัญของเงินมากกว่าอย่างอื่นและพยายามติดตามกระแสที่ทันสมัยจากทั่วโลก
ความต้องการทางวัตถุเพิ่มมากขึ้น ค่าครองชีพในครอบครัวจึงสูงขึ้นตามและเริ่มมีแรงกดดันทาง
เศรษฐกิจ ครอบครัวที่ไม่สามารถปรับค่าครองชีพให้เหมาะสมกับระดับทางเศรษฐกิจของครอบครัวจะ

ทำให้ครอบครัวเกิดปัญหาได้เนื่องจากว่าเมื่อคนมีแรงกดดันทางเศรษฐกิจและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเอง ก็จะมีปัญหาทางอารมณ์และส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวได้

ในนวนิยายเรื่องพรกรรม ตัวละครอยู่รวมกันในบ้านหลังเล็กหลายครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมีทั้งผู้สูงอายุและเด็ก มีผู้ทำงานมีเงินเดือนเพียงคนเดียวที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งครอบครัว จึงต้องอยู่กันอย่างประหยัด จนสมาชิกรุ่นใหม่ในครอบครัวเรียนจบแยกตัวออกไปสร้างครอบครัวใหม่ มีชีวิตฟุ้งเฟ้อตามค่านิยมใหม่ เช่นบุษราคัมชอบวิถีชีวิตแบบทันสมัย ผ่อนเงินซื้อคอนโด ต้องการเครื่องใช้ไฟฟ้าและเฟอร์นิเจอร์สมัยใหม่ การพัฒนาของสังคมทำให้การแข่งขันในด้านต่าง ๆ รุนแรงขึ้นกว่าสมัยยังไม่พัฒนา ผู้เป็นพ่อแม่นิยมส่งลูกของตัวเองไปกวตริษา เพื่อให้ลูกมีความสามารถพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งและสามารถเข้าศึกษาในโรงเรียนดี ความต้องการเหล่านี้ ทำให้ค่าใช้จ่ายทั้งครอบครัวสูงมาก เงินเดือนที่ได้มาไม่เพียงพอจึงทำให้ครอบครัวเกิดปัญหาค่าใช้จ่าย ต้องเป็นหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ

“ก็ใช้ซื้อของไปจนหมดตู้เดียวที่นอนชุดรับแขกเครื่องครัว
ก็ที่ชนกลับมาเป็นต้นนะเครื่องครัวก็เตาไมโครเวฟ เตาอบไฟฟ้า
ไม่ใช่หม้อชามรามไหแบบพวกเราทำกับข้าวหอรกนะเขาใช้กันไม่
เป็นหอรกใช้เป็นแต่ของแบบฝรั่งญี่ปุ่นเงินเลยเกลี้ยง พอขายคอนโด
ต่อได้นายพิมานก็เอาไปใช้หนี้ที่ยืมเขามาเป็นสินสอดแล้วมาอยู่
นี้ เขาสองคนก็ไม่ได้ช่วยค่าใช้จ่ายในบ้านนี้หอรกค่าสังคมนาฬิกาแพง”

(พรกรรม. 2539 : 194)

จึงเห็นได้ว่า การมีค่านิยมทางวัตถุ ทำให้คนรุ่นใหม่ต้องทำงานเพิ่มเพื่อหารายได้ เพื่อตอบสนองความต้องการทางวัตถุที่ไม่มีสิ้นสุด จนทำให้ต่างไม่มีเวลาให้ครอบครัว ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดที่เคยมีจึงค่อย ๆ ห่างเหินกัน ปัญหาอื่น ๆ ก็เกิดตามมาอย่างมากมาย

4.2 การเปรียบเทียบสาเหตุปัญหาครอบครัวในนวนิยายกับในสังคมจริง

ปัญหาครอบครัวที่พบจากการวิเคราะห์นวนิยายพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นเพราะสามีขาดความซื่อสัตย์ต่อภรรยา หรือเพราะผู้ใหญ่เพศชายดื่มสุราจนเกิดการทะเลาะเบาะแว้งและมีพฤติกรรมรุนแรง ผู้ที่ถูกทำร้ายทั้งร่างกายและจิตใจมักเป็นเพศหญิง อาจเนื่องจากว่า ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยอดีต สถานภาพของสตรีไทยไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม สตรีมักถูกมองเป็นสิ่งที่ด้อยคุณค่า ไร้ความสามารถ ถูกกดขี่ ข่มเหง และกีดกันทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ไม่มีสิทธิและบทบาทหรือฐานะใดในทางสังคม แต่สตรีก็มีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับผู้ชาย ดังนั้น จึงไม่อาจจำกัดหรือทำให้สูญเสียไปไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ การไม่เคารพในสิทธิสตรีตลอดจนการเลือกปฏิบัติต่อผู้เป็นสตรีนั้นแต่เดิมอาจเป็นเพราะสภาพสังคมสมัยโบราณที่มีการถือปฏิบัติสืบต่อกัน

มาโดยที่ผู้ชายจะมีความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บทบาทของสตรีลดลง (ปราง ยอดเกตุ. 2556 : 1)

ในสมัยปัจจุบัน สตรีมีสิทธิเท่าเทียมกันกับผู้ชาย ได้รับการศึกษาในชั้นสูงมากขึ้น มีความสามารถ และมีบทบาทสำคัญอย่างมากในเกือบทุกวงการในสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา หรือด้านการเมืองมักได้เห็นผู้สำคัญเป็นสตรี เช่น โอบราห์วินฟรีย์ นักแสดงและพิธีกร รายการชื่อดัง ผู้ประสบความสำเร็จของประเทศสหรัฐอเมริกา เจ.เค. โรว์ลิง นักเขียนหนังสือชุดแฮร์รี่ พอตเตอร์อง ซาน ซูจี นักการเมืองประเทศพม่า เป็นต้น กฎหมายของประเทศต่าง ๆ ก็มีการนำสิทธิสตรีมาใส่ในกฎหมายเพื่อปกป้องสิทธิของสตรี ในครอบครัวสตรีก็ได้มีฐานะยกสูงขึ้นมากว่าเดิมเหมือนกัน กล่าวคือสามารถออกไปทำงาน มีรายได้ของตัวเองทำให้ไม่ต้องพึ่งพาสามี อำนาจที่สามีต่อภรรยาก็น้อยลง ดังนั้น ในการดำเนินชีวิตครอบครัวในสมัยปัจจุบันสามารถเห็นถึงสิทธิสตรีมากขึ้น

สิทธิสตรีในสังคมสมัยปัจจุบันไม่ใช่เรื่องที่ผู้คนชอบพูดคุยเท่านั้น แต่ภายใต้กฎหมายครอบครัวก็มีบทบัญญัติถึงเรื่องเกี่ยวกับสิทธิสตรีด้วย อมรา พงศาพิชญ์ และ วิมลศิริ ชำนาญเวช (2541) ได้กล่าวถึงเรื่องสิทธิสตรีภายใต้กฎหมายครอบครัวว่า มีการบัญญัติถึงเรื่องของการหมั้น การสมรสและการหย่า อำนาจปกครองบุตร สินสมรส และการรับมรดก ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ในเรื่องการหมั้น ผู้ที่สามารถขอหมั้นคือฝ่ายชายเท่านั้น ในกรณีที่ถอนหมั้น ชายคู่หมั้นสามารถเรียกค่าทดแทนจากชายอื่นซึ่งได้ร่วมประเวณีกับหญิงคู่หมั้นหรือข่มขืนหญิงคู่หมั้นของตนได้ ไม่มีบทบัญญัติให้หญิงคู่หมั้นเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นซึ่งได้ร่วมประเวณีกับชายคู่หมั้นของตนได้

ในการสมรสและการหย่า กฎหมายได้กำหนดเงื่อนไขในการสมรสไว้ 9 ประการที่ทั้งหญิงและชายต้องมีคุณสมบัติครบตามที่กำหนด ใน 9 ข้อนั้นมีข้อหนึ่งกำหนดว่าหญิงหม้ายต้องรอให้พ้น 310 วันนับแต่ขาดจากการสมรสจึงจะสมรสใหม่ได้นั้น ก็เนื่องมาจากเพื่อเป็นประโยชน์ในการพิจารณาและแก้ปัญหาหากหญิงหม้ายนั้นมีบุตร แล้วสามารถพิจารณาได้ว่าบุตรนั้นเป็นบุตรที่เกิดจากสามีเก่าหรือไม่ ส่วนเรื่องการหย่า กฎหมายไทยอนุญาตให้หย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายโดยตกลงกัน เป็นลายลักษณ์อักษร หากคู่สมรสไม่สามารถตกลงเรื่องการปกครองบุตรและสินสมรสเพื่อหย่าได้ ให้ฟ้องศาลเพื่อดำเนินการหย่า

ในเรื่องอำนาจปกครองบุตร บิดามารดามีอำนาจเท่าเทียมกัน หากมีการหย่าร้าง อำนาจปกครองบุตรขึ้นอยู่กับข้อตกลงกันของคู่กรณี หากตกลงกันไม่ได้ก็สามารถให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด โดยคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์สูงสุดของบุตรเป็นสำคัญ

ในเรื่องการจัดการสินสมรส สามีภรรยาต้องจัดการร่วมกันหรือฝ่ายหนึ่งต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง หากฝ่ายใดได้นำนิติกรรมไปแต่เพียงฝ่ายเดียวหรือปราศจากความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายหลังอาจต้องถอนนิติกรรมนั้นได้

ในการรับมรดก ได้มีบทบัญญัติที่รับรองสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายในการรับมรดก

จากการสรุปพบบัญญัติสำหรับสิทธิสตรีภายใต้กฎหมายครอบครัวดังกล่าวสามารถเห็นได้ว่า ผู้หญิงกับผู้ชายมีสิทธิเสมอภาคในประเด็นส่วนใหญ่ คือสิทธิในการสมรส การหย่า การปกครองบุตร การจัดการสินสมรส และการรับมรดก มีบางประเด็นที่หญิงกับชายมีสิทธิไม่เท่ากัน ซึ่งในนวนิยายที่นำมาวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นถึงความเท่าเทียมและไม่เท่าเทียมของสิทธิสตรี

4.2.1 การมีความเท่าเทียมของสิทธิสตรี

ในสังคมไทยปัจจุบัน ชายกับหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันในเรื่องการสมรสและการหย่า ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ด้านการสมรสนั้น ไม่เพียงแต่ชายและหญิงที่มีคุณสมบัติครบตามข้อกำหนดที่บัญญัติในกฎหมายที่สามารถจดทะเบียนสมรส ปราบกฏการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมของสิทธิสตรีก็คือ ผู้หญิงที่เป็นแม่หม้ายก็สามารถจดทะเบียนสมรสใหม่ได้ แต่ต้องรอให้พ้น 310 วันนับแต่ขาดจากการสมรสเก่า แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงที่เคยผ่านชีวิตคู่มาก่อนได้รับการยอมรับในสังคมโดยไม่เห็นว่าเป็นผู้หญิงที่ด้อยคุณสมบัติที่จะหาคนที่ถูกใจอีก

ในนวนิยายสี่เรื่องที่นำมาวิเคราะห์นั้น ผู้เขียนเรื่องเมียหลวงและเรื่องตามลมปลิวได้นำเสนอความคิดเกี่ยวกับความเท่าเทียมของสิทธิสตรีในด้านการสมรส ในเรื่องเมียหลวง อรอินทร์เป็นแม่หม้ายลูกติด แต่ด้วยความเชื่อมั่นในตัวเอง ความสามารถในการทำงานและความมีเสน่ห์ อรอินทร์จึงเป็นแม่หม้ายที่ไม่มีใครดูถูก เธอสามารถเลือกผู้ชายที่ตัวเองชอบและสมรสใหม่กับผู้ชายที่เธอคิดว่าเหมาะสม ส่วนในเรื่องตามลมปลิว พราวก็เป็นผู้หญิงที่ตัดสินใจเลิกกับสามีเก่าและเริ่มต้นชีวิตคู่ใหม่กับต้นไทร ซึ่งเป็นผู้ชายที่ไม่ถือสาอดีตของพราวและยอมปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อให้คู่ควรกับพราวได้ อรอินทร์กับพราวเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมของสิทธิสตรีในสังคมว่า ผู้หญิงถึงแม้เป็นแม่หม้ายก็มีสิทธิเลือกคู่สมรสได้เหมือนผู้หญิงทั่วไป

ในด้านการหย่า กฎหมายไทยอนุญาตให้หย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายด้วยการตกลงกันเป็นลายลักษณ์อักษร จะหย่าเพราะการตัดสินใจของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ และฝ่ายภรรยาสามารถขอสมบัติหรือค่าเลี้ยงดูจากสามีและขอเป็นฝ่ายเลี้ยงดูลูกได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมของบุรุษและสตรี ในนวนิยายสี่เรื่องที่นำมาวิเคราะห์ก็มีการสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นนี้ ดังเช่นในนวนิยายเรื่อง เมียหลวง เมื่อนิรุทธ์กับวิกันดาตกลงจะหย่าร้าง ฝ่ายสามียินยอมยกทั้งบ้านและลูกให้ฝ่ายภรรยา

“ครั้งที่แล้วเราลองแยกกันอยู่ แต่คราวนี้เราจะลองหย่ากัน
ดู...ผมไม่รู้หรอกว่า ผลลัพธ์จะเป็นยังไง...ขอแต่เพียงว่า ผมยอมเพื่อ
ความสบายใจของคุณก็แล้วกัน จะเอาอย่างไรก็ได้ เท่าที่จะทำให้คุณ
สบายใจขึ้น เรื่องทรัพย์สินสมบัติหรือลูก ไม่มีปัญหา ผมยกให้คุณหมด
ผมไปแต่ตัว”

(เมียหลวง. 2555 : 521)

เห็นได้ว่า ฝ่ายสามียอมหย่าร้างกับภรรยาเพราะเข้าใจว่าเป็นความต้องการของภรรยา จึงเคารพการตัดสินใจของภรรยา การหย่าร้างระหว่างอนิรุทธิ์กับวิกันดาจึงแสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมของชายและหญิงในสังคมไทยตั้งแต่หลายสิบปีก่อน ฝ่ายภรรยาหากรู้สึกว่าจะไม่สามารถอยู่กับสามีอีกก็มีสิทธิขอเลิกได้ ตัวอย่างเช่นเดียวกันยังมีอยู่ในนวนิยายเรื่องอื่น เช่น มินตราหย่ากับพชร ในเรื่องสั้นสวาท พรหมหย่ากับตลภพในเรื่องตามลมปลิว ฝ่ายชายเคารพสิทธิสตรีและไม่บังคับฝ่ายภรรยาให้อยู่ด้วยกันต่อ ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้ครอบครัวแตกแยกเพราะการหย่าร้าง

4.2.2 ความไม่เท่าเทียมของชายและหญิง

ถึงแม้ตามบทบัญญัติกฎหมายผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้ชาย แต่ในการปฏิบัตินั้น ผู้หญิงอาจไม่ได้รับความเสมอภาคในบางประเด็นจนทำให้เกิดปัญหาที่หลัง ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมจริงหลายอย่างแสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมของสิทธิสตรี เช่น ความรุนแรงในครอบครัว ผู้หญิงมักเป็นฝ่ายถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ ผู้หญิงหากนอกใจสามีก็มักถูกสามีต่อตี เป็นต้น ในนวนิยายที่นำมาวิเคราะห์นั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมของสิทธิสตรี 2 ประการ ที่ส่งผลเสียต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสจนเกิดปัญหาครอบครัว

ความไม่เท่าเทียมในการสมรส

ในการสมรส ชายหญิงที่จะแต่งงานและใช้ชีวิตด้วยกัน ต้องจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย แต่ก็มีกรณีที่ทั้งสองฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมร่วมใช้ชีวิตโดยไม่มีการจดทะเบียนสมรส ซึ่งอาจส่งผลต่อการสืบสมบัติและสิทธิการเลี้ยงบุตรหากมีการหย่าร้างที่หลัง เช่นในกรณีของ พชรกับบุษาวรรณในนวนิยายเรื่องสั้นสวาท พชรยอมแต่งงานกับบุษาวรรณโดยไม่มีการจดทะเบียนสมรส บุษาวรรณอยากอยู่กับพชรก็ยินยอม

“ผมบอกกับมินต์ เขาว่า...ผมจะรับผิดชอบในตัวคุณ...

แน่นอน...เราจะมีพิธีทุกอย่าง ยกเว้นทะเบียน”

“นั่นแม่คนนั้นก็จะตั้งตัวเป็นเมียหลวง...”

คำว่า‘แม่คนนั้น’ทำให้ผมต้องกัดฟัน สวนตอบไปทันควัน

ว่า

“แม่คนนั้นของคุณ พยายามที่จะถอนทะเบียนให้คุณอย่างที่คุณอยาก อย่างที่คุณต้องการทุกอย่าง แต่ผมนี้แหละไม่ยอมถอน”

(สั้นสวาท. 2550 : 404)

จึงเห็นได้ว่า การแต่งงานโดยไม่มีการจดทะเบียนสมรส ผู้ที่เสียหายมักเป็นฝ่ายหญิง นอกจากทำให้ฝ่ายภรรยา รู้สึกว่าตัวเองไม่สำคัญต่อสามีแล้ว ยังทำให้ฝ่ายภรรยาไม่มีสิทธิในสินสมรสหรือทรัพย์สินสมบัติที่สามีภรรยาได้มาร่วมกันหลังหย่าร้าง แต่ในกรณีของพชรกับบุษาวรรณ ถึงแม้ไม่มี

การจดทะเบียนสมรส แต่พxrเป็นฝ่ายที่ยอมยกสมบัติให้บุษบววรรณและยุติปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว

ความไม่เท่าเทียมในการคบเพศตรงข้าม

ความไม่เท่าเทียมประการที่สองที่สะท้อนจากนวนิยายคือ การคบเพศตรงข้าม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยมากในสังคมจริง ผู้ชายมักห้ามคู่สมรสหรือคู่รักของตัวเองคบหาเพื่อนที่เป็นเพศตรงข้าม กลัวว่าจะเกิดปัญหานอกใจและทำให้เสียศักดิ์ศรี สาเหตุที่ผู้ชายห้ามผู้หญิงของตัวเองคบเพศตรงข้ามอาจเป็นเพราะค่านิยมดั้งเดิมของไทยที่เชื่อว่าผู้ชายเป็นเพศที่มีอำนาจเหนือผู้หญิง ในครอบครัวมักถือผู้ชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงนับเป็นสมบัติของผู้ชายจึงมีสิทธิห้ามผู้หญิงได้ และผู้ชายต้องรักษาศักดิ์ศรีที่เป็นชาย ห้ามผู้หญิงก่อเรื่องที่อาจทำให้เสียศักดิ์ศรี การไม่เห็นสิทธิเท่าเทียมในการคบหาเพศตรงข้ามของผู้ชาย ก็อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้สามีภรรยาเกิดความขัดแย้งกันได้

จากการวิเคราะห์พบว่า ในนวนิยายทั้งสี่เรื่องนั้นมีสามเรื่องได้สะท้อนให้เห็นเรื่องที่ผู้ชายสามารถคบหาเพศตรงข้ามแต่ห้ามผู้หญิงของตัวเองไปคบหาเพศตรงข้ามโดยคิดว่าตัวเองเป็นเจ้าของของผู้หญิง และสุดท้ายเกิดปัญหาครอบครัว ดังเช่น ในเรื่องเมียหลวง อนิรุทธิ์มีความคิดว่าผู้ชายมีผู้หญิงกี่คนก็ได้ แต่ผู้หญิงมีผู้ชายหลายคนไม่ได้ เป็นความคิดที่ไม่เห็นความเท่าเทียมกันระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง

“ก็เทวดาท่านซัดจนสะอาดมาจากฟากฟ้าโน่นแล้วนี่นา
ท่านกะเกณฑ์ไว้แล้วว่า พวกคุณจะมาสัมผัสของโสโครกเหมือน
พวกผมไม่ได้ พวกผมจะมีเมียสักสิบคนก็ได้ แต่พวกคุณจะมีผัวสิบ
คนไม่ได้”

(เมียหลวง. 2555 : 25)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า อนิรุทธิ์มีความคิดว่า ผู้ชายมีเมียหลายคนเป็นเรื่องที่สมเหตุสมผล เป็นเรื่องธรรมดา และเป็นการแสดงธรรมชาติของผู้ชาย แต่ในขณะเดียวกัน ผู้หญิงมีสามีหลายคนไม่ได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมของชายและหญิงในเรื่องการคบหาเพศตรงข้าม ด้วยความคิดนี้ เมื่อวิกิตาสนิทกับเจนจบจึงทำให้อนิรุทธิ์หึงหวงและโกรธจนทะเลาะกัน

ในนวนิยายเรื่องพรงกรรม พิมานเป็นผู้ชายที่ไม่สนใจสิทธิสตรี สามารถเห็นได้จากตอนที่เขาข่มขืนอรุณวรรณเพื่อแก้แค้นที่เลิกกับเขา เนื่องจากว่าในความคิดของเขา ผู้ชายเท่านั้นที่จะเป็นฝ่ายขอลีกและทอดทิ้งผู้หญิงได้ ผู้หญิงห้ามเลิกกับเขา

“คนอย่างกูไม่เคยถูกผู้หญิงสลัดทิ้งมาก่อน กูเคยแต่ทิ้ง
ผู้หญิง แล้วมีงนี้กว่ามีอะไรดีถึงได้ทิ้งกู ที่กูแต่งงานกับอึบุษก
เพราะจะอยู่ใกล้ ๆ มีงนี้แหละ กูรอโอกาสนี้มานานแล้ว อึรุณ”

(พรงกรรม. 2539 : 243)

จึงเห็นได้ว่า พิมานเป็นผู้ชายที่เห็นเพศชายเป็นใหญ่และจะไม่ยอมให้ผู้หญิงคนใดทำสิ่งที่ทำให้เขาเสียศักดิ์ศรีของผู้ชาย ดังนั้น เมื่อเขาารู้สึกว่าอรุณวรรณเล็กกับเขาเป็นเรื่องที่ทำให้เขาเสียหน้าเสียศักดิ์ศรี เขาจึงต้องหาโอกาสแก้แค้นที่จะทำร้ายอรุณวรรณ นอกจากอรุณวรรณ อลงกตก็เป็นเด็กหญิงที่ตกเป็นสมบัติของพิมานที่ไม่มีสิทธิใดในสายตาของพิมาน โดยเฉพาะสิทธิการคบหาผู้ชายคนอื่น

พิมานกร่ำเหล้ามาแล้ว เขาจึงเผลอต้วพุดออกไปว่า

“มันเป็นของกู เด็กของกู อย่าได้คิดมาพรากเอาไป มึงก็
เหมือนกัน อรุณวรรณ ของกูทั้งนั้น อย่าคิดว่าจะรอดไปได้”

(เพลงกรรม. 2539 : 417)

พอเข้าบ้านก็เดินไปค้ำรามใส่อลงกตซึ่งกำลังอุ่นกับข้าวอยู่ในครัว

“ฝัน มันอะไรกันวะ คบผู้ชายไม่เลือกหน้า คนนิ่งไปอีกคน
มา แกระริกระรื้ออะไรกับไอ้แก้วหา แล้วไอ้ปอกมันก็มายืนทำท่าเป็น
มดแดงอยู่ที่ประตูรั้ว”

(เพลงกรรม. 2539 : 494)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า พิมานเห็นผู้หญิงที่ถูกเขาข่มขืนเป็นสมบัติส่วนตัวที่ห้ามคนอื่นมาเกี่ยวข้อง และห้ามผู้หญิงไปคบหาผู้ชายคนอื่นอีก โดยไม่เห็นว่าคุณผู้หญิงก็เป็นมนุษย์เช่นเดียวกัน มีสิทธิต่าง ๆ เหมือนกันทั้งหมด การไม่เห็นความเท่าเทียมของสิทธิสตรีนั้น ทำให้ผู้ชายมักไม่กลัวทำร้ายสตรีทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้สตรีต้องประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ในนวนิยายเรื่องตามลมปลิว ดลภพก็เป็นผู้ชายที่มีกริษาศักดิ์ศรีความเป็นผู้ชายของตัวเองโดยไม่เห็นความเท่าเทียมของสิทธิสตรีในเรื่องภรรยาคบหาคนที่เป็นเพศตรงข้าม ซึ่งเห็นได้จากตอนที่เขาโกรธพราวเปลี่ยนนิสัยไม่เหมือนเดิมซึ่งเขาคิดว่าพราวเปลี่ยนเพราะตันไทร

“คุณเปลี่ยนไปมาก เพราะใคร ผมก็รู้” เขาตอบกลับมา
ด้วยเสียงแข็งกร้าว “ถ้าไม่คิดว่าคุณประชดชีวิตเพราะเรื่องที่ผมมีส่วนอยู่ด้วยละก็ ผมจะไม่ให้อภัยคุณเลย ผู้หญิงไม่เหมือนผู้ชายนะ พราว อย่าอวดดีโง่ ๆ ว่าผมทำอะไรได้คุณก็ทำได้ ผมรู้ทันคน ไม่มี
ผู้หญิงคนไหนหลอกผมได้ แต่คนอย่างคุณ...ไม่แน่ แค่แยกคน คุณ
ยังแยกไม่ออกซะด้วยซ้ำว่าลูกจ้างกระจอกกับคุณ มันต่างกันแค่
ไหน”

เขาหันขวับไปทางโต๊ะของวรรษา คนทั้งสามหยุดพูด
เหลียวมามองดลภพซึ่งหน้าตันไทร

(ตามลมปลิว. 2558 : 316-317)

จึงเห็นได้ว่า ดลภพมีความคิดเหมือนกับอนิรุทธิ์ซึ่งคิดว่าผู้ชายมีสิทธิอยู่กับผู้หญิงหลายคนได้ และเป็นเรื่องธรรมดา แต่ผู้หญิงห้ามมีผู้ชายหลายคน ความคิดนี้เป็นความคิดที่ไม่เห็นความเท่าเทียมระหว่างชายและหญิง เป็นความคิดของคนสมัยเก่าที่เห็นว่าผู้หญิงเป็นกลุ่มคนที่ไม่สามารถทำอะไรตามใจของตัวเอง

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า การไม่เห็นความเท่าเทียมของสิทธิสตรีในครอบครัวเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งทางด้านความคิดระหว่างคู่สมรส ทำให้เกิดปัญหาการเห็นแก่ตัวและส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัวอย่างอื่นขึ้นมา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่สะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ.2508 – 2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่สะท้อนผ่านนวนิยายแนวชีวิตครอบครัวไทยช่วง พ.ศ. 2508 - 2557 นวนิยายที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้มี 4 เรื่อง คือ 1) เมียหลวง ของ กฤษณา อโศกสิน 2) ลีนสวาท ของ โรสลาเรน 3) เพรงกรรม ของ โบตัน 4) ตามลมปลิว ของ ว.วินิจฉัยกุล

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ ดังนี้

5.1.1 ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508 - 2557

นวนิยายสี่เรื่องที่นำมาวิเคราะห์ในครั้งนี้เป็นนวนิยายแนวชีวิตครอบครัวทั้งหมด ผู้เขียนได้นำเสนอปัญหาครอบครัวในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทยผ่านเรื่องราวและพฤติกรรมของตัวละคร สรุปได้ว่าปัญหาครอบครัวที่พบในนวนิยาย ได้แก่

1. ปัญหาเกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว การแสดงพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมระหว่างกันเป็นปัญหาอย่างหนึ่งในครอบครัวเนื่องจากพฤติกรรมนั้นอาจสร้างความทุกข์กาย ทุกข์ใจให้กับสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะสามีและภรรยา จากการวิเคราะห์พบว่า พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะพฤติกรรมระหว่างสามีและภรรยาที่เป็นสาเหตุของปัญหาครอบครัวได้แก่ 1) สามีคบหาสนิทสนมกับผู้หญิงอื่นและมีพฤติกรรมนอกใจ ภรรยาทั้งโดยเปิดเผยหรือหลบซ่อนล้วนเป็นพฤติกรรมที่ทำให้ลายความเชื่อถือ ความไว้วางใจที่ภรรยามีต่อสามี และยังเป็น การสร้างความทุกข์ ความขมขื่น ความเสียใจ เจ็บใจให้แก่ภรรยาด้วย ทำให้ความสัมพันธ์ของสามีภรรยาแตกร้างจนอาจถึงขั้นครอบครัวแตกแยก 2) การไม่พูดจาเพื่อทำความเข้าใจระหว่างกัน การที่สามีภรรยาอยู่ร่วมกัน เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีพฤติกรรมที่สร้างความทุกข์ ความเสียใจให้อีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายไม่ควรเก็บความรู้สึกปวดร้าวไว้ในใจ แต่ควรรหาทางพูดจาชี้แจงและทำความเข้าใจกัน การไม่ยอมพูดจาและเก็บความรู้สึก เก็บปัญหาไว้คนเดียว เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่เข้าใจและความห่างเหินระหว่างสามีภรรยาซึ่งอาจพัฒนาเป็นปัญหาใหญ่ได้ 3) พฤติกรรมที่ขาดสติเนื่องมาจากเมาสุรา การเมาสุราเป็นสาเหตุให้คนหมดความยับยั้งชั่งใจและสามารถกระทำเรื่องเลวร้ายจนมีผลกระทบต่อชีวิตของสมาชิกในครอบครัว เช่น ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้ง ปัญหาการทำร้ายร่างกายและจิตใจของสมาชิกในครอบครัว ปัญหาการเป็นตัวอย่างไม่ดีให้กับเด็กในครอบครัว ปัญหาทางเศรษฐกิจ และยังเป็นสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมได้

2. ปัญหาเกิดจากการรับค่านิยมใหม่ การรับวัฒนธรรมตะวันตกทำให้เกิดค่านิยมใหม่ในสังคมไทย รวมถึงค่านิยมการดำเนินชีวิตครอบครัว ค่านิยมใหม่ที่อาจสร้างปัญหาครอบครัวได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส การมีเพศสัมพันธ์กับชายที่ไม่ใช่คู่สมรส หรือการมองเห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเป็นเรื่องธรรมดา ไม่จำเป็นต้องมีความผูกพันหรือความรับผิดชอบ

3. ปัญหาเกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ สภาพเศรษฐกิจเป็นปัญหาสำคัญของครอบครัวชนชั้นกลางถึงชนชั้นล่างในสังคม อาจเพราะสมาชิกในครอบครัวได้รับการศึกษาน้อยและจึงไม่สามารถทำงานที่ได้เงินเดือนสูง ทำให้ค่าใช้จ่ายในครอบครัวไม่เพียงพอ นอกจากนั้นยังประสพภาวะที่ครอบครัวต้องอยู่ร่วมกันอย่างแออัด ทำให้เกิดการเอาเปรียบและการกระทบกระทั่งกันระหว่างสมาชิก ส่วนใหญ่แล้วครอบครัวที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจจะมีความเสี่ยงในการเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาค่อนข้างสูง ผลจากการวิเคราะห์พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจได้แก่

- 1) ปัญหาการแย่งชิงทรัพย์สินสมบัติ การที่สมาชิกต้องอยู่ร่วมกันและต้องใช้ทรัพยากรในบ้านร่วมกันเมื่อเติบโตขึ้นและแต่งงานมีครอบครัวก็ไม่สามารถแยกไปอยู่เพียงลำพังได้ บ้านและที่ดินซึ่งเป็นทรัพย์สินสมบัติของบรรพบุรุษที่สืบทอดมาจึงกลายเป็นสมบัติที่ทุกคนต้องการครอบครอง ทำให้เป็นต้นเหตุของการทะเลาะเบาะแว้ง
- 2) ปัญหาการเห็นแก่ตัว การเอาตัวรอด กล่าวคือ บางคนในครอบครัวมีความทะเยอทะยานและหาทางที่จะไปให้พ้นจากความยากลำบากโดยไม่คำนึงถึงพ่อแม่และพี่น้อง

4. ปัญหาเกิดจากวิถีชีวิตแตกต่างกัน การอยู่ร่วมกันในครอบครัวมักหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างสมาชิกไม่ได้เนื่องจากแต่ละคนมีนิสัยและทัศนคติแตกต่างกันไปตามพื้นฐานที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมา เมื่อต้องใช้ชีวิตร่วมกันเป็นครอบครัว สามีภรรยาจึงจำเป็นต้องปรับตัวเข้าหากัน หากแต่ละฝ่ายไม่ยอมปรับตัว ย่อมจะทำให้กลายเป็นต่างคนต่างอยู่และเกิดการหย่าร้างตามมา

5.1.2 สาเหตุของการเกิดปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่สะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508 - 2557

นวนิยายแนวชีวิตครอบครัวทั้งสี่เรื่องที่น่าสนใจมานำวิเคราะห์ พบว่านอกจากการนำเสนอปัญหาครอบครัวในรูปแบบต่าง ๆ แล้ว ยังได้นำเสนอสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัว จากการวิเคราะห์พบว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวเกิดจากปัจจัย 2 ประการ ได้แก่

1. สาเหตุจากปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ ลักษณะนิสัยส่วนตัว บุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้งภายในครอบครัว และอาจพัฒนาขึ้นเป็นปัญหาครอบครัวได้ ในด้านลักษณะนิสัยหรือบุคลิกภาพ และพฤติกรรมที่อาจนำมาสู่การเกิดปัญหา ได้แก่ ผู้ชายที่มีลักษณะนิสัยเจ้าชู้ เจ้าสำราญ มักสนิทสนมกับผู้หญิงอื่นนอกเหนือจากภรรยาและก้าวไปถึงพฤติกรรมการนอกใจภรรยา ทำให้ความสัมพันธ์ของสามีภรรยาค่อย ๆ ห่างเหินกันเพราะภรรยามักจะไม่ยอมรับพฤติกรรมเช่นนี้ของสามี ลักษณะนิสัยของผู้เป็นภรรยาก็มีอิทธิพลต่อการแก้ไขปัญหา หากภรรยาเจ็บแค้นต่อพฤติกรรมของสามี อาจทำให้สามีเข้าใจว่าภรรยายอมรับ

พฤติกรรมของตนได้ จึงไม่หยุดพฤติกรรมที่สร้างความเสียใจให้แก่ภรรยา จนกระทั่งปัญหาขยายขึ้นถึงขั้นความสัมพันธ์แตกร้างได้

2. สาเหตุจากปัจจัยแวดล้อม หมายถึงสาเหตุภายนอกครอบครัว เป็นสาเหตุของปัญหาครอบครัวที่มีผลสืบมาจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงตามและส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัวได้ง่ายขึ้น จากการวิเคราะห์พบสาเหตุจากปัจจัยแวดล้อมมี 1) ความเปลี่ยนแปลงของบทบาทหน้าที่ตามเพศในครอบครัว ผู้หญิงกับผู้ชายมีความเสมอภาคในสิทธิต่าง ๆ ผู้หญิงมีสิทธิรับการศึกษาและสามารถทำงานนอกบ้าน ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้ผู้หญิงสามารถหาเลี้ยงตัวเองได้ ไม่ต้องพึ่งพาผู้ชายเหมือนผู้หญิงสมัยก่อน ผู้หญิงมีความเป็นตัวของตัวเองและความเป็นอิสระมากขึ้น ดังนั้น เมื่อประสบปัญหาครอบครัวก็สามารถถอนตัวออกจากปัญหาได้ด้วยวิธีต่าง ๆ การหย่าร้างก็เป็นการแก้ปัญหาอย่างหนึ่งของคนรุ่นใหม่ 2) ความเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยมและทัศนคติ ค่านิยมใหม่บางอย่างที่เกิดขึ้นในสังคมอาจขัดแย้งกับค่านิยมเก่า เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัว ผลจากการวิเคราะห์พบว่า สำหรับเรื่องการหย่าร้าง คนรุ่นใหม่เห็นว่าการหย่าร้างเป็นเรื่องธรรมดาและไม่เป็นเรื่องที่น่าอับอายอีกต่อไป ในด้านการเลือกคู่ครอง หญิงชายรุ่นใหม่เป็นผู้ตัดสินใจเลือกคู่ครองด้วยตนเองโดยคำนึงถึงความรักความเข้าใจระหว่างกันเป็นสิ่งสำคัญ การผ่านการหย่าร้างของแต่ละฝ่ายหรือการเคยมีเพศสัมพันธ์ของฝ่ายหญิงไม่ใช่เรื่องสำคัญอีกต่อไป 3) ความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรมของประชาชนในสังคมยุคใหม่ การพัฒนาด้านเทคโนโลยีและการรับวัฒนธรรมตะวันตก ส่งผลให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วความเปลี่ยนแปลงนี้มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและโครงสร้างสถาบันครอบครัว เกิดค่านิยมและทัศนคติใหม่ ๆ ในการดำรงชีวิต ผู้คนเกรงกลัวบาปและความไม่เหมาะสมตามค่านิยมเดิมน้อยลง จึงมีพฤติกรรมที่ผิดศีลธรรมมากขึ้น จนทำให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมา เช่นการเบียดเบียนเอาเปรียบสมาชิกในครอบครัว การทำร้ายร่างกายและจิตใจด้วยการข่มขืน การแย่งคู่ครองของผู้อื่น เป็นต้น 4) การให้ความสำคัญด้านวัตถุนิยมและทุนนิยมทำให้ผู้คนในสังคมต้องแบกภาระงานมากขึ้นเพื่อสนองตอบค่านิยมในด้านนี้ ภาวะความกดดันทางเศรษฐกิจทำให้มีภาวะความเครียดในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมีสภาพต่างคนต่างอยู่ ขาดความอบอุ่น ความสัมพันธ์ค่อย ๆ ห่างเหิน และขาดความเข้าใจ สภาพการณ์เหล่านี้จะค่อย ๆ เพิ่มความรุนแรงขึ้นจนกลายเป็นปัญหาครอบครัวในที่สุด

5.2 อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายไทยในช่วง พ.ศ. 2508 - 2557 พบว่า ปัญหารุนแรงที่สุดที่ทำให้เกิดการหย่าร้างในครอบครัวซึ่งสะท้อนจากนวนิยายเรื่องเมียหลวงสิ้นสวาท และตามลมปลิว คือการนอกใจคู่สมรส และพบว่าฝ่ายที่นอกใจมักเป็นฝ่ายสามี ทั้งนี้เพราะ

ผู้ชายมักคิดว่าการมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่นนอกเหนือจากภรรยาเป็นการสร้างความตื่นเต้นให้กับชีวิต เป็นเรื่องธรรมดาเรื่องหนึ่งที่ภรรยาไม่ควรเก็บมาเป็นเรื่องใหญ่ ในขณะที่จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. (2547 : 84) ได้กล่าวว่า ปัญหาครอบครัวเป็นเหตุการณ์ที่ครอบครัวไม่ได้คาดหวังหรือปรารถนาที่จะให้เกิดขึ้น เมื่อเกิดขึ้นแล้วสมาชิกครอบครัวจะได้รับความกดดันและคับข้องใจเป็นอย่างมาก บางปัญหาก่อให้เกิดความอับอายขายหน้าและไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือปัญหาการนอกใจคู่สมรส ส่วนใหญ่มักจะเป็นฝ่ายชายนอกใจฝ่ายหญิง ซึ่งเป็นเรื่องที่ภรรยายอมไม่ได้ ถือว่าเสียศักดิ์ศรีและเป็นการดูถูกอย่างร้ายแรง และปัญหาการหย่าร้าง ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นโดยมีสาเหตุจากหลาย ๆ ปัจจัยรวมกัน ความคิดนี้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของ ณัฐริกา ขมปรีดา (2553) ที่วิจัยเรื่อง พฤติกรรมการนอกใจคู่สมรส : กรณีศึกษาชายไทยในเขตเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ พบว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้ชายมีพฤติกรรมนอกใจคู่สมรสคือ แรงผลักดันจากตนเอง และมีสาเหตุจากสิ่งเร้าภายนอก ไม่ว่าจะเป็นเพศสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ความห่างไกลของสามีภรรยา และการให้ความสำคัญในตัวของสามี นอกจากนี้ สุพรรณษา ประสงค์สุข (2551) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์งานเขียนสารคดีเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวไทยของอรสม สุทธิสาคร : แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอ พบสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวคือมาจากความขัดแย้งทางด้านความคิดว่า ปัญหาครอบครัวเกิดขึ้นโดยเริ่มจากความขัดแย้งทางด้านความคิดของบุคคล อันส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลจนนำไปสู่การขัดแย้งกันระหว่างบุคคลในครอบครัว โดยจะทำให้ระดับปัญหามีวงกว้างเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ

ในส่วนของการแก้ปัญหาครอบครัวโดยเฉพาะปัญหาระหว่างคู่สมรสของนวนิยายทั้งสี่เรื่องดำเนินไปในทางเดียวกัน ทั้งนี้เป็นไปได้ว่าผู้เขียนนวนิยายทั้งสี่เรื่องเป็นผู้หญิงและมีประสบการณ์ชีวิตที่ร่วมสมัยกันคือ เป็นผู้ที่ได้ใช้ชีวิตและได้รับค่านิยมใหม่ของสังคม จึงย่อมมีความเห็นที่ไม่แตกต่างกันมากเกินไปในเรื่องของบทบาท หน้าที่และสิทธิสตรี ดังนั้น การที่ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้ชายในการศึกษาและการทำงาน ส่งผลให้ผู้หญิงมีความสามารถที่จะเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้ชายอีก ในขณะที่ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้นในสังคม ทำให้ลักษณะชีวิตครอบครัวในสมัยใหม่นั้นเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ มีเวลาอยู่ด้วยกันน้อย โดยเฉพาะในสมัยที่เทคโนโลยีพัฒนารวดเร็ว ดังที่ผลการศึกษาของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2548 : 40-41) ที่กล่าวถึงปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวว่า สัมพันธภาพภายในครอบครัวที่นับวันจะเห็นห่าง ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสที่เกิดปัญหาการนอกใจหรือปัญหาชู้สาว ส่งผลให้เกิดการหย่าร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกซึ่งมีความแตกต่างระหว่างวัยและทัศนคติ ความสัมพันธ์ระหว่างพี่กับน้องซึ่งไม่ลงรอยและผูกพันกัน ความรุนแรงในครอบครัวที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยเหตุดังกล่าว การหย่าร้างจึงไม่ใช่เรื่องแปลกหรือเรื่องที่น่าอับอายอีกต่อไป คู่สมรสที่แต่งงานและหย่าร้างก็ยังสามารถแต่งงานใหม่โดยเป็นที่ยอมรับของสังคม เช่นเรื่อง เมียหลวง เจนจบหย่ากับบอรินทร์และ

ขอวิกันดาซึ่งเป็นผู้หญิงที่เลิกกับสามี หรือในเรื่องตามลมปลิว ต้นไทรรักพราว ไม่ถือสาที่พราวเคยผ่านการแต่งงานมาแล้ว การเลิกคู่ในสังคมปัจจุบันจึงเป็นเพราะความรักไม่ใช่เพราะความเหมาะสมหรือถูกต้องตามขนบธรรมเนียมเก่า ความเปลี่ยนแปลงด้านความคิดดังกล่าวนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของอชิรญาณ์ แสงปัญญา (2553) ในเรื่อง ค่านิยมและทัศนคติด้านการสร้างครอบครัวในสังคมไทยปัจจุบัน ของนักศึกษาและบุคลากรมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ตที่ว่า อิทธิพลด้านความคิดและวิถีชีวิตตะวันตก ทำให้การรักนวลสงวนตัวของหญิงไทยลดลง ความอดทนในการใช้ชีวิตคู่น้อยกว่าในอดีต คนสมัยใหม่มีอิสระมากขึ้นในการเลือกคู่ และเลือกคู่สร้างครอบครัวเพราะความรักและต้องการอยู่ร่วมกันมากกว่าการคำนึงถึงความถูกต้องตามจารีตประเพณี ในขณะที่เดียวกันค่านิยมเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศก็เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยมองว่า ทั้งผู้ชายและผู้หญิงสามารถมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นนอกเหนือจากคู่สมรสได้

ปัญหาที่พบมากที่สุดที่สนวนิยายทั้งสี่เรื่องคือปัญหาการนอกใจและการหย่าร้าง นอกจากนั้นยังมีปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวละครประกอบสะท้อนผ่านนวนิยาย ปัญหาที่พบในเรื่องนั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ได้แก่ 1) การมีทัศนคติไม่ตรงกันของคู่สมรส เป็นสาเหตุที่ทำให้คู่สมรสไม่สามารถอยู่ด้วยกันได้ยาวนานหรือจำเป็นต้องอยู่ด้วยกันอย่างไม่มีความสุข ดังเช่น อรอินทร์กับเจนจบในนวนิยายเรื่องเมียหลวง อรอินทร์มีทัศนคติว่าชีวิตต้องขึ้นอยู่กับตัวเอง คนอื่นรวมทั้งผู้ใหญ่ในครอบครัวไม่ควรเข้ามาเกี่ยวข้องก้าวก่าย แต่เจนจบกลับคิดว่าการอยู่ร่วมกันในครอบครัวก็ควรให้ความนับถือและเคารพความเห็นของผู้ใหญ่ ทัศนคติที่แตกต่างกันของสองคนส่งผลให้อรอินทร์กับเจนจบต่างคนต่างอยู่และสุดท้ายก็ต้องหย่าร้างกัน หรือเพื่อนสนิททั้งสามคนของวิกันดาในนวนิยายเรื่องเมียหลวง ก็มีปัญหาชีวิตคู่เนื่องจากมีทัศนคติการใช้ชีวิตแตกต่างกันระหว่างสามีภรรยา ปัญหานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2548 : 40-41) ที่กล่าวถึงลักษณะการใช้ชีวิตร่วมกันในครอบครัวของคนสมัยนี้ว่า การมีเวลาอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวซึ่งเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำกิจกรรมของตนเอง ขาดการปฏิสัมพันธ์กันภายในครอบครัว และโดยส่วนมากใช้เวลาอยู่กับสื่อมากกว่า เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งของปัญหาครอบครัว 2) การไม่รู้จักรักษาเวลาให้เหมาะสมสำหรับกิจกรรมในบ้านและกิจกรรมนอกบ้าน เป็นปัญหาที่อาจทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวห่างเหินกันไปเรื่อย เช่นเพชรในนวนิยายเรื่องสิ้นสวาทมักออกจากบ้านไปอยู่กับเพื่อนฝูง ทำให้เวลาที่อยู่ร่วมกับลูกเมียน้อย และค่อย ๆ ห่างเหินกัน ซึ่งสอดคล้องกับพัทยา สายหู (2516 อ้างถึงใน ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. 2545 : 69-70) ที่กล่าวถึงหนึ่งในปัญหาครอบครัวต่าง ๆ คือ ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนฝูงและการสมาคม เช่น การออกไปคบหาสมาคมกับเพื่อนนอกบ้านมากกว่าครอบครัว เพื่อนเข้ามาวุ่นวายในบ้าน เป็นต้น 3) ปัญหาเกี่ยวกับลูก ลูกไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนโดยวิธีที่ถูกต้อง เป็นสาเหตุที่ทำให้ลูกมีลักษณะนิสัยไม่ดีส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งนอกจากอาจจะนำปัญหาเข้ามาในครอบครัวแล้ว ยังอาจสืบ

ทอดปัญหาไปยังรุ่นต่อไปได้ เช่นบุษราคัมในนวนิยายเรื่องเพรงกรรม พ่อแม่เลี้ยงดูโดยการตามใจ อยากรู้ทำอะไรก็ต้องได้ ทำให้กลายเป็นคนที่ชอบเอาใจคนอื่น เมื่อมีลูกก็เลี้ยงลูกเช่นที่เคย ได้รับการเลี้ยงดูมา ลูกจึงมีนิสัยคล้ายคลึงกับบุษราคัม ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ไม่อบอุ่น ขาดน้ำใจ หรือญาติในเรื่องเมียหลวง และอลงกตในเรื่องเพรงกรรม เป็นเด็กที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ส่งผลกระทบให้เด็กพบปัญหาต่าง ๆ สูงกว่าเด็กที่มีพ่อแม่อยู่ข้างเคียง ซึ่งปัญหาที่สะท้อนมาจากนวนิยายดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดของสุพจน์ เด่นดวง และ นาถฤดี เด่นดวง. (2558 : 16-19) ที่กล่าวถึงปัญหาครอบครัวว่า หนึ่งในปัญหานั้นก็คือปัญหาเกี่ยวกับบุตร คือปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กหรือบุตรในครอบครัวซึ่งมีปัญหาหลากหลายมาก ทั้งปัญหาการไม่ได้รับการดูแลจากครอบครัว ปัญหาการศึกษาและปัญหาสุขภาพ ปัญหาที่เด็กก่ออาชญากรรม การดื่มแอลกอฮอล์ สารเสพติด เป็นต้น 4) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ก็เป็นปัญหาหนึ่งที่พบในนวนิยาย เช่นเรื่องเพรงกรรม ซึ่งตัวละครในเรื่องส่วนใหญ่มีการศึกษาและรายได้ค่อนข้างน้อย ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นต้องอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่อย่างแออัด ทำให้เกิดปัญหาการกระทบกระทั่งกันอยู่เนื่อง ๆ ปัญหาเหล่านี้สอดคล้องกันความเห็นของพัทยา สายหู (2516 อ้างถึงใน ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. 2545 : 69-70) ที่กล่าวถึงปัญหาครอบครัวว่ามีปัญหาเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ เช่น การมีรายได้ไม่พอเพียง การประกอบอาชีพที่ขัดกัน อาชีพที่ทำให้ต้องแยกจากกัน อาชีพที่ไม่สุจริต เป็นต้น โดยเฉพาะเมื่อสังคมไทยพยายามเกาะติดกระแสโลกาภิวัตน์ คนส่วนใหญ่ต้องการใช้ชีวิตให้ทันสมัย จึงเกิดปัญหาด้านการเงินตามมา ความเห็นนี้สอดคล้องกับผลการสรุปของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2548 : 40-41) ที่กล่าวถึงหนึ่งในปัญหาครอบครัวในสังคมคือ กระแสโลกาภิวัตน์และระบบการตลาด ที่กระตุ้นให้เกิดการบริโภค การใช้จ่ายเงินและหนี้สินจากบัตรเครดิต 5) ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เช่นปัญหาครอบครัวของอนินทรในนวนิยายเรื่องเพรงกรรม คือปัญหาความรุนแรงของสามีต่อลูกเมียซึ่งเพิ่มระดับความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ หลังจากดื่มสุราจนขาดสติ จนกระทั่งในที่สุดอนินทรหมดความอดทน ต่อสู้และฆ่าสามีเสียชีวิต ต้องติดคุก ลูกขาดพ่อขาดแม่ ลักษณะปัญหานี้สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ : เสียงของผู้หญิงของ วิลาสินี พนานครทรัพย์ (2545) ว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นมีลักษณะของการเกิดซ้ำ กล่าวคือ เมื่อผู้หญิงถูกสามีทำร้ายร่างกายครั้งแรก ผู้หญิงจะไม่ออกจากความสัมพันธ์ทันที เมื่อไม่สามารถยุติการทำร้ายด้วยวิธีการพูดคุย การจัดการกับปัญหาของผู้หญิงนั้นอาจเป็นวิธีอื่น คือ การทนอยู่ การหย่าร้าง และการฆ่าสามี ซึ่งการจัดการปัญหาในวิธีต่าง ๆ นี้อยู่ก่อนให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมาอีกด้วย

การอภิปรายผลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ความเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้ค่านิยมในการดำเนินชีวิตครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ค่านิยมใหม่นี้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวตลอดจนความมั่นคงของครอบครัว ดังที่สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อค่านิยมและทัศนคติเกี่ยวกับการสร้างครอบครัวของคนไทยปัจจุบัน (2546) พบว่า ครอบครัวในปัจจุบันเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในครอบครัวและปัจจัยแวดล้อมในชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผลกระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของครอบครัวได้เปลี่ยนแปลงไป จะเห็นได้ว่าครอบครัวไทยมีลักษณะหลากหลายยิ่งขึ้น และสมาชิกในครอบครัวมีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้อาจยังส่งผลให้เกิดความสั่นคลอนของสถาบันครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างและความสัมพันธ์หรือพันธะระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวที่มีต่อกันทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

ส่วนสาเหตุการเกิดปัญหาครอบครัวพบว่า ปัญหาครอบครัวไม่ได้เกิดจากสาเหตุเดียว แต่มีสาเหตุหลากหลายผสมกัน ซึ่งมีทั้งสาเหตุที่เกิดจากส่วนบุคคล ได้แก่ ลักษณะนิสัยของบุคคล ทัศนคติในการดำเนินชีวิตสมรส และสาเหตุที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่นการแบ่งบทบาทหน้าที่ตามเพศในครอบครัว ค่านิยมการใช้ชีวิตใหม่ ทั้งนี้สาเหตุจากปัจจัยส่วนบุคคลภายในครอบครัวและจากปัจจัยภายนอกครอบครัวมีผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์งานเขียนสารคดีเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวไทยของ อรสม สุทธิสาคร : แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอของสุพรรณษา ประสงค์สุข (2551) สรุปได้ว่า สาเหตุที่เกิดปัญหาครอบครัวมีสาเหตุส่วนบุคคล คือ ทัศนคติของบุคคลในครอบครัว พฤติกรรมของบุคคลในครอบครัว และความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ส่วนสาเหตุจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรมของบุคคลในสังคมและความยากจน

ในสังคมปัจจุบัน ชนชั้นกลางเป็นกลุ่มชนชั้นที่สำคัญมากที่สุดในระยะของการพัฒนาของสังคม แต่ก็ยังเป็นชนชั้นที่มีความเสี่ยงพบปัญหาครอบครัวอย่างสูงเนื่องจากว่าชนชั้นกลางเป็นชนชั้นที่ต้องพึ่งพาเงินเดือน หากเงินเดือนไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางด้านวัตถุหรือพบปัญหาตงงาน จะทำให้เกิดความเครียดและส่งผลกระทบต่อชีวิตครอบครัว ดังนั้น สาเหตุจากปัจจัยภายนอกที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวสำหรับคนส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันคือปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งตรงกับความเห็นของจางง์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. (2547 : 84) ที่กล่าวว่า การว่างงานหรือตงงาน ทำให้รายได้ที่เคยได้รับอยู่เป็นประจำเปลี่ยนแปลงไป สมาชิกครอบครัววิตกกังวล บางรายถึงกับทะเลาะตบตีกันแทนที่จะหาทางแก้ปัญหาร่วมกัน การขาดรายได้เป็นสาเหตุที่ทำให้ครอบครัวชนชั้นกลางรวมทั้งชนชั้นล่างต้องประสบปัญหาความยากจนและพบปัญหาครอบครัว และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2548 : 40-41) ที่ว่า สภาพความยากจนของครอบครัวที่ต้องดิ้นรนให้พ้นสภาพความยากจนแร้นแค้น ขาดทั้งปัจจัยสี่ ด้อยทั้งการศึกษาและทักษะในการประกอบอาชีพ ทำให้มีรายได้น้อย ไม่แน่นอนรวมทั้งไม่มีสวัสดิการช่วยเหลือใด ๆ

ปัญหาครอบครัวจึงกลายเป็นปัญหาสังคมอย่างหนึ่งของสังคม เหตุมูลฐานที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวในสังคมไทยคือการเปลี่ยนแปลงด้านความคิดและค่านิยมการเห็นเงินเป็นสิ่งสำคัญเหนือกว่าสิ่งอื่น ทำให้คนในสังคมมักเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว คุณสมบัติอันดีงามที่นับเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย เช่นการมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การอยู่ด้วยกันเหมือนพี่น้อง การเป็นคนรักสงบ ถ้อยทีถ้อยอาศัย การรู้จักให้อภัยคนอื่น และการไม่ชอบใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา สิ่งเหล่านี้ค่อย ๆ มีน้อยลงในสังคมไทย ดังที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539 : 46-47) กล่าวไว้ว่า คนในสังคมเริ่มตายด้านต่อความรู้สึกที่อ่อนโยนและอ่อนละมุน คนในสังคมเริ่มเฉยเมยต่อความรู้สึกเมตตา สงสารและเริ่มกระด้างต่อคุณธรรมจริยธรรมที่เคยมีให้แกกันและกัน คนในสังคมเริ่มตัดสินปัญหาด้วยความรุนแรง เรียนรู้ที่จะแก้แค้นกัน เรียนรู้ที่จะตอบสนองความชั่วร้าย ด้วยความชั่วร้ายทั้งในความคิด คำพูดและการกระทำ จิตใจเริ่มตกต่ำอย่างรวดเร็ว

ความเปลี่ยนแปลงด้านความคิดทำให้ความผูกพันและความสนทนาระหว่างสมาชิกค่อยจางหาย ทำให้ปัญหาครอบครัวมีแนวโน้มเกิดมากขึ้น สอดคล้องกับรายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัวของศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัวไทย สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช (2553 : 12) ว่า ในสังคมนั้นการหย่าร้างมีแนวโน้มมากขึ้น ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว มีความห่างเหินกันมากขึ้น ความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนในครอบครัวลดน้อยลงและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร ตลอดจนมีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานเพื่อประกอบอาชีพ และการทำงานที่รัดตัวเพื่อสร้างรายได้และค่าใช้จ่ายหนี้สิน ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีเวลาอยู่ด้วยกันน้อยลง การเกิดปัญหาจึงมีแนวโน้มสูงขึ้น

จากการสรุปผลการวิเคราะห์และการอภิปรายผลดังกล่าวข้างต้นพบว่า นวนิยายแนวชีวิตครอบครัวทั้ง 4 เรื่องได้สะท้อนให้เห็นปัญหาครอบครัวและสาเหตุการเกิดปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย เป็นที่น่าสังเกตว่า ถึงแม้ระยะเวลาในการแต่งนวนิยายเรื่องแรกกับเรื่องสุดท้ายที่ศึกษาห่างกันประมาณเกือบ 50 ปี แต่ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายก็ยังคงเป็นปัญหาเดิม ๆ ซ้ำซาก จึงสรุปได้ว่า ในช่วงระยะเวลาประมาณ 50 ปีที่ผ่านมา สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้วิถีชีวิต โครงสร้างสังคม และโครงสร้างสถาบันครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ภาวะความกดดันจากสังคมและเศรษฐกิจทำให้เกิดปัญหาในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัวไปจนถึงปัญหาสังคมซึ่งสังคมเป็นปัญหาที่ไม่เปลี่ยนแปลงแต่อาจเพิ่มระดับความรุนแรงมากขึ้นได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ปัญหาครอบครัวและสาเหตุเกิดปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายไทยแนวชีวิตครอบครัวที่ผลิตขึ้นในช่อง พ.ศ. 2508 - 2557 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรเพิ่มจำนวนนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวเพื่อเป็นการยืนยันผลการวิเคราะห์ที่น่าเชื่อถือมากขึ้น
2. ควรเลือกศึกษานวนิยายแนวชีวิตและครอบครัวของนักเขียนชายร่วมด้วยเพื่อจะได้เปรียบเทียบมุมมองและทัศนะเกี่ยวกับชีวิตและปัญหาครอบครัวได้หลากหลายขึ้น
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบปัญหาครอบครัวที่เกิดขึ้นในประเทศที่มีวิถีชีวิตและค่านิยมคล้ายคลึงกัน เช่นประเทศไทยกับประเทศจีน

บรรณานุกรม

- กฤษณา อโศกสิน. (2555) **เมียหลวง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เพื่อนดี.
- ก่อ สวัสดิพานิชย์. (2519) **ความสัมพันธ์ในครอบครัว**. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2539) **เปิดโลกความคิดสังคมทुरुชน : ยุทธศาสตร์ความล่มสลายของสังคม**. กรุงเทพมหานคร : ชัคเซสมิเดีย.
- เกษม ตันติผลาชีวะ และ กุลยา ตันติผลาชีวะ. (ม.ป.ป.) “สุขภาพจิตใจครอบครัว” ใน **การพัฒนาครอบครัว คณะอนุกรรมการด้านครอบครัว สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง.
- จำนงค์ อติวิฒนสิทธิ์ และ คณะ. (2547) **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. (2540) **การพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. (2529) **เด็กและวิกฤตการณ์ในครอบครัว**. เชียงใหม่ : ภาควิชามนุษยสัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชไมพร พรเพ็ญพิพัฒน์. (2549) **คมความคิดในวรรณกรรมร่วมสมัย**. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- ชาย โปธิสิตา. (2554) **การเปลี่ยนแปลงครอบครัวและครัวเรือนไทย : เรา (ไม่) รู้อะไร?**
[ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www2.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceVII/Download/2011-Article-02.pdf> (4 สิงหาคม 2559).
- ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. (2545) **อ่าน (ไม่) เอาเรื่อง**. กรุงเทพมหานคร : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ณัฐริกา ชมปรีดา. (2553) **พฤติกรรมนอกใจคู่สมรส : กรณีศึกษาชายไทยในเขตเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม. (พัฒนาสังคม) พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ดำรง ฐานดี. (ม.ป.ป.) **ความรู้เรื่องสังคมและวัฒนธรรม**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www3.ru.ac.th/korea/article1/article11.pdf> (2 กันยายน 2559).
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2542) **นวนิยายกับสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2545) **สถาบันครอบครัวกับความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม.**
กรุงเทพมหานคร : ฟ้าอภัย.
- นางลักษณะ เอมประดิษฐ์. (2539) **รูปแบบครอบครัวไทยของสังคมสมัยใหม่ : แนวโน้มในอนาคต.**
กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญประคอง ภาณุรัตน์. (2531) **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส:ศึกษากรณีสตรีที่สมรสแล้วภาครัฐบาล.รัฐวิสาหกิจและเอกชน.** วิทยานิพนธ์ สม.ม. (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2536) **แอลกอฮอล์ในประเทศไทย.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- โบตัน. (2539) **เพลงกรรม.** กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ปราง ยอดเกตุ. (2556) **ประชาสังคมกับความเสมอภาคทางเพศและสิทธิสตรี : กรณีศึกษามูลนิธิเพื่อนหญิง.** วิทยานิพนธ์. รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ผ่องพันธ์ มณีรัตน์. (สิงหาคม 2526) “การวิเคราะห์บทบาทสตรีในนิทานชาวบ้านไทย” ใน **วารสารสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.** 2 (1) หน้า 40-60.
- พระอภินันท์ อภินันโท. (2556) **การพัฒนาบุคลิกภาพตามหลักเสขียวัตถ.** วิทยานิพนธ์ พธ.ม. (การพัฒนาสังคม). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556) **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน.
- รีนฤทัย สัจจพันธุ์. (2537) **วรรณกรรมปัจจุบัน.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- _____. (2548) “ภูมิหลังนวนิยายไทย” ใน **ทางสายใหม่แห่งวรรณกรรมไทย : ทศนะวิจารณ์**
ต่อนวนิยายยุคแรก. กรุงเทพมหานคร : ชมนาคร.
- โรสลาเรน. (2550) **สิ้นสวาท.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม.
- ลินดา วงษ์ทน. (2533) **การวิเคราะห์ปัญหาครอบครัวแตกแยกในนวนิยายไทย พ.ศ. 2525-2531.** ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ว.วินิจฉัยกุล. (2558) **ตามลมปลิว.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : อักษรโสภณ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วัลลภ ปิยะมโนธรรม. (ม.ป.ป.) “การมีทุกข์มีสุขในครอบครัว” ใน **การพัฒนาครอบครัว**
คณะอนุกรรมการด้านครอบครัว สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรี
แห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์
 พับลิชชิ่ง.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2531) **วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
 _____. (2541) **วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : ธรรมชาติ.
- วิลาสินี พนานครทรัพย์. (2545) **ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ : เสี่ยงของผู้หญิง.** วิทยานิพนธ์
 สม.ม. (สังคมวิทยา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์. (2540) “ครอบครัวไทยในปัจจุบันและความต้องการความช่วยเหลือและการ
 แทรกแซง” ใน **สถาบันครอบครัวมุมมองของนักสวัสดิการสังคม.** กรุงเทพมหานคร :
 สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.
- ศิริัญญา จรเทศ. (2549) **วิเคราะห์บทบาทครอบครัวที่มีต่อตัวละครในนวนิยายของว. วินิจฉัยกุล.**
 วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
 ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัวไทย สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
 (2553) **การศึกษาและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงของ**
ครอบครัว. รายงานการวิจัย กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบัน
 ครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สถาบันภาษาศาสตร์. (2525) **ปทานุกรม ฉบับหลวง.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประจักษ์
 การพิมพ์.
- สร้อย คำนวน. (2544) **การศึกษาปัญหาสาเหตุของปัญหาและวิธีเผชิญปัญหาครอบครัวของ**
นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี. ปรินญาณิพนธ์
 กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ.
- สายฝน น้อยหืด. (2540) **ครัวเรือนไทย : การศึกษาแบบแผนความสัมพันธ์เชิงบทบาทของ**
สมาชิกในครัวเรือน. วิทยานิพนธ์ สม.ม. (สังคมวิทยา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2548) **รายงานสถานการณ์ครอบครัว มิติแห่งการ**
เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวง
 การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาคครอบครัว พ.ศ. 2547 – 2556. [ออนไลน์]
 แหล่งที่มา : https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=8426 (20 มกราคม 2560)
- สิทธา พินิจภูวดล และคณะ. (2515) **ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย.** กรุงเทพมหานคร :
 ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สิทธา พินิจภูวดล และ นิตยา กาญจนะวรรณ. (2520) **ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย.**
 พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล.
- สุขุม ศรีบุรินทร์. (2525) **สังคมวิทยาเบื้องต้น.** กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสังคมวิทยา
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุชาติ สวัสดิ์ศรี. (2518) **นักเขียนหนุ่ม.** กรุงเทพมหานคร : ประพันธ์สาส์น.
- สุพจน์ เต๋นดวง และ นาถฤดี เต๋นดวง. (2558) **ปัญหาครอบครัวกับความขัดแย้งระหว่าง“งาน”
 กับ“ครอบครัว”ในสังคมโลกาภิวัตน์.** กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่ง
 ประเทศไทย.
- สุพรรณิ วราทร. (2519) **ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทย ตั้งแต่สมัยเริ่มแรกจนถึง พ.ศ. 2475.**
 กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- สุพรรณษา ประสงค์สุข. (2551) **การศึกษาวิเคราะห์งานเขียนสารคดีเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวไทย
 ของอรสม สุทธิสาคร : แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอ.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย)
 กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพัตรา สุภาพ. (2537) **สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม : ครอบครัว : ประเพณี.**
 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- โสภา ชปิลมันน์ และคณะ. (2534) **รูปแบบครอบครัวไทยที่พึงปรารถนาในสังคมเมืองใน
 ประเทศไทย.** กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการชมรมสร้างสรรค์สังคมผ่านคณะกรรมการ
 โครงการและวางแผน สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เหมวรรณ เหมะนัค. (2533) **ความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษากรณีสามิผู้มีรายได้น้อยในเขต
 เทศบาลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์ สม.ม. (สังคมวิทยา)
 กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อชิรญาณ์ แสงปัญญา. (2553) **ค่านิยมและทัศนคติด้านการสร้างครอบครัวในสังคมไทยปัจจุบันของนักศึกษาและบุคลากรมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต**. รายงานผลการศึกษาอิสระ ศศ.บ. (ไทยศึกษา) ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อมรา พงศาพิชญ์ และ วิมลศิริ ชำนาญเวช. (2541) **สถานภาพสตรีไทยทางกฎหมายและสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประกอบงานสตรีแห่งชาติ.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2540) **จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเฟื่องฟ้า พรินติ้ง จำกัด.
- Bruce Yaccato. (2015) **The World's 10 Most Adulterous Nationalities**. [ออนไลน์]
แหล่งที่มา : <http://www.therichest.com/rich-list/most-shocking/the-worlds-10-most-adulterous-nationalities/> (5 มีนาคม 2560).

ภาคผนวก

เอกสารรับรองคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

เอกสารรับรอง

(Certificate of Exemption)

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่ 27 ตุลาคม 2559

ชื่อเรื่อง ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย : ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508 – 2557

ชื่อนักวิจัย/หัวหน้าโครงการ

Miss Mo Lingfen

คณะวิชา/หลักสูตร

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ขอรับรองว่า งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยสอดคล้องกับประกาศ
เขตเชิงก จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ลงนาม

(รองศาสตราจารย์ ดร.จริยาวัตร คมพัยค์ม์)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่รับรอง

วันที่ 27 ตุลาคม 2559

เลขที่รับรอง

อ.451/2559.

วันที่ให้การรับรอง: 27 ตุลาคม 2559

วันหมดอายุใบรับรอง: 26 ตุลาคม 2561

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	MISS MO LINGFEN
วัน เดือน ปีเกิด	2 มิถุนายน 2531
ที่อยู่ปัจจุบัน	ลุมพินีวิลล์ นครินทร์-ริเวอร์วิว 92 ถนนนครินทร์ ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2554 สาขาวิชาภาษาไทย คณะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยชนชาติกวางสี
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2554-2556 ครูสอนภาษาจีนและเป็นล่าม โรงเรียนไตรมิตรวิทยาราม กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556-2558 ครูสอนภาษาจีน โรงเรียนพระราม ๙ กาญจนภิเษก กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2558-ปัจจุบัน ครูวิชาภาษาจีน สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ครูวิชาภาษาจีน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย